

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 9 Οκτωβρίου 2022 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 735

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Πιέζει ο Ερντογάν για εδραίωση των Κατεχομένων

Ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν πιέζει για τίτλους τέλους στο Κυπριακό, υπό την ανοχή του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, προσβλέποντας σε «αυτονόμηση σχέσεων» με το κατοχικό καθεστώς. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η Άγκυρα κτύπησε και την πόρτα της Ε.Ε., προβάλλοντας ανάλογες απαιτήσεις περί «αυτονόμησης σχέσεων». Τα Η.Ε. όμως, σύμφωνα με πληροφορίες, επιχειρούν να καθυποχάσουν τη Λευκωσία. **Σελ. 6**

ΤΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Γιατί υποστηρίζει τον Α. Μαυρογιάννη

«Στην ιστορία και στην πολιτική τα πράγματα δεν εξελίσσονται πάντα όπως φαίνονται», λέει σε συνέντευξη του στη «Κ» ο Τάκης Χατζηδημητρίου. Εξηγεί γιατί επιλέγει να στηρίζει Ανδρέα Μαυρογιάννη, αν και δεν τον εκφράζει απόλυτα. **Σελ. 7**

ΝΙΚΟΣ ΚΟΣΙΗΣ

Καλύπτει τα θέλω μου ο Ν. Χριστοδουλίδης

Το Κυπριακό αποτελεί τον βασικό πυλώνα που καθόρισε τις πολιτικές του επιλογές για τις προεδρικές εκλογές, αναφέρει στη συνέντευξη του στην «Κ» ο Νίκος Κόσιης. Θεωρεί πως οι θέσεις Χριστοδουλίδη καλύπτουν τα θέλω του. **Σελ. 8**

ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟΣ 2023

Η φαιδρότητα στον πολιτικό λόγο

Η κανονικοποίηση του φαιδρού λόγου στην πολιτική σκηνή της Κύπρου δεν εξετάστηκε ποτέ επαρκώς, και επανέρχεται με φρόντο τον προεκλογικό του 2023 και το ερώτημα του πόσο σοβαρός είναι. **Σελ. 10**

ΝΕΑ ΕΤΙΚΕΤΑ

Βούλα ποιότητας στο κυπριακό κρασί

Επιπλέον σήμα που θα διασφαλίζει ότι η κύρια ποικιλία κρασιού που πίνει ο καταναλωτής είναι κυπριακής προέλευσης, προωθεί η εταιρεία Cyprus Wine Consortium. Στόχος η καλύτερη προώθηση και η αύξηση των εξαγωγών. **Οικονομική, σελ. 4**

Αντέχει στην πίεση ο Χριστοδουλίδης

Σημειώνει μικρή πτώση χωρίς να κεφαλαιοποιούν οι Αβέρωφ Νεοφύτου και Ανδρέας Μαυρογιάννης

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης, παρά τη μείωση κατά δύο μονάδες σε σύγκριση με τον Ιούλιο, προηγείται με σημαντική διαφορά από τους ανθυποψηφίους του στην κούρσα των προεδρικών και συνεχίζει να αποτελεί

το φαβορί των εκλογών, σύμφωνα με τη νέα δημοσκόπηση της Symmetron για την «Καθημερινή». Η εκλογική επιρροή των Αβέρωφ Νεοφύτου και Ανδρέα Μαυρογιάννη έχει αυξηθεί, ωστόσο κινείται με

ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ «Κ»
Ντέρμπι των δύο για το εισιτήριο του β' γύρου

βραδυ ρυθμό. Ο κ. Χριστοδουλίδης παραμένει σταθερά ο δημοφιλέστερος υποψήφιος με 53 %. Η δημοφιλία του κ. Νεοφύτου κυμαίνεται στο 26% και του κ. Μαυρογιάννη στο 33%. Το ενδιαφέρον για τον πρώτο

γύρο εστιάζει στην αναμέτρηση μεταξύ των διεκδικητών της δεύτερης επίσημης θέσης, αφού ο Ν. Χριστοδουλίδης εξασφαλίζει καθαρό προβάδισμα 15 μονάδων από τον δεύτερο υποψήφιο. **Σελ. 4**

Το πέραςμα προς τον Βορρά

Ο χάρτης που εξηγεί πώς η Αλεξανδρούπολη μειώνει τη γεωπολιτική σημασία των Στενών. **Σελ. 17**

Η αυτοψία στο κρησφύγετο

Η «Κ» επισκέφθηκε το καμπίνα βουνά της Πενσιλβάνια, όπου ζει ο Φετουλάχ Γκιουλέν. **Σελ. 18**

Η σκακιέρα του Λιβυκού

Σενάρια αντίδρασης, με τη συμμετοχή και του αιγυπτιακού στόλου, καταστρώνει η Αθήνα. **Σελ. 16**

ΝΤΙΜΠΕΪΤ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

Χωρίς νικητή η «μονομαχία» των τριών

Η τηλεμαχία της περασμένης Τετάρτης (5/10) μεταξύ Αβέρωφ Νεοφύτου, Ανδρέα Μαυρογιάννη και Νίκου Χριστοδουλίδη είχε επικοινωνιακές ατάκες, κινήσεις εντυπωσιασμού, γκάφες, αντιπαραθέσεις και προτάσεις, που δέχονται αρκετές επικρίσεις για την ανεπάρκειά τους. Από το στούντιο του ΡΙΚ νικητής δεν βγήκε κανένας από τους τρεις, έστω και αν σε σημεία κάποιοι κέρδισαν πόντους. **Σελ. 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Το μη χείρον βέλτιστον

Από τη σημερινή δημοσκόπηση της Symmetron Market Research για λογαριασμό της «Κ», μεταξύ των πολλών στοιχείων που έχουν τη δική τους πολιτική βαρύτητα ξεχωρίζουμε δύο σημεία. Το πρώτο είναι αυτό όπου το 59% των ερωτηθέντων επιλέγει τον λιγότερο κακό υποψήφιο, κάτι που μπορεί να ερμηνευτεί και ως επιλογή ανάγκης για τους ψηφοφόρους, μιας και οι επιλογές που έχουν ενώπιόν τους δεν τους ενθουσιάζουν ιδιαίτερα. Αυτό το ποσοστό θα πρέπει να ενεργοποιήσει τα κόμματα και το πολιτικό προσωπικό της χώρας. Το δεύτερο είναι η εμφανής απόκλιση των πολιτών από την πολιτική ζωή. Σύμφωνα με τη δημοσκόπηση, η εκτίμηση για την αποχή κυμαίνεται στο 25%, ένα υψηλό ποσοστό, για το οποίο οι υποψήφιοι για την προεδρία πρέπει να δράσουν προληπτικά και δραστηρικά, δεδομένων και των συνθηκών που διαμορφώνονται όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και στον κόσμο ολόκληρο.

Ρώσικη ρουλέτα με πυρηνικά παίζει ο Πούτιν

Διεθνής ανησυχία για Ουκρανία

Κορυφώνεται η ανησυχία για το ενδεχόμενο ανεξέλεγκτης κλιμάκωσης του πολέμου στην Ουκρανία, μετά τις απειλές Ρώσων αξιωματούχων για την πιθανότητα χρήσης μικρών πυρηνικών όπλων. **Σελ. 22**

Συζήτησαν πληθωρισμό και επιτόκια

Στο περιθώριο της συνόδου των Διοικητών Τραπεζών στη Λεμεσό

Παρά το γεγονός ότι το διήμερο συνέδριο των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών 19 χωρών της Ευρωζώνης στη Λεμεσό δεν αφορούσε θέματα και αποφάσεις νομισματικής πολιτικής, εντούτοις είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν το καυτό θέμα του πληθωρισμού. Στις κατ' ιδίαν συζητήσεις τους στο περιθώριο του συνεδρίου

οι κεντρικοί τραπεζίτες αντάλλαξαν απόψεις και θέσεις για το θέμα που καίει την ΕΚΤ και γενικότερα την παγκόσμια οικονομία. Οι συναντήσεις μεταξύ των Διοικητών είναι τροχοδεικτικές για τις μελλοντικές αποφάσεις της ΕΚΤ όσον αφορά τον πληθωρισμό και την περαιτέρω αύξηση των επιτοκίων. **Οικονομική, σελ. 5**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Η μάχη των Φιλιππών

Δεκαεννιά φωτογραφίες του Στράτου Καλαφάτη περιλαμβάνει η έκθεση που θα παρουσιαστεί στην αθηναϊκή γκαλερί, ένα ξύλινο γλυπτό κι έναν μεγάλο χάρτη του 1740. **Τέχνες, σελ. 1**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Βραβείο νέου καλλιτέχνη Art Athina

Ο Γιώργος Γεροντίδης μίλησε στην «Κ» με αφορμή το βραβείο νέου καλλιτέχνη που έλαβε στην Art Athina, που αποσκοπεί στην ενίσχυση της καλλιτεχνικής δημιουργίας. **Τέχνες, σελ. 8**

ΘΕΑΤΡΟ

Ο ρόλος της μνήμης

Ο Γιώργος Μουζήνης μιλάει για το έργο «Τα τέσσερα πόδια του τραπεζίου» και η Λέα Μαλένη που σκηνοθετεί το «Χορεύοντας στη Λουναία» μιλάει για την παράσταση. **Τέχνες, σελ. 4, 5**

Καλύτερη Τράπεζα στην Κύπρο για το 2022

Σύμφωνα με το διεθνές περιοδικό «Euromoney»

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ZENITH

TIME TO REACH YOUR STAR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

DEFY SKYLINE

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Όνειρο απατηλό

Η Ευγενία η Καλαμαρού δεν παρακολούθησε το debate στο ΡΙΚ κατόπιν αυστηρότατων οδηγιών του προσωπικού της ιατρού. «Εάν είναι ν’ ανεβάζετε πίεση 18 κάθε φορά που βλέπετε τον Άλλο, ας μην το ρισκάρουμε καλύτερα». «Κι αν ο Άλλος κερδίσει τις εντυπώσεις; Είναι σοβαρό το διακύβευμα γιατρέ μου». «Δείτε τον Σασμό και βγάλτε τον σκασμό!» την αποστόμωσε ο αμείλικτος επιστήμονας και το θέμα θεωρήθηκε λήξαν.

Με την ακραιφνή συναγερμική Ευγενία Καλαμαρού σε οικειοθελή απομόνωση, την όψιμη οπαδό του Άλλου Φώφη Κούταλου σε οικειοθελή αφωνία και την αριστερή (με την κακή έννοια) Ανδριάνα Ζιβάνα Βλαδιμήρου σε οικειοθελή διαμαρτυρία για το «αμερικανόφερτο κατασκεύασμα», το υπέργηρο fan club του Κημήτρη συρρικνώθηκε σε δύο παρουσίες στο διαμέρισμα της οδού Κωστή Παλαμά: την οικοδέσποινα Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον και την αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού.

Οι δύο φίλες άνοιξαν μια φιάλη ούισκι εις μνήμην του άρχοντα της πίστας που αποκαιρητήσαμε την περασμένη Τετάρτη κι έβαλαν στο πικάπ ένα δίσκο του από τα χρόνια της νεότητάς τους. «... Ξαν πλοίο που ναυάγησε, σαν νούφαρο που μάδησε, στην λίμνης μέσα το θολό νερό...» σιγοτραγουδίσαν, καθώς αναβίωναν οι μνήμες από τα θρυλικά σουαρέ που διοργάνωνε η Ιουλία στη μονοκατοικία του Αγίου Ανδρέα.

«Τον είχα γνωρίσει ένα βράδυ στην Κούντα της Φωκίωνος Νέγρη. Με φλέρταρε θυμάμαι επίμονα ο Ζάχος, αλλά εγώ το μόνο που ήθελα ήταν να μου σιγοτραγουδήσει ο Κόκotas το όνειρο τ’ απατηλό». «Έφυγε και ο Χατζηφωτίου...» είπε η Κουλλίτσα και γέμισε τα ποτήρια τους με το παλαιωμένο σκυτωέζικο.

Με μια πορτοκαλί Porsche 911 S, μοντέλο του 1967, κι ένα «όνειρο τρελό, όνειρο απατηλό», απέδρασε η Ιουλία από το γκρίζο πολιτικό τοπίο.

«Ζωή σε λόγου μας, φιλενάδα».

Έπειτα από δύο ποτήρια ούισκι με πάγο και αντίστοιχους επικήδειους, οι κυρίες ήταν πλέον σε θέση να κουβεντιάσουν τη δυσοίωνη ιδέα του Λόρδου Κούσιου για όσους επιλέγουν να αφυπηρετούν πρόωρα στα 63 τους. «Αν καταφέρουν να φτάσουν τα 81, που είναι το προσδόκιμο, θα τους αποδίδεται η μείωση του 12% στη σύνταξή τους». «Ως μόνονους που βγήκαν νικητές στα μαρμαρένια αλώνια;». «Τι να σου πω μάνα μου! Όταν ακούω κάτι τέτοια σκέφτομαι τι πίνουν και δεν μας δίνουν» σχολίασε η Ιουλία και ζήτησε από τη Ρωσία να φέρει τα

ξηροκάρπια. «Το debate όπου να ’ναι ξεκινά» είπε.

«Ο αγαπητός κ. Νεοφύτου αποκαλεί τον κ. Μαυρογιάννη με το όνομά του και εμένα τον Άλλο υποψήφιο. Εγώ θα συνεχίσω να τον αποκαλώ με το όνομά του». Αυτό ήταν το τελευταίο πράγμα που θυμόταν η Ιουλία. Μπορεί να έφταιγε το ούισκι που την κτύπησε στο κεφάλι, καθότι αμάθητη στα σκληρά ποτά. Μπορεί πάλι να ήταν η βαρετή συζήτηση για την οικονομία που είχε τον ατέλειτο. Το θέμα είναι πως εντέλει αποκοιμήθηκε...

Η πορτοκαλί Porsche 911 S έτρεχε

με ιλιγγιώδη ταχύτητα στην οτοστράτα για την Τσokάνη. Ο Τζιανκάρλο στο τιμόνι έδειχνε σίγουρος, «πιο σίγουρος και από το θεληματικό του πηγούνι» σκεφτόταν η Ιουλία. Νέα τότε και αθεράπευτα ερωτευμένη. Παραδομένη σ’ ένα παράτολμο πάθος που την οδήγησε στο γραφικό Μοντεριτζιόνι αφήνοντας πίσω της τον νιόπαντρο Ουίλσον και τον αστικό της καθωστρεπισμό.

«Ποια μοίρα με ζηλεύει, ποιο μάτι φθονερό και χάθηκε μια αγάπη, προτού να τη χαρώ...». Η φωνή του Κόκοτα τη στοίχειωνε, καθώς περιπλανιόταν στην έρημη πλατεία του κάστρου, ωραία, νέα και δυστυχής,

θύμα ενός ονείρου που αποδείχτηκε απατηλό. Ξύπνησε κάθισδη. «Έχασα κάτι;» ρώτησε την Κουλλίτσα, η οποία συνέχιζε να πίνει. «Τίποτα» τραύλισε εκείνη, ενώ έπεφταν οι τίτλοι τέλους του debate.

Η μία μεθυσμένη, η άλλη μπερδεμένη, δύο γυναίκες στα πρόθυρα πολιτικής κρίσης. «Μήπως πρέπει να σκεφτούμε out of the box;» αναρωτήθηκε η θηλυκή εκδοχή του Ορέστη Μακρή. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, μήπως πρέπει να δώσουμε περισσότερη προσοχή σε μια εναλλακτική πρόταση διακυβέρνησης;». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, μήπως να μελετήσουμε Το Φαινόμενο Τσελε-

στίνα Ντε Πέτρο;». «Κουλλίτσα, τώρα μιλάει το ποτό» την επανάφερε στην τάξη η Ιουλία, ξεγενρώνοντάς την εντελώς.

Δεν είναι βέβαιο αν η ανεξάρτητη υποψήφια για την προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας Τσελεστίνα Ντε Πέτρο απευθύνεται σε ρομαντικούς ή σε όσους έχουν υψηλή αίσθηση του χιούμορ. Η πρότασή της όμως για «Θρησκευτική Επεκτατική Πολιτική», έτσι όπως την ανέπτυξε στην Κατερίνα Ηλιάδη, ήταν αληθινό περιβόλι. Και τι δεν είπε ... Ότι συγγράφει λύση του Κυπριακού με στοιχεία πολιτικής του Μεγάλου Κωνσταντίνου, του Μεγάλου Αλεξάνδρου και του Μασονισμού κι ότι αν εκλεγεί θα εγκαθιδρύσει ένα αυταρχικό – ολοκληρωτικό καθεστώς «για να μπει μια τάξη».

«Η Τσελεστίνα Ντε Πέτρο είναι έτη φωτός μπροστά» αναγκάστηκε να παραδεχτεί η Ιουλία. Η πρότασή της ειδικά να φύγει η... μισή Κύπρος από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αν μη τι άλλο ευρηματική. «Ποια μισή Κύπρος θα μείνει εκτός;» ρώτησε η δημοσιογράφος, με όσα εγκυφαλικά της κύτταρα δεν κάπκαν εντελώς. «Μάλλον τα παραθαλάσσια... η Λάρνακα, η Λεμεσός» απάντησε η θαρραλέα υποψήφια με αποτέλεσμα πολλοί ν’ αναρωτιούνται βάσιμα πλέον, ποιος περιπαίζει ποιον.

Το μήνυμα της Καλαμαρούς βρήκε τις δύο φίλες να τσουγκρίζουν το τελευταίο ποτήρι ούισκι. «Ποιος κέρδισε;» ρωτούσε η Ευγενία, ενώνοντας προφανώς την αέναη σύγκρουση ανάμεσα στον Φούλλη και τον Άλλο. «Μ’ ένα όνειρο τρελό, όνειρο απατηλό, ξεκινήσαμε κι οι δυο μας και στου δρόμου τα μισά, σβήσαν τ’ άστρα τα χρυσά, ξαφνικά από τον ουρανό μας» απάντησε στον πολιτικό γρίφο η Ιουλία.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
9.10.1932

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ: Ο Πρόεδρος [Χούβερ] υπερημύνθη των προσπαθειών του προς καταπολέμηση της οικονομικής κρίσεως, βεβαιώσας ότι αυτή αποτελεί άμεσον συνέπειαν του πολέμου, του εθνικισμού και της ευρωπαϊκής ασταθείας. Ετόνισε τον κίνδυνον ενός καταστρεπτικού χρηματιστικού και εμπορικού πανικού τον οποίον διέτρεξαν αι Ην. Πολιτεΐαι κατά τας αρχάς του έτους. Απεκάλυψε δε ότι ο υπουργός Θησαυροφυλακίου τον είχε ειδοποίησιν, μετά την επέκτασιν της αναλήψεως υπό των Ευρωπαίων πιστωτών των τραπεζτικών των αποθεμάτων, ότι η αμερικανική κυβέρνηση ουτε 15 ημέρας θα ήτο δυνατόν να παραμείνη πλέον εις την χρυσήν βάσιν.

ΕΥΠΡΕΠΕΙΑ: Είναι καλός ψυχολόγος ο πρόεδρος της πρωσικής Κυβερνήσεως. Αφού αφίκε να περάση εν πάση ελευθερία το καλοκαίρι εις τας ακτάς των θαλασσών και των λιμνών, «σφίγγει τα λουριά» τώρα, ενώ το φθινόπωρον πλησιάζει εις το τέλος του, διά την προσεχή θερινήν περίοδον, ενδιαφερόμενος διά την περιφρούρησιν της δημοσίας αιδούς και ευπρεπείας. Διά διατάγματός του, το οποίον ανεκοινώθη εις τας πρωσικάς αστυνομικάς διευθύνσεις, καθορίζεται ότι από της 1ης Νοεμβρίου απαγορεύεται να λούεται κανείς γυμνός, τα δε κοστούμια του μπάνιου δεν πρέπει να είναι πολύ ελαφρά. Καθορίζεται προσέτι ποίας διαστάσεις πρέπει να έχουν και ποία μέρη του σώματος πρέπει να καλύπτουν τα ανδρικά και τα γυναικεία μαγιό.

ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ: Η επικράτησις των κομμουνιστών κατά τας δημοτικές εκλογάς της 25 του παρελθόντος μυνός εις την επαρχίαν Σόφιας έχει δημιουργήσῃ ζωηράς ανησυχίας μεταξύ των εκεί πολιτικών κύκλων. Οι περί τον πρωθυπουργόν Τσαγκώφ στρατιωτικοί κύκλοι εξωθούν τον βασιλέα εις πραξικόπημα και του συνιστούν να μη παραδώσῃ τον δῆμον εις τους κομμουνιστάς.

Με άριστα το 10

1 Στη βαρεμάρα. Η στήλη με ρίγη συγκίνησης συνειδητοποίησε την περασμένη Κυριακή πως οι αγάπες είναι παντοτινές. Ο πολυμήχανος για χάρη του Σπονδοφόρου έκανε στο κινητό του την περασμένη Κυριακή την υπέρβαση. Πριν καν πειε καφέ.

2 Στην εξυπηδά. Αφού διάβασε λοιπόν τα σχόλιά μας για το bullying που κάνει παρασκηνιακά για να κοπούν οι επιδοτήσεις στις αεροπορικές εταιρείες που φέρνουν τους τουρίστες, έκανε το περίφημο «Switch account» στο twitter, έγραψε ανακοίνωση στον λογαριασμό της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, ακολούθως ξανά... «Switch account», και έκανε RT και σχόλιο από τον προσωπικό του λογαριασμό στην ανακοίνωση που ο ίδιος έγραψε. Ουάου!

3 Στην ουσία. Επί του προκειμένου ο πολυμήχανος στην απάντηση που έγραψε επιβεβαίωσε τον Σπονδοφόρο πως η κυβέρνηση παίρνει και από τα πιθανά κέρδη του αεροδρομίου, πέραν του 35% επί των μικτών εσόδων. Θένκιου, ντάρλινγκ.

4 Στο έπος. Μαθαίνω πως πέραν των παρεμβάσεων του πολυμήχανου σε φάρμες ζώων στην Πάφο (ναι, καλά ακούσατε) τώρα με επι-

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ / Γράφει Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Συγγνώμη, κύριε, ποιος είστε; *Κατερίνα Στανίση, λαϊκή αιδός.*

στολής του ζητάει εξηγήσεις γιατί να έχει το Πανεπιστήμιο Κύπρου ως καθηγητή τον νομπελίστα Χριστόφορο Πισσαριδη (!) αμφισβητώντας (sic) την ανάγκη πρόσληψης αλλά και την αμοιβή του. Αν δεν τον θέλει πάντως ο Οδυσσέας εικάζω πως έχει καμιά εκατοστή πανεπιστήμια στον κόσμο που θα σφάζονταν στα πόδια του, να έχουν νομπελίστα στις έδρες των οικονομικών σχολών τους. «Κάποιος να τον μαζέψει» είπαν για ακόμη μία φορά κρατικοί αξιωματούχοι. Το θέμα είναι πως δεν το κάνει κανείς, απαντώ.

5 Στην γκάμα. Η στήλη δπλώνει απερίφραστα ψηφοφόρος του Αντρέα Μαυρογιάννη. Για πολλούς λόγους, κυρίως αισθητικής, όμως,

μπον βιβέρ μου, αυτά με την οικονομία που είναι και το άγχος μας, αν αναλάβεις, κάτσε λίγο να διαβάσεις. Η Σωτηρούλλα σου είπε πως υποβάθμισαν την κυπριακή οικονομία οι ξένοι οίκοι; Και εσύ την πίστεψες;

6 Στην αύρα. Απ’ όλους λέει τους επίσημους μας στην εξέδρα της παρέλασης, η γυναίκα που συνελήφθη επειδή έσπασε το πρωτόκολλο ασφαλείας, έσφαχνε λέει τον Χριστόδουλιδη να του δώσει επιστολή. Το fanbase του θείου βρέφους έχει πάει σε επίπεδο tik tok.

7 Στην αγαπούλα. Ακούς εκεί ο Ταγίπ να μας πει πως «δεν είναι ώρα για Κυπριακό»; Και τι ώρα είναι δηλαδή; «Της υπαίθρου»;

8 Στη δικαίωση. Ο Νίκος Χριστόδουλιδης θα βγάλει τα σιδεράκια πριν από τις εκλογές ή θα έχουμε πρόεδρο μαθητικού συμβουλίου για πρόεδρο; Θείο βρέφος είναι βέβαια θα μου πείτε.

9 Στον Χουντίνι. Το πώς ο Πετρίδης κατάφερε να έχουμε πλεόνασμα φέτος, με πολέμους, λοιμούς και καταποντισμούς, λίγο να το δούμε πιστεύω. Δεν παίζει να μείνει μόνημα; Ή μια μεταγραφή, Μπον Βιβέρ μου;

10 Στο ντιμπέιτ. Μην απορείς –έτσι έχω μάθει να μιλάω σε ξένους –Δεν άκουσα - πώς είπατε - Ορίστε; - Συγγνώμη, κύριε, ποιος είστε;

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανηδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε μια νεο εποχή. Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νεο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

Οι πιέσεις δεν άγγιξαν τον Χριστοδουλίδη

Παρά την πτώση των ποσοστών του κατά δύο μονάδες, Νεοφύτου και Μαυρογιάννης δεν καταφέρνουν να επιτύχουν αισθητή άνοδο

Του ΜΙΧΑΛΗ ΒΡΥΩΝΙΔΗ

Το πολιτικό χρονόμετρο μετράει πλέον αντίστροφα για τις προεδρικές εκλογές και η δημοσκοπήσιση της Symmetron για την «Καθημερινή» αποκαλύπτει τα κρίσιμα ζητήματα που οριοθετούν το εκλογικό περιβάλλον. Η προεκλογική εκστρατεία κινήθηκε τελευταία σε έντονα αντιπαρεθετικούς τόνους, με πολιτικές και προσωπικές επιθέσεις, αποσκοπώντας στη συσπείρωση των ψηφοφόρων και στην ενίσχυση του κομματικού πατριωτισμού. Ωστόσο, οι προσπάθειες ήταν ατελέσφορες, αφού δεν μαγνητίζουν ιδιαίτερα το ενδιαφέρον της μάζας των πολιτών που παραμένει πιστή στην αρχική της επιλογή. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης, παρά τη μείωση κατά δύο μονάδες, σε σύγκριση με τον Ιούλιο, προηγείται με σημαντική διαφορά από τους ανθυποψήφιους και είναι το φαβορί των εκλογών. Η εκλογική του επιρροή υπερβαίνει τα ποσοστά των κομμάτων που τον υποστηρίζουν, αφού αντλεί επιπρόσθετη στήριξη απ' όλες τις πολιτικές αποχρώσεις.

Η εκλογική επιρροή των κύριων Νεοφύτου και Μαυρογιάννη έχει αυξηθεί, ωστόσο, κινείται με βραδύ ρυθμό, ενώ ο χρόνος προς στις εκλογές συρρικνώνεται επικίνδυνα. Με βάση τα σημερινά δεδομένα

Οι νέοι 18-34 είναι εμφανώς πιο επικριτικοί και απαισιόδοξοι σε ποσοστό 89%. Όταν η νέα γενιά προσλαμβάνει αυτή την τραγική εικόνα για την πορεία της χώρας, το μέλλον διαγράφεται δυσόιο.

Απειθαρχούν οι πλείστοι ψηφοφόροι στις κομματικές επιλογές – Το 59% των ερωτηθέντων επιλέγει τον λιγότερο κακό υποψήφιο.

και χωρίς να αποκλείονται οποιεσδήποτε μεταβολές τους επόμενους μήνες, ο αγώνας και για τους δύο υποψήφιους επικεντρώνεται στην κατάκτηση της δεύτερης θέσης. Η εκλογική τους επιρροή υπολείπεται κατά πολύ από τη δύναμη των κομμάτων που τους στηρίζουν και πρόσθετα οι εισροές από άλλους χώρους είναι από μέτριες ως ασημαντες. Η απόσταση μεταξύ τους είναι βραχεία και οι οποιεσδήποτε προβλέψεις για την τελική κατάταξη είναι επισφαλείς.

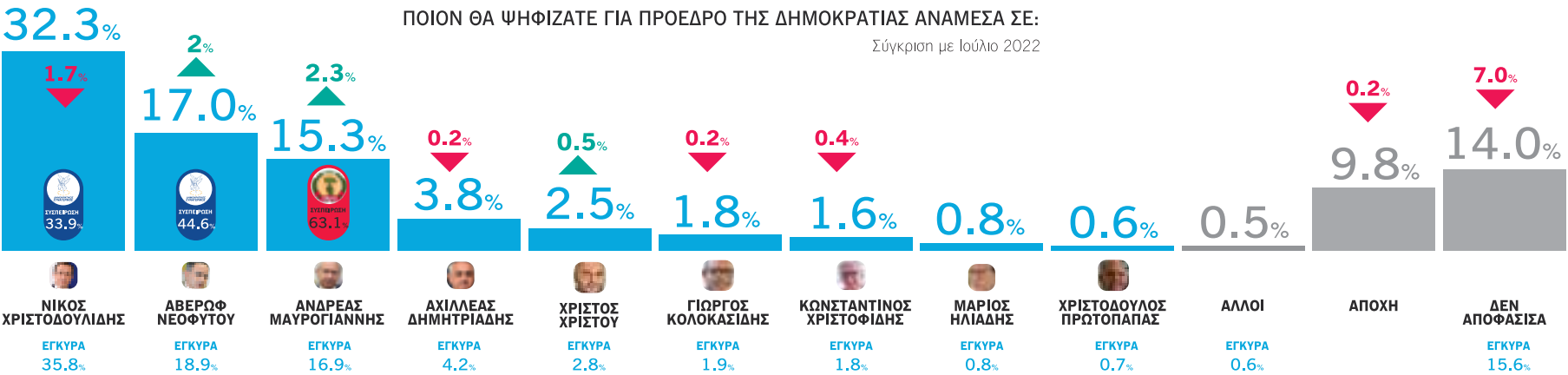
Το εκλογικό περιβάλλον

Η εικόνα για την πορεία της χώρας είναι άκρως αρνητική και απαισιόδοξη. Ο δείκτης δυσανεξικίας εκτινάχθηκε στο 84% με μόλις 16% των πολιτών να δηλώνουν ικανοποιημένοι, πρόκειται κυρίως για ψηφοφόρους του ΔΗΣΥ. Οι νέοι 18-34 είναι εμφανώς πιο επικριτικοί και απαισιόδοξοι σε ποσοστό 89%. Όταν η νέα γενιά προσλαμβάνει αυτή την τραγική εικόνα για την πορεία της χώρας, το μέλλον διαγράφεται δυσόιο. Η οικονομική κατάσταση της χώρας και οι παρενέργειες στην ποιότητα ζωής είναι το μείζον ζήτημα που επικρατεί στις συζητήσεις και ανησυχίες των πολιτών σε ποσοστό 69%. Τα σκάνδαλα και η διαφθορά καταγράφουν 36% έναντι 31% τον Ιούλιο. Το Κυπριακό με 31% είναι στην τρίτη θέση με αύξηση έξι μονάδων, ενώ το μεταναστευτικό ανησυχεί 20% των πολιτών. Όλα αυτά τα ζητήματα και πρώτισως η υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου διαδραματίζουν σημαίνοντα ρόλο στις τάσεις που θα διαμορφώσουν την επιλογή του επόμενου προέδρου.

Η απόκλιση των πολιτών από την πολιτική ζωή είναι προφανής από τον δείκτη συμμετοχής στην εκλογική διαδικασία. Η εκτίμηση για την αποχή κυμαίνεται δημοσκοπικά στο 25%, και με βάση τα ιστορικά δεδομένα, εκτιμούμε ότι η αποχή θα κυμανθεί μεταξύ 27% και 32%.

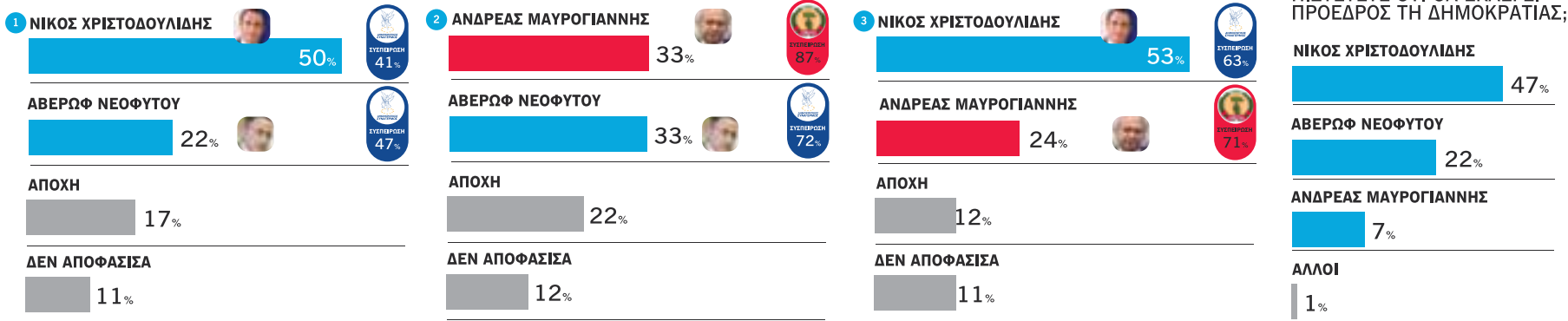
Η βεβαιότητα ψήφου κυμαίνεται στο 62% σε σύγκριση με 70% την αντίστοιχη περίοδο των εκλογών του 2018. Ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 36% δεν έχει καταλήξει αποφασιστικά υπέρ κάποιου υποψηφίου. Η βεβαιότητα ψήφου και για τους τρεις βασικούς μονομάχους κυμαίνεται περίπου στο ίδιο επίπεδο, 73% για τον Μαυρογιάννη, 71% για τον Νεοφύτου και 70% για τον Χριστοδουλίδη.

Το τραγικότερο εύρημα της δημοσκοπήσισης για τους υποψήφιους αλλά και για το σύνολο του πολιτικού κόσμου είναι η

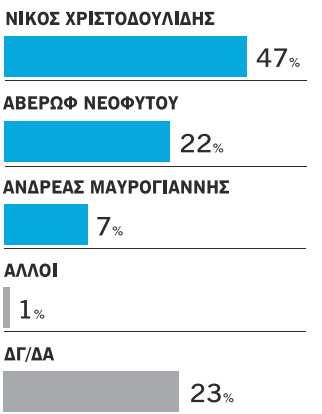

ΣΕΝΑΡΙΑ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΩΝ

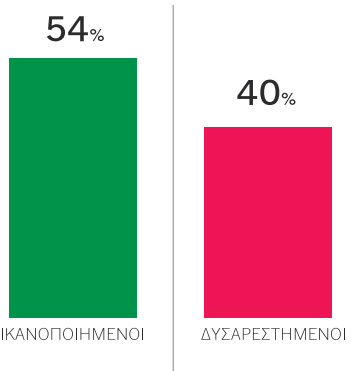
ΠΟΙΟΝ ΘΑ ΨΗΦΙΖΑΤΕ ΓΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΓΥΡΟ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ:

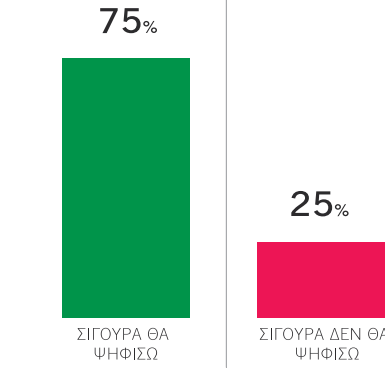
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΙΟΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΤΕ, ΠΟΙΟΣ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΕΚΛΕΓΕΙ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ;

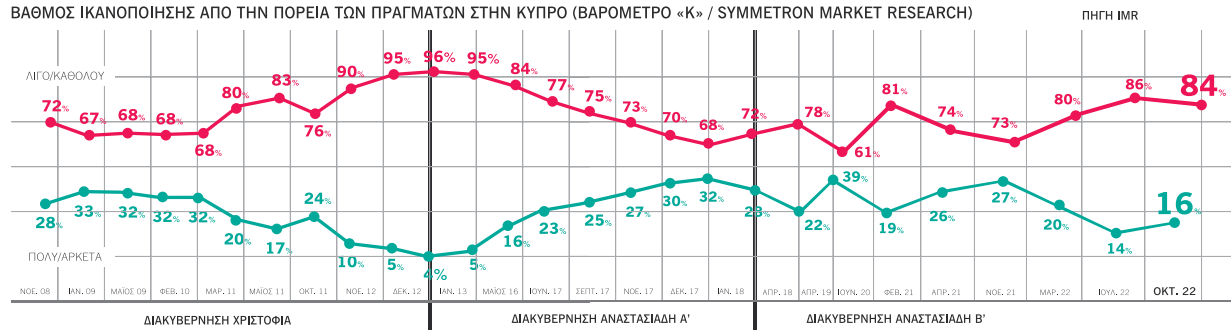
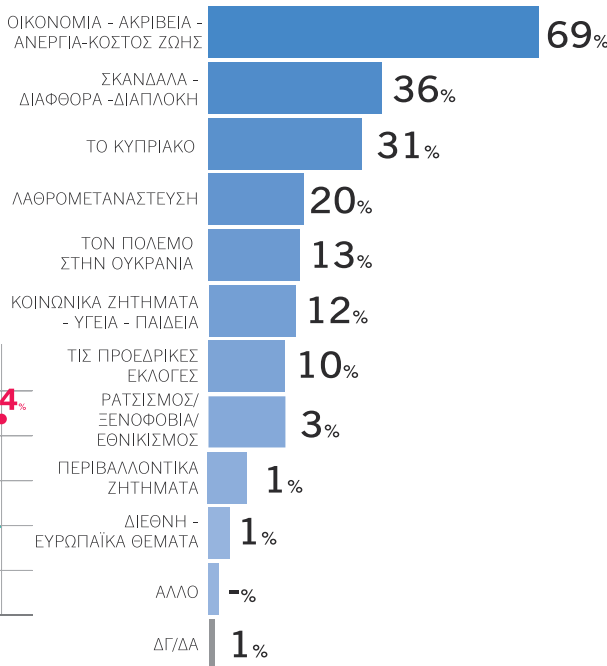
ΠΟΣΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΕΙΣΤΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΨΗΦΙΣΑΤΕ ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2021;

ΠΟΣΟ ΠΙΘΑΝΟ ΘΑ ΛΕΓΑΤΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΨΗΦΙΣΕΤΕ ΣΤΙΣ ΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ;

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΣ;

ΠΕΙΤΕ ΜΟΥ ΤΩΡΑ ΕΧΕΤΕ ΘΕΤΙΚΗ ή ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΓΝΩΜΗ ΠΑΝ ΤΩΝ:

Ταυτότητα έρευνας

Ανάθεση: Καθημερινή Κυπριακή Πολιτική & Οικονομική Εφημερίδα ΛΤΔ. **Γραφείο:** Symmetron Market Research, μέλος ESOMAR. **Ημερομηνία Διεξαγωγής:** 29/9 - 6/10 / 2022. **Κάλυψη:** Παγκύπρια αστικές και αγροτικές περιοχές, άνδρες και γυναίκες 18 ετών και άνω με δικαίωμα ψήφου. **Μέγεθος Δείγματος:** 800 άτομα. **Μέθοδος Δειγματοληψίας:** Τυχαία στρωματοποιημένη δειγματοληψία. **Συλλογή Δεδομένων:** Τηλεφωνικές συνεντεύξεις με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου. **Τυπικό Περιθώριο Απόκλισης:** 95% βαθμός εμπιστοσύνης, περιθώριο απόκλισης +/- 3,5.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ / Symmetron Market Research

διαδικασία επιλογής υποψηφίου. Οι επιλογές που έχουν ενώπιόν τους οι πολίτες δεν τους ενθουσιάζουν ιδιαίτερα, αλλά αντίθετα η πλειοψηφία σε ποσοστό 59% επιλέγει τον λιγότερο κακό υποψήφιο, που κυριολεκτικά ερμηνεύεται ως μια επιλογή ανάγκης. Οι πρόσφατες δημοσιεύσεις σε ΜΜΕ για τις προσωπικές συνμιμίες του Νίκου Χριστοδουλίδη και η αναπαραγωγή τους από τα ΜΚΔ δεν φαίνεται να επηρέασαν δραστικά τις απόψεις του εκλογικού σώματος, μάλλον είχαν αντίθετο αποτέλεσμα. Από το σύνολο των πολιτών 59% δήλωσαν ότι είδαν τις δημοσιεύσεις. Η δημοσίευση επίδρασε αρνητικά στην εικόνα Χριστοδουλίδη σε ποσοστό 36%. Αντίθετα, 44% δήλωσαν ότι επίδρασε θετικά στην εικόνα του και 18% ήταν παντελώς αδιάφοροι.

Δημοφιλία υποψηφίων

Ο Χριστοδουλίδης παραμένει σταθερά ο δημοφιλέστερος υποψήφιος. Είναι ο μόνος υποψήφιος με θετικό πρόσημο δημοφιλίας. Η πλειοψηφία 53% έχει θετική άποψη για τον Χριστοδουλίδη και 33% αρνητική. Για τους υπόλοιπους υποψηφίους οι αρνητικές κρίσεις υπερβαίνουν τις θετικές. Η δημοφιλία του Νεοφύτου κυμαίνεται στο 26% και του Μαυρογιάννη στο 33% με αύξηση έξι μονάδων συγκριτικά με την τελευταία μέτρηση της Symmetron. Η δημοφιλία-συμπάθεια για ένα υποψήφιο είναι ένας από τους βασικούς δείκτες επι-

τυχίας στο δρόμο προς την προεδρία. Από τους υπόλοιπους υποψηφίους ξεχωρίζουν οι Δημητριάδης και Χριστοφίδης με δημοτικότητα 25%, και 21% αντίστοιχα που υπερβαίνει κατά πολύ την εκλογική τους επιρροή.

Πρώτος γύρος

Το ενδιαφέρον για τον πρώτο γύρο εστιάζεται στην αναμέτρηση μεταξύ των διεκδικητών της δεύτερης επίκλης θέσης, αφού ο Χριστοδουλίδης εξασφαλίζει καθαρό προβάδισμα 15 μονάδων από τον δεύτερο υποψήφιο. Η εκλογική επιρροή του Χριστοδουλίδη ανέρχεται στο 32,3%, δύο περίπου μονάδες κάτω από τον Ιούλιο. Φαίνεται ότι η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη αντέχει στις ασφυκτικές επικοινωνιακές και οργανωτικές πιέσεις των αντίπαλων επιτελείων, με διαχειρίσιμες επί του παρόντος απώλειες. Κερδίζει 64% των ψηφοφόρων του ΔΗΚΟ, αντλεί 34% από τον ΔΗΣΥ ενώ κερδίζει ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 18% από το ΑΚΕΛ. Επιπρόσθετα κερδίζει 55% αντίστοιχα από την ΕΔΕΚ και την ΔΗΠΑ, 30% από τους Οικολόγους, 24% από το ΕΛΑΜ, 26% από τα εξωκοινοβουλευτικά κόμματα και 24% από τους ανένταχτους ψηφοφόρους.

Είναι προφανές ότι η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη δεν είναι μόνο πολυσυλλεκτική αλλά και ευμεγέθης με ουσιαστικές εισροές από όλα τα κόμματα. Αυτή η ορι-

ζόντια διεμβόλιση προκαλεί σημαντικά ρήγματα στους ανθυποψηφίους και τον αναδεικνύει στην πρώτη θέση με σημαντική διαφορά. Είναι αποδέκτης στήριξης απ' όλο το ιδεολογικό φάσμα και φαίνεται ότι καρπώνεται την απογοήτευση και αποστασιοποίηση των πολιτών από τις κομματικές ηγεσίες.

Οι εκτιμήσεις για τη δεύτερη θέση είναι παρακινδυνευμένες, λόγω της μικρής διαφοράς μεταξύ των δύο μονομάχων. Ο Νεοφύτου προηγείται οριακά με 17% έναντι 15,3% του Μαυρογιάννη. Η συσπείρωση στον ΔΗΣΥ κυμαίνεται στο 45%, ωστόσο το μεγαλύτερο πρόβλημα του Νεοφύτου δεν είναι μόνο η επίδοση στον ΔΗΣΥ, που ενδεχομένως θα βελτιωθεί στην πορεία των εκλογών, αλλά οι ελάχιστες εισροές από άλλους χώρους.

Η συσπείρωση του ΑΚΕΛ είναι 64%, αρκετά ικανοποιητική για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Η υποψηφιότητα Μαυρογιάννη αντιμετωπίζει ακριβώς το ίδιο πρόβλημα με την υποψηφιότητα Νεοφύτου. Εξαρτάται σχεδόν απόλυτα από το ΑΚΕΛ με μέτριες έντασης εισροές από άλλους χώρους και φαίνεται ότι το επιτελείο δεν βρήκε ακόμη τον δίαυλο επικοινωνίας με την Κεντροαριστερά.

Η πρόθεση ψήφου στα έγκυρα ψηφοδέλτια διαμορφώνει την εκλογική επιρροή σε 35,8% για τον Χριστοδουλίδη, 18,9% για τον Νεοφύτου, 16,9% για τον Μαυρο-

γιάννη, 4,2% για τον Δημητριάδη, 2,8% για τον Χρίστου, 1,9% για τον Κολοκασίδη και 1,8% για τον Χριστοφίδη.

Σενάρια δεύτερου γύρου

Όπως αποτυπώνονται σήμερα οι τάσεις ο Χριστοδουλίδης εξασφαλίζει την εκλογή του στον δεύτερο γύρο και με τους δύο βασικούς διεκδικητές με επιβλητική διαφορά. Στα δύο σενάρια, η εκλογική του επιρροή είναι 50% έναντι 22% για τον Νεοφύτου και 53% έναντι 24% για τον Μαυρογιάννη. Στο σενάριο Μαυρογιάννη - Νεοφύτου, έχουμε το απόλυτο ντέρμπι με ισοβαθεία των δύο υποψηφίων.

Οι πρόσφατες βουλευτικές εκλογές κατέδειξαν τη βροντερή αντίδραση μιας μεγάλης μάζας ψηφοφόρων απέναντι στις κομματικές ηγεσίες. Ορισμένοι μετακινήθηκαν σε άλλους χώρους, άλλοι επέλεξαν μη κοινοβουλευτικά κόμματα και πολλοί κατέληξαν στην πλήρη αποστασιοποίηση. Σήμερα, 40% των ψηφοφόρων δηλώνουν δυσανεκτικοί με τις κομματικές ηγεσίες που στήριξαν στις βουλευτικές εκλογές του 2021. Οι πλείστοι ψηφοφόροι απειθαρχούν στις κομματικές επιλογές και ακολουθούν τις προσωπικές τους επιθυμίες. Η επιλογή τους τέσσερις μήνες πριν από τις εκλογές είναι ο Νίκος Χριστοδουλίδης.

Ο κ. Μιχάλης Βρυωνίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Symmetron Market Research

Η ανατομία ενός debate

Οι πόντοι που καταγράφηκαν, η επικοινωνία έναντι της ουσίας και η επόμενη μέρα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Είναι η τηλεμαχία ο τρόπος με τον οποίο η κοινή γνώμη θα εμπλακεί τελικά στον προεκλογικό και θα οδηγηθεί στην κάλπη ή ένας άγονος αγώνας εντυπώσεων; Η απάντηση είναι λίγο πιο σύνθετη από

ένα ναι ή όχι. Η τηλεμαχία μπορεί να ενισχύσει τον πολιτικό διάλογο, να πιέσει τους υποψηφίους για απαντήσεις ή να περιορίσει την κατάσταση στο επικοινωνιακό της κομμάτι.

Η συζήτηση της περασμένης Τετάρτης είχε σχεδόν από όλα τα

Οι νίκες στα σημεία, οι χαμένες ευκαιρίες και το υποβόσκον μήνυμα των τριών υποψηφίων.

παραπάνω. Επικοινωνιακές ατάκες, κινήσεις εντυπωσιασμού, γκάφες, αντιπαραθέσεις και προτάσεις, που δέχονται ήδη αρκετές επικρίσεις για την ανεπάρκειά τους. Νικητής δεν βγήκε κανένας από τους τρεις, έστω και αν σε σημεία κάποιοι κέρδισαν πόντους.

Ο άλλος Νίκος Χριστοδουλίδης

Ο **Νίκος** Χριστοδουλίδης αυτή τη φορά είχε πάει εμφανώς πιο προετοιμασμένος από ό,τι το περασμένο καλοκαίρι, κατά το οποίο ήθελε να περάσει απαρατήρητος. Λίγο η άνεση της πρωτιάς αλλά και η λανθασμένη εκτίμηση πως η όποια επίθεση θα προερχόταν από τον Αβέρωφ Νεοφύτου, τον ανάγκασε τότε να παρακολουθεί αμήχανα τον Ανδρέα Μαυρογιάννη, να τον κατηγορεί ευσχήμως πως έβαλε το λιθαράκι του για την αποτυχημένη κατάληξη των διαπραγματεύσεων. Δύο μήνες μετά το πρώτο debate, με τις εμφανείς πιέσεις που δέχεται ο Νίκος Χριστοδουλίδης αλλά και με τα ποσοστά που άρχισαν να πέφτουν –παρά τη διατήρηση της σαφούς πρωτιάς του– θέλησε να δώσει απαντήσεις στις δύο κύριες επικρίσεις που δέχεται:

- **Ότι δεν έχει θέσεις.**
- **Ότι αποφεύγει να τσαλακωθεί.**

Από την πρώτη τοποθέτησή του, υποστήριξε πως το επιτέλειό του έχει ξεκάθαρο πλάνο και συγκεκριμένες θέσεις. Η συνεχής αναφορά του ότι με την οικονομία δεν παίζεις ήταν και ένας τρόπος να καθουσιάζει τις ανησυχίες κύκλων για το κατά πόσο είναι σε θέση να κυβερνήσει.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει

την επικοινωνιακή υπεροχή σε σχέση με τους άλλους δύο ανθυποψηφίους του, όμως ερωτήματα εγείρονται για το κατά πόσο εκτός της εικόνας υπάρχει και ουσία. Μίλησε, μεταξύ άλλων, γι' αύξηση των συντάξεων, για φορολόγηση των υπερκερδών και για «αξιοποίηση μέχρι και του τελευταίου ευρώ από το ταμείο ανάκαμψης».

Ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι

Οι προτάσεις που έμειναν στην επιφάνεια, το αντιαβερωφικό μέτωπο και ο «ασκός του Αιόλου».

η πρόταση για τα υπερκέρδη έχει κατατεθεί πρώτα από το ΑΚΕΛ, ενώ η ανάπτυξη του φυσικού αερίου στην Κύπρο είναι πρόταση που κατέθεσε ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, κάνοντας ωστόσο αναφορά σε διαφορετικό τεμάχιο. Το ερώτημα είναι κατά πόσο έχει πείσει πως με τις προτάσεις του έχει πλάνο αλλαγής της παρούσας κατάστασης.

Με δεδομένο ότι απέφυγε να μιλήσει ξεκάθαρα για διαπλοκή

επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη και περιορίστηκε στο να πει πως αυτό θα λυθεί με την ψηφιοποίηση, τη δικαστική μεταρρύθμιση και τη σωστή παιδεία –χωρίς να παρουσιάσει συγκεκριμένο πλάνο εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης– εγείρεται το ερώτημα κατά πόσο είναι έτοιμος να πατάξει όντως τη διαφθορά.

Ερώτημα είναι αν έχει πείσει και τα κόμματα που τον στηρίζουν, τα οποία μέχρι και πέρυσι μιλούσαν για «την πιο διεφθαρμένη κυβέρνηση», αν ληφθεί υπόψη ότι δεν διαχώρισε τη θέση του από τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη. Κάθε άλλο μάλιστα, προσπάθησε να κεφαλαιοποιήσει επιτυχίες της κυβέρνησης και να υπογραμμίσει τη στενή του σχέση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Σε ό,τι αφορά το Κυπριακό υπεραμύνθηκε της πολιτικής του για κυρώσεις, φωτογραφίζοντας μάλιστα τον Αβέρωφ Νεοφύτου πως έλεγε σε πρόσβει ότι οι κυρώσεις αποτελούν προσωπικό θέμα του Νίκου Χριστοδουλίδη. Υπερασπίστηκε μάλιστα πως η άρση του εμπάργκο ήταν στην ουσία αποτέλεσμα δικών του μακροχρόνιων προσπαθειών. «Για την πατρίδα είμαι έτοιμος να πάω στις Βρυξέλ-

λες και να τσαλακωθώ. Δεν με ενοχλεί αν με χαρακτηρίσουν ότι είμαι σκληρός για τη χώρα μου» ανέφερε χαρακτηριστικά, σημειώνοντας πως και άλλες χώρες μπλόκαραν κυρώσεις για τα συμφέροντα της χώρας τους. Ήταν μία κίνηση που στο ακροατήριο του Νίκου Χριστοδουλίδη –ψηφοφόροι που προέρχονται από τον ενδιαμέσο χώρο με σκληρότερες θέσεις στο Κυ-

πριακό– κέρδισε πολιτικούς πόντους. Ήταν μάλιστα η πρώτη φορά κατά την οποία ο Νίκος Χριστοδουλίδης έδειξε σαφή πρόθεση ανταπάντησης στις καταγγελίες του Αβέρωφ Νεοφύτου. Κίνηση που απέφυγε στο παρελθόν, ίσως με την ελπίδα ότι από το φθινόπωρο ο Αβέρωφ Νεοφύτου ενδεχομένως και να αποσυρόταν υπέρ της υποψηφιότητάς του.

Η αντιπαράθεση

Η αντιπαράθεση του Νίκου Χριστοδουλίδη με τον Αβέρωφ Νεοφύτου ενδεχομένως να βοηθά την υποψηφιότητά του, δεδομένου ότι σημαντική μερίδα της ψήφου που λαμβάνει είναι «αντιαβερωφική». Το μεγάλο ζήτημα ωστόσο είναι ο τρόπος που επέλεξε να τοποθετηθεί για τα fake accounts. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης είχε όλο τον χρόνο να προετοιμαστεί για την εν λόγω ερώτηση και να δώσει σαφείς απαντήσεις και ενδεχομένως ν' απολογηθεί στα πρόσωπα που ενεπλάκησαν. Αντ' αυτού περιορίστηκε πως όλο αυτό υποβιβάζει τον πολιτικό λόγο, προειδοποιώντας πως με αυτή τη συζήτηση ανοίξε ο ασκός του Αιόλου. Τοποθέτηση που είχε διπλή ερμηνεία: είτε τη διαπίστωση πως εισάγεται η κλειδαρότρυπα στην πολιτική ζωή είτε την προειδοποίηση προς τους αντιπάλους του ότι έχει και ο ίδιος τέτοια όπλα στη φαρέτρα του. Κίνηση βεβαίως που προκάλεσε σωρεία αντιδράσεων και ενδεχομένως να λάβωσε το προφίλ του. Κατά πόσο έπραξε ορθά ή όχι –για να διασώσει τα ποσοστά του– θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το γεγονός ότι βάσει της δημοσκοπήσης που διενήργησε για την «Κ» η Symmetron Market Research, το 59% έχει ακούσει για την υπόθεση των fake accounts.

Ενας Αβέρωφ Συναγερμικός

Ο **πρόεδρος** του ΔΗΣΥ ήταν το πρόσωπο που επέμεινε για τη διεξαγωγή μιας μεγάλης σειράς τηλεμαχιών με την ελπίδα ότι αυτό θα ενισχύσει τα ποσοστά του και θα αποδυναμώσει την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη. Ο κομματικός μηχανισμός του ήταν ο πιο οργανωμένος στο να περάσει το αφήγημα πως ο ίδιος ήταν ο νικητής της τελευταίας τηλεμαχίας.

Ο κ. Νεοφύτου ήθελε να στείλει το μήνυμα πως ο ίδιος μπορεί να κουμαντάρει το καράβι, χωρίς να βάλει τη χώρα σε περιπέτειες. Και εν μέρει το κατάφερε παρουσιάζοντας πιο θεσμικός σε ό,τι αφορά τις απαντήσεις του απέναντι στις προτάσεις των δύο ανθυποψηφίων του. Υποστήριξε πως ο ίδιος δεν θα μπει σε διαδικασία παροχολογίας και έστειλε μάλιστα το μήνυμα επέκτασης του ορίου αφυπηρέτησης σε δύο ακόμη χρόνια. Δεν υποσχέθηκε κάτι περαιτέρω σε ζητήματα ΑΤΑ, αύξησης συντάξεων και κατώτατου μισθού. Έδωσε όμως την αίσθηση ότι γνωρίζει καλά πώς να χειριστεί την οικονομία, υπογραμμίζοντας πως ο ίδιος βοήθησε για την αποφυγή χρεοκοπίας το 2013.

Όσο όμως κι αν ο Αβέρωφ Νεοφύτου υπογραμμίζει τη σοβαρότητα στις θέσεις του, δεν πείστηκε από τους ανθυποψηφίους του για θέσεις και προτάσεις που κατέθεσε το τελευταίο διάστημα και ήγειραν πολλά ερωτήματα. Για παράδειγμα δεν έδωσε σαφείς απαντήσεις για το πώς μπορεί η Κύπρος να προχωρήσει αμέσως σε αίτηση για ένταξη στο ΝΑΤΟ, τη στιγμή που οι ίδιες οι χώρες μέλη δεν ευνοούν κάτι τέτοιο. Δεν εξήγησε πώς ο ίδιος προτίθεται να λύσει το μεταναστευτικό μέχρι το 2025, ούτε πείστηκε να δώσει απαντήσεις για την περιβόητη πρόταση για τον αντιπρόεδρο. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου δεν διαφοροποιήθηκε πουθενά από τις πολιτικές του Νίκου Αναστασιάδη.

Καθ' όλη τη διάρκεια της τηλεμαχίας κατέδειξε πως ο κύριος στόχος του ήταν η συναγερμική ψήφος,

Ένα μήνυμα καθαρά στους ψηφοφόρους του ΔΗΣΥ και οι προεκτάσεις της δυσανεξίας Χριστοδουλίδη

παραγνώνοντας τους υπόλοιπους ψηφοφόρους και πως στόχος του ήταν να αποδομήσει την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Δεν πέρασε απαρατήρητο ότι χαιρίστηκε στον Ανδρέα Μαυρογιάννη γύρω από την οικονομία και επικεντρώθηκε στα όσα έλεγε ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Η εμφανής πικρία του για την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη δεν κρύφτηκε είτε με γκριμάτσες ενώ ο ανθυποψήφιος του μιλούσε είτε με την αποφυγή να αναφέρει ακόμα και το όνομά του. Πάσα την οποία αξιοποίησε βεβαίως πλήρως ο Νίκος Χριστοδουλίδης για να στείλει το μήνυμά της μικρότητας από πλευράς του ανθυποψηφίου του. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου επέμεινε πως ο Νίκος Χρι-

στοδουλίδης είναι ο υποψήφιος του ενδιαμέσου χώρου, παραγνώνοντας πως ίσως μακροπρόθεσμα να χρειαστεί τον Ενδιάμεσο. Παραγνώνοντας επίσης, ότι και ο ίδιος προσπάθησε πολύ να κερδίσει έστω και ένα κόμμα του εν λόγω χώρου χωρίς θετική κατάληξη. Ενδιαφέρον προκάλεσε το γεγονός ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου απέφυγε να δώσει έμφαση στη δημοσιοποίηση των ιδιωτικών συνομιλιών του Νίκου Χριστοδουλίδη. Για μία μερίδα των πολιτών αυτό αποτελεί το μεγάλο του όπλο για να ανακόψει τις συναγερμικές ψήφους που πάνε στον Νίκο Χριστοδουλίδη και θα αναμενόταν να το αξιοποιήσει καλύτερα στο debate, για πολιτικούς κύκλους θεωρείται ο καλύτερος τρόπος χειρισμού η αποστασιοποίησή του, καθώς η όποια προσπάθεια κεφαλαιοποίησης από τον Αβέρωφ Νεοφύτου θα γυρίσει μπούμερανγκ και ίσως να στείλει το μήνυμα πως αυτός –δεδομένου και του ότι ο Μανώλης Κυριάκου βρέθηκε στην προεκλογική του συγκέντρωση– βρίσκεται πίσω από όλο αυτό.

Μαυρογιάννης της αντιπολίτευσης

Στο προηγούμενο debate, ο Ανδρέας Μαυρογιάννης μπορεί να κατέδειξε την τηλεοπτική του απειρία και αμηχανία, είχε καταφέρει όμως να κάνει την έκπληξη στις τοποθετήσεις του, καθορίζοντας ο ίδιος την ατζέντα της συζήτησης, με τις αποκαλύψεις του γύρω από το Μον Πελεράν και το Κραν Μοντανά. Το στοίχημα σε αυτή την τηλεμαχία ήταν ν' αποδείξει πως μπορεί να κυβερνήσει, πως έχει προτάσεις και να αποτελέσει την επιλογή μιας ευρύτερης μερίδας ψηφοφόρων της αντιπολίτευσης. Αντ' αυτού ήταν θεατής μιας αντιπαράθεσης μεταξύ δύο συναγερμικών υποψηφιότητων, ενώ η σύγχυσή του σε κάποια επί μέρους ζητήματα της οικονομίας ενέτειναν την ανησυχία εκείνων που θέλουν να τον ψηφίσουν, αλλά φοβούνται το ενδεχόμενο πειραματισμών στην οικονομία.

Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης έχει συμβολή στο ενεργειακό, το μεγάλο χαρτί που ονομάζεται Χαράλαμπος Έλληνας και στον οποίο οφείλεται εν πολλοίς η πρότασή γι' αξιοποίηση του φυσικού αερίου στην Κύπρο. Πρόταση την οποία οικειοποιήθηκε ευσχήμως και ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Τοποθετήθηκε ευθαρσώς για την επόμενη μέρα στο Κυπριακό με την άνεση που του δίδει η διπλωματική του πείρα και το πόστο του Ε/κ διαπραγματευτή. Το μεγάλο ζητούμενο ωστόσο είναι το αγκάθι της οικονομίας, καθώς πολλοί μπορεί να βλέπουν θετικά τον κ. Μαυρογιάννη, ανησυχούν, ωστόσο, για το ποια θα είναι η πολιτική του στην οικονομία. Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης παρουσίασε προτάσεις για την αντιμετώπιση της ακρίβειας, μίλησε για την ανάγκη αύξησης του κατώτατου μισθού, των συντάξεων και έθιξε το ζήτημα της ΑΤΑ. Θέσεις οι οποίες βρίσκονται σε πλήρη σύμπτωση με το ΑΚΕΛ και αυτό ωστόσο έχει και τη θετική αποτίμηση για τη συστημική του ΑΚΕΛ αλλά και την αρνητική στο να φέρει κοντά το κεντρικό ακροατήριο. Έδειξε να χάνεται στις σημειώσεις

Οι χαμένες ευκαιρίες, το μήνυμα πως αποτελεί τον μόνο υποψήφιο της αλλαγής και η σύγχυση στην οικονομία.

του γύρω από την ευρύτερη οικονομία, και να στέλνει το μήνυμα πως κάποια πράγματα δεν είναι ιδιαίτερα ξεκάθαρα για τον ίδιο, με αποτέλεσμα να συγχύσει το χρέος με το έλλειμμα αλλά και να αναφέρει υποβάθμιση της οικονομίας της Κύπρου κάτι που δεν ισχύει.

Το μεγάλο ζήτημα για τον Ανδρέα Μαυρογιάννη είναι να καταφέρει όχι μόνο να συσπειρώσει το ΑΚΕΛ, αλλά και να έχει εισροές ψηφοφόρων που βρίσκονται απέναντι από τον ΔΗΣΥ. Ανάμεσα στην έριδα Αβέρωφ - Χριστοδουλίδη για το ποιος είναι περισσότερο Συναγερμικός, ο Ανδρέας Μαυρογιάννης δεν κατάφερε να περάσει το μήνυμα πως ανάμεσα στις δύο αυτές υποψηφιότητες είναι ο μόνος

που μπορεί να φέρει την αλλαγή. Λόγω προφανώς και της ιδιοσυγκρασίας του απέφυγε να επικρίνει την κυβέρνηση Αναστασιάδη για τους χειρισμούς στο Κυπριακό αλλά κυρίως στη διαφθορά. Αυτή η δυσκολία του να αντιπαρατεθεί με τον Νίκο Αναστασιάδη ήδη προκαλεί δυσφορία στους ΑΚΕΛικούς κύκλους. Ο κ. Μαυρογιάννης είχε πρόσφορο έδαφος να καταστεί ο υποψήφιος που με συγκεκριμένες προτάσεις θα έθετε ζήτημα απονομής δικαιοσύνης και λογοδοσίας την ώρα που οι ανθυποψήφιοι του δυσκολεύονταν να μιλήσουν για διαπλοκή και διαφθορά επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη.

Με βάση τα ευρήματα της δημοσκοπήσης που δημοσιεύει σήμερα η «Κ» το 17,7% ΑΚΕΛικών ψηφοφόρων λένε πως θα στηρίζουν την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Με δεδομένο αυτό, ο Ανδρέας Μαυρογιάννης θα μπορούσε να επιμείνει στο θητικό κομμάτι των ιδιωτικών συνομιλιών και να ζητήσει από τον Νίκο Χριστοδουλίδη ξεκάθαρη απάντηση και να τον στριμώσει στο εν λόγω ζήτημα.

Τίτλοι τέλους στο Κυπριακό με την ανοχή του ΟΗΕ

Ο Ερντογάν πιέζει για «αυτονομία σχέσεων» ψευδοκράτους με Η.Ε. και Ε.Ε.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ασφυκτικές πιέσεις ασκεί ο Ταγίπ Ερντογάν, δρομολογώντας τίτλους τέλους στο Κυπριακό, υπό την ανοχή του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, στον οποίο επενδύει σε σημαντικό βαθμό, προσβλέποντας σε «αυτονομία σχέσεων» με το κατοχικό ψευδοκράτος. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η Άγκυρα κτύπησε και την πόρτα της Ε.Ε., προβάλλοντας ανάλογες απαιτήσεις περί «αυτονομίας σχέσεων» και γνωστοποιώντας προς σημαίνοντες κύκλους των Βρυξελλών, την πρόθεσή της «να εδραιώσει μια για πάντα (once and for all) την υπό-

Η Άγκυρα γνωστοποίησε προς σημαίνοντες κύκλους των Βρυξελλών την πρόθεσή της «να εδραιώσει μια για πάντα την υπόσταση της 'ΤΑΒΚ'».

σταση της 'ΤΑΒΚ'. Κατέστησε μάλιστα σαφές ότι πρόκειται για μια «αποφασισμένη διαδικασία», που φέρει τη σφραγίδα του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας της Τουρκίας με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι επίσημος της κυβέρνησης Ερντογάν «επεσήμανε την ανάγκη» όπως «οι σχέσεις ΤΑΒΚ-Ε.Ε. αρχίσουν να αυτονομούνται», προσθέτοντας μάλιστα ότι «δεν νοείται η Βρυξέλλες να συνάπτουν συμφωνίες που αφορούν τους Τουρκοκυπρίους, μέσω της 'ελληνοκυπριακής διοίκησης' (σ.σ. Κυπριακή Δημοκρατία), παρακάμπτοντας την τουρκοκυπριακή ηγεσία».

Η γνωστοποίηση των προθέσεων της Άγκυρας προς τους εν λόγω κύκλους των Βρυξελλών και το αίτημα περί «αυτονομίας σχέσεων» κινείται εμφανώς στη λογική αλλαγής ατζέντας στο Κυπριακό και δεν είναι τυχαίο ότι συνέπεσε χρονικά με τη δημοσιοποίηση του αιτήματος του ψευδοκράτους για σύναψη συμφωνίας στρατιωτικού καθεστώτος (SOFA-Status of Forces Agreement) με τον ΟΗΕ. Προειδοποιώντας ότι σε αντίθεση περίπτωση θα ζητηθεί από την ειρηνευτική δύναμη, ΟΥΝΦΙΚΥΠ, να εγκαταλείψει τα δύο στρατόπεδα ως επίσης και ένα σημείο επαφής που διατηρεί, στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι αν και τα Ηνωμένα Έθνη επιχειρούν να καθυστερήσουν τη Λευκωσία, διαβεβαιώνοντας ότι δεν τίθεται θέμα «συνομολόγησης» συμφωνίας SOFA με το ψευδοκράτος, την ίδια ώρα αναζητούν «πρακτική λύση», για την οποία η «ΤΑΒΚ» φέρεται να αξιώνει και γραπτή απάντηση/δέσμευση. Η υπό αναζήτηση «πρακτική λύση» ενδέχεται να οδηγήσει και σε ανταλλαγή επιστολών μεταξύ ψευδοκράτους - διεθνούς οργανισμού, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Γίνεται, λοιπόν, κατανοητό ότι η Άγκυρα προσβλέπει πρωτίστως μέσω ΟΗΕ και δευτερευόντως μέσω Ε.Ε., σ' ένα τουλάχιστον βήμα προς την κατεύθυνση ισχυροποίησης και εδραίωσης της ντε φάκτο αυτονομίας του καθεστώτος της «ΤΑΒΚ». Αν και κανείς δεν ξέρει πού ακριβώς θέλει να καταλήξει ο κ. Ερντογάν (καθώς αφήνει ανοικτή βεντάλια επιλογών για ενσωμάτωση, προσάρτηση, αναγνώριση της «ΤΑΒΚ») αυτό που έχει περισσότερη σημασία για τη Λευκωσία, σε αυτή τη συγκυρία, είναι το γεγονός ότι ο ΟΗΕ δέχθηκε να παραλάβει το αίτημα της τουρκοκυπριακής ηγε-

Η γνωστοποίηση των προθέσεων της Άγκυρας προς τους εν λόγω κύκλους των Βρυξελλών δεν είναι τυχαίο ότι συνέπεσε χρονικά με τη δημοσιοποίηση του αιτήματος του ψευδοκράτους για σύναψη συμφωνίας στρατιωτικού καθεστώτος (SOFA-Status of Forces Agreement) με τον ΟΗΕ.

σίας, για τη σύναψη συμφωνίας SOFA με το ψευδοκράτος, το συζητά και αναζητεί «πρακτική λύση» προς ικανοποίησή του. Καταδεικνύοντας, αν μη τι άλλο, μια στάση ανοχής του διεθνούς οργανισμού στις τουρκικές προθέσεις. Αφενός, δημιουργώντας προσδοκίες στο κατοχικό ψευδοκράτος ότι το αίτημα για σύναψη συμφωνίας SOFA είναι κάτι που δεν απορρίπτεται εκ προοιμίου από τον ΟΗΕ, ο οποίος όφειλε, να μην παραλάβει ένα τέτοιο αίτημα από μια μη αναγνωρισμένη οντότητα. Και αφετέρου, αφήνοντας εκτεθειμένη την Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία αναγκάστηκε να επικοινωνήσει με την ΟΥΝΦΙΚΥΠ, λαμβάνοντας αμφιλεγόμενες διαβεβαιώσεις ότι το αίτημα του ψευδοκράτους προς τον ΟΗΕ (υπόμνημα από τον Ταχσίν Ερτουγρούλο προς τον βοηθό γ.γ. Jean-Pierre Lacroix), δεν θα ικανοποιηθεί, τουλάχιστον με τη μορφή που απαιτεί το κατοχικό ψευδοκράτος, απαιτώντας σύναψη συμφωνίας SOFA με τη λεγόμενη «ΤΑΒΚ». Αν και αναζητείται «πρακτική λύση» προς ικανοποίησή του.

Αναζητούν «πρακτική λύση»...

Όλο αυτό το διπλωματικό-πολιτικό αλαλούμ που προκλήθηκε, περιλαμβανομένων και των προσδοκιών της τουρκικής πλευράς, είναι απόρροια της συμπεριφοράς των Ηνωμένων Εθνών, που παρέλαβαν ένα γραπτό αίτημα για εγκαθίδρυση στρατιωτικής συμφωνίας με μια ανύπαρκτη οντότητα και δεν το επέστρεψαν πίσω άμεσα, ως απαράδεκτο. Αλλά, αντίθετα αναζητούν «πρακτική λύση» ικανοποίησής του, αφήνοντας σκιά γύρω από τις προθέσεις τους.

Σκιά, η οποία μεγαλώνει ακόμη περισσότερο, μετά τις διευκρινιστικές δηλώσεις του εκπροσώπου της ΟΥΝΦΙΚΥΠ (ΚΥΠΙΕ), Αλίμ Σιντίκ, ο οποίος ανέφερε: «Γνωρίζουμε για το αίτημα που υποβλήθηκε από την τουρκοκυπριακή πλευρά στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών πρόσφατα, παρόλο που δεν έχουμε λάβει οποιαδήποτε επίσημη ειδοποίηση από αυτούς». Η επισημοποίηση, ωστόσο, δεν προσδίδεται

εξαιτίας της υποβολής του αιτήματος από ένα ανύπαρκτο καθεστώς, όπως λανθασμένα αφέθηκε να εννοηθεί από τον εκπρόσωπο της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, αλλά από την παραλαβή και τη συζήτηση του εν λόγω αιτήματος του ψευδοκράτους από έναν διεθνή οργανισμό όπως ο ΟΗΕ. Με άλλα λόγια, ο ίδιος ο ΟΗΕ, με την «παραλαβή», προσέδωσε υπόσταση, επισημοποιώντας το αίτημα του ψευδοκράτους και αναζητώντας «πρακτική λύση» για την ικανοποίησή του.

Αν μάλιστα στη σκιά αυτή προστεθεί η απουσία αναφοράς στη διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία (ΔΔΟ), στις τελευταίες δύο εκθέσεις του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, σε συνδυασμό με την εξαγγελθείσα πρόθεσή του να τετραγωνίσει τον κύκλο, κινούμενος μεταξύ των όρων εντολής του για ΔΔΟ και της λύσης δύο κρατών που υπέβαλε επίσης γραπτώς η τουρκική πλευρά, τότε το αποτέλεσμα της πολι-

τικής εξίσωσης καθίσταται εξαιρετικά αρνητικό για την ελληνοκυπριακή πλευρά.

Σε κάθε περίπτωση, ο κ. Ερντογάν πιέζει προς όλες τις κατευθύνσεις για να εξασφαλίσει την εδραίωση υπόστασης της «ΤΑΒΚ», κάτι το οποίο εξυπηρετείται και μέσω των τεχνικών επιτροπών, οι οποίες έχουν ήδη «αυτονομηθεί», καθώς λειτουργούν παρά την απουσία διαπραγματεύσεων για λύση του Κυπριακού. Και τείνουν όχι απλώς να υποκαταστήσουν τη διαδικασία, αλλά να αποτελέσουν μοντέλο συνεργασίας μεταξύ δύο χωριστών οντοτήτων, στο νησί, όπως περιγράφει ο γενικός γραμματέας Αντόνιο Γκουτέρες στην έκθεσή του, κάνοντας λόγο για διμερή και όχι για δικαιοδική συνεργασία και προτείνοντας παράλληλα όπως το μοντέλο συνεργασίας επεκταθεί και στο μεταναστευτικό. Ζήτημα, κατά τα λοιπά, «κρατικής αρμοδιότητας».

Τουρκία και Τατάρ τσιμεντώνουν το άνοιγμα της Αμμοχώστου

Οι τουρκικές πιέσεις για κλείσιμο του Κυπριακού, καθίστανται εμφανείς και από τη «διαχείριση» της περικλειστης Αμμοχώστου, στην οποία ο Ερσίν Τατάρ εξήγγειλε άνοιγμα «δημόσιων κτηρίων», επίσης με την ανοχή του ΟΗΕ. Κοινοτική πηγή ανέφερε στην «Κ» ότι η Άγκυρα άρχισε να προλείανει το έδαφος για περαιτέρω κινήσεις ανοίγματος της περικλειστης πόλης, επικαλούμενη ιδιοκτησιακά προνόμια «βακουφίων». Στο πλαίσιο αυτό, «εξηγήθηκε» προς κύκλους της Ε.Ε. ότι «άλλοι ιδιοκτήτες» οφείλουν να προσφύγουν στην «Επιτροπή Ακίνητης Ιδιοκτησίας» ως το αποκλειστικό μοντέλο παροχής θεραπειών, υπό το φως και της πρόσφατης απόφασης του Συμβουλίου της Ευρώπης που ενίσχυσε την εν λόγω «Επιτρο-

Το θέμα απευθείας πτήσεων από τη Ρωσία προς τα Κατεχόμενα εξακολουθεί να είναι ανοικτό. Ο ίδιος ο Τ/κ ηγέτης ανέφερε ότι «ορισμένες εταιρείες προσπάθησαν να πάρουν άδεια.

πά», κλείνοντας την επιτήρηση της υπόθεσης Τίτινας Λοϊζίδου.

Οι ίδιοι κοινοτικοί κύκλοι, υπό το φως της «ενημέρωσης» που έλαβαν από την Άγκυρα, διατυπώνουν την εκτίμηση ότι «σύντομα θα πρέπει να αναμένονται νέες ενέργειες

Ο Ερσίν Τατάρ, που έχει προαναγγείλει εκδηλώσεις και συνανλία για τη δεύτερη επέτειο ανοίγματος τμήματος της περικλειστης πόλης, φέρεται να προσδοκά τη δρομολόγηση των νέων ενεργειών στο Βαρώσι, στις 15 Νοεμβρίου.

στο ζήτημα των Βαρωσίων», που θα κινούνται προφανώς στο πλαίσιο μιας διαδικασίας σταδιακού ανοίγματος της περικλειστης πόλης, κατά παράβαση των ψηφισμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Τα οποία, σε κάθε περίπτωση, ο ίδιος ο Οργανισμός και οι εν Κύπρω εκπρόσωποι του φροντίζουν να υποβαθμίζουν, όπως άλλωστε προκύπτει και από τη χλιαρή, εάν όχι ανύπαρκτη αντίδρασή τους στα ζητήματα του ανοίγματος του παραλιακού μετώπου και του «πilotικού ανοίγματος» του 3,5% της περικλειστης πόλης. Ο Ερσίν Τατάρ, ο οποίος είχε προαναγγείλει εκδηλώσεις και συνανλία (σ.σ. επρόκειτο να γίνει χθες) για τη δεύτερη επέτειο ανοίγματος τμήματος της περικλειστης πόλης, φέρεται να προσδοκά τη δρομολό-

γηση των νέων ενεργειών στο Βαρώσι, στις 15 Νοεμβρίου. Όταν στα Κατεχόμενα αναμένεται να βρισκεται ο Τούρκος Πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν, για την επέτειο της ανακήρυξης του ψευδοκράτους, κάτι που θα συνδυαστεί με τα εγκαίνια νοσοκομείου και νέου τερματικού και διαύλου στο παράνομο αεροδρόμιο της κατεχόμενης Τύμνου.

Σημειώνεται ότι και το θέμα απευθείας πτήσεων από τη Ρωσία προς τα Κατεχόμενα εξακολουθεί να είναι ανοικτό. Ο ίδιος ο Ερσίν Τατάρ ανέφερε ότι «ορισμένες εταιρείες προσπάθησαν να πάρουν άδεια γι' αυτό. Έχουμε κι εμείς μια αίτηση», είπε, προσθέτοντας ότι επιχειρείται να αποφευχθούν κάποια «διπλωματικά και πολιτικά προβλήματα».

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

46 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Τώρα είναι η ώρα της πολιτικής ευθύνης

«Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης μπορεί να δουλέψει θετικά για να παραμείνει ο δρόμος ανοιχτός» λέει ο Τάκης Χατζηδημητρίου

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«**Στην ιστορία** και στην πολιτική τα πράγματα δεν εξελίσσονται πάντα όπως φαίνονται. Έρχεται το αναπάντεχο. Χρειάζεται η συνεχής εργασία εναντίον του μηδενισμού, εναντίον της πττοπάθειας, της κατοχής. Κάθε μνημείο που τελειώνουμε το βλέπω ως ένα φωτάκι που μας καλεί, για μια προοπτική, για ένα μέλλον και εκείνη τη στιγμή που στην πολιτική τη λέμε συγκυρία πρέπει να είμαστε σε θέση να ανταποκριθούμε. Η συγκυρία όμως είναι και η ώρα της μεγάλης ευθύνης της πολιτικής» λέει σε συνέντευξη του στη «Κ» ο Τάκης Χατζηδημητρίου. Προσθέτει ότι ο Ανδρέας Μαυρογιάννης είναι ένας άνθρωπος που έχει γνώση του Κυπριακού, διαθέτει μια πνευματική καλλιέργεια και έχει δημιουργήσει κλίμα εμπιστοσύνης στον διεθνή χώρο. Γι' αυτό, όπως εξηγεί, κατέληξε στη στήριξη της συγκεκριμένης υποψηφιότητας, αν και δεν τον εκφράζει απόλυτα.

–**Μια πολυετής προσπάθεια με επίκεντρο την πολιτιστική κληρονομιά, υπήρχαν στιγμές που λυγίσατε;**

–Δεκατέσσερα χρόνια επικεφαλής της Τεχνικής Επιτροπής και διά βίου στον πολιτισμό, η πολιτιστική κληρονομιά ήταν στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων μου και κατά τη βουλευτική μου πορεία και την παρουσία μου στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Είμαι ένας άνθρωπος που έζησε ολόκληρη την Κύπρο, που τα έπαιρνα όλα ως δεδομένα. Μετά την εισβολή και κατοχή που χρειάστηκε να οργάνουμε το νησί και αντίκριζα παντού εγκαταλεειμένα μνημεία, τις ραγιές στις εκκλησίες και τα μοναστήρια, ένιωθα μέσα μου τον σπαραγμό. Γιατί υπόβαθρο για κάθε κοινωνία είναι ο πολιτισμός. Εκεί είναι που συναντώνται οι άνθρωποι, εκεί δημιουργούν, σπριζονται για τη συνύπαρξη για την αλληλοαποδοχή για τη συμπόρευση με κάποιες κοινές αξίες. Αυτός ο αλληλοσπαραγμός μάς δίνει και τη δύναμη να παλέψουμε για να ανταποκριθούμε σε αυτό το κάλεσμα των μνημείων. Να δώσουμε μια συνέχεια, μια προοπτική για το μέλλον του τόπου. Στους πολέμους τα μνημεία γίνονται στόχος αλλά στην ειρήνη είναι το σημείο κοινής συνάντησης και συμπόρευσης.

–**Σε αυτή την προσπάθεια ποιο είναι το έργο που άγγιξε τη δική σας ψυχή;**

–Όταν ασχολείσαι με τα μνημεία είναι όπως οι γονείς με τα παιδιά τους, τα αγαπάς το ίδιο. Αλλά σίγουρα υπήρξαν συμβάντα που είχαν το στοιχείο της έκπληξης, το στοιχείο της αποκάλυψης όπως όταν φτιάχναμε την Εκκλησία του Αγίου

Αυξεντίου στην κατεχόμενη Κώμη Κεπήρ. Βρήκαμε τότε την ωραιότατη τοιχογραφία που ήταν κρυμμένη για αιώνες μέσα σε μια μεσοτοιχία. Ένα θαύμα που αποζημιώνει όλους μας τους κόπους και τις προσπάθειες.

–**Στο νησί σώθηκαν περισσότερα σε σχέση με την πολιτιστική διάσταση της καταστροφής από ό,τι με την πολιτική;**

–Δεν τα ξεχωρίζω, διότι θεωρώ τον πολιτισμό υπόβαθρο. Δεν λύνει το Κυπριακό αλλά μπορεί να αποτελέσει τη βάση και να στέλνει διαρκώς μηνύματα. Το ότι εργάζονται Έλληνοκύπριοι για να φτιάξουν τζαμιά και Τουρκοκύπριοι για να φτιάξουν εκκλησίες, το ότι υπάρχουν κοινές ομάδες από τις δύο κοινότητες που εργάζονται σε αρ-

“

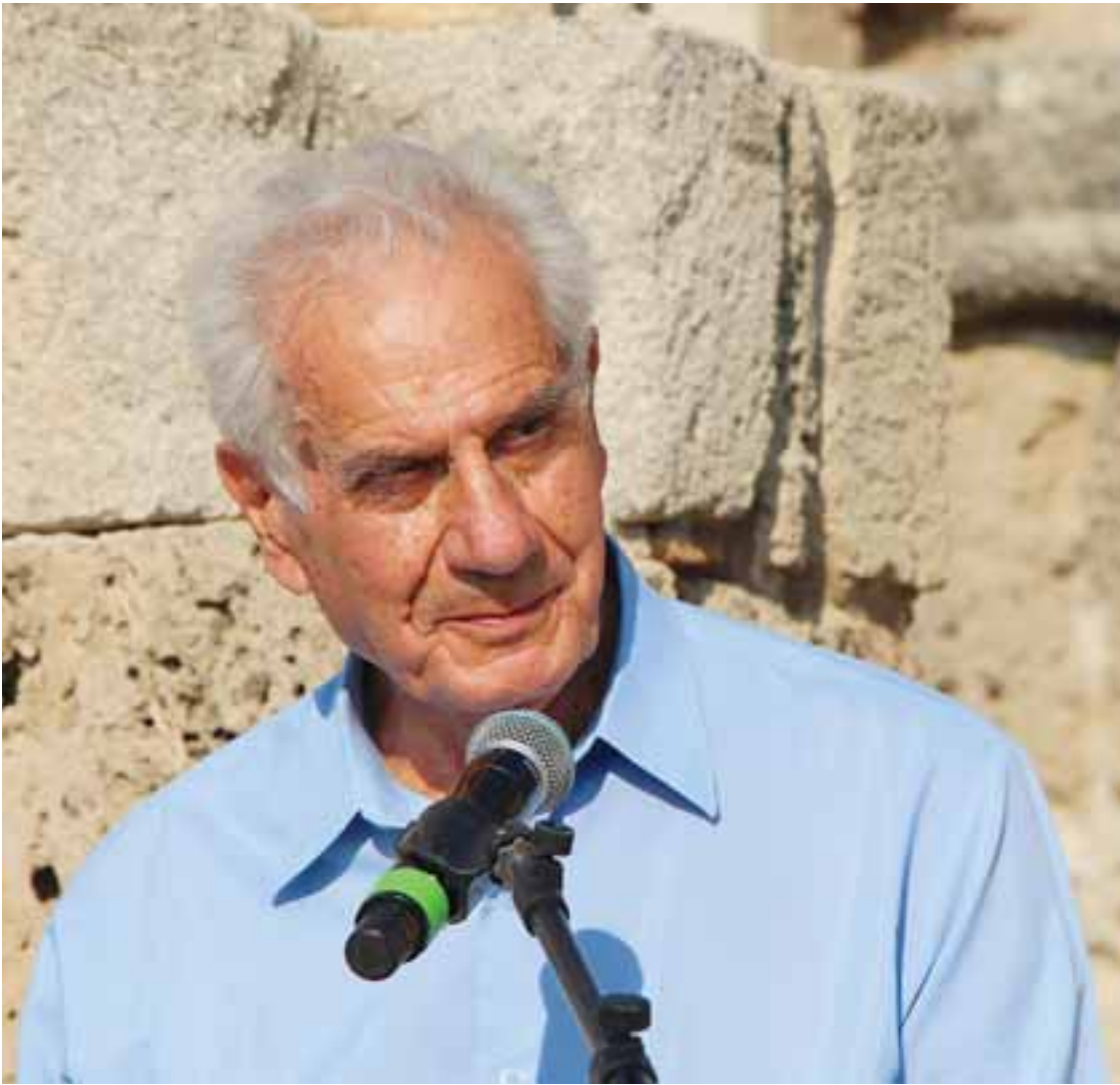
Ο πολιτισμός δεν κάνει θαύματα από τη μία μέρα στην άλλη, όπως στην πολιτική που μια απόφαση μπορεί να λύσει μεγάλα προβλήματα. Αλλά, βήμα-βήμα, έργο με έργο, βάζει τα θεμέλια για μια άλλη προοπτική.

καία μνημεία στέλνει ένα πολύ δυνατό μήνυμα και ένα στέρεο υπόβαθρο πάνω στο οποίο μπορεί να οικοδομηθεί ένα καλύτερο μέλλον σε αυτόν τον τόπο. Έτσι μπορώ να πω ότι ο πολιτισμός δεν κάνει θαύματα από τη μία μέρα στην άλλη, όπως στην πολιτική που μια απόφαση μπορεί να λύσει μεγάλα προβλήματα. Αλλά βήμα-βήμα, έργο με έργο, βάζει τα θεμέλια για μια άλλη προοπτική.

–**Σε παλαιότερη συνέντευξή σας δηλώσατε ότι ανήκετε «στην ηλικιακή ομάδα που έζησε τα πάντα. Τις μεγάλες προσδοκίες και τις μεγάλες δοκιμασίες. Πιστεύετε πως υπάρχει ακόμη ελπίδα για το Κυπριακό;**

–Ξέρετε τελευταία διάβασα ένα ποίημα του Άγγελου Σικελιανού «Ιερά Οδός» όπου περιγράφει καταστάσεις που γεμίζουν την ψυχή του δυστυχία και αναρωτιέται πώς μπορεί να συνυπάρξει με αυτές. Καταλήγει όμως ότι μπορεί. Έτσι λέω και εγώ όσο αδύνατο και αν είναι όσο και να μας φαίνεται απραγματοποιήτο λέω ότι μπορεί να γίνει. Υπάρχει και το άλλο.

Στην ιστορία και στην πολιτική τα πράγματα δεν εξελίσσονται πάντα όπως φαίνονται. Έρχεται το

Δεν τον αισθάνομαι ότι αντιπροσωπεύει οτιδήποτε και φοβάμαι τι είναι αυτό που βρίσκεται πίσω από τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Χρησιμοποιώ τη λέξη φοβούμαι, γιατί είναι ένας ασαφής κόσμος που με γεμίζει με αγωνία να σκεφτώ ότι είναι δυνατόν να βρεθεί στη διαχείριση του Κυπριακού.

αναπάντεχο. Ελπίζω σε αυτό αλλά για πετύχει πρέπει να εργαζόμαστε να κρατάμε ένα φωτάκι αναμμένο ώστε εκείνη τη στιγμή να μπορεί να φωτίσει και να μεγαλώσει τη λεωφόρο στην οποία θα περπατήσουμε. Χρειάζεται η συνεχής εργασία εναντίον του μηδενισμού, εναντίον της πττοπάθειας, της κα-

τοχής. Κάθε μνημείο που τελειώνουμε το βλέπω ως ένα φωτάκι που μας καλεί, για μια προοπτική, για ένα μέλλον και εκείνη την στιγμή που στην πολιτική τη λέμε συγκυρία, πρέπει να είμαστε σε θέση να ανταποκριθούμε. Η συγκυρία όμως είναι και η ώρα της μεγάλης ευθύνης της πολιτικής.

Η σημερινή ΕΔΕΚ μου είναι άγνωστη

–**Η σημερινή ΕΔΕΚ πιστεύετε ότι άλλαξε προσανατολισμό;**
–Η σημερινή ΕΔΕΚ μου είναι άγνωστη. Τιμώ τα χρόνια που ήμουν στο Κίνημα, είμαι περήφανος γι' αυτά και όταν συμφωνούσα και όταν διαφωνούσα. Μάλιστα, λίγο πριν διαβάσω στις εφημερίδες ότι με διέγραψαν έκανα σχέδια για νέες εισηγήσεις μέσα στο κόμμα. Προσέβαλλα να συμβάλω σε μια ανανέωση της ΕΔΕΚ όχι μόνο με το δημοψήφισμα το 2004 αλλά και νωρίτερα το 1990 και μετά. Είχα την πεποίθηση ότι άλλαζαν οι καιροί, άλλαζαν οι καταστάσεις. Μπαίναμε στην Ε.Ε. και η διπλωματία έπρεπε να παίξει καθοριστικό ρόλο όπως και η πολιτική στη πο-

ρεία της Κύπρου. Εξέφρασα θέσεις, έβγαλα βιβλία, βρέθηκα γι' αυτό σε απομόνωση. Δεν με πείραζε όμως, ήμουν στο κόμμα ακόμα. Προσπάθησα αλλά φαινόταν πως δεν με άντεχαν άλλο. Από τη στιγμή που με έθεσαν εκτός ΕΔΕΚ βρήκα ανοιχτές λεωφόρους μπροστά μου μέσα από τις οποίες διοχέτευσα τις σκέψεις μου και τις θέσεις μου και πιστεύω ότι βρήκα φίλους, συνεργάτες και ανθρώπους που συμπεριέτρεκα και κάναμε δημιουργική δουλειά για μια άλλη πορεία στη Κύπρο. Για μια πορεία πολυπολιτισμική όπου όλοι αναγνωρίζουμε την αγάπη του άλλου για τον τόπο μέσα από τα μνημεία μας.

–**«Συνιστώ μετριοπάθεια» –Είστε από τα ιδρυτικά μέλη της ΕΔΕΚ, το 1969, τέσσερις φορές βουλευτής. Επιδιώξατε ποτέ περαιτέρω πολιτική ανέλιξη;**

–Ήταν ο δρόμος που διάλεξα στη ζωή μου από παιδί. Μπορώ να πω ότι είμαι μέσα στους αγώνες της Κύπρου από 18 χρονών. Δεν ξέρω αν πέρασε έστω και μία μέρα και να μην είναι η Κύπρος στη σκέψη μου και είναι με αυτό το κριτήριο που βάδισα στη ζωή μου, με τα σωστά μου και τα λάθη μου, συμπεριφερόμενος με τις εποχές και με τις αντιφάσεις των καιρών. Θέλω να πιστεύω πως ήμουν και σε θέση να πάρω τα μηνύματα. Υπάρχουν πολλοί που μου καταμαρτυρούν πως ήμουν διαφορετικός στο παρελθόν. Ναι, μπορώ να πω ότι κατά τη διάρκεια της ζωής μου δέχτηκα πολλά μηνύματα και ανταποκριθήκα σε καλέσματα που δεν ήταν συνώνυμα ούτε με τον λαϊκισμό ούτε με τη δημαγωγία αλλά με σταθερή πορεία ζωής για τον τόπο.

–**Πιστεύετε ότι είναι πρόβλημα των πολιτικών να μην ακούν τα καλέσματα;**

–Δεν θέλω να κρίνω κανέναν και δεν ξέρω πότε ο καθένας μπορεί να πάρει το μήνυμα. Το να λέμε ότι

έναν ακολουθεί μία σταθερή πορεία αυτό είναι εκτός πραγματικότητας. Κινούμαστε μέσα από τις αντιφάσεις. Έχω ένα πράγμα να πω. Συνιστώ μετριοπάθεια και ειλικρίνεια και όχι δημαγωγία. Υπάρχουν πολλά πράγματα που μπορεί να πει κάποιος για τον τόπο, για τα σκάνδαλα και για τον τρόπο που μας κυβερνούν, αλλά όταν γίνεται κάτι καλό πρέπει να το αναγνωρίζουμε ή όταν θέλουμε να κάνουμε μία πολεμική θα πρέπει να την κάνουμε με επιχειρήματα και όχι να εκμεταλλευόμαστε καταστάσεις.

–**Ο Θέοι σας Λουκής Ακρίτας ως υφυπουργός Παιδείας της Ελλάδας το 1964 θεωρούσε την παιδεία δημόσιο αγαθό και την ήθελε ανθρωπιστική, ανανεωμένη, με λιγότερη τυπολατρία, με περισσότερη κριτική διάθεση, απαλλαγμένη από αναχρονιστικές δομές. Συμφωνείτε με αυτή τη θέση;**

–Είπε και το άλλο, ότι όλοι ωφεληθήκαμε από όλους τους πολιτισμούς της γης και ότι η ανθρωπιστική παιδεία είναι η αναγνώριση όλων των πολιτισμών και η συμπόρευσή μας με όλους τους άλλους πολιτισμούς μέσα στον κόσμο. Είναι τα νοσπρά σοβινιστικά κηρύγματα και οι εθνικιστικές εξάρσεις που λειτουργούν καταστροφικά και για την Παιδεία και κατ' επέκταση για τον τόπο.

–**Γιατί σπριζείτε την υποψηφιότητα Ανδρέα Μαυρογιάννη;**

–Συνεργαστήκαμε μαζί στο παρελθόν. Υπάρχουν σημεία που όταν τα θυμνάω δεν μπορώ να τα υπερασπιστώ. Εξακολουθώ να έχω πικρία μέσα μου για το δημοψήφισμα του 2004 και για το Μπούργκενστοκ. Πιστεύω όμως ότι είναι ένας άνθρωπος που έχει γνώση του Κυπριακού, διαθέτει μια πνευματική καλλιέργεια και έχει δημιουργήσει κλίμα εμπιστοσύνης στον διεθνή χώρο και αυτό το έχω διαπιστώσει από τις δικές μου επαφές. Έτσι νομίζω, ως μην πούμε μεγάλα λόγια, μπορεί να δουλέψει θετικά τουλάχιστον για να παραμείνει ο δρόμος ανοιχτός. Ως πολίτη δεν υπάρχει κάτι που να με εκφράζει απόλυτα. Κατέληξα και εγώ στη δική μου επιλογή μέσα στον κυκεώνα που περνά σήμερα η Κύπρος.

–**Την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη, πώς την κρίνετε;**

–Μπορώ να πω ότι είχα καλή συνεργασία μαζί του, όταν ήταν υφυπουργός, θα ήταν άδικο να πω το αντίθετο, αλλά δεν τον αισθάνομαι ότι αντιπροσωπεύει οτιδήποτε και φοβάμαι τι είναι αυτό που βρίσκεται πίσω από τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Χρησιμοποιώ τη λέξη φοβούμαι, γιατί είναι ένας ασαφής κόσμος που με γεμίζει με αγωνία να σκεφτώ ότι είναι δυνατόν να βρεθεί στη διαχείριση του Κυπριακού.

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ

Πολιτικές Ουκρανίας και στην Κύπρο

Η προσάρτηση από τη Ρωσία των κατακτηθεισών διά στρατιωτικής βίας περιοχών της Ουκρανίας επέσυρε τη διεθνή καταδίκη και την επιβολή κυρώσεων στη Ρωσία από πλευράς Η.Π.Α και Ε.Ε. Ορθή και δίκαιη και η καταδίκη και η συνεχιζόμενη επιβολή κυρώσεων. Ελλάδα και Κύπρος συμπαρατάχθηκαν απολύτως.

Το Διεθνές Δίκαιο και η τελική πράξη του Ελσίνκι κατοχυρώνουν την ανεξαρτησία, την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα των κρατών και η παραβίαση των συνόρων. Παρά την ιδιαιτερότητα και το παρελθόν των σχέσεων Ρωσίας - Ουκρανίας, η παραβίαση των αρχών του Διεθνούς Δικαίου, όπως αποτυπώνονται στον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ, δεν είναι ούτε ανεκτά ούτε διαπραγματεύσιμα.

Το μεγάλο ερώτημα που εγείρεται είναι αν η συγκεκριμένη ορθή αντίδραση στις αποσχιστικές ενέ-

ργίες, στις μονομερείς ανακηρύξεις ανεξαρτησίας (U.D.I) και στην εισβολή ρωσικών στρατευμάτων στην Ουκρανία, αποτελεί μια πάγια πρακτική που εφαρμόζεται ομοιόμορφα και χωρίς διακρίσεις σε όλες τις περιπτώσεις.

Οι ομοιότητες της μονομερούς ανακήρυξης ανεξαρτησίας και αναγνώρισης, καθώς και η στρατιωτική επέμβαση είναι αυτόδηλες και πασιδίνες με την περίπτωση της Κύπρου. Τουρκική εισβολή το 1974. Το 1983 μονομερής ανακήρυξη ανεξαρτησίας στην κατεχόμενη από την Τουρκία περιοχή της Κύπρου. Ακολούθησε η αναγνώριση από την Τουρκία. Είναι γεγονός ότι υπήρξε ομόθυμη καταδίκη από τη διεθνή κοινότητα και υιοθετήθηκαν ισχυρά ψηφίσματα από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Είναι όμως επίσης γεγονός ότι ουδεμία κύρωση υπήρξε επί της Τουρκίας για την έκδηλη και κραυγαλέα παρανομία

Είναι ώρα μετά τα καταγιστικά γεγονότα στην Ουκρανία να θέσουμε τους Ευρωπαίους εταίρους μας ενώπιον των ευθυνών τους.

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι, για μια χώρα που δεν είναι μέλος της Ε.Ε., την Ουκρανία, επιδεικνύεται ορθά εναισθησία και άμεση επιβολή κυρώσεων επί της Ρωσίας. Την ίδια στιγμή στην περίπτωση της Κύπρου, που είναι μάλιστα χώρα-μέλος της Ε.Ε., ουδεμία κύρωση επί της Τουρκίας.

Είναι δυνατό να είναι αξιόπιστη και φερέγγυα μια τέτοια πολιτική συμπεριφορά; Όταν εξόφθαλμα παραβιάζονται αρχές και αξίες στον βαθμό συμφερόντων και σκοπιμότητων; Όταν στο αίτημα της Κύπρου για κυρώσεις επί της Τουρκίας για τον αρξάμενο εποικισμό της Αμμοχώστου και τις παραβιάσεις

των θαλασσιών συνόρων της, τα ευρωπαϊκά συλλογικά θεσμικά όργανα παραμένουν άβουλα και ανεργά;

Όταν η διεθνής και ιδιαίτερα η ευρωπαϊκή κοινότητα συμπεριφέρεται επιλεκτικά και με καιροσκοπισμό για ομοειδή προβλήματα παραβίασης της διεθνούς νομιμότητας, πώς αναμένουν την εμπέδωση αισθήματος δικαιοσύνης ανάμεσα σε λαούς και ανθρώπους;

Βέβαια, όταν στην περίπτωση της Ε.Ε. γίνονται εισηγήσεις γι' άσκηση του δικαιώματος βέτο από πλευράς Κυπριακής Δημοκρατίας για ν' ασκηθεί πίεση για επιβολή κυρώσεων επί της Τουρκίας, οι δικοί μας «σώφρονες και λογικοί» επικαλούνται την ανάγκη να συμπεριφερόμαστε «σοβαρά» και «υπεύθυνα». Δηλαδή, να ανεχόμαστε και να σιωπούμε μπροστά στην κραυγαλέα πολιτική επιλεκτικής συμπεριφοράς των εταίρων μας

απέναντι σε παρόμοια προβλήματα.

Είναι ώρα μετά τα καταγιστικά γεγονότα στην Ουκρανία (της απόσχισης – αναγνώρισης - ενσωμάτωσης - ρωσικής εισβολής) να θέσουμε τους Ευρωπαίους εταίρους μας ενώπιον των ευθυνών τους. Οφείλουν να εγκαταλείψουν την πολιτική της δυσμενούς διάκρισης έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας – χώρας μέλους της Ε.Ε. Να επιβάλουν κυρώσεις επί της Τουρκίας για τις ίδιες παρανομίες που διαπράττονται από τη Ρωσία εις βάρος της Ουκρανίας.

Δεν νοείται αιδημοσύνη, ανοχή, αναστολές και δισταγμοί στην επιβολή της απαίτησης για τερματισμό μιας εξόφθαλμα επιλεκτικής συμπεριφοράς που επηρεάζει βάναυσα μια χώρα μέλος της Ε.Ε. όπως είναι η Κύπρος.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής.

Ο τόπος χρειάζεται νέους όχι κομματικούς

Ο πρώην υπουργός Νίκος Κόσιης ακτινογραφεί το προεκλογικό σκηνικό και λέει στην «Κ» τι τον ώθησε να είναι ενεργός πολίτης

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Εκοντας συμπληρώσει το 89ο έτος της ηλικίας του ο Νίκος Κόσιης συνεχίζει να συμμετέχει ενεργά στα κοινά του τόπου. Ο επί πολλά έτη πολιτικός αποκαλύπτει στην «Κ» τους λόγους που τον οδήγησαν στην απόφαση να πάρει ανοικτή θέση στις προεδρικές εκλογές, υποστηρίζοντας τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Όπως λέει, το βασικό κριτήριο ήταν οι θέσεις του υποψήφιου προέδρου στο Κυπριακό τις οποίες χαρακτηρίζει ορθές. Μιλάει για τον Νίκο Αναστασιάδη και την υποστήριξη που του πρόσφερε, ενώ απαντά γιατί δεν στήριξε τον υποψήφιο του Δημοκρατικού Συναγερμού. Κάνει μια σύγκριση του πολιτικού κλίματος με την εποχή την δική του, εντοπίζει τις διαφορές των φαινομένων διαφθοράς του τότε και σήμερα, ενώ απαντά στην ερώτηση τι θα πρέπει να προσέξει περισσότερο ο επόμενος Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

–Μετά από πολλά χρόνια παρουσίας και ενασχόλησης με τα κοινά γιατί συνεχίζετε να είστε ενεργός;

–Καλή η ερώτηση, μου την κάνει και κόσμος. Αν παρακολουθήσει κάποιος την πορεία μου, από την ανεξαρτησία, πάντοτε ήμουν ενεργός στα κοινά. Πάντα έπαιρνα θέση. Έπαιρνα θέση, διότι όταν κάναμε τον αγώνα της ΕΟΚΑ είχαμε έναν σκοπό, να απελευθερώσουμε την Κύπρο. Πέτυχαμε έστω και μια ανεξαρτησία κολοβή και είχαμε υποχρέωση απέναντι σε αυτούς που έδωσαν τη ζωή τους γι’ αυτό τον σκοπό να διατηρήσουμε αυτό το οποίο έχουμε και να το διορθώσουμε εκεί που έγιναν λάθη, όπως στις συμφωνίες Ζυρίχης-Πολδίνου. Με αυτό το κριτήριο πάντα τοποθετούσα τον εαυτό μου. Από οικονομικά δεν μπορώ να πω ότι καταλαβαίνω, αλλά με ενδιαφέρει ο τόπος, με ενδιαφέρει η πατρίδα μου, με ενδιαφέρει το μέλλον του κυπριακού ελληνισμού σε αυτό τον τόπο. Δεν μπορεί η γενιά η δική μας που έκανε και τον αγώνα να μην ενδιαφερόμαστε.

–Γιατί υποστηρίζετε Νίκο Χριστοδουλίδη;

–Όταν λέμε για λύση του Κυπριακού δεν είμαι εξ εκείνων ότι πρέπει να διώξουμε τους Τούρκους,

να τους ρίξουμε στη θάλασσα. Με τους Τ/κ είχαμε καλές φιλίες. Ο κ. Χριστοδουλίδης, τον οποίο στηρίζω, πιστεύω στο θέμα του Κυπριακού έχει ορθές θέσεις. Και στον Νίκο Αναστασιάδη, τότε που τον υποστήριξα, του είχα πει τα ίδια λόγια που λέω τώρα με πέντε γραμμές. Όχι στρατεύματα, όχι εγγυήσεις. Αν αυτά τα πετύχουνε τότε με τους Τούρκους πρέπει να τα βρούμε.

–Πολιτικά η κατάσταση είναι καλύτερη ή χειρότερη από την περίοδο τη δική σας;

–Είναι χειρότερα. Οι διεθνείς εξελίξεις δεν μας βοηθούν, κερδίζει έδαφος η Τουρκία. Εάν είσαι υπολογισιμη δύναμη, τότε έχεις και το

Έκανα στη Βουλή 15 χρόνια. Είχαμε και τότε τις διαφορές μας αλλά λειτουργούσαμε, δεν φθάναμε στα άκρα, δεν αρχίζαμε προσωπικές επιθέσεις, δεν σπιλώναμε χαρακτηρισμούς. Μιλούσαμε και μετά πίναμε όλοι μαζί τον καφέ μας. Και με τους Τ/κ ακόμα.

δικίο με το μέρος σου. Το δικίο σήμερα είναι στον ισχυρό.

–Πώς κρίνετε το κλίμα που επικρατεί στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό;

–Έχει χειροτερεύσει. Έκανα στη Βουλή 15 χρόνια. Είχαμε και τότε τις διαφορές μας αλλά λειτουργούσαμε, δεν φθάναμε στα άκρα, δεν αρχίζαμε προσωπικές επιθέσεις, δεν σπιλώναμε χαρακτηρισμούς. Μιλούσαμε και μετά πίναμε όλοι μαζί τον καφέ μας. Και με τους Τ/κ ακόμα. Τώρα χρόνο με τον χρόνο πάμε χειρότερα, ενώ θα έπρεπε να βελτιώνεται η κατάσταση.

–Είστε στο δεξιό στρατόπεδο. Λογικά κάποιος θα πίστευε ότι θα υποστηρίζατε τον υποψήφιο της δεξιάς παράταξης. Γιατί δεν το πράξατε;

–Το είπα ξεκάθαρα. Ουδέποτε ήμουν κομματικός.

–Αρα και Συναγερμικός...

Ο Νίκος Κόσιης εξομολογείται στην «Κ» τους λόγους που τον ώθησαν να μην μείνει στο παρασκήνιο του πολιτικού βίου του τόπου και να συνεχίσει να είναι ενεργός πολίτης.

Διαφθορά στους θεσμούς

–Την εποχή τη δική σας υπήρχε διαφθορά;

–Υπήρχε αλλά η διαφθορά ήταν στα κάτω στρώματα. Δεν ήταν στους θεσμούς και άρα όσοι αντιπροσώπευαν τους θεσμούς μπορούσαν να ελέγξουν τους πιο κάτω. Τώρα, δυστυχώς, η διαφθορά έφθασε και στους θεσμούς που είναι πολύ ανησυχητικό. Γι’ αυτό μόνο με μια ριζική αλλαγή, με νέους ανθρώπους θα πρέπει ο επόμενος Πρόεδρος να κυβερνήσει.

σωπικό δεν είναι θέμα να πάρω την έγκριση Αναστασιάδη.

–Ειδικά από τα μέσα της δεύτερης θητείας της, η κυβέρνηση

επικρίθηκε έντονα για φαινόμενα διαφθοράς. Εσείς τι πιστεύετε;

–Με τα διαβατήρια που λέτε. Εάν δεν υπήρχαν τα διαβατήρια η Κύπρος θα είχε πτωχεύσει. Όμως αν τώρα που φαίνεται ότι ορισμένοι εκμεταλλεύτηκαν και με δόλιο τρόπο κατάφεραν και δώσανε διαβατήρια τότε αυτοί είναι κατακριτέοι και πρέπει να τιμωρηθούν. Και εκείνοι που φωνάζουν για τα διαβατήρια την ώρα που κουρεύαν τις καταθέσεις μας, κάνανε δοκιμές πάνω μας.

–Πολιτικές ευθύνες δεν υπάρχουν;

–Αυτό δεν μπορώ να το αποφασίσω εγώ, θα πρέπει να το αποφασίσει η δικαιοσύνη. Δεν είμαι δικαστής. Αυτό που λέω είναι ότι οι ένοχοι να οδηγηθούν στη δικαιοσύνη.

–Με την πείρα που έχετε ο επόμενος Πρόεδρος της Δημοκρατίας τι θα πρέπει να προσέξει περισσότερο;

–Πρέπει πρώτα να δει το εθνικό θέμα. Το άλλο είναι η οικονομία. Η οικονομία είναι εθνικό θέμα και η γεωργία. Γι’ αυτά θα πρέπει να υπάρχει εθνική πολιτική. Η παιδεία. Δεν μπορεί ο κάθε υπουργός να λέει έτσι θα κάνω για τα σχολεία. Για αυτό ο Χριστοδουλίδης επειδή έχει πρόσωπα απ’ όλους τους χώρους μπορεί να πετύχει μια εθνική πολιτική πάνω σε αυτά τα θέματα. Τώρα μπήκε μια νέα γενιά ανθρώπων, μορφωμένοι με πτυχία, όχι κατ’ ανάγκη κομματικοί για να μπορεί να τους εμπιστευτεί ο κόσμος. Για να σώσουμε τους θεσμούς αλλά και να βοηθήσουμε τον κόσμο να έχει συμμετοχή και να ψηφίζει.

–Έχετε μια εκτίμηση για την έκβαση των προεδρικών εκλογών;

–Πιστεύω ότι ο Χριστοδουλίδης θα είναι ο επόμενος Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Αλλά όποιος και αν εκλεγεί πρέπει να φύγουν οι νοοτροπίες οι παλιές. Πρέπει να δούμε μπροστά. Για το εθνικό για όνομα του Θεού να προσέξουμε να κρατήσουμε αυτό που έχουμε σήμερα και να το βελτιώσουμε. Να μη μας γελάσουν, να πέσουμε σε γκάφες και να μας φέρουν αυτό που επιδιώκουν οι Τούρκοι για να κάνουν την διχοτόμηση. Το έγκλημα είναι ένα σοβαρό θέμα. Σήμερα έχει οργανωθεί πάνω σε άλλη βάση, μάχονται με τα ναρκωτικά. Άλλαξε η μορφή του εγκλήματος. Και μετά στο θέμα της οικονομίας. Στην οικονομία και την πανδημία τα πήγε καλά ο Αναστασιάδης δεν ήταν αρνητική η εικόνα. Τώρα υπάρχει η ακρίβεια.

–Ο Γλαύκος Κληρίδης σας φώναξε κάποια στιγμή και σας είπε: «Νίκο, έχω πρόβλημα με το έγκλημα, θέλω να αναλάβεις το Υπουργείο Δικαιοσύνης». Εάν γινόταν σήμερα κάτι ανάλογο τι θα κάνατε;

–Τότε ήμουν 67 ετών. Αρχικά του είπα εάν γινόταν να μην είμαι μπροστά αλλά πίσω και να βοηθώ. Δεν το δέχθηκε. Αποδέχθηκε την πρόταση παρά την απόφασή μου να αποχωρήσω από την ενεργό πολιτική δράση, επί Μακαρίου που μου είχε προτείνει να μείνω. Ο Κληρίδης με έφερε στο φιλότιμο. Τότε είχε έλθει και ο Σπύρος Κυπριανού και μου είπε: «Νίκο, εάν δεν δεχθείς εμείς δεν δεχόμαστε άλλον». Τώρα δεν μπορεί να γίνει κάτι ανάλογο.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΡΣΙΑΝΗ

Δυστυχώς, πάμε καλά...

Ο ιστρατιώτες του Hooker μετά από τρεις ημέρες μαχών, κατά τον αμερικανικό εμφύλιο, ήταν σε θέση να ξεκουραστούν. Το πρωινό της 3ης του Μάη 1863 όμως 25.000 στρατιώτες του στρατηγού Jackson της Συνομοσπονδίας, αιφνιδιασαν το τάγμα του Hooker, σ’ ένα από τους πιο αιματηρούς αιφνιδιασμούς του πολέμου.

Οι καλοί στρατηγοί δεν σκέφτονται μόνο την κατάσταση του δικού τους στρατού, τη θέση και τον ανεφοδιασμό τους, αλλά κοιτάζουν με μεγάλη προσοχή τις εξελίξεις της αντίπερα όχθης.

Αυτή η παράβλεψη είναι ένα από τα πιο «παράδοσιακά» λάθη σε πολέμους, επιχειρήσεις και οργανισμούς. Ο εφρυσιασμός και η λογική πως ήρθε η ώρα για ξεκούραση μετά τα δύσκολα, έχει καταστρέψει πολλούς στρατηγούς και έχει σκοτώσει πολλούς στρατιώτες. Η ίδια λογική έχει διαλύσει κράτη και οικονομίες.

Με τον προϋπολογισμό της Δημοκρατίας να έχει πλέον περάσει από το Υπουργικό και να έχει υποβληθεί στη Βουλή, μπαίνουν στην περίοδο της συζήτησης εν όψει της ψήφισής του. Αρχισαν ήδη οι φωνές πως «αφού τα πήγαμε καλά», δικαιούμαστε να ξεκουραστούμε από τις δυσκολίες των τριών τελευταίων ετών.

Και, να, το δικαιούμεστε. Η κοι-

νωνική πολιτική μπορεί και πρέπει να ενταθεί, με περισσότερη στόχευση και προσεκτική στήριξη, όχι μόνο νοικοκυριών, αλλά και των μικρών επιχειρήσεων. Την ίδια ώρα, όμως, «οι σκοπιές πρέπει να βγαίνουν» και η επιφυλακή πρέπει να μείνει υψηλή.

Όσο καλά κι αν τα πήγαμε, πίσω από τα δέντρα έχουν ήδη μαζευτεί οι 25.000 του Jackson: Κίνα και ΗΠΑ καταγράφουν μείωση της ανάπτυξης, με την πρώτη να δείχνει επιβράδυνση στις εξαγωγές και τη δεύτερη να είναι, ενδεχομένως, ήδη σε ύφεση. Στην Ευρώπη οι υποθέσεις εργασίας του αρνητικού σεναρίου της ΕΚΤ για ανάπτυξη -0,9%, έχουν ήδη αρχίσει να υλοποιούνται. Η αύξηση των επιτοκίων αναμένεται να συνεχιστεί, με περαιτέρω μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης και με πιθανή πιστωτική συρρίκνωση. Οι τιμές των εμπορευμάτων έχουν αρχίσει να σταθεροποιούνται αλλά παραμένουν σημαντικά υψηλότερες από τα επίπεδα στα οποία αρχίσαμε το έτος. Ο ΟΠΕΚ έχει ξεκαθαρίσει πως δεν θα αφήσει τις τιμές του πετρελαίου να μειωθούν άλλο. Τα χρηματιστήρια εκπέμπουν όλο και περισσότερο άγχος και οι αποδόσεις των ομολόγων έχουν ήδη αυξηθεί, με την τιμή των κυπριακών ομολόγων να συνεχίζει την πτώση παρά την «ανάπαυλα» της περασμένης άνοι-

Ο πληθωρισμός μπορεί να μειωθεί μόνο μέσα από τη νομισματική πολιτική, η οποία όμως είναι υφρειακή, όπως προειδοποίησε ρητά ακόμα και η Λαγκάρντ.

ξης. Ο πληθωρισμός μπορεί να μειωθεί μόνο μέσα από τη νομισματική πολιτική, η οποία όμως είναι υφρειακή, όπως προειδοποίησε ρητά ακόμα και η Λαγκάρντ την περασμένη εβδομάδα.

Εν μέσω μιας τέτοιας ανάπτυξης των απειλών στα νώτα μας, δεν υπάρχει δικαιολογία, αν τελικά αιφνιδιαστούμε μέσα στο 2023. Μια πολιτική προσέγγιση επέκτασης των δαπανών πέρα από την αυστηρά στοχευμένη κοινωνική πολιτική μπορεί μεν να είναι δημοφιλής αλλά θα έχει ακριβό λογαριασμό για την οικονομία τους επόμενους 6 με 9 μήνες. Τον λογαριασμό θα τον πληρώσει, πάλι, η κοινωνία και δη τα πιο ευάλωτα μέλη της. Η δημοσιονομική μωπία είναι καλά γνωστή στους οικονομολόγους. Στους πολιτικούς, όχι και τόσο. Δεν πρέπει να πέσουμε στο απόλυτα προβλέψιμο λάθος του οποίου θέλει υψηλότερες δαπάνες το 2023 με δικαιολογία τα υψηλά έσοδα του 2022, και μάλιστα με εξάντληση και του αποθέματος που έχει δημιουργηθεί.

Το απόθεμα οφείλεται σε τρεις παράγοντες, την αύξηση εσόδων λόγω ταυτόχρονου πληθωρισμού και ανάπτυξης, τη συγκράτηση των δαπανών και την προληπτική κίνηση που έγινε από το Γραφείο Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους. Αυτά τα δεδομένα, όμως, δύσκολα θα

επαναληφθούν μέσα στο 2023 και η Δημοκρατία θα πρέπει να διατηρήσει ανοικτές επιλογές ως προς τον χρονισμό, τον τρόπο και το ποσό με το οποίο θα βγαίνει στις ούτως ή άλλως πανικόβλητες αγορές, μέσα στους επόμενους 18 μήνες.

Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο τόνισε πως, ενώ υπάρχει «απόθεμα», αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί ως «μαξιλαράκι». Το γεγονός ότι τα αποθέματα θα μας χρειαστούν για να μπορέσουμε να αναπτύξουμε τις σωστές άμυνες μέσα στο 2023, είναι ένα από τα λίγα δεδομένα για τα οποία μπορούμε να εκφράσουμε την όποια βεβαιότητα κάτω από τις σημερινές συνθήκες. Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο, εν όψει των τελικών εκτιμήσεων για την πορεία της οικονομίας, καταλήγει σιγά-σιγά σε προβλέψεις ακόμα πιο συμπίεσμένες από εκείνες του υπουργείου Οικονομικών, και μάλιστα στο ευνοϊκό του σενάριο.

Γι’ αυτό και, εν όψει του έτσι κι αλλιώς φιλόδοξου προϋπολογισμού για το 2023, είναι κρίσιμης σημασίας για τον τόπο να διεξαχθεί μια συζήτηση που να διέπεται από συντηρητική προσέγγιση στις δαπάνες, επικέντρωση στην ανάπτυξη και την προστασία της απασχόλησης και στόχευση της κοινωνικής πολιτικής. Το γεγονός ότι «πάμε καλά», τουλάχιστον ως προς τη δημοσιονομική σταθερότητα, δεν πρέπει

να αποτελέσει αιτία για μια μυωπική προσέγγιση αλόγιστων δαπανών. Η υπό εξέλιξη δύσκολη πορεία της διεθνούς οικονομίας δεν πρόκειται να μας προσπεράσει χωρίς να μας επηρεάσει. Ο εκλογικός κύκλος στον οποίο μπαίνουμε δεν αλλάζει ούτε τα μακροοικονομικά ούτε τα δημοσιονομικά δεδομένα, ούτε, ακόμα, και τις ανάγκες της Δημοκρατίας και της κοινωνίας. Πίσω από τα δέντρα στα νώτα μας, έχουν μαζευτεί ήδη πολλοί κίνδυνοι. Μπορούμε να αποφύγουμε τη μοίρα του Hooker και των μονάδων του, με σωστή στήριξη στην οικονομία, με προσεκτική διαχείριση των αποθεμάτων και με πλήρη εγρήγορση εν όψει των κινδύνων που αναπτύσσονται.

Η κυπριακή οικονομία έχει ήδη δείξει πως είναι ανθεκτική και πως, κάτω από τις σωστές πολιτικές, μπορεί να απορροφήσει τους κραδασμούς. Για αυτό, όμως, προϋπόθεση είναι σήμερα να μην μπούμε σε μια συζήτηση που να αγνοεί τους κινδύνους και να εστιάζει στην μυωπική προσέγγιση πως, αφού το κράτος έχει εισπράξει, πρέπει να τα δαπανήσει σήμερα. Μια τόσο μυωπική προσέγγιση δεν θα μπορεί να δικαιολογηθεί, αφού ξέρουμε καλά τους κινδύνους που διαμορφώνονται.

Ο κ. Μιχάλης Περισιάνης είναι πρόεδρος του Δημοσιονομικού Συμβουλίου.

Σε αναζήτηση ενεργειακής σύμπνοιας

Η πρόταση για τα δυναμικά πλαφόν στην τιμή του αερίου θα συζητηθεί από τους υπουργούς Ενέργειας στην Πράγα

Βρυξέλλες: Του ανταποκριτή μας ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Στο πού και στο πώς μπορούν να επιβληθούν πλαφόν στην τιμή του εισαγόμενου φυσικού αερίου επικεντρώνεται πλέον η συζήτηση μεταξύ των 15 κρατών μελών που ζήτησαν καθολικό πλαφόν, της Κομισιόν που αντιτάσσει τους κινδύνους που διαβλέπει σε μια τέτοια κίνηση και καταθέτει προϋποθέσεις και εναλλακτικές, και της Γερμανίας και της Γαλλίας που παίζουν το δικό τους ρόλο στις ισορροπίες.

Η τεχνική πρόταση των 15 χωρών, που κυκλοφόρησε την Τετάρτη, περιέχει συγκεκριμένες τεχνικές παραμέτρους για το πώς μπορεί να λειτουργήσει ένα δυναμικό πλαφόν απαντώντας στις αντιρρήσεις της Κομισιόν, ενώ ο Έλληνας υπουργός Ενέργειας έστειλε σε δηλώσεις του το μήνυμα πως η αντιπρόταση για πλαφόν στο φυσικό αέριο για ηλεκτροπαραγωγή μπορεί να συνυπάρξει με το δυναμικό πλαφόν. Παρά το γεγονός πως την Παρασκευή τα φώτα ήταν στραμμένα στην άτυπη Σύνοδο Κορυφής των 27 στην Πράγα, όπου αναμενόταν να δοθεί πολιτική κατεύθυνση για τις διαβουλεύσεις, η ουσιαστική δουλειά αναμένεται να γίνει στην άτυπη συνάντηση των Υπουργών Ενέργειας, και πάλι στην Πράγα, την επόμενη Τρίτη και Τετάρτη, και η κατάληξη ιδανικά θα γίνει στο τακτικό Ευρωπαϊκό Σύμβουλο στις 20 με 21 Οκτωβρίου.

Καθώς οι ηγέτες έφταναν στο Κάστρο της Πράγας για την άτυπη σύνοδο, η Πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν δήλωνε πως το κύριο αντικείμενο της συζήτησης θα ήταν πώς η Ε.Ε. θα περιορίσει τις τιμές ενέργειας, αλλά

Στο τεχνικό έγγραφο το οποίο κυκλοφόρησε την Τετάρτη η ομάδα των 15 προτείνεται ένας «δυναμικός διάδρομος τιμών» για το φυσικό αέριο στη χονδρική αγορά.

και πώς θα αποτρέψει περαιτέρω προσπάθειες της Ρωσίας να χειραγωγήσει τις τιμές, συζήτηση που παραπέμπει στα πλαφόν στην τιμή φυσικού αερίου.

«Το ερώτημα του πού θα τα βάλουμε και πώς θα τα βάλουμε θα είναι ένα από τα σημεία της συζήτησης σήμερα» εξήγησε η κ. Φον ντερ Λάιεν. Η διαπραγμάτευση για το θέμα θα περάσει μέσα από τα μαθηματικά του ποιος χώρες πληττονται παραπάνω από το συμφωνημένο πλέον μέτρο για όριο στα υπερκέρδη εταιριών, που παράγουν φθηνότερο ηλεκτρισμό με πηγές άλλες από το φυσικό αέριο, το οποίο ωφελεί περισσότερο χώρες που χρησιμοποιούν φθηνότερες πηγές, όπως πυρηνικά, ανανεώσιμες και πετρέλαιο.

Το δυναμικό πλαφόν

Στο τεχνικό έγγραφο το οποίο κυκλοφόρησε την Τετάρτη η ομάδα των 15 (Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Κροατία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία) προτείνεται ένας «δυναμικός διάδρομος τιμών» για το φυσικό αέριο στη χονδρική αγορά, που να αφορά όλους τους προμηθευτές και όχι μόνο τη Ρωσία, και όλες τις χρήσεις και όχι μόνο

Παρά το γεγονός πως την Παρασκευή (7/10) τα φώτα ήταν στραμμένα στην άτυπη Σύνοδο Κορυφής των 27 στην Πράγα, η ουσιαστική δουλειά αναμένεται να γίνει στην άτυπη συνάντηση των Υπουργών Ενέργειας, και πάλι στην Πράγα, την επόμενη Τρίτη και Τετάρτη.

την ηλεκτροπαραγωγή. Το λεγόμενο «δυναμικό πλαφόν» θα αποτελεί ένα εύρος πιθανών τιμών αντί για μια τιμή ως όριο, και θα προσαρμόζεται στη βάση της τιμής του πετρελαίου και των δεικτών της αγοράς.

Το επιχείρημα για αυτή την προσέγγιση είναι πως η επιβολή πλαφόν μόνο στο ρωσικό αέριο (που είχε προτείνει η Κομισιόν παλαιότερα) δεν θα επηρέαζε θετικά τις τιμές για τους καταναλωτές, θα επηρέαζε αρνητικά την ασφάλεια προμήθειας,

θα στρέβλωνε την αγορά, και νομικά θα έπρεπε να προωθηθεί στο πλαίσιο των κυρώσεων.

Παράλληλα, σημειώνεται πως ένα πλαφόν μόνο στην τιμή αερίου που χρησιμοποιείται στην Ε.Ε. για παραγωγή ηλεκτρισμού θα άφηνε

εκτός τα δύο τρίτα της αγοράς που αφορούν τη βιομηχανία και τα κτήρια, αποθαρρύνει τους προμηθευτές από το να προσφέρουν χαμηλότερες τιμές, ενώ ένα υπερβολικά χαμηλό πλαφόν θα μπορούσε να επιφέρει αύξηση της ζήτησης έως και επιστροφή στη χρήση άνθρακα.

Σύμφωνα με την πρόταση, το πλαφόν πρέπει να είναι αρκετά υψηλό ώστε να διασφαλίζει τη λειτουργία της αγοράς, αλλά και ευέλικτο, επιτρέποντας στην Ε.Ε. να αντλεί, αν χρειαστεί, φυσικό αέριο και πάνω από το όριο. Παράλληλα, θα πρέπει να συμπληρωθεί με ενισχυμένες εθελοντικές μειώσεις στη ζήτηση. Τα σενάρια για πλαφόν, τέλος, θα πρέπει να διαμορφώνονται διαφορετικά με βάση τρία διαφορετικά σενάρια: την μη ύπαρξη ελλείψεων (οπότε εφαρμόζεται το δυναμικό πλαφόν), πιθανές ελλείψεις στην προμήθεια (πιθανές συναλλαγές πάνω από το όριο), και ελλείψεις στην προμήθεια (οπότε και εφαρμόζεται ο μηχανισμός για συντονισμένα μέτρα μείωσης της ζήτησης και δεν εφαρμόζεται το πλαφόν).

Οι ασφαλιστικές δικλίδες, τα τάνκερ και η Κύπρος

Νωρίτερα την περασμένη εβδομάδα, τα κράτη μέλη κατέληξαν σε συμφωνία και για την επιβολή ενός διαφορετικού ορίου, αυτή τη φορά στο πλαίσιο του όγδουου πακέτου κυρώσεων, το οποίο αφορά την τιμή του ρωσικού πετρελαίου πάνω από την οποία θα εφαρμόζεται η απαγόρευση μεταφοράς του σε τρίτες χώρες μέσω θαλάσσας με σκάφη συμφερόντων ή με σημαία της Ε.Ε. Παράλληλα, συμφωνήθηκε πως το ανώτατο όριο τιμής όσον αφορά το πετρέλαιο αυτό θα αφορά και τις σχετικές υπηρεσίες (όπως η ασφάλιση) που έχουν ήδη απαγο-

ρευτεί. Αυτό που συμφωνήθηκε είναι ουσιαστικά το νομικό πλαίσιο για τη μελλοντική επιβολή ορίου στην τιμή θα οδηγούσε εταιρείες και σκάφη να αλλάξουν σημαία σε άλλες «σημείες ευκαιρίας» (κυρίως Λιβερίας, Παναμά και Νήσων Μάρσαλ) και ζητούσαν ασφαλιστικές δικλίδες σε περίπτωση μη εφαρμογής του μέτρου από άλλες χώρες. Πάντως, ούτως ή άλλως, οι απαγορεύσεις θα τεθούν σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2022 για το αργό πετρέλαιο και τον Φεβρουάριο του 2023 για το επεξεργασμένο πετρέλαιο, όπως είχε συμφωνηθεί αρχικά.

νη απόφαση των 27. Οι τρεις χώρες είχαν εκφράσει την ανησυχία πως μονομερής επιβολή ορίου στην τιμή θα οδηγούσε εταιρείες και σκάφη να αλλάξουν σημαία σε άλλες «σημείες ευκαιρίας» (κυρίως Λιβερίας, Παναμά και Νήσων Μάρσαλ) και ζητούσαν ασφαλιστικές δικλίδες σε περίπτωση μη εφαρμογής του μέτρου από άλλες χώρες. Πάντως, ούτως ή άλλως, οι απαγορεύσεις θα τεθούν σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2022 για το αργό πετρέλαιο και τον Φεβρουάριο του 2023 για το επεξεργασμένο πετρέλαιο, όπως είχε συμφωνηθεί αρχικά.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΑΡΙΟΥ ΗΛΙΑΔΗ

Ευρωπαϊκό Ενεργειακό Φόρουμ Ανατολικής Μεσογείου

Οι δραματικές επιπτώσεις που προκαλεί σε παγκόσμιο επίπεδο η ενεργειακή κρίση σαν αποτέλεσμα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία είναι μια εξαιρετική ευκαιρία να υπομνήσουμε την καταλυτική συμβολή της ενέργειας στην οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ανάγκη της Ευρώπης για απεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο και το πετρέλαιο καθίσταται επείγουσα όσο ποτέ άλλοτε. Μέσα σε αυτό το ιδιαίτερα ασφυκτικό περιβάλλον για την εξεύρεση νέων ενεργειακών πηγών, ο ορυκτός πλούτος που κρύβει η θάλασσα της Ανατολικής Μεσογείου μπορεί να καλύψει σημαντικές ανάγκες των ευρωπαϊκών χωρών. Χαρακτηριστικά είναι η πρόσφατη δήλωση του Ισραηλινού πρωθυπουργού Γιάιρ Λαπίντ στο Βερολίνο ότι η χώρα του μπορεί να καλύψει περίπου το 10% του ρωσικού φυσικού αερίου που έλαβε η Ευρώπη πέρυσι.

Εκτιμώ ότι αυτό το εξαιρετικά πρωτόγνωρο σκηνικό συνιστά μια ανεπανάληπτη ευκαιρία για την προώθηση της αναβάθμισης του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει ο διακυβερνητικός οργανισμός EastMed Gas Forum (EMGF), στον οποίο συμμετέχουν επτά χώρες της Ανατολικής Μεσογείου (Κύπρος, Αίγυπτος, Ελλάδα, Ισραήλ, Ιταλία, Ιορδανία και Παλαιστινιακή αρχή) και τυχάνει της στήριξης των ΗΠΑ και της Ε.Ε.

Εκτός από τις άμεσα εμπλεκόμενες χώρες της Ανατολικής Με-

Η θάλασσα της Ανατ. Μεσογείου μπορεί να γίνει πηγή σταθερότητας, ειρήνης και ευημερίας.

σογείου που μετέχουν και δυνητικά μπορούν να μετάσχουν στο Forum, σημαντικό ενδιαφέρουν έχει ήδη επιδείξει και η Ε.Ε., η οποία θα μπορούσε να συμβάλει καθοριστικά στην επιτυχία του θεσμού. Συγκεκριμένα, προτείνω όπως η Ε.Ε. θέσει υπό την πολιτική της αρωγή την πρωτοβουλία του EMGF, ώστε να τον αναβαθμίσει και να τον μετεξελίξει σε ευρωπαϊκό project. Να τον πάρει ουσιαστικά στα χέρια της και να τον μετατρέψει σε εργαλείο συνεργασίας των χωρών της περιοχής, μέσα από το οποίο θα καλύψει ζωτικές ενεργειακές ανάγκες της Ε.Ε. Με τον τρόπο αυτό η Ε.Ε. επιστρέφει στις πηγές της ιδρύσεώς της, που θέλουν την ενέργεια να αποτελεί ευλογία της φύσης, η οποία μπορεί να συνδράμει στην αλληλεγγύη και στη συνεργασία ακόμη και χωρών τις οποίες χώρισε αίμα.

Με αφορμή λοιπόν την επικείμενη κατάσταση που διαμορφώνεται σήμερα στον χώρο της Ανατολικής Μεσογείου, επαναφέρω την εισήγηση που κατέθεσα πριν από τρία τόσα χρόνια για την ανάγκη διεύρυνσης της πρωτοβουλίας EMGF με τη συμμετοχή της Τουρκίας, η οποία θεωρώ ότι είναι η με-

Ο ορυκτός πλούτος που κρύβει η θάλασσα της Ανατολικής Μεσογείου μπορεί να καλύψει σημαντικές ανάγκες των ευρωπαϊκών χωρών.

γάλη απόυσα από τη θεσμικά συγκροτημένη συνεργασία των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου. Εξακολουθώ να πιστεύω ότι συνιστά κραυγαλέα αστοχία από μέρους των εμπνευστών του EMGF το ότι δεν προσκλήθηκε από την αρχή και η Τουρκία, η μεγαλύτερη ίσως σε έκταση, πληθυσμό και μέγεθος αποκραγμένη χώρα της περιοχής. Δεν έχω αμφιβολία ότι η Τουρκία οφείλει να κάνει τα ελάχιστα αλλά ουσιαστικά βήματα καλής θέλησης ώστε να μπορέσει να γίνει μέλος του Forum, αλλά την ίδια ώρα πιστεύω ότι η πρόσκληση της Τουρκίας για συμμετοχή στην προσπά-

θεια, θα υπηρετούσε τα μέγιστα το όλο εγχείρημα.

Οι αιτιάσεις της τουρκικής κυβέρνησης για σκόπημο αποκλεισμό της από την πρωτοβουλία μπορούν πολύ εύκολα να καταρριφθούν εάν έστω και τώρα απευθυνθεί πρόσκληση στην Τουρκία από την Ευρωπαϊκή Ένωση να μετάσχει υπό τους ίδιους όρους που μετέχουν οι υπόλοιπες χώρες και στη βάση του Διεθνούς Δικαίου. Τούτο, σε συνδυασμό με παράλληλες διεργασίες που μπορούν αναπτύξουν η Ε.Ε., οι ΗΠΑ και άλλοι διεθνείς φορείς δυνατόν να οδηγήσουν την Τουρκία σε επανεκτίμηση της πολιτικής

της στο θέμα. Η πρόσκληση στην Τουρκία για συμμετοχή στον EMGF θα ήταν χρήσιμο να συνοδεύεται και από μια πρόσθετη έκκληση προς τη χώρα να μπει σε ένα ειρηνικό διάλογο, σοβαρή διαπραγμάτευση με τις γείτονες χώρες/μέλη του EMGF για επίλυση των διαφορών εκεί και όπου σήμερα υπάρχουν μεταξύ τους.

Έχω την πεποίθηση ότι η Κυπριακή Δημοκρατία μόνον οφέλη θα αποκομίσει από μια πρωτοβουλία διερεύνησης από μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης της πιθανότητας συμμετοχής της Τουρκίας στο μετεξελιγμένο EMGF, υπό τους όρους

που αναφέρθηκαν πιο πάνω. Μια τέτοια κίνηση, ειδικά σε αυτή τη χρονική συγκυρία, θα συνέβαλλε αποτελεσματικά στις προσπάθειες για να στείλουμε στη διεθνή κοινότητα και ειδικότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση το μήνυμα ότι αντικρίζουμε την ενέργεια ως πηγή ειρήνης, σταθερότητας και συνεργασίας. Η ακραία ρητορική και επιθετική συμπεριφορά της Τουρκίας δεν είναι καλός οίονος, αλλά οφείλουμε να εξαντλήσουμε κάθε δυνατότητα που δυνατόν να προσφέρεται.

Θεωρώ περिटτό να επιχειρηματολογήσω γιατί η ομαλοποίηση της όλης κατάστασης στην Ανατολική Μεσόγειο θα βοηθήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση στην εξασφάλιση υπαλλaktικών πηγών ενέργειας, τις οποίες τόσο μεγάλη ανάγκη έχει σήμερα. Παράλληλα μια τέτοια εξέλιξη θα οδηγούσε στην ειρήνη και σταθερότητα ολόκληρου το σύμπλεγμα των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου. Αντίθετα η διαιώνιση διαφαινόμενην σοβαρή επιδείνωση των δεδομένων, που δημιουργεί η ενεργειακή κρίση, οδηγεί πολύ πιθανό σε ακόμα μεγαλύτερη δοκιμασία την ευρωπαϊκή οικονομία, γεγονός το οποίο ενδεχομένως θα θέσει εν αμφιβολή την κοινωνικά συνοχή και την πολιτική σταθερότητα σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες.

Ο κ. Μάριος Ηλιάδης είναι ανεξάρτητος υποψήφιος για την προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η σοβαρότητα του προεκλογικού για το 2023

Η συζήτηση που πρέπει να γίνει για τη φαιδρότητα στην κυπριακή πολιτική σκηνή και πώς επηρεάζει το εκλογικό σώμα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν ο Κώστας Κυριάκου, γνωστός ως «Ουτοπος», κατερχόταν ως υποψήφιος, μετά το 2003, σε προεδρικές, βουλευτικές και ευρωβουλευτικές εκλογές στην Κύπρο η εικόνα ενός ανθρώπου που ντυνόταν με παραλλαγές και φορούσε κορδέλα γύρω από το μέτωπό του, μιλώντας για «γεωμετρικά σχεδιασμένες πόλεις» στοιχειοθετούσε ένα ενδιαφέρον προηγούμενο, η πρόκληση του οποίου από την κυπριακή δημόσια σφαίρα αφορούσε πάντα το επίπεδο της φαιδρότητας.

Ήταν ένα στοιχείο που λειτουργούσε δηλαδή χιουμοριστικά προκειμένου να κάνουν όλοι τον χαβαλέ τους. Μια προσθήκη των εκλογών που διασκέδαζε ψηφοφόρους, δημοσιογράφους και τον απλό κόσμο στα καφενεία. Οι παρεμβάσεις του κ. Κυριάκου, ο τρόπος με τον οποίο κοινωνούσε τις ιδέες του για τη «νέα Γη» και η αναφορά του σε καλπονοθείες με «μεταλλικές κάλπες» είχε μεν διάρκεια και απέκτησε καλές στάσεις, γελάσαμε, αλλά το 2016 μας υπενθύμισε, κάπως δραματικά μετά από παρέμβαση μάλιστα του γιου του, πως ο κ. Κυριάκου κρίθηκε ακατάλληλος (μετά από ψυχιατρική γνωμάτευση κυβερνητικού ιατρού) να κατέχει ή να διεκδικεί δημόσια θέση/αξίωμα και έκτοτε δεν ξανακατέβηκε σε διαδικασία εκλογής.

Το ιστορικό παράδειγμα του κ. Κυριάκου –ως συμμετέχοντα σε πολλές εκλογικές διαδικασίες, και δη προεδρικές– υπενθυμίζει στην

Κύπρο την κανονικοποίηση του φαιδρού λόγου στην πολιτική με μοντέρνους όρους. Στη συγκεκριμένη ωστόσο περίπτωση η υποψηφιότητα του κ. Κυριάκου φιλτραριζόταν μέσα από την ιδιορρυθμία ενός ανθρώπου που ξεχώριζε για την εμφάνισή του ή τις «ουτοπικές» ιδέες του στις οποίες και εστιάζαμε, στην εικόνα ενός «τζόκερ» ή «κλόουν» μεταξύ των σοβαρών υποψηφίων. Πέραν αυτών

Η συζήτηση για τη φαιδρότητα στην κυπριακή πολιτική σκηνή δεν εξετάστηκε ποτέ επαρκώς, και επανέρχεται με φόντο τον προεκλογικό του 2023 και το ερώτημα του πόσο σοβαρός είναι.

της διάστασης όμως ή της καλής περσόνας η συζήτηση για τη φαιδρότητα στην κυπριακή πολιτική σκηνή δεν εξετάστηκε ποτέ επαρκώς, και επανέρχεται με φόντο τον προεκλογικό του 2023 και το ερώτημα του πόσο σοβαρός είναι.

Υπάρχει συνέχεια;

Μέχρι στιγμής στον προεκλογικό που διανύουμε έχει καταγραφεί, τόσο σε επίπεδο ρητορικής όσο και σε αυτό της κατάθεσης προτάσεων, φαιδρός πολιτικός λόγος. Είναι εξάλλου ένας ιδιαίτερος προ-

εκλογικός με συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά στον απόηχο δύο θητειών της διακυβέρνησης Αναστασιάδη –για την οποία έχουν ειπωθεί και γραφτεί πολλά. Και με νέα επίπεδα αντιπαράθεσης σε σχέση με το πώς ο εν λόγω προεκλογικός μεταφέρεται στη δημόσια σφαίρα –φυσική και διαδικτυακή, με όρους τοξικής αντιπαράθεσης. Ωστόσο, πέραν της πρότασης για «μεταφορά Ευρωπαίων πολιτών στην Κύπρο προκειμένου λόγω καιρικών συνθηκών να περάσουν τον χειμώνα, εξαιτίας της ενεργειακής κρίσης από τον ουκρανικό πόλεμο», που στον πυρήνα της παραμένει ανεφάρμοστη για σειρά λόγων πολιτικής πρακτικής αξίας, όπως τα κριτήρια επιλογής ή οι αριθμοί που ακούσαμε από τον ανεξάρτητο υποψήφιο κ. Ηλιάδη, η παρουσία «περσόνων» με τα στοιχεία φαιδρών υποψηφιοτήτων επανεμφανίζεται –σε μια εποχή μάλιστα που το να θέσει κανείς υποψηφιότητα στις προεδρικές, πέραν των τυπικών προσόντων (ηλικιακά και άλλα) που απορρέουν από το Σύνταγμα, αφορά απλώς στο να στήσεις μια σελίδα στο Facebook και να αρχίσεις να δημοσιολογείς. Η περίπτωση της κ. Τσελεστήνα ντε Πέτρο δείχνει να επαναλαμβάνει το παράδειγμα των φαιδρών υποψηφιοτήτων, με την αντιμετώπισή της από τα ΜΜΕ ως προς την παραχώρηση βήματος να κανονικοποιείται στη βάση:

• **Του μη αποκλεισμού** –«γιατί είναι υποψήφια», άρα as μας εκφράσει τις θέσεις της για τον «μασοβισμό» και τη «θρησκευτική επε-

Στον προεκλογικό του 2023 ακούσαμε ήδη, ακόμη και θα ακούσουμε προβληματικές πολιτικές προτάσεις από όλα τα επιτελεία τόσο ως προς τον έλεγχο θεωρίας για την εφαρμογή τους όσο και αναφορικά με τον τρόπο που προτείνονται ή επανέρχονται στη δημόσια σφαίρα.

κτατική πολιτική». Μια προσέγγιση, υποκριτική ως προς τη βάση και την ουσία της.

• **Της σάτιρας**, που δεν απορρέει από την αίσθηση του χιούμορ, αλλά που γίνεται με την υστερόβουλη λογική του «ας γελάσουμε» με το «αστείο στοιχείο των εκλογών» με κοινωνιοπαθείς τηλεοπτικούς όρους trash εποχών του '90 και του 2000 και

• **Της σημαντικής** διάστασης – κάτι που βρίσκεται στον πυρήνα της συζήτησης για την πολιτική σοβαρότητα– του αν εντέλει το δι-

κώμα του εκλέγεσθαι στην Κύπρο εξετάζεται με τη δέουσα σοβαρότητα από τις αρμόδιες αρχές. Πτυχή στην οποία υπεισέρχονται η ικανότητα, η ψυχική και σωματική υγεία, οι διαστάσεις των τοξικοεξαρτήσεων, κ.λπ.

Στον προεκλογικό ακούσαμε, ακόμη και θα ακούσουμε πολιτικές προτάσεις από όλο το φάσμα των επιτελείων που τόσο ως προς τον έλεγχο θεωρίας για την εφαρμογή τους στην πράξη όσο και αναφορικά με τον τρόπο που προτείνονται ή επανέρχονται στη δημόσια σφαίρα,

π.χ. σε σχέση με άλλους προεκλογικούς ή την υλοποίησή τους σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, είναι επίσης, προβληματικές. Με το ενδιαφέρον στοιχείο, σε αυτό το επίπεδο, να καθίσταται το αν ορίζονται ως φαιδρές, αν πλησιάζουν τη σφαίρα της φαιδρότητας ή αν –λόγω της κοινοτυπίας τους παρά τη σοβαρότητα ως προς την παρουσίασή τους– διαφέρουν επί της ουσίας από μια πρόταση τύπου «γεωμετρικών πόλεων», που αμέσως θα σπεύσουμε να χαρακτηρίσουμε γραφική.

Οι κίνδυνοι από την κανονικοποίηση του φαιδρού λόγου

Τα τελευταία χρόνια η συζήτηση στην Κύπρο για πολιτικά φαινόμενα όπως τον «τραμπισμό», την ποιότητα των πολιτικών κομμάτων και του πολιτικού προσωπικού, και εν γένει για τη σοβαρότητα μεταξύ των ενεργών πολιτικών –στη διάσταση του λόγου και των πράξεων– γίνεται είτε υποκριτικά, είτε στην απουσία ορισμένων πλαισίου για το τι καθίσταται ασοβαρότητα που συνδέεται και με τον τρόπο διάρθρωσης του πολιτικού μας συστήματος (κομματοκεντρικό, πελατοκεντρικό) όσο και με την απουσία anti-establishment πολιτικών, όπως σε άλλες χώρες της Ευρώπης.

Η τελευταία διάσταση περνά μέσα από το πρίσμα των φαιδρών υποψηφιοτήτων προκειμένου ένα αντισυστημικό πολιτικό πρόσωπο να αποτιμάται είτε λόγω ιδιορρυθμίας είτε ως της περσόνας «του πελλού που θα περιπαίξουμε». Του ατόμου που δεν φορά γραβάτα. Η διάσταση αυτή αδυνατεί ν' αναδείξει πως πολιτικοί, κυρίως εντός των κομμάτων, εκφράζουν θέσεις ή επιδιώκονται σε πολιτικές πράξεις ή συμπεριφορές που είναι ο ορισμός της φαιδρότητας (ή της μη σοβα-

Η τάση της κανονικοποίησης του φαιδρού λόγου σε συνδυασμό με την υποχώρηση των παραδοσιακών κοιμμάτων και την ενίσχυση του λαϊκίστικου λόγου αποτελεί από μόνη της ένα ενδιαφέρον πεδίο κοινωνικού μετασχηματισμού.

ρότητας χωρίς τη χιουμοριστική διάσταση) αλλά ωστόσο γίνονται αποδεκτοί ως mainstream στοιχεία του πολιτικού συστήματος και απολαύουν μάλιστα και μεγάλης δημοφιλίας ή εκλεξιμότητας.

Όποιοι παρακολουθεί τα κόμματα θα μπορούσε να εντοπίσει διαχρονικά εντός τους πολλές τέτοιες περιπτώσεις. Επιπλέον, η ροπή προς αντισυστημικές πολιτικές συμπεριφορές ταυτίζεται, σχεδόν εξ ολοκλήρου στην Κύπρο, με στοιχεία πολιτικής γραφικότητας, όπως οι θεωρίες συνωμοσίας

ή διάφορες μορφές cult leadership, που στον τρέχοντα χρονισμό συνδέονται και με το πώς η πανδημία του Covid-19 επηρέασε την κοινωνική μηχανική κι ανέδειξε τέτοιες μορφές. Η ακόμη χειρότερα όταν αυτές αναζητούν πολιτική θέση στις παρυφές της Δεξιάς ή της Αριστεράς εντάσσουν και στο πολιτικό συγκείμενο της χώρας ακραίες εκφράσεις ή τάσεις χωρίς σοβαρή, πολιτικά, εναλλακτική πρόταση. Η τάση αυτή της κανονικοποίησης του φαιδρού λόγου σε συνδυασμό με την υποχώρηση των παραδο-

σιακών κομμάτων και την ενίσχυση του λαϊκίστικου λόγου –πανευρωπαϊκό φαινόμενο πλέον στις μέρες μας– αποτελεί από μόνη της ένα ενδιαφέρον πεδίο κοινωνικού μετασχηματισμού που στα επόμενα χρόνια θα επηρεάσει αναπόφευκτα και την Κύπρο.

Ορίζοντας τη σοβαρότητα

Η αναζήτηση του πώς ο πολιτικός λόγος στην Κύπρο θα μπορούσε να είναι σοβαρός ή μη γραφικός και φαιδρός είναι μια συζήτηση που οφείλει να γίνει αρχικά στο

επίπεδο του τι διακωμωδεί κανείς, αλλά κυρίως και ως προς το πεδίο της προστασίας των ατόμων που εκτίθενται στη δημόσια σφαίρα ως επίδοχο υποψήφιοι κάθε είδους. Κάπου εδώ συνεπώς εισέρχεται ένα πεδίο αποτίμησης της σοβαρότητας που είναι σημαντικότερο από το πόσο αστείο φαίνεται κάποιος ή τα λεγόμενά του. Πληγαίνοντας ωστόσο κανείς, βαθύτερα, οφείλει να αναζητήσει και τα αίτια που ο πολιτικός λόγος γίνεται ασόβηρος και η κατάθεση πολιτικών θέσεων ή προτάσεων καταντά φαιδρή: Ανεπικρινής ή ψεύτικη, λαϊκίστικη, εκτός πραγματικότητας. Σε μια μνημειώδη συνέντευξή του στο L'autre journal τον Μάρτιο του 1993 ο Κορνήλιος Καστοριάδης επικαλείται «την ολοκληρωτική εξαφάνιση της σύγκρουσης, είτε πρόκειται για οικονομικο-κοινωνική, είτε για πολιτική ή ιδεολογική» προκειμένου να συνοψίσει στις αρχές της δεκαετίας του 1990 την κενότητα μεταξύ δεξιών και αριστερών κομμάτων που άρχισαν να μη διαφέρουν ουσιαστικά επί των προγραμμάτων τους.

Αυτή η διαπίστωση δείχνει –μεταξύ του πολιτικού λόγου και στην

Κύπρο– το πώς η φαιδρότητα ως πολιτική επιλογή όχι μόνο κανονικοποιείται αλλά κυριεύει το κυρίαρχο αφήγημα των πολιτικών στη δημόσια σφαίρα ενώ στις μέρες μας μεταπηδά σε αυτή και απευθείας από την αρένα των echo-chambers του Διαδικτύου.

Είναι μιας μορφής αργκό που διοχετεύεται από το πώς κινούνται οι πολιτικοί προς τα πελατειακά τους δίκτυα αλλά στη δημόσια σφαίρα. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα στον σημερινό προεκλογικό επί τούτου αποτελεί η ομιλία του κ. Φαίδωνος σε χωριό απέναντι σε ακροατήριο του ΔΗΣΥ –σε βίντεο που έγινε viral.

Η διαπίστωση, κάτι που αποτυπώνεται και δημοσκοπικά, είναι πως οι πολίτες στην Κύπρο απαξιώνουν την πολιτική. Υπό αυτό το πρίσμα οι προεδρικές του 2023 όχι μόνο αποκτούν ενδιαφέρον ως προς τη σοβαρότητά τους και πού αυτή θα κυμανθεί με ποιοτικά κριτήρια αλλά αν θα καταστούν για το εγγύς μέλλον και ανεξαρτήτως αποτελέσματος και η αρχή για τη μετατόπιση της πολιτικής στην Κύπρο προς φαιδρότερα ή λιγότερο φαιδρά μονοπάτια.

Πρόγραμμα

Εγγύησης Ελαστικών

από το δίκτυο επιλεγμένων συνεργατών της

Εταιρείας Καποδιστριας

warrantytyres@chrkapodistrias.com

www.safetytogether.cy

Ο κύκλος των χαμένων ψήφων

Η μοίρα των μικρών

Το τι θα κάνουν τελικά οι μικροί αποτελεί το ερώτημα των ημερών. Οι Οικολόγοι έχουν προχωρήσει σε εσωτερική δημοσκόπηση που σύμφωνα με τις δηλώσεις τους δεν βγάζει ξεκάθαρο αποτέλεσμα. Με αυτό ως δεδομένο, ενισχύεται το σενάριο που τους θέλει να μην καταλήγουν σε μία υποψηφιότητα και να τείνουν προς την κατά συνείδηση ψήφο. Δηλαδή το κάθε στέλεχος θα δικαιούται να στηρίξει όποιον θέλει με αποτέλεσμα όλοι να είναι χαρούμενοι. Αυτό από μόνο του είναι άκρως ανησυχητικό για ένα Κίνημα όπως αυτό των Πρασίνων. Αν δεν είναι σε θέση να λάβουν συγκεκριμένη απόφαση για ένα τόσο σημαντικό θέμα όπως αυτό των προεδρικών εκλογών, τη στιγμή που πριν από λίγους μήνες έσκιζαν τα μιάτιά τους για τη διαφθορά τότε ποιος είναι ο λόγος της ύπαρξής τους στην πολιτική σκηνή; Να αποτελούν απλώς συμπαθή κόμματα διαμαρτυρίας;

● ● ● ●

Άλλος για το ΝΑΤΟ

Πρόταση για άμεση αίτηση ένταξης στο ΝΑΤΟ ανακοίνωσε ο Κωνσταντίνος Χριστοφίδης. Τη θέση αυτή στηρίζει μόνο ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου και σίγουρα κανένας από τους τέσσερις με τους οποίους κατά τα άλλα συζητούν να βρουν κοινή υποψηφιότητα. Από μία σύντομη ματιά των δηλώσεων του νέου και φιλόδοξου εκπροσώπου Τύπου του, βλέπουμε πως η πολεμική επικεντρώνεται στους Νίκο Χριστοδουλίδη και Ανδρέα Μαυρογιάννη. Να υποθέσουμε πως σε ένα σενάριο δεύτερου γύρου με τον Αβέρωφ Νεοφύτου και κάποιον άλλον υποψήφιο ο κ. Χριστοφίδης θα στηρίξει τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ και κυβερνών κόμμα της κυβέρνησης Αναστασιάδη;

● ● ● ●

Το μωσαϊκό

Με την ανακοίνωση του Κινήματος Κυνηγών Κύπρου, οι οποίοι στηρίζουν την υποψηφιότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη, ολοκληρώνεται πλήρως η σχιζοφρένεια. Το εν λόγω επιτελείο αποτελεί τον τάφο του Αγίου Νεοφύτου. Χωρά τη φιλελεύθερη τάση και την κοινωνική ευαισθησία των Μαριλένα Ευαγγέλου, Τζόζι Χριστοδούλου και Ανδρέα Γιώρτσιου και φτάνει μέχρι τον Μαρίνο Σιζόπουλο που αντιτάσσεται στη διζωνική, δικονομική ομοσπονδία και διαφωνεί με το ΓΕΣΥ, στον οπαδό της Μελόνι, Ανδρέα Θεμιστοκλέους και τον Κόσιπ. Αναμένουμε με ενδιαφέρον να δούμε τι κυβέρνηση θα σχηματιστεί αν τελικά εκλεγεί ο κ. Χριστοδουλίδης.

● ● ● ●

Περί ανακολουθίας

Με ενδιαφέρον παρακολουθήσαμε τον εκπρόσωπο του ΔΗΣΥ Δημήτρη Δημητρίου

Άλλη Ειρήνη μας βρήκε στο ΑΚΕΛ.

να τοποθετείται στο SIGMA για τη δημοσκόπηση που διενήργησε για λογαριασμό του καναλιού η εταιρεία ερευνών Prime. Ο κ. Δημητρίου έκανε λόγο στην τάση που δείχνει τον κ. Χριστοδουλίδη ομολογουμένως να πέφτει. Και ενώ εμείς συμφωνούμε με την ένδειξη, δεν παύουμε ωστόσο να διερωτόμαστε τι έκανε πλέον τους Συναγερμικούς να μην αμφισβητούν τις δημοσκοπήσεις. Γιατί μέχρι πριν από μερικές μέρες, ο Αβέρωφ Νεοφύτου καλούσε τους Συναγερμικούς να μην τις παρακολουθούν και να μην τις λαμβάνουν υπόψη. Τα ποσοστά μπορεί να αλλάζουν, όμως καλό είναι να γνωρίζουν στην Πινδάρου πως η ανακολουθία είναι ένας πολύ κακός σύμβουλος στην πολιτική.

● ● ● ●

Οι εκλογές β' γύρου

Με το ίδιο ενδιαφέρον παρακολουθήσαμε και την αντιπαράθεση μεταξύ του επιτελείου του Ανδρέα Μαυρογιάννη με εκπρόσωπο τον Λεόντιο Φιλοθέου και του επιτελείου Νίκου Χριστοδουλίδη με εκπρόσωπο τη Μαριλένα Ευαγγέλου. Στο ΑΚΕΛ δεν είχε κανένας πως οι εκλογές είναι πρώτου

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Ο 7ΧΡΟΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ο επτάχρονος Κωνσταντίνος και η μπιτέρα του, που αναζητούν σχολικό συνοδό, παλεύουν για το αυτονόητο, γι' αυτό που η Πολιτεία χωρίς υποσημειώσεις και διοικητικά μέμο θα έπρεπε να τους είχε διασφαλίσει.

γύρου και πως θα έπρεπε να επικεντρωθούν στον κύριο αντίπαλό τους που είναι ακόμα ο Αβέρωφ Νεοφύτου -για το εισιτήριο του β' γύρου- παρά ν' αναλώνονται τόσο με τον Νίκο Χριστοδουλίδη;

● ● ● ●

Όλα στο φως

Αν ο υποψήφιος για την Προεδρία της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης γνωρίζει κάτι περισσότερο από εμάς τους απλούς πολίτες σε σχέση με εκβιασμούς και εκφοβισμούς ήρθε η ώρα να προβεί σε δημόσιες καταγγελίες ώστε να αποτρέψει επανάληψη τέτοιων φαινομένων αλλά και να ζητήσει την παραδειγματική τιμωρία των υπευθύνων. Όχι να βγαίνει στη δημόσια ραδιοτηλεόραση και ν' αφήνει υπονοούμενα και απειλές του τύπου έχω πολλά και για πολλούς και να δηλώνει ότι θα ανοίξει ο ασκός του Αιόλου. Να ανοίξει λοιπόν. Αυτό ζητούν οι πολίτες. Έναν ηγέτη που μπορούν να εμπιστευτούν που εργάζεται με διαφάνεια. Ένα πρόεδρο που δεν εξυπηρετεί προσωπικά συμφέροντα αλλά ούτε λαμβάνει αποφάσεις υπό τον φόβο της απειλής. Γιατί από λόγια και κούφιες υπο-

σχέσεις, χορτάσαμε...

● ● ● ●

Δύσκολη η Οικονομία

Αδιάβαστος σε ό,τι αφορά την οικονομία φέρεται να πήγε ο υποψήφιος για την Προεδρία της Δημοκρατίας Ανδρέας Μαυρογιάννης στο debate της κρατικής τηλεόρασης. Μπέρδεψε τον όρο του δημοσιονομικού ελλείμματος με αυτόν του δημοσίου χρέους ενώ έκανε και λανθασμένη αναφορά σε σχέση με υποβάθμιση της κυπριακής οικονομίας, προκαλώντας την άμεση αντίδραση του υπουργού Οικονομικών. Δεν γίνεται να καλείσαι σε συζήτηση και να μην είσαι ορθά προετοιμασμένος για το ζήτημα που στην παρούσα φάση βρίσκεται στην κορυφή της λίστας ανησυχιών κάθε πολίτη και το οποίο θα κληθείς να διαχειριστείς την επόμενη της ανάληψης των καθηκόντων σου ως Πρόεδρος. Αφήστε που έτσι έδωσε άθελά του και πάσα στην κυβέρνηση αλλά και στον πιο διαβασμένο Αβέρωφ Νεοφύτου ώστε να κάνουν το κομμάτι τους με την διαχείριση των δημόσιων οικονομικών.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Σιγά μην ασχοληθεί!

Ο Αντρέας Κημήτρης του ΡΙΚ ρώτησε τον υποψήφιο για την προεδρία της Δημοκρατίας κ. Νίκο Χριστοδουλίδη για τα μηνύματα που αποκάλυψε ο «Πολίτης», κατά την τηλεμαχία της περασμένης Τετάρτης μεταξύ των τριών κύριων υποψηφίων (διαβάστε στη σελίδα 5 της εφημερίδας την εξαιρετική ανάλυση της διευθύντριας της Καθημερινής κας Μαρίνας Οικονομίδου για το ντιμπέιτ), αλλά ουδεμία απάντηση έλαβε. Αντί για απάντηση ο κ. Χριστοδουλίδης είπε ότι διάφορα περί κατώτατου επιπέδου και κατά κάποιο τρόπο άφησε να εννοηθεί πως αν ανοίξει και αυτός το στόμα του, δεν ξεπλένει μερικούς ούτε ο Νιαγάρας. Με λίγα λόγια διά της απαντήσεώς αποστόμωσε κάποιους... Ανοίξω το στόμα μου και σάζω σας καλά...

«Πόλη-μουσείο»... ακούτε;

Από την επισκόπηση του τουρκοκυπριακού Τύπου που κάνει το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών διαβάζω -και με πιάνει η καρδιά μου- πως ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ δήλωσε στη διαδικτυακή Kibris Postası πως οι οι τουρίστες χαρακτηρίζουν το Βαρώσι «πόλη μουσείο», λέγοντας πως 750.000 άτομα επισκέφτηκαν την περικλειστί πόλη της Αμμοχώστου κατά το διάστημα των δύο χρόνων που άνοιξε μέρος της. Και άλλοι που το παίζουν μπροστάρνηδες στα πράγματα ουδείς γνωρίζει πού ήταν, όταν άνοιγε το Βαρώσι. Άλλοι πάλι έκαναν ατυχείς δηλώσεις, και σιγά, και τι έγινε; Απλώς έθεσαν υποψηφιότητα για την προεδρία της Δημοκρατίας. Τότε δεν ευκαιρούσαν, τώ-

«Πόλη-μουσείο» το Βαρώσι και ουδείς εκ των πολιτικών μας δεν έχει ερυθριάσει ακόμα από ντροπή. Αλλά τολμούν να κοιτάνε στα μάτια και τους Βαρωσιώτες. Αιδώς, κύριοι.

ρα θα μπορέσουν να μας σώσουν.

Επιτελεία σαΐνια

Ο κατά τα άλλα σεβαστός κ. Ανδρέας Μαυρογιάννης θα πρέπει να υψώσει τη φωνή του στο επιτελείο του, διότι από τη μία δεν τον ενημερώνουν επαρκώς και εις

βάθος και από την άλλη του δίνουν λάθος πληροφορίες. Και εντάξει, τα του πολιτισμού πες ότι ελάχιστους τους ενδιαφέρουν, αλλά τα της οικονομίας τα παρακολουθούν πολύ περισσότεροι και είναι κρίμα ένας μορφωμένος άνθρωπος να πέφτει σε τέτοιου είδους παγίδες. Πάντως, το ΑΚΕΛ είναι οιονεί παρών ή ωσεί παρών παρά το πλευρό του κ. Μαυρογιάννη; Μια

απορία βέβαια για το γύρευε η κα Θεολόγου στο πλευρό του, η αλήθεια είναι πως μου δημιουργήθηκε. Μωρέ, λες το ΑΚΕΛ να μη θέλει εξουσίες και πελλάρες;

Εν τη ακινησία κίνημα

Εκεί στους Οικολόγους όλα καλά; Εντά-

ξει δεν τα καταφέρνεται να συνεννοηθείτε, είστε και άνθρωποι -και το λέω σοβαρά- με δημοκρατικές ευαισθησίες, αλλά αν δεν μπορείτε να βρείτε με ποιον θα πορευθείτε στις προεδρικές εκλογές του 2023 ή έστω να τους απορρίψετε όλους και να το πείτε ευθαρσώς πάτε για την κατά συνείδηση; Εντάξει, κάπου πρέπει να κάνετε ένα έλεος, γιατί αλλιώς δεν είστε κόμμα, αλλά ομάδα φίλων, και θα ήταν ενδιαφέρον να σας ονομάζατε Ομάδα Φίλων του Περιβάλλοντος, γιατί για κίνημα... μάλλον δεν κάνετε, σκορποχώρι ίσως.

Οι κάδοι που επιμένουν

Ξαναπέρσα από την Κυπριακή Βιβλιοθήκη και αν δεν κάνω λάθος μετακίνησαν μερικούς κάδους... εκτός και αν τους έβαλαν πιο μέσα και δεν τους παρατήρησα... Οι πράσινοι πάντως, για τα οικιακά απορρίμματα ήταν στη θέση τους, γεμάτοι-γεμάτοι, αλλά εντάξει ο Δήμος Λευκωσίας δεν ξέρει πού να τους βάλει, στην κυβέρνηση ετοιμάζουν να χτίσουν καινούργια. Και τι έγινε στο κάτω-κάτω, για πέντε-δέκα που πάνε θα μετακινήσουμε κοτζάμι κάδους, άλλωστε όλοι το λένε, η καθαριότητα είναι μισή αρχοντιά. Πάντως, θα πρότεινα ένας υποψήφιος για την προεδρία να πήγαινε για επίσημη επίσκεψη ή ακόμα και ο νυν πρόεδρος της Δημοκρατίας, άλλωστε δυο βήματα από την πλατεία Ελευθερίας είναι η Κυπριακή Βιβλιοθήκη, αλήθεια σας λέω, έχω πάει...

Για τη διαφθορά δεν μιλάει κανείς;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Πόσο διατεθειμένοι είναι να φτάσουν το μαχαίρι μέχρι το κόκκαλο των παθογενειών μας; Πόσο έτοιμοι είναι να κάνουν την υπέρβαση που υπαγορεύει η εποχή; Αναγνωρίζουν ποια είναι αυτή η υπέρβαση που οφείλουν να κάνουν προκειμένου να αποδείξουν ότι πρώτιστο μέλημά τους είναι το καθήκον προς τον τόπο; Ξέρουν ποιο είναι το καθήκον προς τον τόπο; Αντισταμώνονται πως ο αναγκαίος επαναπροσδιορισμός αυτού του καθήκοντος απαιτεί να σταματήσουμε να βάζουμε τις βρωμιές μας κάτω από το χαλί; Αν λοιπόν πράγματι έχουν συνείσθηση αυτού του καθήκοντος, τότε γιατί κανείς από τους τρεις στην προχθεσινή τηλεμαχία δεν μίλησε επί της ουσίας για τη διαφθορά;

Και για εκείνη την ντροπή που νιώσαμε όλοι μας, όταν ξεσκεπάστηκε με το βίντεο του Αλ Τζαζίρα το βάθος που η διαφθορά άγγιξε σ’ αυτόν τον τόπο; Γιατί αντί να επιμένουν σ’ αυτό το θέμα της διαφθοράς—τωρινής και διαχρονικής—το αποφεύγουν και το προσπερνούν ελαφρά τη καρδία; Θέλουν άραγε και οι τρεις τους να καταπούμε εκείνη την ντροπή; Να τη χωνέψουμε χωρίς άλλες εξηγήσεις;

Να σιωπήσουμε ξανά όπως κάναμε για πολλά άλλα σκάνδαλα με αποτέλεσμα η διαφθορά να απλώνεται παντού στα χρόνια σαν έρπης ζωστήρας; Γιατί την προσπερνούν λοιπόν και επιλέγουν να μιλάνε για την οικονομία ή το Κυπριακό (με αερολογίες ως επί το πλείστον) χωρίς να αντιλαμβάνονται εκείνο που οι σκεπτικόμενοι πολίτες αντιλήφθηκαν προ πολλού: πως όλα είναι αλληλένδετα με το θέμα της διαφθοράς. Της τωρινής και της διαχρονικής.

Των διεφθαρμένων νοστροπιών και των διεφθαρμένων μυαλών. Και η οικονομία και το Κυπριακό και όλα. Και η προστασία των ευάλωτων ομάδων που έγιναν πιο ευάλωτες επειδή μια κλίκα πολιτικών, δικηγόρων, ντιν-βέλοπες, λογιστών κτλ. πλούτισαν εις βάρος του τόπου. Και το Κυπριακό που με την αξιοπιστία μας να έχει πέσει στα τάρταρα κανείς εκεί έξω δεν μας πιστεύει πως θέλουμε λύση αλλά αντ’ αυτού θεωρούν πως εκείνο που πραγματικά θέλουμε είναι εύκολο χρήμα και ψηλούς πύργους για να αγναντεύουμε την ΑΟΖ μας.

Κατά την κρίση τους λοιπόν δεν έχει σχέση η διαφθορά με το μέλλον που κληροδοτούμε στους νέους μας; Με τον τρόπο που καταστρέφουμε το περιβάλλον μας; Ακόμα και με τον τρόπο που λειτουργεί η Εκκλησία μας που έχει καταρτήσει ακόμα έναν ντινβέλοπερ; Δεν έχει σχέση η διαφθορά—τωρινή και διαχρονική—με τη δυσωδία που αποπνέει ο τόπος; Γιατί λοιπόν και οι τρεις αποφεύγουν να την υπογραμμίσουν σε όλο της το μεγαλείο και σε όλες της τις διαστάσεις;

Οι δύο την υποβιβάζουν σε «λάθνη και παραλείψεις» ενώ ο τρίτος παρότι από το αντίπαλο στρατόπεδο φοβάται να σπάσει τα αβγά (γιατί άραγε). Τη χαρακτηρίζουν δε ως διαχρονική και θεωρούν πως έτσι ξεμπερδεύουν με τις ευθύνες τους αλλά και με την ηθική υποχρέωση να ονοματίσουν νοστιότητες, μεθόδους και πρακτικές που οδήγησαν το κράτος δικαίου σε καταρράκωση. Σίγουρα η διαφθορά δεν είναι μόνο το σκάνδαλο των διαβατηρίων αλλά ακριβώς γι’ αυτό, επειδή είναι απλωμένη στις δομές του κράτους, οφείλουν να την προτάξουν σαν θέμα αν όντως θέλουν να διορθώσουν παθογένειες και όχι απλά να αυτοπροστατευθούν.

Γιατί π.χ. δεν μιλούν οι κύριοι ανεξάρτητοι για την ανάγκη αυτοκάθαρσης των κομμάτων που τους στηρίζουν, ώστε να πείσουν ότι αντιλαμβάνονται το μέγεθος του προβλήματος υπογραμμίζοντας έτσι και τη δική τους ανεξάρτησία;

Και ο τρίτος γιατί δεν προτείνει συγκεκριμένες λύσεις γι’ αυτό το θέμα σε σχέση με το δικό του κόμμα, αν θέλει όντως να συσπειρώσει τους χαμένους οπαδούς του με έντιμο και μετανοημένο τρόπο; Κοντολογίς γιατί και οι τρεις τους σφυρίζουν αδιάφορα με τόσο προφανή τρόπο, όταν εγείρεται το θέμα της διαφθοράς (τωρινής και διαχρονικής); Έτσι είναι που προσδοκούν να μας πείσουν ότι αγγίζουν την ουσία; Και ότι θα απαλλάξουν τον τόπο από τη βρωμία; Πραγματικά απορώ. Και η αλήθεια είναι πως ευλόγως απορώ.

elenixenou11@gmail.com

Διαδηλωτές εναντίον της κυβέρνησης κρατούν πλακάτ κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας στο Κολόμπο της Σρι Λάνκα εναντίον της τρέχουσας οικονομικής και πολιτικής κρίσης που πλήττει τη χώρα.

Στο λίκνο του λαϊκισμού

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η πολιτική δεν είναι μία μάχη απολυτότητας, δεν είναι η ισοπέδωση των υποψηφίων ούτε το μανικαϊστικό δίλημμα του καλού που ανταπλεύει το κακό. Στην πολιτική είναι απαραίτητες οι συνεργασίες ενίοτε και οι συμβιβασμοί. Νοούμενο ότι αυτές βοηθούν το κοινό καλό και δεν ενισχύουν απλώς τον τυχοδιωκτισμό.

Το θυμήθηκα, όταν την περασμένη Τρίτη ο Ανδρέας Μαυρογιάννης παρουσίαζε ως κύρια υποστηρικτριά του την Άννα Θεολόγου. Την Άννα Θεολόγου που από την Αλληλεγγύη μετακινήθηκε μέσα σε λίγο διάστημα στην επίσης αντιδιζωνική Συμμαχία Πολιτών από την οποία αποχώρησε, όταν άρχισε να φυλλορροεί και επιχείρησε να συνεργαστεί με τους Κυνηγούς, με τους οποίους τα σουήγκρισε για την κομματική χορηγία. Την Άννα Θεολόγου, που κύριο ζήτημά της μετά και τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ήταν γιατί δεν διασφάλισαμε τα δικά μας συμφέροντα με τη Ρωσία, παραγνωρίζοντας προφανώς ότι ένα σοβαρό κράτος θα πρέπει πρώτα απ’ όλα να έχει θέσεις αρχής. Το ΑΚΕΛ, που θερίζει σήμερα ό,τι έσπειρε με την Ειρήνη Χαραλαμπίδου, όφειλε να έχει καλύτερα αντανάκλαστικά στο τι σημαίνει αυτή η σύμπραξη. Γιατί μία νέα κυπριοποιημένη Πέιλιν, είναι το τελευταίο που χρειάζεται ο τόπος.

Το ύφος και οι θέσεις της κυρίας Θεολόγου τι σχέση έχουν με την κατά τα άλλα προοδευτική πρόταση του Ανδρέα Μαυρογιάννη; Η επιλογή της σε συνδυασμό με τις σοβαρές γκάφες του στην οικονομία κατά το τελευταίο debate, όχι μόνο δεν βοήθησαν να φύγουν οι όποιες σκιές ανεπάρκειας στο να κυβερνήσει, αλλά τις ενίσχυσαν. Η πολιτική δεν είναι λοιπόν οι καιροσκοπικές συμπεράσεις. Και σε αυτό ακριβώς το περιβάλλον προσπαθούμε να καταλάβουμε κατά πόσο οι τέσσερις ανεξάρτητοι υποψήφιοι έχουν όντως κοινές θέσεις ή αν όλο αυτό το σκηνικό μιας κοινής υποψηφιότητας, γίνεται χάριν σκοπιμοτήτων και επικοινωνιακών τεχνασμάτων. Η πολιτική είναι να δίνεις λύση και όχι να ενισχύεις την οργή για να γαντζωθείς στην εξουσία. Και από τις σειρήνες του λαϊκισμού που ενισχύουν την οργή δεν ξέφυγε ούτε ο Αβέρωφ Νεοφύτου που κατά τα άλλα έκτισε το πολιτικό αφήγημα πως ο ίδιος είναι για τα δύσκολα, όταν οι άλλοι κρύβονται. Οι τελευταίες κινήσεις του τείνουν να κάψουν το χαρτί της ικανότητάς του να κυβερνήσει. Όχι μόνο γιατί κρύφτηκε στις κρισιμότερες στιγμές του Κυπριακού. Ούτε για την σιωπή του, όταν το σκάν-

δαλο των χρυσών διαβατηρίων μας εξέθετε. Κυρίως για τις ανησυχητικές προτάσεις που καταθέτει με ευκολία πλέον. Από τον αντιπρόεδρο που έγινε αναπληρωτής πρόεδρος και αποσύρθηκε ατάκτως μπροστά στις επικίνδυνες προεκτάσεις, στον φράχτη που αποτελεί ίσως μία από τις πιο θλιβερές παρενθέσεις της παράταξής του, μέχρι και τη βεβαιότητα του ότι θα λύσει το μεταναστευτικό μέχρι το 2025. Όλα αυτά τα χρόνια δεν κυβερνούσε ο ίδιος; Γιατί δεν απέτρεψε λοιπόν την κακοδιαχείριση στο μεταναστευτικό από τους δύο αρμόδιους υπουργούς του;

Ο λαϊκισμός δυστυχώς είναι ίσως η μεγαλύτερη απειλή μας αυτή τη στιγμή. Όταν δηλαδή κάποιος ηθικά μονοπωλούν την εκπροσώπηση του «ληθινού λαού» όπως ο Νίκος Χριστοδουλίδης τότε θα πρέπει να το κάνουν και πράξη. Είχε όλο τον χρόνο να αποδείξει πως δεν είναι ένα ωραίο περιτύλιγμα. Πως έχει συγκεκριμένες θέσεις στην οικονομία, την κοινωνία και το Κυπριακό. Να αποδείξει πως ως ο εκπρόσωπος του νέου στην πολιτική, είναι έτοιμος να πάρει την Κύπρο μπροστά. Κατάλαβε όμως αλήθεια κανείς ποια είναι η μεγάλη τομή που ετοιμάζει ο Νίκος Χριστοδουλίδης μετά τις τελευταίες αοριστολογίες; Ποιο είναι τελικά το όραμά του για τη νέα Κύπρο ή δεν θα τολμήσει να παρουσιάσει ξεκάθαρες προτάσεις για να μην ενοχλήσει το μωσαϊκό θέσεων που βρίσκεται δίπλα του; Και αν για να παρουσιάσει σοβαρές θέσεις χρειάζεται περισσότερο χρόνο, ας απαντήσει τώρα σε όλα όσα πλήττουν ανεπανόρθωτα την εικόνα του ηθικού στην πολιτική. Εμείς αναμένουμε μία ειλικρινή συγγνώμη απέναντι σε όσους προσέβαλε. Το να αφήνει να νοηθεί πως και ο ίδιος έχει πολλά να αποκαλύψει, βρωμάει ναφθαλίνη. Θα πει κάποιος, με όλα αυτά δεν οδηγούμαστε στην πλήρη ισοπέδωση; Σε έναν καταγγελτικό λόγο που απομακρύνει τους πολίτες από την κάλπη; Αντίθετα, στόχος μας είναι η μαζική συμμετοχή στην κάλπη. Για να γίνει όμως αυτό χρειάζεται η βελτίωση του πολιτικού λόγου, η προσεκτική επιλογή του πολιτικού προσωπικού και η απαίτηση σοβαρών προτάσεων. Η μετριοτήτα μας έχει κουράσει και γι’ αυτόν ακριβώς τον λόγο χρειάζομαστε ένα restart από όλους των υποψηφίων. Γιατί αν συνεχίσουν με τον τρόπο που πολιτεύονται θα επιβεβαιωθεί πως βρισκόμαστε στο λίκνο του λαϊκισμού μας. Στο λίκνο του λαϊκισμού στην κρισιμότερη για την εθνική μας επιβίωση, συγκυρία.

economidoum@kathimerini.com.cy

Η αξία του «κωλόσπιτου»

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ο Ευάγγελος Γιαννόπουλος υπήρξε μία από τις πιο χαρακτηριστικές φιγούρες του παλιού ΠΑΣΟΚ. Οριακά γραφικός, έγραψε τη δική του ιστορία ως υπουργός και ιστορικό στέλεχος της παράταξης υπό την ηγεσία του Ανδρέα Παπανδρέου. Τη δεκαετία του ’90, όταν το ΠΑΣΟΚ επανέκαμψε στην εξουσία, αγαπημένο θέμα των ταμπλόιντ ήταν ο ρόλος της Δήμητρας Λιάνη στη νέα διακυβέρνηση, οι υπέρμετρες φιλοδοξίες της και το πόσο επηρέαζε τον Ανδρέα. Ανάμεσα στα πολλά που της χρέωναν ήταν και η βίλα της οδού Αγραμπίελς, η ανέγερση της οποίας σύμφωνα με την εφημερίδα Αυριανή είχε κοστίσει 800 εκατομμύρια δραχμές. Μέσα σε αυτό το εκρηκτικό κλίμα έσκασε και η θρυλική πλέον ατάκα του Γιαννόπουλου: «Σιγά μη μας ρίξουν για ένα κωλόσπιτο».

Από τότε πέρασαν σχεδόν τρεις δεκαετίες αλλά το «κωλόσπιτο» παρέμεινε σημείο αναφοράς σε σχέση με την αμετροέπεια της εξουσίας. Τα χοντρόπετα δημόσια πρόσωπα, ιδιαίτερα στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου, αρέσκονται συνήθως να υποβαθμίζουν τα θέματα που άπτονται της πολιτικής ηθικής ως άσπονος σημασίας. Και τι έγινε, για παράδειγμα, που ο Αναστασιάδης χρησιμοποίησε το ιδιωτικό τζετ του Σαουδάραβα φίλου του για τις οικογενειακές του διακοπές; Δεν έκλεψε κιόλας ο άνθρωπος, μια εξυπρέτηση δέχτηκε, επιμένουν τα κυβερνητικά παπαγαλάκια. Κατά τον ίδιο τρόπο, τι έγινε που ο τέως ΥΠΕΕ και νυν υποψήφιος πρόεδρος εμπλέκεται στη δημιουργία fake accounts, τα οποία έριχναν λάσπη σε πολιτικούς και δημοσιογράφους;

Υπ’ αυτή την έννοια τίποτε συγκλονιστικό δεν έγινε. Πρόκειται πάποτε για διαδεδομένη τακτική στα κοινωνικά δίκτυα όπου ο πήχης της ηθικής είναι τόσο κατεβασμένος ώστε επίδοξοι ηγέτες να περνούν από πάνω. Είναι η γνωστή συζήτηση περί του ηθικού και του νόμιμου στην οποία επανερχόμαστε κάθε φορά που εν ενεργεία πολιτικοί φλερτάρουν με τον λαϊκισμό και την έλλειψη μέτρου. Αλλού βεβαίως, όπου η δημοκρατία είναι πιο ώριμη, οι πολιτικές ευαισθησίες υπερισχύουν των αλαζονικών συμπεριφορών. Στη Γερμανία για παράδειγμα, προ δεκαετίας, ο πρόεδρος Κρίστιαν Βουλφ παραιτήθηκε επειδή αφενός αποδέχτηκε δώρο αξίας 700 ευρώ κι αφετέρου για την άσκηση πιέσεων στον Τύπο ώστε να μη δημοσιοποιηθούν οικονομικές δοσοληψίες του με επιχειρηματίες.

Το 2019, στην Ιαπωνία, η Μακίκο Γιαμάντα, εκπρόσωπος του πρωθυπουργού Γιοσιχίντε Σούγκα, υπέβαλε την παραίτησή της διότι συμμετείχε σε δείπνο με χρέωση 575 ευρώ κατ’ άτομο, με οικοδεσπότη τον γιο του Σούγκα. Στην ίδια χώρα, δύο χρόνια προηγούμενος, ο υπουργός για την Ανασυγκρότηση από Καταστροφές υπέβαλε την παραίτησή του για ένα... λεκτικό ολιόθημα, το οποίο αναφερόταν στις πληγείσες από τον σεισμό βορειοανατολικές περιοχές.

Αλλά και πρόσφατα, ο ντόρος που ξέσπασε για τη Φινλανδία πρωθυπουργό Σάνα Μαρίν (η οποία έπινε και διασκέδαζε σε πάρτι) δεν αφορούσε θέματα ύψους και ήθους εξουσίας; Η παραβίαση του λοκντάουν από τον Μπόρις Τζόνσον με το πάρτι στην Ντάουνινγκ Στριτ δεν υπήρξε επίσης η αρχή των καταγιστικών εξελίξεων στη Μεγάλη Βρετανία; Το «κωλόσπιτο» λοιπόν, είτε βρίσκεται στην Ελλάδα, είτε στην Άπω Ανατολή, είτε στην Κύπρο έχει αξία γιατί αφορά στην ηθική διάσταση της πολιτικής.

Για να έρθουμε όμως και στα δικά μας, εν όψει των προεδρικών εκλογών του 2023, κάθε τι που φωτίζει τον άνθρωπο μέσα στο κοστούμι του πολιτικού έχει βαρύνουσα σημασία. Όσο ενδιαφέρουσες κι αν είναι οι προγραμματικές θέσεις π.χ., άλλη τόση αξία έχουν και τα εκγύγνα της ποιότητας του ανθρώπου που θα τις εφαρμόσει. Οπότε δεν μιλάμε για θέματα «κλειδαρότρυπας», ούτε για υποβάθμιση του πολιτικού λόγου, όταν ένας υποψήφιος καλείται να απαντήσει σε ερωτήματα που αφορούν στο ήθος του.

Ο Ανδρέας Κημήτρης έθεσε το ερώτημα στην παράταση του debate της περασμένης Τετάρτης, δίνοντας την ευκαιρία στον Νίκο Χριστοδουλίδα να ξεκαθαρίσει τη θέση του. Και τι έκανε ο υποψήφιος; Αντί να αναλάβει με γενναιότητα την ευθύνη που τον αναλογεί, κατέφυγε σε ασάφειες. «Κάποιοι νομίζουν ότι σκοράρουν πολιτικά με αυτό το θέμα και δεν αντιλαμβάνονται τις συνέπειες που υπάρχουν γενικότερα για την κυπριακή κοινωνία» είπε, σημειώνοντας ένα θεαματικό αυτογκόλ, δεκαπέντε λεπτά μετά τα μεσάνυχτα, έπειτα από ένα εξαντλητικό (κυριολεκτικά) διάρω debate.

stavros.christodoulou@gmail.com

Οι «υποστηρικτές» και τα κενά αέρος των υποψήφιων προέδρων

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Η υποστήριξη ενός υποψηφίου προέδρου από ψηφοφόρους και οργανωμένα σύνολα θα πρέπει να προϋποθέτει ταύτιση επί της ουσίας σε ένα πρόγραμμα διακυβέρνησης. Προγραμματική σύγκληση, κοινές θέσεις και κοινούς στόχους, ως επίσης και ένα πλαίσιο δράσης για υλοποίησή τους. Συνεπώς η έννοια της υποστήριξης δεν μπορεί να εξαντλείται στην ψηφοθηρία, εκ μέρους του όποιου υποψηφίου, ούτε στην αποκόμιση μετεκλογικών κερδών, εκ μέρους των οποίων υποστηρικτών. Ούτε βεβαίως μπορεί να κινείται στη σφαίρα των δημόσιων σχέσεων. Έχοντας αυτά υπόψη, και βλέποντας διάφορα πρόσωπα και οργανωμένα σύνολα που στηρίζουν κάποιους υποψηφίους, δεν μπορώ να διερωτηθώ τι τους ενώνει.

Για παράδειγμα, είναι άξιον απορίας ποιοι πραγματικά επιστράτευσαν τον πρώην πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Μάρτιν Ζουλτς και τον πρώην

διαπραγματευτή της τουρκοκυπριακής κοινότητας Οζντίλ Ναμί, προκειμένου να στηρίξουν την υποψηφιότητα του Ανδρέα Μαυρογιάννη.

Ο Γερμανός πρώην Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πρωτοστάτησε για τη διατήρηση εν ζωή της πρότασης Κανονισμού για το απευθείας εμπόριο Ε.Ε.-ψευδοκράτους, κάτι με το οποίο διαφωνούν προφανώς τόσο ο ανεξάρτητος κ. Μαυρογιάννης, όσο και το ΑΚΕΛ που τον υποστηρίζει. Ο κ. Ζουλτς δεν ευθυγραμμίστηκε με τις θέσεις της Επιτροπής Νομικών της Ευρωβουλής, ούτε και με τη Νομική Υπηρεσία του Σώματος που έκριναν ως «ακατάλληλη» (inappropriate) τη νομική βάση του Κανονισμού, στο πλαίσιο της οποίας το ψευδοκράτος θεωρείται «τρίτη χώρα».

Όταν μάλιστα τα δύο αρμόδια σώματα της Ευρωβουλής ζήτησαν την απόσυρση της πρότασης Κανονισμού, ο κ. Ζουλτς είχε αντίθετη άποψη. Απέστειλε επιστολή την 1η Οκτωβρίου 2014, προς τον τότε

πρωθυπουργό της Ιταλίας, Ματέο Ρέντζι (όταν η Ρώμη ασκούσε την προεδρία Ε.Ε.), στην οποία γνωστοποιούσε τη θέση για την απόσυρση 19 προτάσεων Κανονισμού. Όχι όμως και του Κανονισμού για το απευθείας εμπόριο, τον οποίο ο κ. Ζουλτς φρόντισε (με τη σύμπραξη και πολιτικών ομάδων) να περιλάβει μεταξύ των θεμάτων των οποίων, «η εργασία θα πρέπει να συνεχιστεί», στο πλαίσιο του παραρτήματος Ι της εν λόγω επιστολής, την οποία έχουμε στην κατοχή μας.

Ο κ. Οζντίλ Ναμί από την άλλη δεν υπάρχει αμφιβολία ότι έχει φιλική σχέση με τον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Μάπως όμως αυτό αρκεί για τη υποστήριξη ενός υποψηφίου; Να θεωρήσουμε δηλαδή ότι ο κ. Ναμί ταυτίζεται με τις θέσεις Μαυρογιάννη για τη λύση του Κυπριακού; Ή μήπως ο κ. Μαυρογιάννης ταυτίζεται με τον κ. Ναμί, ο οποίος ήταν και υπέρμαχος του απευθείας εμπορίου και της ταίβα-νοποίησης της κατεχόμενης Κύπρου, αλλά και της συμμετοχής Τουρκοκυπρίων ψευ-

δοβουλευτών στις εργασίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου;

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης, στην πρόσφατη τηλεμαχία στο ΠΙΚ, αναφέρθηκε στα πολιτικά κόμματα που τον στηρίζουν, περιλαμβανομένου και του Κινήματος των Κυπρίων Κυνηγών. Το εν λόγω κίνημα, σε ανακοίνωσή του, υποστήριξε ότι ο κ. Χριστοδουλίδης «συμφωνεί να εξετάσει και να τροχοδρομήσει, σε περίπτωση εκλογής του, βασικές θέσεις του κινήματος», περιλαμβανομένων της «κυνηγετικής δραστηριότητας» και «της διαχείρισης των χρημάτων από την εκδοχή αδειών κυνηγιού». Τι λοιπόν πραγματικά ενώνει τον Νίκο Χριστοδουλίδα με τους Κύπριους Κυνηγούς, οι οποίοι καταφέρθηκαν εναντίον του Ανδρέα Μαυρογιάννη, γιατί βρέθηκε έξω από το προεδρικό σε εκδήλωση διαμαρτυρίας ακτιβιστών για το ζήτημα του εγκλεισμού σκύλων σε κλουβιά; Μήπως ο κ. Χριστοδουλίδης συμφωνεί αναφορικά με τη φυλάκιση σκύλων σε κλουβιά, με τους Κύπριους Κυνηγούς, οι οποίοι προ-

τάσσουν 40 χιλιάδες ψήφους;

Ο τρίτος των «μεγάλων» υποψηφίων, Αβέρωφ Νεοφύτου, όπως ο ίδιος είπε, έχει ταυτότητα. Στηρίζεται λοιπόν από το δικό του κόμμα, τον Δημοκρατικό Συναγερμό. Υπό αυτή την έννοια, δεν χρειάζεται να ανησυχεί για τα κίνητρα υποστηρικτών από άλλους χώρους. Διότι τέτοιοι υποστηρικτές δεν υπάρχουν, με ό,τι βεβαίως αυτό συνεπάγεται. Ωστόσο, θεωρώ ότι θα πρέπει να ανησυχεί για τα κίνητρα κάποιων προσώπων, από τον δικό του χώρο. Τα οποία πρόσωπα, τόσο δημοσίως όσο και ενώπιόν του, μπορεί να εμφανίζονται ως υπέρμαχοι της υποψηφιότητας Αβέρωφ Νεοφύτου. Αλλά, σε κάποιες περιπτώσεις, δεν κρύβουν τον ενδιαφέρον τους για την επόμενη μέρα στον Δημοκρατικό Συναγερμό. Θεωρώντας προφανώς ότι μια τέτοια μέρα, πιθανότατα θα ζημιώσει μετά το αποτέλεσμα των επικείμενων προεδρικών εκλογών.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ατοπες συγκρίσεις με το παρελθόν

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η Ευρώπη βίωσε τις πιο έντονες ιστορικές της μνήμες πριν από περίπου 80 χρόνια. Είναι πολλά χρόνια. Και είναι φυσικό οι νέες γενιές να αντιμετωπίζουν τους εφιάλτες του χθες σαν κάτι πολύ απόμακρο, ενίοτε και εξωραϊσμένο. Αυτό είναι ένα πολύ σοβαρό ζήτημα στην Ευρώπη σήμερα. Για τους λαούς της, αλλά και για την ηγεσία της. Αναμασάμε συχνά το κλισέ πως «σήμερα δεν υπάρχουν στιβαροί ηγέτες στην Ε.Ε.». Είναι αλήθεια. Κυρίως, γιατί οι ηγέτες-θρύλοι που έχουμε στο μυαλό μας είχαν ζήσει στο πετσί τους την Ιστορία. Δεν είχαν πέσει στην παγίδα να πιστέ-

Ο φόβος είναι πως ένας συνδυασμός ασύλληπτης πίεσης στην κοινωνία, άγνοιας της Ιστορίας και ατελείωτης πόλωσης θα βγάλει κάτι πολύ άρρωστο στο τέλος.

ψουν ότι η Ιστορία μπορεί να τελειώσει με κάποιο μαγικό τρόπο, ούτε είχαν την ψευδαισθηση πως κάθε χρονιά θα είναι αναγκαστικά καλύτερη από την περυσινή.

Όσο για τους πολίτες, πολύ συχνά αγνοούν την Ιστορία τους. Είναι κάτι που συμβαίνει πολύ καιρό, αλλά εντείνεται όσο περνούν τα χρόνια.

Συμβαίνει όμως, ειδικά στον τόπο μας, και κάτι πολύ επικίνδυνο. Μέσα στην τοξική μανία της αντιπαράθεσης, ακούς συχνά κάποιους να φωνάζουν «μα εδώ έχουμε χούντα». Πόσο επικίνδυνο αυτό, πέρα από ανιστόρητο. Μας αναισθητοποιεί απέναντι στον εφιάλτη μιας πραγματικής χούντας και δίνει πάτημα σε κάθε λογής ακραίους να πολεμήσουν τους δικούς τους φανταστικούς πολέμους.

Ποιος είναι ο φόβος, λοιπόν; Πως ένας συνδυασμός ασύλληπτης πίεσης στην κοινωνία, άγνοιας της Ιστορίας και ατελείωτης πόλωσης θα βγάλει κάτι πολύ άρρωστο στο τέλος. Μας φαίνεται ήδη λογικό ότι η Ακροδεξιά κέρδισε στην Ιταλία ή στη Σουηδία. Οι υπερβολές των οπαδών της πολιτικής ορθότητας κάνουν πολλούς να υπερασπίζονται σαν «κάτι λογικό» την άνοδο αυτών των πολιτικών δυνάμεων ή την εκλογή του Τραμπ. Η πίεση στην κοινωνία είναι τέτοια, που είναι «λογικό» να ενδιαφέρεται για το ποιος θα φέρει φθννό ψωμί στο τραπέζι, όχι για την ποιότητα των θεσμών και της δημοκρατίας.

Πριν από τον φασισμό είχαμε την περίοδο της Βαϊμάρης. Σήμερα έχουμε πολλά κοινά με τη μοιραία εκείνη περίοδο: έναν πληθωρισμό που αποτελείώνει τη μεσαία τάξη, που ήδη ένιωθε συρρικνωμένη, ακραία ρητορική και θανάσιμους ιδεολογικούς αντιπάλους, οι οποίοι αντί να σκοτώνονται στους δρόμους «σκοτώνονται» στην αρένα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, και –βέβαια– την κατάρρευση της εμπιστοσύνης σε βασικούς θεσμικούς πυλώνες.

Εχουμε, όμως, και έναν πόλεμο μέσα στην Ευρώπη, για πρώτη φορά, έπειτα από δεκαετίες. Ο οποίος διογκώνει τα προβλήματα και την αίσθηση της αβεβαιότητας. Κάθε μεγάλος πόλεμος οδήγησε άλλωστε στην καταστροφή παλαιών και/ή στην ανάδειξη νέων αυτοκρατοριών, στο γκρέμισμα κατεστημένων ηγεσιών και νέων παγκόσμιων ισορροπιών. Κανείς μας δεν μπορεί να προβλέψει τι θα ξημερώσει σε πέντε ή δέκα χρόνια.

Καλό είναι, πάντως, όσο πιεζόμαστε να μην ξεχνάμε την Ιστορία, να βάζουμε λίγο νερό στο κρασί μας στον δημόσιο διάλογο και να προσέχουμε πολύ όταν κάνουμε άτοπες συγκρίσεις με το παρελθόν. Διότι είναι ένας σίγουρος τρόπος να νομιμοποιήσεις εφιάλτες που μπορεί να φέρει η επανάληψη της Ιστορίας.

Η ώρα της κρίσεως

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΑΗ**

Δεν είναι απαραίτητο να έχει κανείς λεπτομερή γνώση των φακέλων των υπουργέων Εξωτερικών και Αμύνης για να αντιληφθεί ότι οι σχέσεις Αθηνών και Αγκύρας έχουν οδηγηθεί στο κρισιμότερο σημείο που έφθασαν ποτέ, τουλάχιστον κατά τα χρόνια της Μεταπολιτευσεως.

Διακινείται, βεβαίως, ευρύτατα η αντίληψη πως η Ελλάς, ενταγμένη πλήρως στην Ε.Ε. και έχοντας εξασφαλίσει, τουλάχιστον σε αυτήν τη φάση, την εϋνοια των ΗΠΑ, ευρίσκεται σε θέση σαφώς πλεονεκτική από ό,τι η Τουρκία του προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, οι πολιτικές επιλογές του οποίου προκαλούν όχληση στους συμμάχους και ενίοτε επικρίσεις.

Αλλά αυτό δεν σώζει την κατάσταση. Ίσως διότι η Ελλάς και η Τουρκία δεν είναι δύο χώρες ισοβαρείς από άποψη στρατηγική, πληθυσμιακή, αλλά και οικονομική, παρά τα όσα προβλήματα αντιμετωπίζει σήμερα η Τουρκία.

Δεν είναι χώρα άνευ σημασίας η Ελλάς ούτε για το ΝΑΤΟ και ούτε για την Ε.Ε. Αλλά από μόνη της και δίχως τη συνεργασία με την Τουρκία δεν είναι σε θέση να καλύψει τις ανάγκες αυτών των δύο ισχυρών συνασπισμών της Δύσεως, ιδιαίτερα σε μια περίοδο μετωπικής πλέον συγκρούσεως με τη Ρωσία και επικίνδυνης ρευστότητας εν γένει στην περιοχή.

Κατά συνέπεια, αργά ή γρήγορα, και όσο θα συνεχίζεται η αντιπαράθεση της Δύσεως με τη Μόσχα, θα εντείνεται η ανάγκη συνεννοήσεως –όχι βεβαίως εγκαρδίου– ανάμεσα στην Αγκυρα και στην Αθήνα. Αυτός είναι και ο στόχος της Τουρκίας και του κ. Ερντογάν. Εξυπακούεται, βεβαίως, ότι η

διαπραγμάτευση δεν είναι δυνατόν να αφορά μόνον τα θέματα που προτείνει η ελληνική κυβέρνηση, αλλά όλα τα «προβλήματα». Κάποια από αυτά θα τύχουν ταχύτατης ρυθμίσεως – ιδίως όσα είναι αναγκαία για την ομαλή λειτουργία της νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ. Τα άλλα θα παραπεμφθούν στο μέλλον προς συζήτηση και, ενδεχομένως, ρύθμιση. Αλλιώς η σύγκρουση φαίνεται αναπότρεπτη.

Στη διάρκεια της Μεταπολιτεύσεως, η Ελλάς και η Τουρκία έφθασαν τρεις φορές στο χείλος της στρατιωτικής αναμετρήσεως. Και είτε αυτοβούλως είτε κατόπιν παροτρύνσεως ή αιτήματος σε ισχυρή χώρα της Συμμαχίας, οι δύο χώρες οδνηγήθηκαν σε διάλογο.

Η κρίση που δημιουργήθηκε με την έξοδο του «Σισμίκ» στο Αιγαίο οδήγησε στο πρωτόκολλο της Βέρνης, το 1976. Η κρίση του Μαρτίου του 1987, στη συνάντηση του Ανδρ. Παπανδρέου και του Τουρκούτ Οζάλ στο Νταβός. Και η κρίση των Ιμίων το 1996 στη συμφωνία της Μαδρίτης το 1997.

Και στις τρεις περιπτώσεις υπήρξαν κάποιες υποχωρήσεις από την πλευρά της Ελλάδος. Ίσως γι' αυτόν τον λόγο ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης μετά τη δραματική κρίση του 2020 απέφυγε κάθε ουσιαστικό διάλογο με την Τουρκία.

Αυτό ωστόσο αύξησε την πίεση της Αγκυρας προς τη χώρα μας, με τον κ. Ερντογάν να κλιμακώνει διαρκώς την ένταση, έως ότου υπό την πίεση της Δύσεως να οδηγηθεί η Ελλάς σε ολική διαπραγμάτευση. Και όλα αυτά με την Ευρώπη να βυθίζεται σε κρίση οικονομική μοναδικών διαστάσεων και με το φάσμα μιας πυρηνικής συγκρούσεως να απειλεί την ανθρωπότητα.

Η αβυσσαλέα αμάθεια που επικρατεί στη χώρα μας για τον θεσμό της βασιλείας (έπειτα από πολυετή πλύση εγκεφάλου) επιβεβαιώθηκε πανηγυρικά από την πλημμυρίδα σχολίων και αναλύσεων κάθε λογής που προκάλεσε ο θάνατος της Ελισάβετ Β΄ και οι επακόλουθες εκδηλώσεις πένθους. Τα σχόλια αυτά φανέρωναν πρώτα πρώτα πλήρη άγνοια της ίδιας της βρετανικής ιστορίας. Εγινε κατά κόρον λόγος για «χίλια χρόνια» σαν να επρόκειτο για αδιάσπαστη και αδιατάρακτη συνέχεια. Σαν να μην είχαν μεσολαβήσει εμφύλιοι πόλεμοι, αλλαγές δυναστείας και επιπλέον ένα αβασίλευτο πολίτευμα. Αλλωστε, πολλές από τις «παραδόσεις» σχετικά με το τελετουργικό δεν είχαν ιστορία ούτε ενάμιση αιώνα... Το δε σημερινό Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας (Η.Β.) έχει ηλικία μόλις εκατό ετών (από τότε που αποσπάστηκε η υπόλοιπη Ιρλανδία).

Τα πληθωρικά σχόλια φανέρωναν ακόμη πιο παράδοση και αποκαρδιωτική άγνοια όχι της βρετανικής ιστορίας, αλλά του σύγχρονου κόσμου. Διατυπώνονταν σαν να ήταν το Η.Β. η μοναδική «συνταγματική μοναρχία» ή, σωστότερα, βασιλευμένη δημοκρατία (βλ. «Κ» 11.9.2022). Υπάρχουν

όμως όχι μία, όχι δύο, αλλά επτά (7) ακόμη βασιλευόμενες δημοκρατίες στην Ευρώπη. Οι τρεις σκανδιναβικές (Δανία, Σουηδία, Νορβηγία), οι τρεις που συγκρότησαν από το 1944 την Μπενελούξ ως τελωνειακή ένωση (Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο) και, τέλος, η Ισπανία. (Στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου το πολίτευμα δεν διαφέρει από βασιλευόμενη δημοκρατία, ενώ το Βασίλειο των Κάτω Χωρών συνήθως αναφέρεται ως «Ολλανδία».)

Αρχαιότερο είναι το Βασίλειο της Δανίας (ή «Δανιμαρκίας»). Έχει μάλιστα να επιδείξει τα χίλια χρόνια αδιάσπαστης συνέχειας που δεν διαθέτει το Η.Β. Σχεδόν εξίσου αρχαίο είναι το γειτονικό Βασίλειο της Νορβηγίας, αλλά απέκτησε ξανά την ανεξαρτησία του μόλις το 1905, έπειτα από πέντε και πλέον αιώνες, στη διάρκεια των οποίων το νορβηγικό στέμμα ανήκε πρώτα στους βασιλείς της Δανίας και από το 1814 σε εκείνους της Σουηδίας. Τα τρία κράτη της Μπενελούξ γεννήθηκαν τον 19ο αιώνα, ενώ η Ισπανία απέκτησε ξανά βασιλέα το 1975, έπειτα από διακοπή σχεδόν μισού αιώνα.

Και οι επτά αυτές βασιλευόμενες δημοκρατίες είναι κοινοβουλευτικές. Λειτουργούν με κλασικό κοινοβουλευτικό σύστημα, σαν το Η.Β., που υπήρξε άλλωστε το

αρχέτυπο του συστήματος. Υπάρχουν επιμέρους διαφορές, όπως η ρητή κατάργηση ορισμένων βασιλικών δικαιωμάτων ή η μετάλλαξη του Βελγίου σε ομοσπονδιακό κράτος. Αλλά από μία αιρετή προεδρία εξακολουθεί να προτιμάται η κληρονομική βασιλεία – ως ενσάρκωση της κρατικής υπόστασης, ιστορικής συνέχειας και ενότητας, αν όχι και ως εγγύηση της συνταγματικής νομιμότητας, όπως εξηγήθηκε σε προηγούμενο άρθρο (βλ. «Κ» 11.9.2022).

Γιατί λοιπόν δεν μαθαίνουμε τίποτα ή σχεδόν τίποτα για τις άλλες βασιλευόμενες δημοκρατίες, ενώ βομβαρδιζόμαστε με τις πιο ανούσιες λεπτομέρειες για το Η.Β., σαν να ήταν η μοναδική; Ασφαλώς παίζει ρόλο το μέγεθος της χώρας. Παίζει επίσης ρόλο το αυτοκρατορικό παρελθόν της, που συντηρείται ως ανάμνηση από την ύπαρξη της Κοινοπολιτείας. Παίζει ρόλο η εμμονική περιέργεια ειδικά των Αμερικανών για τη βασιλεία που αποτίναξαν και στερήθηκαν. Αλλά τον καθοριστικότερο ρόλο μάλλον παίζει η γλώσσα: η παγκόσμια κυριαρχία των αγγλικών. Σ' αυτή την άμεσα κατανοητή γλώσσα διατυπώνεται και σχολιάζεται το βρετανικό βασιλικό αφήγημα, σε όλα τα επίπεδα, από τις υπερπαραγωγές των τελευταίων μέχρι τα ατέρμονα κουτσομπολιά

και τις σαπουνόπερες. Χάρη σ' αυτές τις προϋποθέσεις, η βρετανική βασιλεία προσφέρεται για πολύ προσοδοφόρα εκμετάλλευση από τον κλάδο του τουρισμού, αλλά και των τηλεοπτικών ή άλλων συναφών δικαιωμάτων.

Τα πράγματα θα ήταν ασφαλώς διαφορετικά αν η γλώσσα ήταν κατανοητή μόνο από τους ντόπιους. Είναι και μικρότερα βασίλεια σε θέση να συντηρούν ανακτορικές φρουρές με φανταχτερές στολές άλλης εποχής και να οργανώνουν επιβλητικές τελετές. Παράδειγμα, η ενθρόνιση του νέου βασιλέα των Κάτω Χωρών Γουλιέλμου-Αλεξάνδρου το 2013, μετά την παραίτηση της 75χρονης μητέρας του Βεατρίκς. Με εξαίρεση την απουσία κυριολεκτικής «στέψης», δεν είχε τίποτα να ζηλέψει από ανάλογη βρετανική τελετουργία. Ούτε καν τις ζητωκραυγές από τεράστια πλήθη. Αντίθετα μάλιστα, βρήκα ιδιαίτερα εντυπωσιακό το γεγονός ότι κάθε μέλος των δύο Βουλών ορκίστηκε ατομικά πίστη στον νέο βασιλέα, μετά τη δική του ορκωμοσία. Αλλά ίσως δεν κατάλαβα καλά, αφού όλα επιώθηκαν (και σχολιάστηκαν) στα ολλανδικά...

* Ο κ. Γιώργος Θ. Μαυρογορδάτος είναι τέως καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Συμβιβασμός με την ανυπαρξία

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Από το 1974 και μετά, με πρόσχημα την αντίσταση στο ενδεχόμενο μελλοντικής (φαντασιωδώς επερχόμενης) χούντας, όλες οι κυβερνήσεις, σοσιαλεπώνυμες ή μη, παρέδωσαν κάθε πτυχή του δημόσιου βίου σχετική με την «παιδεία» και τον «πολιτικό» σε συνεχνίες πρωτουργιών της «Αριστεράς» και της «προόδου».

Η οργανωτική ασυδοσία αυτής της επιλογής εξακολουθεί να ελέγχει τον λεγόμενο «πνευματικό» βίο της χώρας μοιράζοντας θώκους και οικονομικές προνομίες. Ανεχόμαστε όλοι την οργανωτική αυτή «προοδευτική» ασυδοσία, νομιμοποιούμε τις παραχαράξεις της «προόδου», πειθαρχούμε παθητικά στην προπαγανδιστική δολιότητα, στην αποκάλυψη («δίχως αιδώ ή λύπην») τρομοκρατία, ειδικά στο πεδίο της εξωσχολικής παιδείας-καλλιέργειας.

Η κυρίως πολιτική, που ασκείται στη σχολική και πανεπιστημιακή εκπαίδευση, στα μετά τη δικτατορία χρόνια, εκμεταλλεύεται απροσχημάτιστα τις μαρξιστικές εκτιμήσεις της «προόδου» και του ιστορικο-υλιστικού «ρεαλισμού». Στα σχολικά βιβλία δημοτικής και γυμνασίου η γνώση εξαντλείται στην κωδικοποιημένη πληροφoρία, ο στόχος (και μόχθος) της «καλλιέργειας» διαστέλλεται από

Η συλλογική ταυτότητα κερδίζεται, δεν χαρίζεται.

το άθλημα της σχέσης, της κοινωνίας των στόχων. Η γνώση δεν κοινωνείται, καταναλώνεται, ο δάσκαλος δεν είναι τόσο χρήσιμος όσο ο υπολογιστής.

Η πανδημία του «κορωνοϊού» διέλυσε το ελληνικό σχολείο, αλλά κανείς δεν τολμάει να το ομολογήσει – τρεις τουλάχιστον γενιές καταδικάστηκαν στον αναλφabetισμό και τη δυσαναγνώσια. Η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Παιδείας δεν έχει τα διανοητικά προσόντα να αντιληφθεί, έστω, το πρόβλημα, συνεχίζει να μιλάει, να ενεργεί και να απαιτεί με τα αντανάκλαστικά μικρονοϊκής ανεμελιάς ή αλλοδαπής δυσκαταληψίας.

Τα τελευταία εβδομήντα χρόνια στην Ελλάδα αυτοκεντρίστηκε η ελληνική συνείδηση, η ελληνική εκπαιδευτική, η ελληνική κοινωνική δυναμική. Το ελλαδικό (απλώς πια μόνο ελληνώνυμο) κράτος συμβάδισσε κατενθουσιασμένο με τον πρωτογονισμό του ατομικού ωφελιμισμού, παρέδωσε τις ευθύνες του σχολείου στο φροντι-

στήριο. Ο πολύς κόσμος ή λαός απορεί, αφελώς, γιατί οι «πνευματικοί άνθρωποι» δεν συστρατεύονται για να απαιτήσουν καλύτερη παιδεία για τον λαό. Αλλά, όσοι εγγράμματοι δημοσιογράφοι υπάρχουν ακόμα και μάχονται, γνωρίζουν καλά ότι τους «πνευματικούς ανθρώπους» τους αναδειχνουν ή τους ακρηστεύουν οι δικές τους γραφίδες. Από τις σελίδες των εφημερίδων και από τα ραδιοτηλεοπτικά Δελτία Ειδήσεων διαμορφώνονται οι εκτιμήσεις της κοινής γνώμης (τεχνιτές και μεθοδευμένες ή πραγματικές και δυσκατ'όρθως) για πρόσωπα και ποιότητες.

Από το 1974 και μετά, με πρόσχημα την έγκαιρη «αντίσταση» στο ενδεχόμενο μιας μελλοντικής, φαντασιωδώς επερχόμενης χούντας, όλες οι κυβερνήσεις στην Ελλάδα, σοσιαλεπώνυμες και μη, παρέδωσαν κάθε πτυχή του δημόσιου βίου σχετική με την παιδεία, σε συνεχνίες αετονύχπων καππλετών, «προοδευτικών» υποτίθεται ιδεών και αντιλήψεων. Η οργανωτική ασυδοσία αυτής της κλίκας εξακολουθεί να ελέγχει τον λεγόμενο «πνευματικό βίο» της χώρας απολαμβάνοντας θώκους και οικονομικές προνομίες. Μεθοδικά και αθόρυβα έχει καθιερωθεί η κατάργηση της βιβλιο-

κρισίας από τις στήλες των εφημερίδων. Κριτική θεάτρου και κινηματογράφου επίσης έχουν καταργηθεί, δημοσιεύονται μόνο πληρωμένοι έπαινοι από τον πρώτο τυχόντα ημιεγγράμματο συντάκτη.

Με το πρόσχημα της αποφυγής του κόστους έχουν καταργηθεί οι εξειδικεύσεις στη δημοσιογραφία (βιβλιοκριτική, κριτική θεάτρου, κινηματογράφου, πληροφορίες για συνέδρια, διαλέξεις, συνεντεύξεις προσωπικοτήτων κ.λπ.). Θα μπορούσε να πει κανείς ότι η δημοσιογραφία έχει εκλείψει, στη θέση του κοινωνικού αυτού, άκρως πολύτιμου λειτουργήματος, έχει εμπεδωθεί η «πληροφορία» ως εμπόρευμα, τέχνη εξαγοράς του ενδιαφέροντος των ανεγκέφαλων.

Μοιάζει υπερβολή, αλλά δεν είναι. Κοινωνίες, όπου η κριτική σκέψη, η αξιολόγηση της ποιότητας, ο έλεγχος των εντυπώσεων δεν λειτουργούν, δεν έχουν οι κοινωνίες αυτές τη δυνατότητα ιστορικής επιβιώσης, όσο κι αν περιπτώσια και περιστασιακά μοιάζουν εύρωστες. Το τραγούδι «η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει», όταν διαβάζει κανείς για τη Μικρασιατική Καταστροφή ή για τον συγκαταβατικά λεγόμενο «εμφύλιο», μοιάζει παιδαριώδης α-νοησία.

Η έκθεση στη δημόσια σφαίρα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ο **τρόπος** με τον οποίο κάθε πολίτης διεκδικεί ενεργητικά το δικαίωμά του στο εκλέγεσθαι στις δημοκρατίες είναι συγκεκριμένος: Κατέρχεται στην πολιτική αρένα και αναζητεί την εκλογή του μέσω μιας διαδικασίας η οποία είναι αντιπροσωπευτική, διαφανής και δημοκρατική ως προς τον τρόπο διεξαγωγής της. Ο πολιτικός δε προκύπτει ως αντικείμενο εξέτασης μέσω συγκεκριμένων, πάλι, διεργασιών κοινωνικής συμμετοχής. Είναι μέλος ενός νόμιμου κόμματος, προέρχεται –ανεξάρτητα– από την κοινωνία εκτός κομμάτων λόγω της επαγγελματικής ή τεχνοκρατικής του επάρκειας ή αποτελεί μια φιγούρα που υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις επιλέγεται να ηγηθεί μια κρίσιμης ή μεταβατικής πολιτικής συγκυρίας. Γι' αυτό και στην ιστορία των ευρω-

ρήνα της πολιτικής ζωής στις δημοκρατίες υπάρχει το δημόσιο, μαζί με το ιδιωτικό, αλλά όχι στο επίπεδο της προσωπικής επιλογής αλλά εκείνων των ποιοτικών χαρακτηριστικών που συμπληρώνουν την έκθεση στη δημόσια σφαίρα. Ένας πολιτικός με τρία διαζύγια στον ιδιωτικό του βίο δεν σημαίνει απαραίτητα πως είναι ανήθικος πολιτικός. Ένας πολιτικός όμως που κάνει advocate θέσεις για την καταπολέμηση του trafficking, αλλά όλοι γνωρίζουν πως συχνάζει σε καμπαρέ στον ελεύθερο χρόνο του, προφανώς και έχει πρόβλημα τιμωπίας και ως προς την ακολουθία λόγων και πράξεων.

Στην Κύπρο η έκθεση στη δημόσια σφαίρα των ανθρώπων που ασχολούνται ενεργά με την πολιτική έχει συγκεκριμένα –και εν πολλοίς «κυπριοποιημένα»– ποιοτικά χαρακτηριστικά. Συνδέεται και με το μέγεθος του νησιού, με τον τρόπο της μετάβασής του μετά την Ανεξαρτησία και μετά τα τραγικά γεγονότα του '74 προς ένα σταθερότερο πολιτικό σύστημα, αλλά και με το ίδιο το πολιτικό σύστημα το οποίο ανέκαθεν βασίστηκε στις πελατειακές σχέσεις, όπως σε όλες τις γεωγραφικές οντότητες που ιστορικά πέρασαν μέσα από την περίοδο της θωμανικής κτήσης. Η δημόσια σφαίρα στην Κύπρο έχει ρουσφέτι, συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις όπως οι γάμοι, οι κηδείες, τα μνημόσυνα (εθνικά και μη) και οι βαφτίσεις, κάμποση κομματική επιτερίδα και φυσικά ραδιοτηλεόραση, εσχάτως αναρτήσεις στα ΜΚΔ, καθώς και σουβλατζίδικα, καφενέδες, τσάγια και σωματεία.

Στην Κύπρο, επίσης, που είναι τόσο μικρή, η συζήτηση για τα δημόσια και τα ιδιωτικά δεν γίνεται ποτέ με όρους αποτίμησης της έκθεσης στη δημόσια σφαίρα –στην πρώτη περίπτωση, και της αξιολόγησης της ιδιωτικότητας των δημοσίων προσώπων χωρίς τους όρους της κλειδαρότρυνας και του κουτσομπολιού. Γι' αυτό γελάμε κάθε χρόνο με το «Πόθεν Έσχες» των πολιτικών και γι' αυτό γνωρίζουμε ότι ενίοτε ανεχόμαστε το who is who του καθενός. Και, κυριότερα, γι' αυτούς τους λόγους αποσυγκλάνουμε να αξιολογήσουμε ορθά τη δημόσια σφαίρα της πολιτικής, που αποτελείται από τους ίδιους τους ενεργούς πολιτικούς, εστιάζοντας στο κομμάτι της πολιτικής επικοινωνίας/εικόνας έναντι της πραγματικότητας/ουσίας που καμιά φορά σκκώνει το ποτηράκι της, χαμογελώντας, ψηλά ή είναι γενικά για τα... τεράστια, έναντι της εικόνας που καλλιεργεί.

Η έκθεση στη δημόσια σφαίρα ενός πολιτικού δεν αποτελείται συνεπώς μόνο από τον τρόπο με τον οποίο τρέχει την υποψηφιότητά του ή τις προγραμματικές του θέσεις. Αλλά και από το ήθος του, τη διαχρονική του παρουσία στο δημόσιο βίο, την αισθητική του, τον τρόπο με τον οποίο κινείται και μιλάει, τον πρότερο επαγγελματικό του βίο, την καλλιέργειά του, τους τρόπους του εν γένει. Ακριβώς γιατί στον πυ-

κνισμό των πολιτικών συστημάτων στον 20ό αιώνα κυρίως είδαμε πολιτικούς, σπουδαίους ή μη δεν έχει σημασία, που αναδείχθηκαν σε κάθε πεδίο της εξουσίας είτε ως σημαντικά κομματικά στελέχη, είτε ως επιτυχημένοι επαγγελματίες, είτε ως ηγέτες που σε δύσκολες συνθήκες κρίσεων ή πολέμων ανέλαβαν τα νήια των χωρών τους.

Ποιο είναι το κοινό χαρακτηριστικό όλων αυτών; Η προβολή. Όχι πάντα με την έννοια της δημοφιλίας ως προς την αναγνώριση (αλλά ως όλοι οι πολιτικοί θα ήταν ηθοποιοί σαν τον Ρήγκαν) αλλά περισσότερο σε σχέση με την έκθεσή τους στη δημόσια σφαίρα. Τον τρόπο με τον οποίο δηλαδή όχι μόνο κινήθηκαν δημοσίως στις κοινωνίες τους πριν εισέλθουν στο πεδίο της ενεργητικής πολιτικής ενασχόλησης, αλλά και με ποιο τρόπο το έπραξαν, όταν εισήλθαν στον εν λόγω στίβο και δη κατά τη διάρκεια της κορύφωσης μιας προεκλογικής καμπάνιας/εκστρατείας.

Η έκθεση στη δημόσια σφαίρα ενός πολιτικού δεν αποτελείται συνεπώς μόνο από τον τρόπο με τον οποίο τρέχει την υποψηφιότητά του ή τις προγραμματικές του θέσεις. Αλλά και από το ήθος του, τη διαχρονική του παρουσία στο δημόσιο βίο, την αισθητική του, τον τρόπο με τον οποίο κινείται και μιλάει, τον πρότερο επαγγελματικό του βίο, την καλλιέργειά του, τους τρόπους του εν γένει. Ακριβώς γιατί στον πυ-

κνισμό των πολιτικών συστημάτων στον 20ό αιώνα κυρίως είδαμε πολιτικούς, σπουδαίους ή μη δεν έχει σημασία, που αναδείχθηκαν σε κάθε πεδίο της εξουσίας είτε ως σημαντικά κομματικά στελέχη, είτε ως επιτυχημένοι επαγγελματίες, είτε ως ηγέτες που σε δύσκολες συνθήκες κρίσεων ή πολέμων ανέλαβαν τα νήια των χωρών τους.

Ποιο είναι το κοινό χαρακτηριστικό όλων αυτών; Η προβολή. Όχι πάντα με την έννοια της δημοφιλίας ως προς την αναγνώριση (αλλά ως όλοι οι πολιτικοί θα ήταν ηθοποιοί σαν τον Ρήγκαν) αλλά περισσότερο σε σχέση με την έκθεσή τους στη δημόσια σφαίρα. Τον τρόπο με τον οποίο δηλαδή όχι μόνο κινήθηκαν δημοσίως στις κοινωνίες τους πριν εισέλθουν στο πεδίο της ενεργητικής πολιτικής ενασχόλησης, αλλά και με ποιο τρόπο το έπραξαν, όταν εισήλθαν στον εν λόγω στίβο και δη κατά τη διάρκεια της κορύφωσης μιας προεκλογικής καμπάνιας/εκστρατείας.

Η έκθεση στη δημόσια σφαίρα ενός πολιτικού δεν αποτελείται συνεπώς μόνο από τον τρόπο με τον οποίο τρέχει την υποψηφιότητά του ή τις προγραμματικές του θέσεις. Αλλά και από το ήθος του, τη διαχρονική του παρουσία στο δημόσιο βίο, την αισθητική του, τον τρόπο με τον οποίο κινείται και μιλάει, τον πρότερο επαγγελματικό του βίο, την καλλιέργειά του, τους τρόπους του εν γένει. Ακριβώς γιατί στον πυ-

Συγγενείς θύματος από τον μαζικό πυροβολισμό σε νηπιαγωγείο στην επαρχία Nong Bua Lamphu, βορειοανατολική Ταϊλάνδη. Τουλάχιστον 37 άνθρωποι, κυρίως παιδιά, σκοτώθηκαν, ενώ άλλα 12 άτομα τραυματίστηκαν.

Με χαστούκια και Νόμπελ...

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Με τον τίτλο «Απαντώ τα χαστούκια στον νταή Ερντογάν- Κύπρος στο πρόγραμμα «State Partnership» ρεπορτάζ στην εφημερίδα «Πολίτης» σημειώνει (3/10) πως «μετά την άρση του εμπάργκο όπλων... το αμερικανικό Πεντάγωνο ανακοίνωσε στις 1 Οκτωβρίου την έναρξη στρατιωτικής συνεργασίας με την Εθνική Φρουρά της πολιτείας Νιου Τζέρσεϊ- ένταξη της Κ.Δ. στο πρόγραμμα «κρατικές εταιρικές σχέσεις». Την ίδια μέρα η Τουρκία δέχθηκε και διάφορα άλλα χαστούκια:

Χαστούκι 1: Συμφωνία για υδρογονάνθρακες και ένα πρωτόκολλο. Ο Μ. Τσαβούσογλου στο twitter: «Η συμφωνία για τους υδρογονάνθρακες που έχουμε υπογράψει στοχεύει στη συνεργασία ανάμεσα σε τουρκικές και λιθικές εταιρείες για γεωτρήσεις τόσο στη στεριά όσο και στη θάλασσα, πάνω σε αμοιβαίως επωφελή (win win) βάση».

Χαστούκι 2. Ο κορυφαίος σύμβουλος του Τ. Ερντογάν για την εξωτερική πολιτική Ibrahim Kalin είχε συνάντηση στην Κωνσταντινούπολη με τον Σύμβουλο Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ Jake Sullivan. Δύο πρόσωπα με τεράστια επιρροή στο εσωτερικό σύστημα διοίκησης Μπάιντεν και Ερντογάν. Θέματα: NATO, Σουδάν, Φινλανδία, Ουκρανία, Νότιος Καύκασος, ένταξη στις Ελληνοτουρκικές σχέσεις (πηγή «Χουριέτ»).

Χαστούκι 3: Ο ισραηλινός πρωθυπουργός Γ. Λαπίντ ενέκρινε το διορισμό της Irat Lillian ως «νέας πρέσβειρας στην Τουρκία». Ο Γ. Λαπίντ έγραψε στο Twitter πως «η κίνηση είναι ένα ακόμα σημαν-

τικό βήμα για την αποκατάσταση των σχέσεών μας με την Τουρκία».

(πηγή «Χααρέτζ»)

Τα κυριακά χαστούκια παράγονται σε 3 μορφές:

• Με παρασίωπηση σε ό,τι δεν μάς αρέσει ή δεν υπακούει στις επινοήσεις μας.

• Με εξοβελισμό κάθε εξέλιξης που δείχνει ότι η Τουρκία συνιστά έναν παίκτη με επιρροή σε διάφορες περιοχές (λ.χ. Ουκρανία, Ν. Καύκασος, Μ. Ανατολή).

• Με υπερδιόγκωση, ή και παρατεταμένη προβολή, κάθε πραγματικής δυσκολίας στις αμερικανοτουρκικές σχέσεις. Προβολή τους με τη λέξη «χαστούκι» ή ενάλκτικα με τη λέξη «Μενέντζ».

Αντί να δούμε τα πραγματικά δεδομένα και μέσα σε αυτά να προγραμματίσουμε το δικό μας ρόλο, κατασκευάζουμε μια εικονική πραγματικότητα και κολυμπούμε σε αυτή. Μέσα σε αυτή την κατάσταση πραγμάτων, ο Τ/κ ηγέτης Ε. Τατάρ πάει ένα βήμα ακόμα πιο μακριά. Ανακοινώνει «συναυλία στο Βαρώνι στη δεύτερη επέτειο του ανοίγματος της πόλης. Το Βαρώνι, με δύο υπέροχες παραλίες, πλέον δεν είναι «πόλη φάντασμα», είναι μια πόλη μουσείο» («Χουριέτ», 4-10). Ιδιαίτερα σκληρές δηλώσεις, όμως από κάποιον Τ/κ πολιτικό που όλοι στη νήσο γνώριζαν προ πολλού τις απόψεις του. Αν ν/κ ηγεσία ήθελε, μπορούσε να αποτρέψει την εκλογή του στηρίζοντας το Πλαίσιο Γκουτέρες και έτσι την επανεκλογή Ακιντζί. Αλλά έκανε τα αντίθετα. Ε. Τατάρ, ένας θαύμας της μη λύσης, που τώρα δηλώνει πως «περιμέναμε 47 χρόνια να υπάρξει συμφωνία. Δεν υπήρξε, οι Ε/κ εγκατέλειψαν τις προσπάθειες». Αυτό είναι το απο-

τέλεσμα της πολιτικής Αναστασιάδη και της ομάδας γύρω του, η οποία στήριζε, συμφωνούσε και σιωπούσε: να αντλεί τώρα κουβέντες μέχρι και ο Τατάρ! Η κυβέρνηση στο πρώτο άνοιγμα του Βαρωνίου ανακοίνωσε προσφυγή στο Σ.Α., κίνηση για 4η Διακρατική, αναφορές στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Τίποτε από τα πιο πάνω δεν έκανε.

Υπάρχει άλλος δρόμος πέρα από τα γνωστά και τα αδιέξοδα; Να ένας διαφορετικός δρόμος: στις 22/9 μίλησε στη Λευκωσία ο πρώην πρόεδρος της Κολομβίας Χουάν Μανουέλ Σάντος, Cyprus Forum. Η ομιλία Σάντος έχει βαρύτητα, συνέπεσε με την επέτειο της Κυπριακής Ανεξαρτησίας και προσφέρει μια ευκαιρία για έναν ευρύτερο προβληματισμό.

Μερικά στοιχεία που προηγήθηκαν στις ομιλίες Σάντος:

1. Πόλεμος στην Κολομβία ανάμεσα στις κυβερνητικές δυνάμεις και το ανταρτικό κίνημα FARC που διάρκεσε πάνω από 50 χρόνια, με 220 χιλιάδες νεκρούς, επτά εκατομμύρια εκτοπισθέντες. Τέλος στις μάχες το 2016. Διαπραγματεύσεις ειρήνης για 4 χρόνια.

2. Ο Σάντος στη Λευκωσία. Τα σημαντικότερα σημεία της σκέψης του:

• «Πήρα την ιδέα για το πρότζεκτ, από τη Νότια Αφρική και η συμβολή του στην επίτευξη της ειρήνης στη χώρα ήταν σημαντική. Με συμβούλευσε ο Νέλσον Μαντέλα, μου είπε πόσο χρήσιμο ήταν γι' αυτόν, να συγκεντρώσουμε ανθρώπους από διαφορετική προέλευση και να κάνουμε αυτή την άσκηση».

• «Το πιο σημαντικό, για έναν ηγέτη είναι να έχει ενσυναίσθηση.

Να βάξεις τον εαυτό σου στη θέση των άλλων. Αυτό θα βοηθήσει να γεφυρωθούν οι διαφορές».

• «Πρέπει να είστε πεστικοί ότι η λύση θα είναι καλύτερη για όλους, ότι όλοι θα επωφεληθούν, αν συμφωνήσουμε. Οι πολίτες, οι επιχειρηματίες, οι πολιτικοί, έχουν διαφορετικούς λόγους, αλλά όλοι θα ωφεληθούν και αυτό θα οδηγήσει σε συναίνεση».

• «Είμαι πεπεισμένος ότι όλες οι συγκρούσεις μπορούν να λυθούν. Χρειάζεται πολιτική θέληση και να δημιουργηθούν οι συνθήκες ενός επιτυχούς διαλόγου που θα οδηγήσει σε συναίνεση».

• «Για να κλείσουν οι πληγές θέλει πολύ χρόνο, υπομονή και επιμονή».

• «Η αλήθεια είναι θεμελιώδης σε αυτή τη διαδικασία, ακόμα και αν πληγώνει πολλές φορές. Γι' αυτό τόνισε ότι είναι εξαιρετικά σημαντική μία Επιτροπή Αλήθειας. Στην Κολομβία, με την Επιτροπή Αλήθειας, πολλοί άσκησαν κριτική, αλλά βοήθησε στη συμφιλίωση και την οικοδόμηση της ειρήνης».

• Υπογράμμισε «τη σημασία στην επικοινωνία, επισημαίνοντας «τον ρηθδονο της πόλωσης μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα, τις ψευδείς ειδήσεις και τη χειραγώγηση από τα ΜΜΕ».

Ο Χ.Μ. Σάντος υπογράμμισε πως «ήταν «πεπεισμένος ότι όλες οι συγκρούσεις μπορούν να λυθούν». Λόγια που πηγάζουν από την εμπειρία που κατέκτησε μέσα από την εφαρμογή της πολιτικής για την ειρήνευση στη χώρα του. Ο Πρόεδρος Χουάν Μανουέλ Σάντος πήρε το Νομπέλ Ειρήνης για το 2016...

www.larkoslarkou.org.cy

Λίγη ουσία, και λίγη επιφάνεια από το ντιμπέι

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Παρακολουθώντας το ντιμπέι των τριών κύριων υποψηφίων για την Προεδρία της Δημοκρατίας την Τετάρτη στο ΡΙΚ προσπάθησα ν' αγνοήσω όση ουσία περιείχαν οι τοποθετήσεις και οι αντιπαραθέσεις, ή όση τέλος πάντων οι υποψήφιοι επέτρεψαν στους εαυτούς τους να καταθέσουν μεταξύ των προπαθειών να χτυπήσουν τον αντίπαλο.

Αυτή είναι μια άσκηση και ανάληψη που μπορεί να γίνει σε άλλες στήλες από συναδέλφους με σφαιρική εικόνα των ζητημάτων. Για την ουσία όμως, θα μπω σε ένα μόνο σημείο, στο Κυπριακό, με το οποίο ασχολούμαι λίγο περισσότερο, και στη συζήτηση για την εμπλοκή της Ε.Ε., για την οποία έχω ξαναγράψει και μαθαίνω στις Βρυξέλλες όλο και περισσότερα, ουσία υπήρξε.

Αρχικά οι κύριοι Νεοφύτου και Μαυρογιάννης απέφυγαν να πουν κάτι συγκεκριμένο για το τι μπορεί να κάνει η ε/κ πλευρά αμέσως μετά την εκλογή του ενός ή του άλλου πέρα από το «να πείσουμε» τη διεθνή κοινότητα, χωρίς να εξηγούν πως θα γίνει αυτό. Αν δηλαδή θεωρούν πως αρκούν τα ξαναβρασμένα ΜΟΕ ή η με καθυστέρηση εφαρμογή προνοιών του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, ή αν χρειάζονται ριζικά και πρωτοποριακά μέτρα που να μας βάζουν ξανά στην ίδια πλευρά με τους προοδευτικούς Τ/κ αλλά και την κοινότητα γενικότερα απέναντι στην πίεση που της ασκείται από την τουρκική κυβέρνηση.

Καθώς δεν είπαν κάτι συγκεκριμένο, η επανάληψη από τον κ. Χριστοδουλίδη της ιδέας για διορισμό πολιτικής προσωπικότητας για το Κυπριακό από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπόρεσε να παρουσιαστεί

Γιατί για να υπάρξει ισχυρό ενδιαφέρον από την Ε.Ε. για διορισμό απεσταλμένου, πρέπει να υπάρχουν προοπτικές επιτυχίας.

ως κάτι νέο. Έχασαν έτσι οι άλλοι δύο υποψήφιοι την ευκαιρία να ξεχωρίσουν στο Κυπριακό, πέρα από τα γνωστά, για όσους ακόμα ενδιαφέρονται.

Στη συνέχεια η συζήτηση έθεσε κάποια πράγματα στη σωστή τους βάση, με τους συνυποψηφίους του κ. Χριστοδουλίδη να υπενθυμίζουν πως η Ε.Ε. βρίσκεται στο Κυπριακό, με παρουσία τεχνοκρατών στις συνομιλίες (όταν γίνονται) και ακόμα και προσωπικότητων όταν υπάρχει προοπτική προόδου (όπως έγινε

στο Κραν Μοντανά).

Αυτό που δεν ειπώθηκε είναι πως μια τέτοια συζήτηση βάζει το κάρο μπροστά από το άλογο. Γιατί για να υπάρξει ισχυρό ενδιαφέρον από την Ε.Ε. για διορισμό απεσταλμένου, πρέπει να υπάρχουν προοπτικές επιτυχίας. Δηλαδή όχι μόνο να μην έχουμε απέναντί μας έναν αδιότατο προεκλογικά κ. Ερντογάν και έναν άβουλο κ. Τατάρ, αλλά να έχουμε και Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας με δυναμική προσέγγιση στο Κυπριακό, τόλμη και ιδέες, και όχι έναν φοβισμένο ηγέτη κοινότητας που δεν θέλει να συγκρουστεί με Εκκλησία, συμφέροντα, και τις εμμονές, δικές του ή άλλων.

Και τώρα πάμε στην επιφάνεια. Αμέσως μετά το ντιμπέι, παρακολούθησα τον Πρόεδρο Αναστασιάδη σε πλάνα και φωτογραφίες στις συνόδους της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας και του άτυπου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ήταν

στις καλές του, και αρκετά παρών στο προσκήνιο, αν και όπως μας συνήθισε δεν προχώρησε σε καμία δήλωση πέρα από κάποιες γραπτές αναφορές του κυβερνητικού εκπροσώπου και μια συνέντευξη στο Euronews. Η αίσθηση όμως που είχα από την παρουσία του Κύπριου Προέδρου, αλλά και από τη σύντομη συνομιλία που είχε με τον Πρόεδρο Ερντογάν στο περιθώριο, ήταν αυτή του ηγέτη που κάνει το μίνιμουμ μέχρι να περάσουν οι τελευταίοι μήνες. Ακόμα και η συνομιλία με τον κ. Ερντογάν δεν έγινε ενεργή προσπάθεια να προωθηθεί στα ΜΜΕ, αλλά προέκυψε μετά που η τουρκική πλευρά δημοσίευσε σχετική φωτογραφία.

Αναλογιστнка πώς θα επενδύσουν στην εικόνα τους, και ως εκ τούτου στην εικόνα της χώρας που θα εκπροσωπήσουν αν εκλεγούν, οι τρεις βασικοί υποψήφιοι. Και οι τρεις έχουν διεθνή εμπειρία και

γνώση των καταστάσεων, όμως στο ντιμπέι αναδείχθηκαν και τα αρνητικά επικοινωνιακά τους στοιχεία. Η τάση του κ. Χριστοδουλίδη να ντύνει με πολλές λέξεις μια γενική διατύπωση και ο εκνευρισμός του, όταν τον προκαλούν (όπως έγινε με την ερώτηση για τα ψεύτικα προφίλ). Η ροπή του κ. Νεοφύτου στον μελοδραματισμό, στην κομματική ατάκα και κόντρα και στα ρητορικά κόλπα που έχουν αξία στον εθνικόφρονα καφενέ. Ο ήσυχος και νευρικός κάποτε τρόπος με τον οποίο ο κ. Μαυρογιάννης εκφράζεται, σαν να μην έχει πειστεί ακόμα πως είναι υποψήφιος.

Οι τάσεις της επιφάνειας αντικατοπτρίζουν και αντικατοπτρίζονται κάποτε και στην ουσία. Ας βάλουμε λοιπόν στα κριτήριά μας και στο πώς θα μας εκπροσωπεί εκεί έξω ο επόμενος Πρόεδρος.

ykakouris@gmail.com

Ο υπερπληθωρισμός γεννά πολέμους

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«**Εμείς** θα αντέξουμε τον παγωμένο χειμώνα, οι Γερμανοί είναι σκληροτράχηλοι και πειθαρχημένοι, αλλά δεν ξέρω, πώς θα αντέξουν οι Ευρωπαίοι εταίροι μας, οι οποίοι πνίγονται σε ένα ποτήρι νερό» ήταν η αφοπλιστική απάντηση Γερμανού αξιωματούχου, στην απλή ερώτηση αν το κλείσιμο της στρόφιγγας του φυσικού αερίου από τον Βλαντιμίρ Πούτιν, θα παγώσει όλη η Ευρώπη και θα φέρει αναταραχή στη γηραιά ήπειρο. Η χαλαρή κουβέντα, μεταξύ μπύρας και λουκάνικων, σε κουτούκι του Βερολίνου, συνεχίστηκε χωρίς ταμπού και χωρίς διπλωματικές υπεκφυγές. Ο καλός Γερμανός σημείωνε ότι: «Τα δύσκολα δεν είναι στο κρύο και τα χιόνια, αλλά στον υπερπληθωρισμό, ο οποίος άρχισε να κτυπά ξανά την πόρτα της Γερμανίας και όλης της Ευρώπης, όπως συνέβη πριν από τους δύο παγκόσμιους πολέμους. Οι τεχνοκράτες, τα συμβούλια, οι ομάδες προβληματισμού και όλοι αυτοί οι οποίοι σχεδιάζουν τα επόμενα βήματα, σπάζουν τον νου τους, πώς θ' αντιμετωπίσουν το téρας του υπερπληθωρισμού, ο οποίος ήδη οδήγησε σε εκτόξευση των τιμών, σε κατρακύλα του ευρώ και το πιο επικίνδυνο, σε άνοδο της Ακροδεξιάς και των ευρωσκεπτικιστών, σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση». Η κουβέντα συνεχίστηκε με τα σενάρια περί διάλυσης και ενδυνάμωσης της Ευρώπης, περί κρίσης και ευκαιριών για ανασύσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία πηγαinoέρχονταν, όπως οι μύθρες στο τραπέζι.

Η ιστορία επαναλαμβάνεται, όπως λέν ιστορικοί και διπλωμάτες και στην κουβέντα ήρθαν οι αιτίες των δύο πρώτων παγκοσμίων πολέμων, οι οποίες δεν ήταν άλλες, από τη φτωχοποίηση των Γερμανών, λόγω της εκτόξευσης του πληθωρισμού. Υπάρχει και η θεωρία ότι ήταν ο αποπληθωρισμός, ο οποίος έφερε την ανεργία και τη φτωχοποίηση. Ωστόσο, επί της ουσίας, η φτώχεια έφερε την πείνα, οδήγησε τις μάζες σε απελπισία, η οποία με τη σειρά της οδήγησε στη χαλάρωση των ηθών, στην άνοδο του εθνικισμού, στην παγίδα των επενδύσεων στις πολεμικές βιομηχανίες και τελικά στους δύο πολέμους, οι οποίοι αιματοκύλησαν όλη την ανθρωπότητα. Μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, οι ηγесίες του κόσμου δημιούργησαν την Κοινωνία των Εθνών, ένα σώμα συνεννόησης, το οποίο ωστόσο απέτυχε, αφού όλοι ήταν ίσοι και όλοι είχαν λόγο, άρα επιβλη η ισοπέδωση των δυνάμεων και η αδυναμία λήψης αποφάσεων. Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, σκέφθηκαν πιο ψυ-

χραιμα οι ηγέτες και δημιούργησαν τα Ηνωμένα Έθνη για να εκδίδουν ψηφίσματα, αλλά και το Συμβούλιο Ασφαλείας, στο οποίο συμμετέχουν μόνο οι νικητές και οι ισχυροί και το οποίο μπορεί να λαμβάνει ουσιαστικές αποφάσεις. Τα χρόνια πέρασαν και η λήθη των καταστροφικών πολέμων οδήγει στην ανατροπή ακόμη και αυτής της «ισορροπίας του τρόμου». Η Γερμανία επαναλείτουμε την πολεμική βιομηχανία, το ΝΑΤΟ επεκτείνεται, η Ρωσία εισβάλλει στην Ουκρανία, η Ευρώπη βυθίζεται στη φτώχεια, τα ακραία και φασιστικά κινήματα ανέρχονται σε δομές εξουσίας και νέες ασιατικές δυνάμεις έρχονται στο παγκόσμιο προσκήνιο. Ο κόσμος αλλάζει, ο τρόμος των πυρηνικών όπλων και ενός νέου παγκόσμιου πολέμου, ήδη άρχισε να προκαλεί άγχος και ταραχή σε όλους τους ανθρώπους.

Ο μέγιστος των φιλοσόφων ο Ηράκλειτος, έλεγε ότι «πατήρ πάντων πόλεμος» ορίζοντας ουσιαστικά ότι όλα ξεκινούν από την ανισορροπία των δυνάμεων, από το χάσμα μεταξύ πλούσιων και πτωχών ή πιο απλά από τις αδικίες μεταξύ των ανθρώπων. Η λαϊκή σοφία στον τόπο μας όρισε με εμπειρικό τρόπο την ίδια αλήθεια λέγοντα ότι: «όλα εδώ πληρώνονται». Οι ισχυροί της γης, αλλά και όλοι οι κουτοπόνηροι καταργηραίοι, όπως στρώνουν έτσι και θα κοιμηθούν, έστω και αν νομίζουν ότι είναι αναντικατάστατοι. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία έφερε τη φτωχοποίηση στις νότες χώρες της Ευρώπης, μεταφέροντας τον πλούτο στις βόρειες, στο όνομα της ειρήνης και ευημερίας των λαών, φαίνεται ότι ήλθε η ώρα να «πληρώσει» για τις επιλογές ή καλύτερα για τις κουτοπονηριές της.

Τα δύσκολα έρχονται, όπως παραδέχονται ή καλύτερα προβλέπουν, οι ισχυροί της γης και όλοι οι οικονομολόγοι. Ο παγωμένος χειμώνας στην Ευρώπη, όσες προετοιμασίες και αν έκαναν οι κυβερνήσεις και η υπερ-κυβέρνηση των Βρυξελλών, σίγουρα θα είναι πολύ δύσκολος για τους ανθρώπους. Η μόνη ελπίδα, η μόνη αντίσταση, στην καταιγίδα η οποία προσεγγίζει απειλητικά, ακούει στο όνομα αλληλεγγύη ή φιλανθρωπία και σίγουρα όχι της ανθρωποφιλίας. Η αλληλεγγύη πρέπει να ξεκινήσει σε θεσμικό επίπεδο και σίγουρα θα επεκταθεί και στους ανθρώπους, σε ηθικό επίπεδο. Όλοι όσοι πέρασαν από το καμίνι πολέμων και εθνικών τραγωδιών, ξέρουν πολύ καλά ότι η αξία των χρημάτων κοινότοποιείται, μπροστά στον ανθρώπινο πόνο και το μόνο που μένει είναι πάντα η αγάπη.

kaparispan@yahoo.gr

Εκλογική νίκη της Μελόνι και πατριαρχικοποίηση

Του **ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΣΦΟΡΝΙΟΥ**

Ορός «πατριαρχικοποίηση», δανεισμένος από την εργασία της κοινωνιολόγου Patrizia Albanese, νοηματοδοτεί τις ιδεολογικές αμφισβητήσεις που διαμορφώνουν τη δογματική οικειοποίηση της φεμινιστικής θεωρίας από την πολυετή, συστηματική και εκτριωματική προπαγάνδα που επιχειρούν τα καθεστωτικά ΜΜΕ και οι πολιτικές της Ακροδεξιάς. Στο όριο ανάμεσα στη νεοφιλελεύθερη σύλληψη μιας οικουμενικής αλήθειας, η οποία εκδηλώνεται ως φυσική βία και γνωσιολογική εκτροπή κατά της ιστορίας και της μνήμης, και στην ενσωμάτωση πολιτικών ταυτότητας και φύλου, που παρουσιάζονται ως θεμελιώδη ζητήματα στη διαμόρφωση της πολιτικής του ατζέντας, ο ακροδεξιός χώρος επιχειρεί μια επικίνδυνη ιδεολογική οπισθοχώρηση και τροποποίηση σημαντικών κατακτήσεων και αγώνων για θέματα φύλου και ισότητας.

Ως έννοια η πατριαρχικοποίηση φωτίζει τις καταστροφικές επιπτώσεις μιας αυταρχικής ατζέντας, η οποία εμφανίζεται ευθυγραμμισμένη με τις πολιτικές του εκσυγχρονισμού, ενώ ουσιαστικά είναι μεταξύ πλούσιων και πτωχών ή πιο απλά από τις αδικίες μεταξύ των ανθρώπων. Η λαϊκή σοφία στον τόπο μας όρισε με εμπειρικό τρόπο την ίδια αλήθεια λέγοντα ότι: «όλα εδώ πληρώνονται». Οι ισχυροί της γης, αλλά και όλοι οι κουτοπόνηροι καταργηραίοι, όπως στρώνουν έτσι και θα κοιμηθούν, έστω και αν νομίζουν ότι είναι αναντικατάστατοι. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία έφερε τη φτωχοποίηση στις νότες χώρες της Ευρώπης, μεταφέροντας τον πλούτο στις βόρειες, στο όνομα της ειρήνης και ευημερίας των λαών, φαίνεται ότι ήλθε η ώρα να «πληρώσει» για τις επιλογές ή καλύτερα για τις κουτοπονηριές της.

2. Την αδυναμία ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου (gender mainstreaming) στη χάραξη πολιτικής στρατηγικής (έρευνα του 2018 για τα Αναπτυξιακά Προγράμ-

ματα του ΟΗΕ καταγράφει σοβαρά προβλήματα επιχορήγησης και επίβλεψης, καθώς και την έλλειψη πολιτικών δεσμεύσεων τόσο σε επίπεδο οργανισμού όσο και σε επίπεδο χώρων).

3. Τον πόλεμο κατά των Σπουδών Φύλου (δεκάδες οι περιπτώσεις με πιο πρόσφατες τις επιθέσεις κατά του Swedish Secretariat for Gender Research, την ανακοίνωση από το Βατικανό με αναφορά σε «ιδεολογικό αποικισμό», την απαγόρευση των πανεπιστημιακών προγραμμάτων στην Ουγγαρία του Όρμπαν).

4. Τον trickle-down φεμινισμό που έχει ως βασικό στόχο την αυτοματοποίηση ζητημάτων ισονομίας, ποσόδεψης και τη συμμετοχή γυναικών σε ανώτατα πολιτειακά αξιώματα, χωρίς ωστόσο να περιλαμβάνει στρατηγικές για ευρύτερες οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές.

5. Τον ηθικό πανικό που μας πιάει πίσω στο σεξιστικό και εθνικιστικό αφήγημα περί του λεγόμενου δημογραφικού προβλήματος και στο τρίπτυχο «Πατρίς, Θρησκεία, Οικογένεια», το οποίο αποτελεί τον αρμό της κρατικής ιδεολογίας, και στο όνομα του οποίου εξαπολύονται διώξεις και καταπατούνται λαϊκές ελευθερίες και ατομικά δικαιώματα.

Η εκλογική νίκη της νεοφασίστριας Γζόρτζια Μελόνι στην Ιταλία πρέπει να αναλυθεί σε συνάρτηση με το φαινόμενο της «δεξιοποίησης του φεμινισμού». Η κοινωνιολόγος Sara Farris περιγράφει το σχήμα ως «ένα σύνολο νεοφιλελεύθερων πολιτικών που έχουν ως βάση υπερ-

συντηρητικές, εθνικιστικές θέσεις με αποτέλεσμα να αυτοακυρώνονται μέσα στις εσωτερικές τους αντιφάσεις». Σε κείμενο της προηγούμενης δεκαετίας, το οποίο είχε συνυπογράψει με την τοπική συντονίστρια του FdI Daniela Santanche, η Μελόνι δήλωνε χαρακτηριστικά: «Με πρόσχημα την σεξουαλική απελευθέρωση, οι γυναίκες θυματοποιούνται από μια νέο-φεμινιστική σχολή σκέψης που λέει ότι κάνω ό,τι θέλω με το σώμα μου, το πουλάω και παίρνω το μέγιστο από αυτό». Δήλωσε η οποία επανατραυματίζει τα θύματα και που απηχεί τον ακροδεξιό, σεξιστικό ορίζοντα μέσα από την αποπολιτικοποίηση της ιστορικής και εμβληματικής φράσης «my body, my choice».

Επιπλέον, η ιδεολογική μετατόπιση εντοπίζεται και στις πολιτικές θέσεις της Μελόνι για θέματα μητρότητας και άμβλωσης. Η Μελόνι δεν τοποθετείται εναντίον της άμβλωσης, αλλά δηλώνει πως «εάν οι γυναίκες είναι κάτοχοι του δικαιώματος στην αυτοδιάθεση, τότε πρέπει να μπορούν να το στρέψουν προς τη ζωή». Εδώ η Μελόνι υπερασπίζεται μια ουσιοκρατική αντίληψη με έμφαση στη μυθοποίηση του αρχέγονου και ιερού ρόλου της μητέρας. Σε συνέντευξη της στο Ansa δήλωσε ότι: «Είμαι δίπλα στις γυναίκες που εκφράζουν το γυναικείο τους ταλέντο μέσα από τη μητρότητα, η γυναίκα αντιλαμβάνεται τη βαθιά αποστολή της ζωής της μόνο όταν δίνει τον εαυτό της στους άλλους».

Η Μελόνι κατασκευάζει επιχείρημα πάνω σε μια ιεραρχία χειρα-

φεπτικών συμπληρωματικότητας, η οποία αρνείται να αναγνωρίσει την αναπαραγωγική ικανότητα του γυναικείου σώματος ως πλαίσιο αυτοκαθορισμού παρά μόνο ως το αποτέλεσμα φεμινιστικής κατήχησης που παρακινεί τις γυναίκες να παρερμενεύουν τις δικές τους επιθυμίες. Η ερμηνεία αυτή ιδιωτικοποιεί τις ευθύνες και αποφεύγει να αμφισβητήσει την δημόσια σφαίρα αφού απουσιάζει μια παγκόσμια, δομική κατανόηση της θηλυκοποιημένης κοινωνικής αναπαραγωγής ως το ορατοποιημένο στήριγμα για το καπιταλιστικό σύστημα. Πρόκειται για μια θέση που αγκαλιάζει τη θηλυκοποίηση της φροντίδας και που δεν στοχεύει στην εξάρθρωση της σημερινής δικτομημένης οργάνωσης της εργασίας, η οποία εμπορευματοποιείται ή ιδιωτικοποιείται ανάλογα με το ποιοι μπορούν να πληρώσουν.

Η άνοδος της Ακροδεξιάς στην Ιταλία είναι απόρροια μιας δεκαετίας πολιτικών φτωχοποιήσεων των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων και νομιμοποιήσεων της νεοφασιστικής ατζέντας από το ευρωπαϊκό κατεστημένο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η επανεκλογή της Ραχίλ Μουσολίνι στο Δημοτικό Συμβούλιο της Ρώμης με το FdI της Μελόνι. Στις εκλογές του 2021, η εγγονή του Μουσολίνι συγκέντρωσε τον μεγαλύτερο αριθμό ψήφων από όλους τους υποψηφίους.

Ο κ. Χαράλαμπος Σφορνίου κατέχει διδακτορικό τίτλο στις Σπουδές Φύλου και Κριτική Θεωρία από το Πανεπιστήμιο του Νότινγκχαμ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. Imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Νυρεμβέργη - Μόσχα ανταποκρίσεις

Στις 9 Σεπτεμβρίου του 1936, ο Χίτλερ εκφώνησε την ενναρκτήρια ομιλία στο ετήσιο συνέδριο του ναζιστικού κόμματος στη Νυρεμβέργη, το οποίο λάμβανε χώρα κάθε χρόνο από το 1923 έως το 1938 στη συγκεκριμένη πόλη της Γερμανίας. Δύο μέρες αργότερα έλαβε χώρα το «Συνέδριο της Τιμής», όπως ονομάστηκε η μαζική συγκέντρωση στις 11ης Σεπτεμβρίου 1936, αφιερωμένο στην κατάληψη της Ρηνανίας από τη Βέρμαχτ ωριότερα το ίδιο έτος, κατά παράβαση της Συνθήκης των Βερσαλλιών. Κατά τη λήξη του συνεδρίου, το βράδυ της Δευτέρας 12 Σεπτεμβρίου, ο Καγκελάριος Χίτλερ εκφώνησε μια ομιλία για τη διεθνή κατάσταση, η οποία αναμενόταν με μεγάλο ενδιαφέρον. Στο επίκεντρο της ομιλίας του βρισκόταν η καταδίκη της Συνθήκης των Βερσαλλιών, πηγή κάθε αδικίας για τον γερμανικό λαό. Κατά τον ίδιο τρόπο, η διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης θεωρείται από τους κύκλους των υπερεθνικιστών του Κρεμλίνου πηγή όλων των δεινών των Ρώσων. Ο Χίτλερ

επανάλαβε την πρόθεσή του να μην αφήσει ανυπεράσπιστους τους Γερμανούς της Σουδητίας. Ο γερμανικός αυτός πληθυσμός βρισκόταν εντός του τσεχοσλοβακικού εδάφους, ενός κράτους που προέκυψε από τη Συνθήκη των Βερσαλλιών και δεν αναγνωριζόταν ως «πραγματικό» κράτος από τον Γερμανό καγκελάριο. Στα χνάρια του Χίτλερ βαδίζει, κατ' ουσίαν, ο νυν Ρώσος πρόεδρος, καθώς δεν αναγνωρίζει την πολιτική ύπαρξη της Ουκρανίας, απόρροια του διμελισμού της Σοβιετικής Ένωσης, της κατάρρευσης δηλαδή της Ρωσικής Αυτοκρατορίας. Τόσο ο Χίτλερ όσο και ο Πούτιν, στις ομιλίες τους στη Νυρεμβέργη και τη Μόσχα, αντίστοιχα, επιδιώκουν, στο όνομα της ιστορικής ενότητας των λαών τους, την ανασύσταση των χαμένων αυτοκρατοριών τους (Reich), τις οποίες διαμέλισαν οι «σατανικοί» Δυτικοί.

Ο Χίτλερ λέει χαρακτηριστικά: «Αν επρόκειτο για μια ξένη υπόθεση, θα μπορούσαμε να περιοριστούμε στο να τη θεωρήσουμε παράδειγμα της δημοκρατικής αντίληψης και να τη σημειώσουμε.

Αλλά μεταξύ των εθνικοτήτων που καταπιέζονται σε αυτή τη χώρα είναι τριάντισι εκατομμύρια Γερμανοί. Αυτοί οι Γερμανοί είναι πλάσματα του Θεού. Δεν δημιουργήθηκαν για να παραδοθούν σε μια ξένη δύναμη με τη Συνθήκη των Βερσαλλιών. Αλλά ούτε ο Θεός δημιούργησε επτά εκατομμύρια Τσέχους για να τους κακοποιούν. Η κατάσταση στη χώρα αυτή είναι αφόρητη. Τριάντισι εκατομμύρια Γερμανοί καταστρέφονται οικονομικά και σταδιακά αφανίζονται. Το γεγονός αυτό δεν μπορεί να αποσιωπηθεί με μισόλογα. Η δυστυχία των Σουδητών Γερμανών είναι απεριγραπτή. Από ανθρώπινες άποψεις, αντιμετωπίζονται με αφόρητο τρόπο» (πηγή: Feuille d'avis de Neuchatel, no 213, Τρίτη 13 Σεπτεμβρίου 1938, σελ. 1 και 4). Τόσο ο Χίτλερ όσο και ο Πούτιν υπηρετούν τους δόλιους σκοπούς τους, χρησιμοποιώντας με στρεβλό τρόπο τους δημοκρατικούς θεσμούς της Δύσης. Και οι δύο, αφού απέτυχαν να εκλέξουν κυβερνήσεις μαριονέτες, στην Τσεχοσλοβακία ο Χίτλερ, στην Ουκρανία ο Πούτιν, κατέφυγαν στο δόλιο όπλο του δημοψηφίσματος,

προβάλλοντας το επιχείρημα της αυτοδιάθεσης των λαών. Ενώ η Τσεχοσλοβακία ήταν κάθετα αντίθετη σε ένα δημοψήφισμα στα εδάφη της Σουδητίας, η Γαλλία και η Αγγλία ένωσαν ανακούφιση που ο Χίτλερ δεν κήρυξε πόλεμο! Παράλληλα, γαλλικοί κύκλοι σχολίαζαν ότι, παρότι ο Γερμανός καγκελάριος ανέφερε και την Αλσατία-Λορραίνη ως γερμανικό έδαφος το οποίο προσαρτήθηκε από τη Γαλλία το 1918, το Παρίσι ήταν ικανοποιημένο που ο Χίτλερ αποδέχθηκε τον «ανείπωτο πόνο» να βλέπει τον καθεδρικό ναό του Στρασβούργου σε γαλλικά χέρια. Στις 29 Σεπτεμβρίου της ίδιας χρονιάς, ο Χίτλερ, ο Τσάμπερλεϊν, ο Νταλαντιέ και ο Μουσολίνι υπέγραψαν την επιστολή «Συμφωνία του Μονάχου», σύμφωνα με την οποία η Τσεχοσλοβακία ήταν υποχρεωμένη να παραδώσει στη Γερμανία μέσα σε δέκα μέρες τη Σουδητία. Τη νύχτα της 14ης προς τη 15η Μαρτίου του επόμενου έτους, τα γερμανικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Τσεχοσλοβακία. Σε σύντομο χρονικό διάστημα η Δημοκρατία της Τσεχοσλοβακίας έπαψε να υπάρχει.

Άραγε επαναλαμβάνεται η ίδια ιστορία με άλλους ηθιστοίους; Στα κοινά στοιχεία των δύο ομιλιών, την καταδίκη της «σατανικής» δυτικής φιλελεύθερης δημοκρατίας, κοινό τόπο όλων των τυράννων, την εντελώς διεστραμμένη χρήση των φιλελεύθερων αρχών της αυτοδιάθεσης και της λαϊκής βούλησης (δημοψήφισμα), οφείλουμε να αντιτάξουμε τη διαφορετική εξέλιξη των γεγονότων. Ακολουθώντας το κακό παράδειγμα του Μονάχου, η Δύση δεν αντέδρασε με τόλμη και αποφασιστικότητα ούτε στο ψευδοδημοψήφισμα και την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Κριμαίας στις 16 Μαρτίου 2014, ούτε στην προσάρτηση της περιοχής στη Ρωσική Ομοσπονδία στις 18 Μαρτίου 2014. Αντίθετα, αντέδρασε με γενναϊκή εισβολή της Ουκρανίας στις 24 Φεβρουαρίου 2022, κηρύττοντας έναν ουσιαστικά οικονομικό πόλεμο στη Ρωσία, σπρίζοντας με γενναϊότητα τον Ουκρανό πρόεδρο και εφοδιάζοντας με δισεκατομμύρια δολάρια την ουκρανική πολεμική μηχανή. Συνέπεια της απάντησης της Δύσης είναι η δεινή θέση στην οποία βρίσκεται ο Ρώσος πρόεδρος:

ολοκληρωτικός πυρηνικός πόλεμος ή άνευ όρων παράδοσή του. Ενώ λοιπόν ο Χίτλερ εκφωνεί τον λόγο του στο «Συνέδριο της Τιμής» του ναζιστικού κόμματος, βέβαιος για τη δυναμική της γερμανικής επέκτασης, ο Πούτιν, αβέβαιος για το μέλλον του, εκφωνεί τον δικό του λόγο στη ντροπιαστική συγκέντρωση των εγκάθετων και των υποστηρικτών του καθεστώτος του. Κι ενώ το 1938 ο Χίτλερ δεν είχε ακόμη ξεκινήσει τον πόλεμο, το 2022 ο Πούτιν τον έχει ήδη χάσει. Είτε χρησιμοποιήσει το πυρηνικό του οπλοστάσιο, με το οποίο απειλεί τον κόσμο με ολοκληρωτική καταστροφή, αν δεν τον αφήσουν να ανασυστήσει το Ρωσικό Ράιχ, είτε όχι, το μέλλον προδιαγράφεται ιδιαίτερα ζοφερό για τον ίδιο, τους ολιγάρχες, τους πολεμάρχους του αλλά και ολόκληρη τη Ρωσία. Το φάσμα της Νυρεμβέργης πλανάται πάνω από το Κρεμλίνο. Μετά το έγκλημα ακολουθεί η δίκη και η τιμωρία.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Αιγυπτιακό «παρών» στο Λιβυκό

Τα σενάρια αντίδρασης σε μια πιθανή κίνηση της Τουρκίας κάτω από την Κρήτη προετοιμάζει η κυβέρνηση

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Σε διακεκαυμένη ζώνη με ορόσημο τις προεδρικές εκλογές της Τουρκίας τον Ιούνιο του 2023 έχουν εισέλθει οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, με την Αθήνα να προετοιμάζεται για όλα τα πιθανά σενάρια ρητορικής έντασης αλλά και προκλήσεων στο πεδίο από τον Ταγίπ Ερντογάν, που εισέρχεται στην τελική ευθεία προς τις καθοριστικές για το μέλλον του κάλπες από μειονεκτική θέση.

Η Αθήνα ούτως ή άλλως δεν έτρεφε αυταπάτες: Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης γνώριζε πως οι επόμενοι μήνες θα είναι ιδιαίτερα δύσκολοι στο μέτωπο της εξωτερικής πολιτικής. Όμως, την εβδομάδα που πέρασε οι σχετικές εκτιμήσεις πρακτικά μεταβλήθηκαν σε βεβαιότητα μέσω δύο παράλληλων κινήσεων της Αγκυρας.

Πρώτον, με την υπογραφή του «συμπληρωματικού», παράνομου, τουρκολιβυκού μνημονίου η Αγκυρα άνοιξε τον δρόμο της έμπρακτης αμφισβήτησης ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων, μέσω της προσπάθειας πραγματοποίησης ερευνών ή γεωτρήσεων νοτίως της Κρήτης.

Δεύτερον, με την παρουσία του κ. Ερντογάν στη σύνοδο κορυφής της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας, όπου ο Τούρκος πρόεδρος μετέφερε την ένταση που προκαλεί στις διμερείς σχέσεις στην αίθουσα του δειπνούντων ηγετών, προκαλώντας την εύλογη και αυστηρή απάντηση του κ. Μητσοτάκη.

Ο ρόλος του Καΐρου

Είναι σαφές πως η Αθήνα εξετάζει –και προετοιμάζεται αναλόγως– όλα τα εναλλακτικά σενάρια κινήσεων από πλευράς Τουρκίας που θα μπορούσαν να ανεβάσουν το θερμόμετρο στο Αιγαίο ή στην Ανατολική Μεσόγειο. Από την περασμένη Δευτέρα, όμως, και την αιφνίδια επίσκεψη της τουρκικής αντιπροσωπείας στην Τρίπολη, στο μικροσκόπιο έχουν μπει πιθανές ενέργειες με όχημα το τουρκολιβυκό μνημόνιο. Ειδικότερα, δε, κινήσεις νοτίως της Κρήτης, μέσω των οποίων θα μπορούσε να επιχειρηθεί η «ακύρωση» της συμφωνίας Ελλάδας - Αιγύπτου για τη χάρση ΑΟΖ.

Η Αθήνα εκτιμά πλέον ως ιδιαίτερα πιθανή την αποστολή του «Ορούτς Ρέις» ή άλλου ερευνητικού σκάφους νοτίως της Κρήτης έπειτα από σχετική «άδεια» από τη λιβυκή κυβέρνηση, με βάση το μνημόνιο της περασμένης Δευτέρας. Υπενθυμίζεται πως το «καυτό» καλοκαίρι του 2020 το

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης μιλάει σε δημοσιογράφους στη σύνοδο κορυφής της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας στην Πράγα. Παρών ήταν και ο Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος προσπάθησε να προκαλέσει, αλλά έλαβε αυστηρή απάντηση από τον Έλληνα πρωθυπουργό.

Ικανοποίηση στην Αθήνα για την αντίδραση Ουάσιγκτον, Ε.Ε., Μακρόν και Γερμανίας στην προσπάθεια της Αγκυρας να εργαλειοποιήσει το παράνομο τουρκολιβυκό μνημόνιο.

«Ορούτς Ρέις» δεν είχε κινηθεί στη συγκεκριμένη περιοχή και άρα δεν υπάρχουν τα απαιτούμενα «στοιχεία» που θα αιτιολογούσαν την αποστολή πλωτού γεωτρυπάνου.

Είναι δεδομένο ότι, εάν η Αγκυρα επιλέξει να αξιοποιήσει με τη χρήση ερευνητικού το νέο τουρκολιβυκό μνημόνιο, η αντίδραση της Αθήνας θα είναι άμεση, με την αποστολή πολεμικών πλοίων που θα αναλάβουν την «επιτήρησή» του. Η ειδοποίησή δι-αφορά σε σχέση με το παρελθόν είναι ότι, σύμφωνα με πληροφο-

ρίες, στο παρασκήνιο βρίσκονται σε εξέλιξη διεργασίες ώστε στην περιοχή να έχει ισχυρή παρουσία με πλοία και η Αίγυπτος: είτε με αυτόνομο ναυτική παρουσία είτε με τη μορφή της διεξαγωγής μεγάλης κλίμακας άσκησης. Η συγκεκριμένη προοπτική θεωρείται ρεαλιστική όχι μόνον λόγω της άριστης σχέσης μεταξύ των δύο χωρών, αλλά και επειδή τυχόν έρευνες από πλευράς της Τουρκίας θα παραβιάζουν επί της ουσίας εμπράκτως τη συμφωνία Αθήνας - Καΐρου για την ΑΟΖ. Σε κάθε περίπτωση είναι σαφές πως με την «ενεργοποίηση» και της Αιγύπτου το μήνυμα προς την Αγκυρα για το ευρύτερο «ρίσκο» που αναλαμβάνει θα είναι ιδιαίτερα ισχυρό.

Πρωτοβουλίες

Παράλληλα, η κυβέρνηση θα κινηθεί και στο διπλωματικό πεδίο. Στο Μέγαρο Μαξίμου επικρατεί ικανοποίηση για το γεγονός ότι η προσπάθεια της Αγκυρας να εργαλειοποιήσει εκ νέου το παράνομο τουρκολιβυκό

μνημόνιο προκάλεσε την ηχηρή αντίδραση της Ουάσιγκτον, της Ευρωπαϊκής Ενωσης, του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν, αλλά και της Γερμανίας. Όμως από την Αθήνα θεωρείται κρίσιμο να καταβληθούν προσπάθειες ώστε να δοθεί ώθηση στην προσπάθεια επίλυσης του πολιτικού προβλήματος στη Λιβύη και να διαμορφωθεί μια νέα κατάσταση, όπου η εκεί κυβέρνηση δεν θα είναι επί της ουσίας «ενεργούμενο» της Τουρκίας και του Ταγίπ Ερντογάν.

Υπό το ανωτέρω πρίσμα θεωρείται κρίσιμη η ενεργοποίηση του Βερολίνου, και δεν είναι τυχαίο ότι την περασμένη Τετάρτη ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας επέλεξε να συναντηθεί με τον Γερμανό πρόεδρο στην Αθήνα, με την ατζέντα να περιλαμβάνει και το λιβυκό ζήτημα. Εξάλλου το έδαφος είναι πρόσφορο για ένα διαφορετικό στάτους κβο στη Λιβύη, όπου η υφιστάμενη φιλοτουρκική κυβέρνηση κάθε άλλο παρά αντιπροσωπευτική μπορεί να θεωρη-

Ενδέχεται να προταθεί να παραμείνουν στις θέσεις τους οι υπουργοί Αμυνας Νίκος Παναγιωτόπουλος και Εξωτερικών Νίκος Δένδιας και στην υπηρεσιακή κυβέρνηση.

θεί. Είναι ενδεικτικό ότι τόσο η λιβυκή Βουλή, πολλά μέλη του Ανωτάτου Συμβουλίου του Κράτους, καθώς και ο καθ' ύλην αρμόδιος επικεφαλής της Εθνικής Λιβυκής Εταιρείας Πετρελαίου καταδίκασαν το πρόσφατο μνημόνιο, τονίζοντας ότι είναι παράνομο, ανυπόστατο και μη δεσμευτικό για τη Λιβύη.

Τα 12 μίλια

Αντιθέτως, σύμφωνα με πληροφορίες, η κυβέρνηση κρατάει στο «συρτάρι» δύο άλλες δυνητικές πρωτοβουλίες: την επέκτα-

ση των χωρικών υδάτων στα δώδεκα μίλια νοτίως της Κρήτης και την προσπάθεια δρομολόγησης κυρώσεων κατά της Τουρκίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όπως αναφέρουν κυβερνητικές πηγές, το σχέδιο για την επέκταση των χωρικών υδάτων είναι έτοιμο. Αλλά πρέπει να ενεργοποιηθεί σε ουδέτερο χρόνο, καθώς τώρα, εκτός των άλλων, θα ενίσχυε τη ρητορική Ερντογάν πως είναι η Αθήνα και όχι η Αγκυρα που πυροδοτεί με μονομερείς ενέργειες την ένταση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

Επίσης, αναφορικά με τις κυρώσεις εκτιμάται πως, με δεδομένη τη σαφή καταδίκη της συμπεριφοράς της Τουρκίας έναντι της Ελλάδας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν θα ήταν χρήσιμο να ανοίξει μια –εκ των πραγμάτων ιδιαίτερα σύνθετη– συζήτηση εντός της Ε.Ε. για τη σκοπιμότητα και το πιθανό εύρος ενός πακέτου κυρώσεων κατά της Αγκυρας. Εξάλλου η σχετική διαπραγμάτευση θα ήταν ακόμη πιο πολύπλοκη υπό το πρίσμα των λεπτών ισορροπιών που δημιουργούν στη διπλωματική σκακιέρα ο πόλεμος στην Ουκρανία και οι ευρωπαϊκές κυρώσεις κατά της Ρωσίας.

Η υπηρεσιακή

Θα πρέπει, τέλος, να επισημανθεί ότι το Μέγαρο Μαξίμου απασχολεί το ενδεχόμενο ο κ. Ερντογάν να επιχειρήσει να «εκμεταλλευθεί» το γεγονός ότι μεταξύ των εκλογών με την απλή αναλογική και της δεύτερης κάλπης με τον εκλογικό νόμο της Ν.Δ. την ευθύνη διακυβέρνησης στην Ελλάδα θα έχει μια υπηρεσιακή κυβέρνηση με εκ των πραγμάτων περιορισμένη εμπειρία και ίσως χαλαρότερα αντανακλαστικά.

Σύμφωνα με πληροφορίες, με δεδομένο ότι στην υπηρεσιακή κυβέρνηση μπορούν να μετάσχουν και πολιτικά πρόσωπα, ένα σενάριο που εξετάζεται είναι να συζητηθεί από τα κόμματα, την Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου και τον/την ανώτατο/η δικαστικό που θα αναλάβει χρέη πρωθυπουργού να παραμείνουν στις θέσεις τους ο υπουργός Αμυνας Νίκος Παναγιωτόπουλος και ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας. Έτσι, ξεπερνιέται ο «σκόπελος» να κληθούν να διαχειριστούν μια μείζονα κρίση με την Τουρκία δύο υπηρεσιακοί υπουργοί που εκ των πραγμάτων δεν θα έχουν καλή γνώση του επιχειρησιακού πεδίου αλλά και δοκιμασμένες στον χρόνο επαφές στη διπλωματική σκηνή.

ΑΠΟΨΗ

Σενάρια κρίσης και μέθοδοι αποτροπής στην Ανατολική Μεσόγειο

Του **ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ***

Η υπογραφή του μνημονίου ενεργειακής συνεργασίας στην Τρίπολη δεν αποτελεί μια αιφνιδιαστική εξέλιξη. Συνιστά το επιστέγασμα μιας στρατηγικής επιλογής της Αγκυρας να δημιουργήσει ένα καινούργιο μέτωπο με την Αθήνα. Με την αυτοπεποίθηση μιας περιφερειακής δύναμης, η γειτονική χώρα ενισχύει την παρουσία της στο μαλακό υπογάστριο της Ελλάδας. Υπάρχουν τρία σενάρια για την επόμενη φάση του τουρκικού σχεδίου στην περιοχή.

Σενάριο πρώτο. Τα τουρκικά γεωτρυπάνια θα αρχίσουν να δραστηριοποιούνται στον Κόλπο της Σύρτης (ή και πιο πέρα) χωρίς όμως να εισέλθουν στην εικαζόμενη ή οριοθετημένη ελληνική ΑΟΖ. Με άλλα λόγια, δεν θα πλησιάζει τουρκικό γεωτρυπάνο ή ερευνητικό σκάφος στην Κρήτη. Έτσι η ένταση θα διατηρηθεί

Πρέπει να υπάρχει πλήρης αποσαφήνιση των εθνικών κόκκινων γραμμών, ώστε να γνωρίζει ο αντίπαλος τι είναι ή δεν είναι αποδεκτό.

σε αποδεκτά επίπεδα και δεν θα οδηγηθούμε σε μια στρατιωτική κρίση.

Σενάριο δεύτερο. Η Αγκυρα θα προσπαθήσει να αμφισβητήσει τα ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα νοτίως της Κρήτης (π.χ. κοντά στον νομό Χανίων), αλλά τα τουρκικά πλοία θα αποφύγουν την οριοθετημένη ΑΟΖ Ελλάδας - Αιγύπτου. Εδώ προκύπτει ένα μεγάλο ερώτημα σχετικά με την εθνική κόκκινη γραμμή. Βρίσκεται στα 6 ναυτικά

μίλια, στα 12 ναυτικά μίλια ή μήπως στα όρια της εικαζόμενης ελληνικής ΑΟΖ;

Σενάριο τρίτο. Η Αγκυρα αποφασίζει να στείλει ένα γεωτρυπάνο στην ελληνοαιγυπτιακή ΑΟΖ, με συνοδεία πολεμικών πλοίων, για να επιβάλλει τις πρόνοιες των μνημονίων της για την υποτιθέμενη τουρκολιβυκή ΑΟΖ. Το σενάριο αυτό μπορεί να υλοποιηθεί με έναν ταυτόχρονο αντιπερισπασμό στο Αιγαίο ή στην Κύπρο. Με τα σημερινά δεδομένα, το τρίτο σενάριο συγκεντρώνει τις λιγότερες πιθανότητες. Όσο η ελληνοαιγυπτιακή αμυντική συνεργασία παραμένει στενή, η τουρκική πλευρά θα αποφεύγει την επιδείνωση των σχέσεων της με το Κάιρο.

Η Αθήνα έχει οικοδομήσει μια αποτρεπτική στρατηγική που εν πολλοίς αφορά τη Δυτική Θράκη, το Ανατολικό Αιγαίο και την Κύπρο. Μέχρι τώρα, το Λιβυκό

Πέλαγος συγκεντρώνει ελάχιστο ενδιαφέρον για την ελληνική πλευρά. Σε αυτό είχε συμβάλει η υποτίμηση της γεωπολιτικής και γεωοικονομικής αξίας της Λιβύης. Πλέον δεν υπάρχει η πολυτέλεια να αγνοούμε τι συμβαίνει στην πολύπαθη χώρα.

Οι περιστάσεις επιβάλλουν τη συγκρότηση μιας ελληνικής αποτρεπτικής στρατηγικής για το Λιβυκό Πέλαγος που θα λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της περιοχής. Γενικά μιλώντας, η αποτροπή περιλαμβάνει μια ισχυρή ψυχολογική διάσταση που εμπεριέχει τον φόβο της ήττας. Πρακτικά, ο αμυνόμενος πρέπει να πείσει τον αντίπαλο ότι το κόστος μιας επιθετικής ενέργειας ξεπερνάει κατά πολύ τα δυνητικά οφέλη.

Η αξιοπιστία μιας τέτοιας απειλής βασίζεται σε δύο πυλώνες. Ο πρώτος αφορά τα διαθέσιμα στρατιωτικά μέσα για να τιμωρη-

θεί, αν χρειαστεί, η επιτιθέμενη πλευρά. Στην προκειμένη περίπτωση, η Ελλάδα έχει το στρατηγικό και τακτικό πλεονέκτημα λόγω γεωγραφικής γειτνίας με τη θαλάσσια περιοχή που τελεί υπό τουρκική αμφισβήτηση. Από στρατιωτική σκοπιά, η παρουσία του τουρκικού στόλου νοτίου της Κρήτης είναι μια αρκετά παρακινδυνευμένη επιχείρηση.

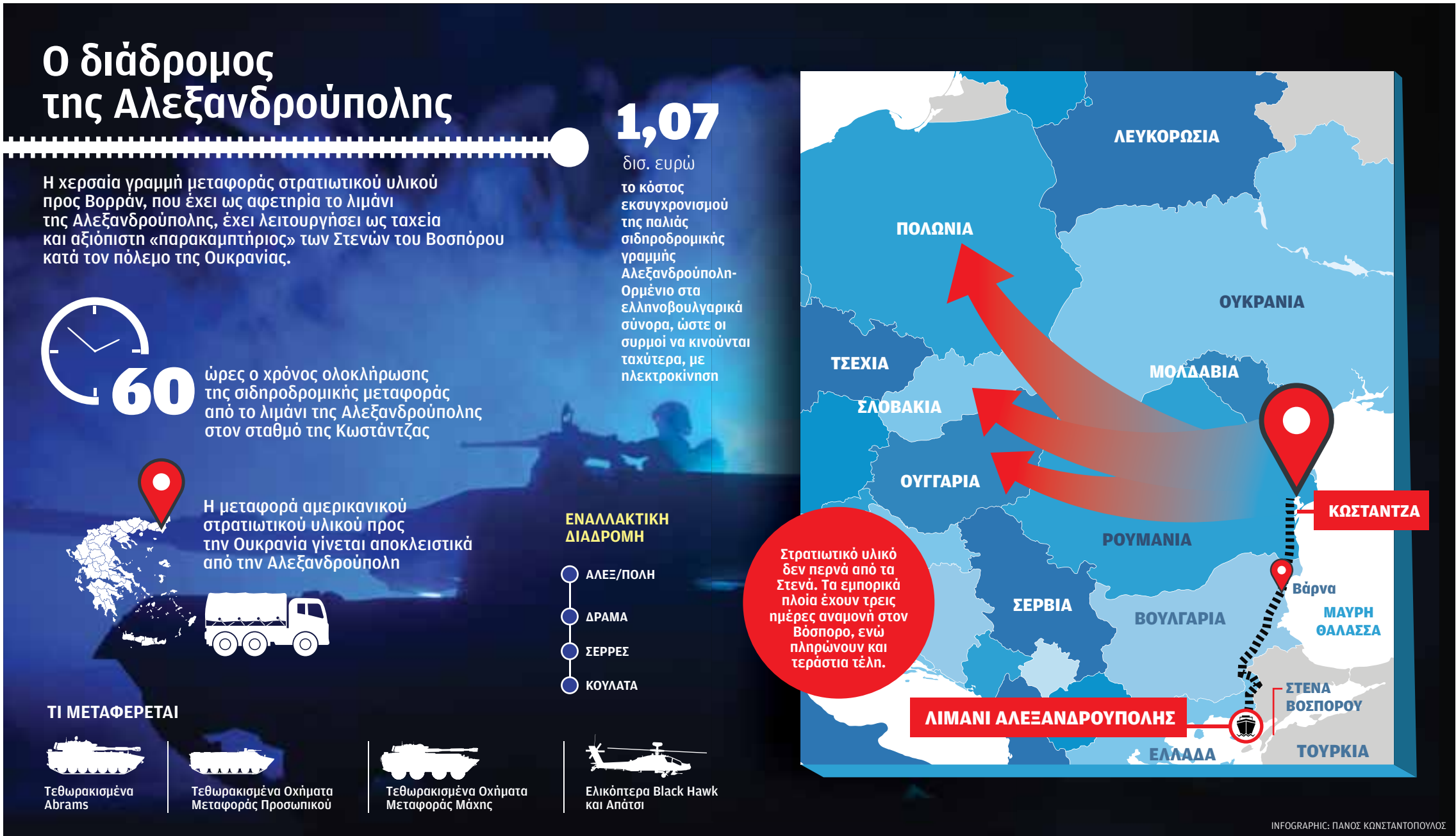
Ο δεύτερος πυλώνας σχετίζεται με την πολιτική βούληση να γίνει χρήση στρατιωτικής ισχύος, αν απαιτηθεί. Για να συμβεί αυτό πρέπει η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία να εκπέμπουν προς την άλλη πλευρά μηνύματα αποφασιστικότητας και αυτοπεποίθησης. Το κυριότερο όμως είναι να υπάρχει πλήρης αποσαφήνιση των εθνικών κόκκινων γραμμών, ώστε να γνωρίζει ο αντίπαλος τι είναι ή δεν είναι αποδεκτό. Το μέγεθος της απειλής δεν επιτρέπει στην Αθήνα γενικόττες ή ασάφειες.

Αν η άλλη πλευρά δεν παραβιάσει τις εθνικές κόκκινες γραμμές, υπάρχει ελπίδα να μειωθεί η ένταση και να εξομαλυνθούν σταδιακά οι ελληνοτουρκικές σχέσεις. Να βρεθεί ένας ειρηνικός και πολιτισμένος τρόπος να λύσουμε τη μοναδική μας διαφορά. Στην αντίθετη περίπτωση, η Αθήνα θα πρέπει να απαντήσει με ξεκάθαρο και αποφασιστικό τρόπο για να προστατευθούν τα κυριαρχικά μας δικαιώματα. Το τουρκικό σχέδιο φαίνεται να περιλαμβάνει την ωφθαλμική εικαζόμενη ή οριοθετημένης ελληνικής ΑΟΖ και τελικά τον αποκλεισμό μας από την Ανατολική Μεσόγειο. Αυτό καμία ελληνική κυβέρνηση δεν μπορεί να το επιτρέψει.

* Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι αναπληρωτής καθηγητής στο King's College London και στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Το βιβλίο του «Αποτροπή και Αμυνα» θα κυκλοφορήσει σύντομα από τις Εκδόσεις Παπαδόπουλος.

Μέτωπο με τις ΗΠΑ μέσω Ελλάδας

Η αγωνία για την πολεμική της αεροπορία, αλλά και η παράκαμψη των Στενών προκαλούν νευρική κρίση στην Τουρκία

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Η τεχνητά ανέμελη βόλτα του Ρε-τζέπ Ταγίπ Ερντογάν στο Σέντραλ Παρκ πριν από λίγες ημέρες, με τους υποτιθέμενους θαυμαστές του να ξεπροβάλλουν μπροστά στον δόθεν εκπληκτο, αλλά πάντα έτοιμο, γιγάντη ήταν, όπως φαίνεται, δείγμα μιας ακόμη απελπισμένης προσπάθειας των επιτελών του στο Λευκό Παλάτι, να προβάλουν μια εικόνα φιλική προς το δυτικό κοινό. Επρόκειτο, βέβαια, για μία ακόμη αποτυχία του πολυπλόκαμου επικοινωνιακού μηχανισμού του Τούρκου προέδρου. Ακολούθησαν οι γνωστές ευθείες επιθέσεις κατά της Ελλάδας από το βήμα του ΟΗΕ, σε ένα κρεσέντο ρητορικής κλιμάκωσης που είχε, βέβαια, ξεκινήσει αρκετά νωρίτερα – από την κατά γενική ομολογία επιτυχημένη επίσκεψη του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στην Ουάσιγκτον τον περασμένο Μάιο.

Από όλα όσα έχουν εκτυλιχθεί αυτή τη μακρά περίοδο καθίσταται σαφές ότι πέρα από τις υφιστάμενες και γνωστές δυσκολίες στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, η ατμόσφαιρα παροξύνεται από την προσπάθεια του Ερντογάν να σύρει την Ελλάδα στην προσπάθειά του να αναθερμάνει τις σχέσεις του με την Ουάσιγκτον. Οι λόγοι για τη σπουδή του Ερντογάν δεν είναι αμιγώς εκλογικοί. Αν και τα εξοπλιστικά του ΑΚΡ στο εσωτερικό της Τουρκίας σπεύδουν να «ευλογηθούν» την απόφαση του Βλαντιμίρ Πούτιν να προσαρτήσει τέσσερις κατεχόμενες επαρχίες της Ουκρανίας ως έναρξη της εποχής αλλαγής συνόρων, στο Λευκό Παλάτι η αρνητική τροπή που έχει πάρει ο πόλεμος για τη Ρωσία προκαλεί ανησυχίες. Ακόμη και ο ρόλος του «διαμεσολαβητή» μεταξύ Ρωσίας και Δύσης έχει αδυνατίσει και, αντιθέτως, πλέον ο Ερντογάν βρίσκεται αντιμέτωπος με την πιεστική ανάγκη να προχωρήσει σε κάποιες κυρώσεις. Εν ολίγοις,

η βολική «πίσω πόρτα» προς τις διάφορες ευρασιατικές ενώσεις που έδινε ο Πούτιν στον κατά συνθήκη εταίρο του Ερντογάν, αρχίζει σιγά σιγά να κλείνει. Η Ρωσία δεν είναι πια εναλλακτική.

Σε πιο πρακτικό επίπεδο, οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις και πολύ περισσότερο η τουρκική αεροπορία, εξοπλισμένες με νατοϊκά συστήματα, βρίσκονται αντιμέτωπες με σοβαρότατες ελλείψεις. Η πλέον πιεστική κατάσταση αφορά τα F-16 της τουρκικής αεροπορίας. Όπως είναι γνωστό, η Αγκυρα ήδη έχει καταθέσει αίτημα για αγορά 40 νέων F-16 Viper και αναβάθμιση 80 F-16 από όσα ήδη διαθέτει, αίτημα που θα παραμείνει εκκρεμές για αρκετό καιρό. Το μεγαλύτερο πρόβλημα εντοπίζεται στο

Το πιο πικρό μήνυμα από την Ουάσιγκτον προς την Αγκυρα είναι η ραγδαία αναβάθμιση της Αλεξανδρούπολης.

γεγονός ότι το εμπάργκο εξαγωγών το οποίο έχει υποστεί η Αγκυρα λόγω της επιμονής Ερντογάν στους ρωσικούς S-400, μειώνει και τη ροή ανταλλακτικών, με αποτέλεσμα οι διαθεσιμότητες της τουρκικής αεροπορίας να είναι πολύ χαμηλές. Κάποιοι εκτιμούν ότι βρίσκονται πολύ χαμηλότερα από το 50% του πολύ θεωρητικού αριθμού των 260 F-16 που διαθέτει η Τουρκία, γεγονός που ίσως εξηγήει και γιατί πλέον το έργο των παραβιάσεων στο Αιγαίο έχουν αναλάβει σχεδόν κατά κανόνα τουρκικά UAV.

Το πρόβλημα αυτό επικάθεται στο ήδη υφιστάμενο ξεδόντισμα της τουρκικής αεροπορίας από το 2016 και μετά, καθώς θεωρήθηκε ως το προπύργιο των πραξικοπηματιών γκιουλενιστών. Αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι και η μείωση της ικανότητας, με

πλέον πρόσφατο παράδειγμα την απολύτως λανθασμένη εκτίμηση χειριστή τουρκικού F-16, ο οποίος στη διάρκεια εικονικής αερομαχίας στο Αιγαίο θεώρησε ότι τον «λόκαρε», όχι κάποιος πλοτός ελληνικού μαχητικού που τον καταδιώκε, αλλά οι... S-300 που βρίσκονται χρόνια τώρα αποθηκευμένοι στην Κρήτη.

Το ζήτημα των F-16 μπορεί να μοιάζει παρεμπίπτον, αλλά δεν είναι. Μία χώρα με τις περιφερειακές φιλοδοξίες και την επιθετικότητα της Τουρκίας δεν μπορεί να μη διαθέτει αεροπορία. Υπενθυμίζεται ότι μόλις πριν από πέντε χρόνια, όταν ο τότε πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας ανακοίνωνε μαζί με τον Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο την –αργοπορημένη για δέκα χρόνια– απόφαση για αναβάθμιση 85 F-16 στη διαμόρφωση Viper, με σκοπό μια κάποια προσπάθεια εξισορρόπησης του χάσματος που άνοιξε στον τομέα της αεροπορικής ισχύος στο Αιγαίο, η Τουρκία μετρούσε ανάποδα τον χρόνο για την παράδοση των πρώτων F-35 – μάλιστα με την αμυντική βιομηχανία της ως συμπαραγωγό του υπερσύγχρονου μαχητικού πέμπτης γενιάς.

Η αμυντική συμφωνία

Το δεύτερο στοιχείο, που αποτελεί... «κάρφος εν τω οφθαλμώ» του Ερντογάν είναι η διαρκώς γεθυνόμενη παρουσία των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων στην Ελλάδα (Σούδα, Αλεξανδρούπολη, Στεφανοβίκειο, Λάρισα κ.ά.) και, κυρίως οι επενδύσεις που γίνονται σε υποδομές, οι οποίες αιτιολογούνται πλέον λόγω του πολυετούς χαρακτήρα της συμφωνίας αμοιβαίας αμυντικής συνεργασίας (MDCA). Η παράλληλη μείωση του αμερικανικού αποτυπώματος στο Ινστιτούτο και αλλού επιτείνει ένα σύνδρομο το οποίο τελεί εν υπνώσει –ούτως ή άλλως– στο τουρκικό πολιτικό σύστημα, εκείνο της περικύκλωσης της Τουρκίας: γνωστό και ως σύνδρομο

των Σεβρών. Αυτό το σύνδρομο είναι ολοφάνερο και στο Λευκό Παλάτι, όπου ολοένα και λιγότεροι τολμούν να πουν ανοιχτά τη γνώμη τους στον πρόεδρο της Τουρκίας.

Το πλέον πικρό μήνυμα από την Ουάσιγκτον προς την Αγκυρα είναι η ραγδαία αναβάθμιση της Αλεξανδρούπολης, διά της οποίας παρακάμπτονται πλέον τα –κλειστά στα πολεμικά– Στενά, με στρατεύματα και οπλικά συστήματα να μεταφέρονται στην ανατολική πτέρυγα του NATO αλλά και την Ουκρανία.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία έκανε τον ρόλο της Αλεξανδρούπολης προφανή, όχι μόνο στις ΗΠΑ αλλά στο σύνολο των συμμάχων του NATO οι οποίοι έχουν κάνει χρήση των διευκολύνσεων που παρέχονται εκεί. Η απόφαση για εκβάθυνση του λιμανιού, που αποκάλυψε πρόσφατα η «Κ», αποτελεί μια ακόμη ένδειξη ότι οι Αμερικανοί αντιλαμβάνονται την παρουσία τους εκεί σε μακρύ χρόνο. Αρκετοί στην Ουάσιγκτον, όπως η «Κ» έχει επανειλημμένως επισημάνει σε ρεπορτάζ της, επιθυμούν, βεβαίως, την επαναπροσέγγιση με μια Τουρκία που είναι –με τις ιδιαιτερότητές της– αξιόπιστος σύμμαχος, θεωρούν ωστόσο πως πρέπει να διασφαλιστούν στο ενδεχόμενο μιας απόφασης του Ερντογάν να διαρρήξει τις σχέσεις του με τη Δύση.

Αν και κανένας διεθνής αναλυτής δεν θεωρεί ότι μια τέτοια επιλογή είναι βιώσιμη για την Τουρκία, όλα όσα ακούγονται τους τελευταίους μήνες από την άλλη πλευρά του Αιγαίου δεν μπορεί παρά να λαμβάνονται τοις μετρητοίς. Ενώ ο πόλεμος στην Ουκρανία μαίνεται και το διεθνές κύρος του Πούτιν και της Ρωσίας έχει υποστεί σοβαρότατο πλήγμα, το τελευταίο που θα ήθελαν στην Ουάσιγκτον να δουν είναι μια σύγκρουση ανάμεσα σε δύο συμμάχους του NATO. Και ο Ερντογάν το γνωρίζει καλά αυτό.

Απομάκρυνε την Αμερική και τώρα την απειλεί

«**Κάποτε**, όταν συνέβαινε ένα σοβαρό γεγονός στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και στην Ανατολική Μεσόγειο, οι Αμερικανοί αναλυτές και οι πολιτικοί άμεσα έστρεφαν την προσοχή τους στην Τουρκία και στη βάση του Ινστιτούτ, όμως έτσι όπως έχουν εξελιχθεί τα πράγματα, ο άξονας που δημιουργήσαν οι ΗΠΑ, από την Αλεξανδρούπολη μέχρι και τη Σούδα, αποκτά σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια στρατηγική τους», αναφέρουν πολιτικοί αναλυτές, γεγονός που προκαλεί ιδιαίτερη ενόχληση στην Τουρκία. Οι ίδιες πηγές τονίζουν πως με την ανάπτυξη των στρατιωτικών δυνάμεων στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης και τη μεταφορά τους στις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, οι ΗΠΑ παρακάμπτουν τα Στενά και μειώνουν τη σημασία που έδιναν στο ζήτημα αυτό στην Τουρκία.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, έρχεται και η αναβάθμιση της βάσης της Σούδας, καθώς, σύμφωνα με την εφημερίδα Hurriyet, η παρουσία του μήκους 230 μέτρων πλοίου-πλατφόρμα «USS Hershell Woody Williams» υπερτονίζει την παρουσία των ΗΠΑ στην Κρήτη, εις βάρος της Αγκυρας.

Για τους γείτονες το ποτήρι ξεχείλισε όταν διαπίστωσαν την έλευση των αμερικανικών κατασκευών τεθωρακισμένων οχημάτων μάχης και μεταφορών προσωπικού στα ελληνικά νησιά. «Αν οι ΗΠΑ ήθελαν να μείνουν εκτός του ζητήματος του αποστρατιωτικοποιημένου καθεστώτος των νησιών, θα είχαν θέσει όρους έστω σε αυτό το ζήτημα, κι όμως δεν το έκαναν και πήραν το μέρος της Ελλάδας στο ζήτημα που η Αγκυρα

το βλέπει ως εθνικής ασφάλειας», αναφέρει ο πολιτικός αναλυτής της εφημερίδας Hurriyet Σεντάτ Εργκίν.

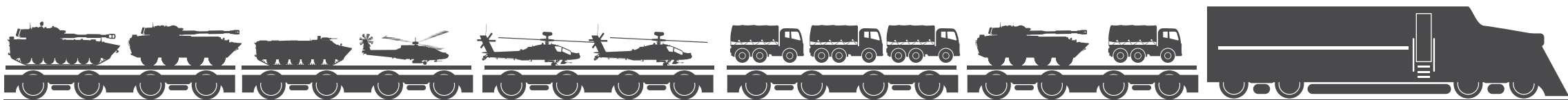
Παρά τα παράπονα για τις ΗΠΑ και την αναβάθμιση της Ελλάδας, έμπειροι αναλυτές τονίζουν πως η αλλαγή στάσης της Ουάσιγκτον είναι και το αποτέλεσμα των επιλογών της Αγκυρας. Η αγορά των S-400 άλλαξε τα δεδομένα στις σχέσεις των δύο χωρών, όπως και οι στενές σχέσεις της Τουρκίας με τη Ρωσία στον οικονομικό, πολιτικό, στρατιωτικό και ενεργειακό το-

Πλέον ο Ερντογάν αφήνει να εννοηθεί ότι η Τουρκία θα μπορούσε να αγοράσει μαχητικά από τη Ρωσία.

μέα, και η μη επιβολή κυρώσεων λόγω του πολέμου στην Ουκρανία εντείνει το πρόβλημα.

Τελευταίο παράδειγμα αυτής της στάσης της Αγκυρας καταγράφκε την Παρασκευή. Ο πρόεδρος της Τουρκίας, αμέσως μετά την επιστροφή του από την Πράγα, τηλεφώνησε στον Βλαντιμίρ Πούτιν να του ευχηθεί για τα γενέθλιά του, να τον ενημερώσει για τις επαφές του και να συζητήσει το ζήτημα της Ουκρανίας. Λίγα λεπτά αργότερα, σε δηλώσεις του προς τους δημοσιογράφους ανέφερε πως «όπως κάναμε στην περίπτωση των Patriot, όταν δεν μας δώσαν, αγοράσαμε τους S-400. Σε περίπτωση που δεν μας δώσουν τα F-16, υπάρχουν πολλές χώρες που μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες μας».

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΩΣΤΙΔΗΣ

Το κεντρικό κτίριο του κρησφύγετου του Γκιουλέν στα βουνά Ποκόνο της Πενσιλβάνια.

Ξενώνες δίπλα στη λίμνη. Η έκταση διαθέτει επίσης κιάσκια, παιδική χαρά, γήπεδο μπάσκετ και βόλει.

Μαθητές του αυτοεξόριστου ιμάμη στην αίθουσα προσευχής. Η επιλογή τους γίνεται με αυστηρά κριτήρια.

Εξω από το διαμέρισμά του δεν υπάρχουν παράθυρα αλλά μια πελώρια φωτογραφία της Κωνσταντινούπολης.

«Ο χοτζαεφέντης δεν βγαίνει από εδώ»

Αυτοψία στο ορεινό κρησφύγετο της Πενσιλβάνια όπου ζει ο ιμάμης Φετουλάχ Γκιουλέν, ο υπ' αριθμόν 1 εχθρός του Ερντογάν

Της **ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ**

Όταν πλησιάζει κάποιος με το αυτοκίνητο στο «πνευματήριο του Τσέσνατ», τίποτα δεν μαρτυράει πως εκεί διαμένει ο υπ' αριθμόν ένα εχθρός του Τούρκου προέδρου Ερντογάν, ο Φετουλάχ Γκιουλέν. Στη διαδρομή μέσα από τα βουνά Ποκόνο της Πενσιλβάνια δεν υπάρχει κάποια πινακίδα, ενώ όταν φθάνεις στην είσοδο υπάρχει ένα φυλάκιο (με έναν μόνο φύλακα) που περισσότερο παραπέμπει σε κατασκήνωση παρά στο κρησφύγετο του αυτοεξόριστου ιμάμη. Εφθασα εκεί συνοδευόμενη από δύο ανθρώπους εμπιστοσύνης του Γκιουλέν, οπότε δεν χρειάστηκε καν να δείξω ταυτότητα. Τέσσερις ώρες αργότερα βέβαια, φεύγοντας, μου έδειξαν δύο αυτοκίνητα έξω από την πύλη. Ένα μαύρο SUV της αστυνομίας με φιμέ τζάμια και ένα ιδιωτικής εταιρείας σεκκιούρι, που περιφρουρούν την έκταση σε 24ωρη βάση.

Τα αυξημένα μέτρα ασφαλείας τέθηκαν σε ισχύ λίγες ημέρες μετά τη 16η Ιουλίου 2016. Σύμφωνα με περιγραφή τους, εκείνη την ημέρα ολοκλήρωναν την προσευχή όταν κάποιος μπήκε στην αίθουσα και ψιθύρισε στον ιμάμη «τα νέα από την πατρίδα». Εκείνος, μαζί με τους πιο στενούς συνεργάτες του απομονώθηκαν στο ιδιαίτερο σαλόνι του και προσπάθησαν να συγκεντρώσουν πληροφορίες. «Το βράδυ δεν κοιμήθηκε κανείς μας. Προσευχόμασταν δυνατά, κάποιοι κλαίγοντας», θυμούνται. Παρότι μέχρι σήμερα δεν υπάρχει κανένα αποδεικτικό στοιχείο για το ποιος πραγματικά ευθύνεται για το πραξικόπημα, από τις πρώτες κιόλας ώρες ο Ερντογάν δήλωνε με βεβαιότητα πως ο εγκέφαλος πίσω από την απόπειρα ανατροπής του ήταν ο άλλοτε σύμμαχός του Γκιουλέν.

Το δόγμα του

Ποιος είναι όμως ο Γκιουλέν; Ξεκίνησε το 1959 ως ιμάμης, αλλά στην πορεία δημιούργησε ένα κίνημα που απέκτησε έναν εντυπωσιακό μηχανισμό και δίκτυο επιρροής. Η καινοτομία του ήταν πως συνδυάζει τον ισλαμισμό με δυτικές αντιλήψεις και πρακτικές. Υποστήριζε την ενσωμά-

Ο Φετουλάχ Γκιουλέν ξεκίνησε το 1959 ως ιμάμης, αλλά στην πορεία δημιούργησε κίνημα που απέκτησε εντυπωσιακό μηχανισμό και δίκτυο επιρροής. Η καινοτομία του ήταν πως συνδύαζε τον ισλαμισμό με δυτικές αντιλήψεις και πρακτικές. Από το 1999 ζει αυτοεξόριστος στις ΗΠΑ.

Οι άνθρωποι του λένε πως η ρήξη με τον Ερντογάν ήρθε το 2013, όταν αποκάλυψαν την εμπλοκή του σε μια σειρά από οικονομικά σκάνδαλα.

τωση των μουσουλμάνων στον σύγχρονο κόσμο δίνοντας έμφαση στην επιτυχία τους, αλλά με τρόπο που διατηρούσε έντονα τον συντηρητικό τρόπο ζωής στην ιδιωτική σφαίρα. Το 1999 διέβρευσε μια ομιλία του σε στενό κύκλο και έφερε στην επιφάνεια μια άγνωστη πλευρά του κινήματος: «Πρέπει να κινηθείτε στις αρτηρίες του συστήματος, χωρίς κανείς να καταλάβει την παρουσία σας μέχρις ότου φθάσετε σε όλα τα κέντρα εξουσίας... Μέχρι τότε, οποιοδήποτε

βήμα θα είναι πρόωρο, σαν να σπάσεις ένα αυγό αντί να περιμένεις να εκκολαφθεί», είχε πει. Ο ίδιος επέμεινε αργότερα πως τα όσα είχε πει είχαν αποκοπεί και παρερμηνευθεί. Όμως τα λόγια του εκείνα, αλλά κυρίως η δύναμη που είχε αποκτήσει, είχαν ως αποτέλεσμα να βρεθεί κατηγορούμενος από τους κεμαλιστές πως αναμειγνύεται στην πολιτική και υπονομεύει το κοσμικό καθεστώς. Αυτός ήταν και ο λόγος που την ίδια χρονιά, και έπειτα από παρότρυνση του τότε πρωθυπουργού Ετζεβίτ – με τον οποίο διατηρούσε καλές σχέσεις –, αποφάσισε, ύστερα από ένα ταξίδι στην Αμερική για ιατρικούς λόγους, να παραμείνει εκεί. Παρότι στο δικαστήριο εκείνο τελικά αθωώθηκε, αποφάσισε να μην επιστρέψει στην πατρίδα του.

Από την Αμερική πλέον, παρακολουθούσε τις εξελίξεις και, παρότι συχνά ισχυρίζεται

το αντίθετο, είναι σαφές πως η στάση του ήταν αυτή που δυνάμωσε τον Ερντογάν μετά την εκλογική του νίκη το 2002. Χιλιάδες άνθρωποι του κινήματος δεισδύσαν στον στρατό, στα σώματα ασφαλείας και σε θέσεις εξουσίας. Σύμφωνα με τους επικριτές τους, εκμεταλλεύθηκαν την εξουσία αυτή πολλές φορές εις βάρος άλλων μειονοτήτων – κυρίως Κούρδων – αλλά και κεμαλιστών. Οι ίδιοι το αρνούνται κατηγορηματικά. Επιδέχονται πως η ρήξη με τον Ερντογάν ήρθε το 2013, όταν αποκάλυψαν την εμπλοκή του σε μια σειρά από οικονομικά σκάνδαλα. Τότε ξεκίνησαν οι πρώτες διώξεις γκιουλενιστών, οι οποίες πήραν ανεξέλεγκτες διαστάσεις μετά το πραξικόπημα. Μετά το 2016, πάνω από ένα εκατομμύριο άνθρωποι κατηγορήθηκαν ως τρομοκράτες και διαλύθηκαν οι ζωές τους.

Εκτοτε υπάρχει συνεχής πι-

εση προς την Αμερική για να εκδοθεί ο ιμάμης στην Τουρκία. Ο Τούρκος πρόεδρος έχει προσπαθήσει τα πάντα. Από «διπλωματία της ομπρίας» (όπου για δύο χρόνια κρατούσε φυλακισμένο στην Τουρκία τον Αμερικανό πάστορα Μπράνσον και διαπραγματευόταν την αποφυλάκισή του με αντάλλαγμα τον Γκιουλέν) μέχρι σκοτεινές επαφές με υψηλόβαθμα στελέχη της προηγούμενης κυβέρνησης. (Σύμφωνα με καταθέσεις στη Δικαιοσύνη, ο Μάικλ Φλιν, πρώην σύμβουλος του Τραμπ σε θέματα εθνικής ασφάλειας, θα λάμβανε 15 εκατ. δολάρια για να βοηθήσει στην απαγωγή του.) Οι άνθρωποι του δεν ανυσύχνησαν ποτέ πως μπορεί η Αμερική να τον εκδώσει, αλλά όταν ένα ελκώδες έκανε επίμονους κύκλους πάνω από την έκταση, κάλεσαν το FBI. Σύμφωνα με τις διηγήσεις τους, εκείνοι αποφάνθηκαν πως έπρε-

πε να μετακομίσει από το μικρό ξύλινο κτίριο κοντά στην είσοδο στο κτίριο που είχε μόλις χτιστεί με αυστηρές προδιαγραφές. Για να μπει κανείς μέσα, περνάει από μια πύλη σαν αεροδρομίου ενώ υπάρχουν κάμερες σε κάθε γωνιά.

Ο χοτζαεφέντης (όπως αποκαλούν τον Γκιουλέν) σπάνια βγαίνει από αυτό το κτίριο. Μόνο για επισκέψεις στο νοσοκομείο, ενώ κατόπιν πίεσης των γιατρών κάνει πότε πότε μια μικρή βόλτα στον κήπο: «Δεν αντέχει την ιδέα πως κιάδες αδελφία μας βρίσκονται στις φυλακές ή ζουν ως φυγάδες και εκείνος είναι ελεύθερος. Είναι τόσο ευαίσθητος που κλαίει ακόμη και όταν αποχωρίζεται το φύλλο από το δέντρο», εξηγούν. Όσοι συναντάω έχουν τυφλή εμπιστοσύνη και λατρεία στον επικεφαλής τους. Ακόμη και σήμερα λένε με καμάρι πως το 2008 ο Γκιουλέν ψηφίστηκε από το κοινό πρώτος μεταξύ των 100 σημαντικότερων στοχαστών στον κόσμο. Βέβαια στο Ιντερνετ βρίσκει κανείς πως η πρωτιά εκείνη είχε προκαλέσει αμπαχάνια στους διοργανωτές (περιοδικά Foreign Policy και Prospect), οι οποίοι είχαν βγάλει επίσημη ανακοίνωση πως ήταν αποτέλεσμα οργανωμένης εκστρατείας των οπαδών του που ψήφισαν μαζικά.

Διεθνές δίκτυο

Οι διώξεις δεν φαίνεται να έχουν επιπράξει ούτε τη δύναμη του κινήματος στο εξωτερικό, εκεί που πλέον έχουν βρει καταφύγιο και οι χιλιάδες εξόριστοι Τούρκοι. Είχαν άλλωστε πολύ πριν από το πραξικόπημα έντονη παρουσία στην Ευρώπη, στην Αμερική και στην Ασία – με σχολεία, εκδοτικούς οίκους και εκατοντάδες ΜΚΟ που κάνουν από ανθρωπιστικό έργο μέχρι λόμπι στην Ουάσιγκτον. Παρότι στο καμπίνο διακόσμηση είναι λιτή, είναι ξεκάθαρο – και από τις δράσεις τους – πως υπάρχουν χρήματα, ακόμη και σήμερα που έχουν «παγώσει» στην Τουρκία λογαριασμοί τους εκατομμυρίων. Η απάντηση που δίνουν είναι πως τα κέρδη των οργανώσεων επαναπωρούνται στο δίκτυο αλλά και πως άτομα που έχουν πλουτίσει στηρίζουν έμμεσα ή άμεσα το κίνημα.

Οι πιστοί που τον λατρεύουν και οι εκμυστηρεύσεις του για τον πρόεδρο

Η έκταση όπου βρίσκεται το κρησφύγετο του Γκιουλέν είχε αγοράστεί από το κίνημα το 1993 με σκοπό να φιλοξενεί κατασκηνώσεις μαθητών του, τη «χρυσή γενιά» όπως τους αποκαλούσε. Στην πορεία χτίστηκαν το κεντρικό κτίριο και έντεκα σπίτια, στα οποία σήμερα φιλοξενούνται επισκέπτες ή διαμένουν οι μαθητές του. Αυτή τη στιγμή είκοσι στον αριθμό, οι οποίοι καθημερινά μελετούν, πολλές φορές με τον ίδιο τον Γκιουλέν. Κάποιοι θα μείνουν εκεί μερικούς μήνες, άλλοι για χρόνια. Για να επιλεγεί κανείς, πρέπει να έχει σπουδάσει Θεολογία και να έχει περάσει από μια δύσκολη διαδικασία αξιολόγησης που κρατάει ένα χρόνο. Στο βόρειο τμήμα της έκτασης υπάρχουν μια λίμνη, κιάσκια, παιδική χαρά, γήπεδα μπάσκετ και

«Οι δικοί μας συμπεριφέρονται λες και είναι μεθυσμένοι... Το τελευταίο διάστημα ο Ερντογάν λέει ανοησίες ότι θα πάει στα νησιά, θα κάνει έφοδο και κατάληψη».

βόλει. Η λιγοστή σήμανση είναι στα τουρκικά. Ο Γκιουλέν άλλωστε, παρότι ζει εκεί πάνω από 20 χρόνια, δεν μιλάει ούτε καταλαβαίνει αγγλικά.

Μετά την ξενάγηση στους κήπους μπαίνουμε και περιμένουμε σε έναν από τους ξενώνες. Για εμένα και για δύο ακόμη γυναί-

κες του γκρουπ ζητείται να περιμένουμε μόνες μας, σε ένα μικρότερο δωμάτιο. Παρότι η θέση της γυναίκας στη θεωρία είναι ισότιμη, στο καμπίνο δεν υπάρχει καμία γυναίκα σε σημαντική θέση. Στο κεντρικό κτίριο, ακόμη και τα παπούτσια μας τα αφήνουμε σε διαφορετικό σημείο.

Μας δείχνουν τους επιβλητικούς χώρους προσευχής, την αίθουσα συνεδριάσεων, το αμφιθέατρο και καταλήγουμε στο σαλόνι του, όπου μας δίνουν οδηγίες: απαγορεύεται να τον φωτογραφίσουμε ή να τον αγγίξουμε. Καταλάβαμε πως έρχεται όταν ξαφνικά στην ατμόσφαιρα υπήρχε μια αναταραχή. Νεαροί μαθητές μπήκαν σχεδόν τρέχοντας στην αίθουσα και γονάτισαν γύρω από την αναπαυτική πολυθρόνα του μασάζ στην οποία

εκείνος κάθισε. Κάποιοι του έβαλε στα πόδια μια γκρι κουβέρτα, ενώ κάποιος άλλος ξεκίνησε να βιντεοσκοπεί τη συνάντηση. Όταν του είπαν πως είμαστε από την Ελλάδα, σχολίασε πως η χώρα μας ήταν πάντα ένας πυλώνας για την ανάπτυξη όλων των πολιτισμών. Και πως πρέπει να αναγνωριστεί πως μια τόσο μικρή χώρα φιλοξένησε τόσους πρόσφυγες.

Τις ημέρες της επίσκεψής μας βρισκόταν στην Αμερική και ο πρόεδρος Ερντογάν, ο οποίος είχε εξαπολύσει από το βήμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ σφοδρή επίθεση στη χώρα μας. Η συζήτηση αναπόφευκτα πέρασε στην ένταση που έχει δημιουργηθεί μεταξύ των δύο χωρών: «Οι δικοί μας συμπεριφέρονται λες και είναι μεθυσμέ-

νοι», είπε ο Γκιουλέν. «Κάποιοι δουλεύουν σκληρά για να χαλάσουν την ατμόσφαιρα και να θολώσουν τα νερά. Το τελευταίο διάστημα ο Ερντογάν λέει ανοησίες ότι θα πάει στα νησιά, θα κάνει έφοδο και κατάληψη. Ολοι πρέπει να παραμείνουν στη θέση τους», δήλωσε.

Η συνάντηση κράτησε 12 λεπτά. Διακόπηκε ξαφνικά όταν εκείνος, φανερά κουρασμένος, ζήτησε συγγνώμη, σηκώθηκε και βγήκε από το δωμάτιο. Είναι πλέον 84 ετών και δεν κρύβει πως έχει προβλήματα υγείας. Αργότερα, ρώτησα τους συνοδούς μας ποια είναι η διάδοχη κατάσταση: «Δεν υπάρχει ανάγκη για τέτοια συζήτηση. Το έργο του είναι η κληρονομιά που θα μας καθοδηγήσει», μου απαντούν. Όσο για την επόμενη ημέρα για τη χώρα τους;

Ξέρουν πως η εκλογική χρονιά θα είναι έντονη: «Ο Ερντογάν θα κάνει τα πάντα για να κερδίσει και αυτό θα επηρεάσει και την Ελλάδα», εξηγούν. «Το μόνο σίγουρο είναι ότι δεν πρόκειται να δεχτεί μια εκλογική ήττα», λένε με βεβαιότητα.

Φεύγοντας μας χαρίζουν λουκούμια από την Τουρκία, στους άνδρες κολόνια και στις γυναίκες άρωμα που έχει στην ετικέτα φωτογραφία του καμπίνο και γράφει «μυρωδιά της ευτυχίας». Εξω από το ιδιαίτερο διαμέρισμα του Γκιουλέν δεν έχει παράθυρα, αλλά μια πελώρια φωτογραφία που καλύπτει σχεδόν όλο τον τοίχο και, έτσι όπως φωτίζεται από πίσω, μοιάζει σαν παράθυρο. Η θέα που αντικρίζει καθημερινά ο Γκιουλέν δεν είναι τα βουνά Ποκόνο, αλλά η Κωνσταντινούπολη.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2022

γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

Κυριακή 16/10

Η μαγική κουζίνα της Ινδίας

αυθεντικές συνταγές
της πιο πολύχρωμης
και μυρωδάτης κουζίνας
της Ασίας

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πρωινή και Ολοήμερη Εφημερίδα

+ «ΕΡΩΤΕΥΟΜΑΣΤΕ» ΞΑΝΑ ΤΟ ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ / ΚΑΛΩΣΟΡΙΖΟΥΜΕ ΤΗ ΣΕΖΟΝ ΤΗΣ ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ

Ανοίγει ξανά η Ομπρέλα στον ΣΥΡΙΖΑ

Για πρώτη φορά μετά την ήττα της, η εσωκομματική μειοψηφία επανεμφανίζεται με δική της αιζέντα για «κινηματική» αντιπολίτευση

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Ο **χορός** των «οργάνων» αρχίζει από αυτή την εβδομάδα στον ΣΥΡΙΖΑ με την Πολιτική Γραμματεία να συνεδριάζει, εκτός απροόπτου, τη Δευτέρα και την Κεντρική Επιτροπή να συγκαλείται το Σαββατοκύριακο. Η «Ομπρέλα» του κόμματος «ξάνοιξε» με το κείμενο της διαφωνίας για την είσοδο της Σουηδίας και της Φινλανδίας στο ΝΑΤΟ παρά την απόφαση του κόμματος να υπερψηφίσει την ένταξη των δύο σκανδιναβικών χωρών στη Συμμαχία.

Η «σκόνη» που σηκώθηκε από αυτή τη διαφοροποίηση δεν ήταν μεγάλη σε σύγκριση με παλαιότερες εποχές. Η ομογενοποίηση που πέτυχε ο Αλέξης Τσίπρας μετά το συνέδριο έχει ξεκαθαρίσει σε μεγάλο βαθμό τα πράγματα στην Κουμουνδούρου. Κανείς δεν περίμενε πως τα στελέχη της αριστερής πτέρυγας θα άλλαζαν θέσεις, επειδή επίσημα πλέον αποτελούν τη μειοψηφία του 25%. Η τάση, άλλωστε, αποφάσισε να προχωρήσει σε αυτή την κίνηση, αφού πρώτα έγινε η κύρωση από τη Βουλή. Εκτιμήθηκε ως μια ψύχραιμη και μελετημένη πρωτοβουλία που βασίζεται στο έντονο ριζοσπαστικό παρελθόν του ΣΥΡΙΖΑ, ωστόσο κεντρική κατεύθυνση ήταν ότι οι περιπτώσεις της Σουηδίας και της Φινλανδίας είναι σαφώς διακριτές από άλλες –Ουκρανία, Γεωργία, Μολδαβία– ως προς την ένταξή τους στο ΝΑΤΟ.

Η «Ομπρέλα», σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», δεν θα σιγήσει ούτε στη συζήτηση που θα γίνει στην Πολιτική Γραμματεία για τις πολιτικές εξελίξεις. Η Αριστερά κάνει από τη δύναμή της, λένε, όσο η κυβερνησιμότητα την αναγκάζει να κάνει παραχωρήσεις. Εμμένοντας στα ταυτοτικά χαρακτηριστικά του κόμματος όσοι μετέχουν στο όργανο, ανάμεσά τους οι Νίκος Φίλης, Ευκλείδης Τσακαλώτος, Πάνος Σκουρλέτης, Πάνος Λάμπρου κ.ά., θα επισημάνουν πως κρίσιμο ρόλο από εδώ και στο εξής θα παίζει η κινητοποίηση του λαϊκού παρά-

Ο **Ευκλείδης Τσακαλώτος** της «Ομπρέλας» και ο Αλέξης Τσίπρας στο 3ο Συνέδριο του ΣΥΡΙΖΑ, όπου οι θέσεις του αρχηγού του κόμματος υπερίσχυαν κατά κράτος. Προ ημερών, η αριστερή πτέρυγα της Κουμουνδούρου (Τσακαλώτος, Φίλης, Σκουρλέτης κ.ά.) διαφώνησε με την είσοδο Σουηδίας και Φινλανδίας στο ΝΑΤΟ.

Οι επιλογές προσώπων για τις επόμενες αυτοδιοικητικές εκλογές, ένα από τα θέματα της Κεντρικής Επιτροπής του ερχόμενου Σαββατοκύριακου.

γοντα. Τα μέλη της μειοψηφίας θα τονίσουν ότι η ενίσχυση των κοινωνικών αντιστάσεων πρέπει να γίνει ορατή, κατ' αρχάς στην πανελλαδική απεργία της 9ης Νοεμβρίου. Θα είναι μια ευκαιρία, άλλωστε, ο ΣΥΡΙΖΑ να βρεθεί στους δρόμους μαζί με το ΠΑΣΟΚ, το ΜέΡΑ25, αλλά και το μπλοκ του ΚΚΕ. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, για τον πόλεμο της Ουκρανίας θα προτάξουν τη διαμόρφωση των προ-

ϋποθέσεων για τη δημιουργία ενός ειρηνευτικού κινήματος στη χώρα, αλλά και δράσεις για την ένταξη στην πολιτική διαδικασία ατόμων από τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα και τη νεολαία που έχουν προτιμήσει την αποχή στις τελευταίες εκλογικές αναμετρήσεις. Με δεδομένο πως σε μια προεκλογική περίοδο ο κόσμος εμφανίζεται περισσότερο «κουμπωμένος», στην «Ομπρέλα» επιμένουν πως ο ΣΥΡΙΖΑ δεν εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία που είχε να σπάσει το αντιΣΥΡΙΖΑ μέτωπο την τριετία που πέρασε.

Με τις παραπάνω δράσεις δεν διαφωνούν τα στελέχη της πλειοψηφίας. Στις συνεδριάσεις του Πολιτικού Σχεδιασμού τοποθετούν ως προτεραιότητες την ακρίβεια και το ενεργειακό, ενώ και η υπόθεση των παρακολουθήσεων θα παραμείνει στην

αιζέντα. Τι εκτιμούν; Πως η κυβέρνηση πατώντας πάνω στον υπαρκτό κίνδυνο των τουρκικών απειλών επθυμεί να αλλάξει τη συζήτηση. Η στρατηγική του κόμματος προβλέπει την εμφάνιση στους προγραμματικούς άξονες της ΔΕΘ, αλλαγή του μοντέλου αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης, ενίσχυση της μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας και των ευάλωτων ομάδων που, όπως υποστηρίζουν, η κυβέρνηση τους έχει αφήσει στη μοίρα τους.

Η γραμμή της συγκρότησης μια προοδευτικής κυβέρνησης παραμένει ο μεγάλος στόχος με την πλειοψηφία να δίνει έμφαση στην προσέγγιση του κεντρώου χώρου.

Η «Κ» είναι σε θέση να γνωρίζει πως στην κοινοβουλευτική ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ έχουν συζητηθεί αρκετά οι τελευταίες πα-

ρεμβάσεις του Κώστα Σκανδαλίδη, με πρώτη αυτή της Βουλής στις αρχές Σεπτεμβρίου, αλλά και μετέπειτα στον ιστότοπο «ieidiseis». Κόβοντας κάθε γέφυρα για συνεργασία με τη Ν.Δ., έχει αναφερθεί στις πολιτικές δυνατότητες της απλής αναλογικής τονίζοντας την ανάγκη να εκλεγεί κυβέρνηση από την πρώτη κάλπη. Όπως υποστηρίζουν χαρακτηριστικά, μαζί με τον Χάρη Καστανίδη δειχνουν τον δρόμο ώστε το ΠΑΣΟΚ «να μην αρνηθεί ξανά τον εαυτό του».

Αχρωματοψία για ΟΤΑ

Η σημασία που δίνει ο Αλέξης Τσίπρας στις ακοματίτσες συμμάχους φάνηκε από τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί σε σχέση με τα αυτοδιοικητικά σχήματα που θα προωθήσει ο ΣΥΡΙΖΑ εξαναγκάζοντας τις περιφερειές

των προηγούμενων εκλογών. Κεντροαριστεροί, κεντρώοι, ακόμα και κεντροδεξιοί που πληρούν τα αυτοδιοικητικά και κοινωνικά κριτήρια θα στριχθούν του χρόνου τον Οκτώβριο. Οι κομματικές ταυτότητες πετιούνται, το κοντέρ μηδενίζεται και όλα αυτά θα συζητηθούν στην Κεντρική Επιτροπή σε έξι ημέρες. Κανένα όνομα δεν έχει οριστικοποιηθεί έως τώρα, εκτός από κάποιες πρώτες συζητήσεις που έχουν πραγματοποιηθεί. Κρούση έχει γίνει στον Διονύση Τεμπονέρα για την περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας, με τον ίδιο να φαίνεται να προτιμά μέχρι στιγμής τη Βουλή. Ο Σταύρος Αρναουτάκης θα είναι ο αδιαμφισβήτητος υποψήφιος για την Κρήτη, ενώ για την Κεντρική Μακεδονία ο προερχόμενος από το ΠΑΣΟΚ, Σίμος Δανιηλίδης, δεν φαίνεται πως θα πει εύκολα το «ναι». Από τον ίδιο κομματικό χώρο προέρχεται και ο Αντώνης Γκουντάρας, επί σειράν ετών δήμαρχος Αγιάς, που έδωσε το «παρών» και στο συνέδριο του ΣΥΡΙΖΑ. Οι πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν πως εξαιτίας της πολύ επιτυχημένης θητείας του είχε βολιδοσκοπηθεί και το 2019 για την Περιφέρεια Θεσσαλίας. Το ίδιο αναμένεται να γίνει και τώρα.

Στην Ήπειρο το μέλος του think tank και πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Τριαντάφυλλος Αλμπάνης φαίνεται πως έχει προβάδισμα. Στον Δήμο Θεσσαλονίκης ακούγεται έντονα το όνομα του Γιάννη Μυλόπουλου και στην Πάτρα έχει ξεκάθαρο προβάδισμα ο Βασίλης Αϊβαλής.

Για τον Νάσο Ηλιόπουλο οι πληροφορίες αναφέρουν πως δεν είναι προτεραιότητά του να είναι και πάλι υποψήφιος στην Αθήνα, ωστόσο αν του ζητηθεί δεν αποκλείεται να δεχτεί. Ιδανικά θα επιθυμούσαν στον ΣΥΡΙΖΑ να συγκροτηθεί μια συμμαχία με τον Παύλο Γερούλινο. Το γεγονός, ωστόσο, πως ο πρώην υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ δεν είναι του περιβάλλοντος του Νίκου Ανδρουλάκη δεν αφήνει περιθώρια για περαιτέρω σχεδιασμούς αυτή τη στιγμή.

Το ΠΑΣΟΚ μπροστά στο δίλημμα της... αποσύνδεσης

Το αντιπολιτευτικό της μείγμα, μετά το ζήτημα της επισύνδεσης, αναζητεί η Χαριλάου Τρικούπη

Της **ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Το **παράθυρο** ευκαιρίας είναι εκεί. Οι κινήσεις που θα το «ξεκλειδώσουν» είναι το ζητούμενο και σε αυτή την κατεύθυνση δρομολογούνται πρωτοβουλίες. Ο λόγος για το ΠΑΣΟΚ, που βλέπει ότι όσο ο ΣΥΡΙΖΑ δεν καταφέρνει να αποκομίσει κέρδη και να αυξήσει, δημοσκοπικά τουλάχιστον, τα ποσοστά του, διατηρεί το ίδιο την ευκαιρία περαιτέρω ενίσχυσης της δύναμής του. Στη Χαριλάου Τρικούπη, έχοντας αυτό στο μυαλό τους, σχεδιάζουν τα επόμενα βήματα και ανεβάζουν ταχύτητα καθώς στο σύνολό του το πολιτικό σύστημα έχει εισέλθει στην τελική ευθεία για τις εκλογές. Από το επιτελείο του Νίκου Ανδρουλάκη απορρίπτουν την ανάγνωση ότι το κόμμα κινήθηκε μονοθεματικά τους τελευταίους μήνες, επικεντρώνοντας στο ζήτημα των υποκλοπών. Όπως λένε, συνέχισαν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για όλα τα ζητήματα της τρέχουσας επικαιρότητας, αλλά το θέμα της παρακολούθησής του κινητού τηλεφώνου του προέδρου του κόμματος ήταν από μόνο του πολύ σοβαρό και κυρίαρχο. Και η υπόθεση αυτή έδωσε ένα σημαντικό βήμα στο ΠΑΣΟΚ να ακουστεί περισσότερο.

Βεβαίως, και από τις δημοσκοπήσεις αλλά και από την εμπειρία της επαφής με τους πολίτες προκύπτει ότι στα προβλήματα που τους απασχολούν κυρίαρχη θέση

καταλαμβάνουν τα ζητήματα της καθημερινότητας: το ενεργειακό, η ακρίβεια, το μειωμένο εισόδημα, θέματα κοινωνικής πολιτικής. Το ζήτημα των υποκλοπών, αν και αναγνωρίζεται από τους πολίτες ως σοβαρό, έπεται αυτών. Επιπλέον, μετά την ολοκλήρωση των εργασιών της εξεταστικής επιτροπής στη Βουλή και καθώς για την ώρα το θέμα δεν ανατροφοδείται με νέες αποκαλύψεις, είναι πολύ δύσκολο να συντηρηθεί στην επικαιρότητα. Στη Χαριλάου Τρικούπη θεωρούν ότι νέα στοιχεία

Σχεδιάζεται

ο «ανασχηματισμός» του κόμματος, τις επόμενες ημέρες, με τον ορισμό νέων τομεαρχών.

πιθανότατα θα προκύψουν από την έρευνα της επιτροπής PEGA του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Και ενώ ασφαλώς θα συνεχίσουν να παρακολουθούν στενά το ζήτημα και να το αναδεικνύουν σε κάθε ευκαιρία, στοχεύουν να αξιοποιήσουν την αυξημένη προσοχή που το κόμμα κέρδισε για να αναδείξουν ότι έχουν ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα, με πειστικές και ρεαλιστικές προτάσεις εναλλακτικές της ασκούμενης κυβερνητικής πολιτικής.

Οικονομία, πληθωρισμός, ενεργειακό κόστος, ακρίβεια, κατοικία,

Να διευρύνουν το ακροατήριο του ΠΑΣΟΚ θα επιχειρήσουν το επόμενο διάστημα ο Νίκος Ανδρουλάκης και το επιτελείο του, οι οποίοι βλέπουν ότι την κυβερνητική φθορά δεν την καρπώνεται (δημοσκοπικά) ο ΣΥΡΙΖΑ.

κοινωνικό κράτος, ιδιωτικό χρέος, εργασιακά, ψηφιακή αναβάθμιση υπηρεσιών, πολιτική για τον τουρισμό, προστασία δικαιωμάτων και ενίσχυση της διαφάνειας είναι οι βασικές επιμέρους ενότητες του κυβερνητικού προγράμματος που ολοκληρώνεται αυτή την περίοδο και μέσα στην προσεχή εβδομάδα θα μπει σε διαδικασία οριστικοποίησης έπειτα από διαβούλευση και με τους βουλευτές. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην ανάδειξη της υπεύθυνης θέσης του κόμματος στα εθνικά ζητήματα, δεδομένης της παρατεταμένης

κρίσης στο μέτωπο των ελληνοτουρκικών. Στο ΠΑΣΟΚ θεωρούν ότι υπάρχει ένα σημαντικό τμήμα πολιτών που αυτή τη στιγμή αναζητεί απαντήσεις πειστικές σε μια καθημερινότητα που διειστώνεται από πιεστικές, και δεν μπορεί να τις βρει ούτε στην ασκούμενη κυβερνητική πολιτική, ούτε στον αντιπολιτευτικό λόγο του ΣΥΡΙΖΑ. Αυτό, όπως λένε συνεργάτες του κ. Ανδρουλάκη, αναδείχθηκε εμφανικά στη ΔΕΘ, όπου υπήρχε κινητικότητα γύρω από την παρουσία του προέδρου του κόμματος και ενδιαφέρον από

τους πολίτες να ακούσουν μια άλλη πρόταση.

Σε σχέση με τη δημοσκοπική εικόνα των τελευταίων εβδομάδων, η στασιμότητα του ΠΑΣΟΚ, που δεν έδειξε να κερδίζει από το πλαίσιο των υποκλοπών, ασφαλώς και αποδίδεται στην προτεραιότητα των πολιτών στα ζητήματα της καθημερινότητας. Ως θετικό στο επιτελείο του κ. Ανδρουλάκη κρατούν ότι το κόμμα δείχνει να έχει σταθεροποιηθεί στα ποσοστά που κέρδισε μετά και τις διαδικασίες ανάδειξης νέας ηγεσίας και ότι, με αρετηρία αυτά, μπορεί να διεκδικήσει κάτι περισσότερο.

Το νέο πρόγραμμα

Με αυτά τα δεδομένα, κομβική σημασία αποκτά η συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, προγραμματισμένη για την προσεχή Τρίτη, όπου θα παρουσιαστεί το νέο πρόγραμμα στους βουλευτές και θα ακουστούν οι παρατηρήσεις και παρεμβάσεις τους, ώστε να αξιοποιηθούν για την τελική διαμόρφωση. Στη συνέχεια, σε εκδηλώσεις στις 13 Περιφέρειες της χώρας, που θα συνοδευσθούν από εξόρμηση της ηγετικής ομάδας και των στελεχών του κόμματος, το πρόγραμμα θα παρουσιαστεί στους πολίτες με στόχο, μέσα από ανοιχτές εκδηλώσεις να επικοινωνηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο. Ο «ανασχηματισμός» του κόμματος, με τον ορισμό νέων τομεαρχών τις επόμενες ημέρες, θεωρείται επίσης ιδιαίτερης σημασίας καθώς

στόχος είναι να αναδειχθούν και να βγουν μπροστά νέα στελέχη. Μάλιστα, για την καλύτερη τεκμηρίωση των προτάσεων και την ταχύτερη ανταπόκριση στα νέα δεδομένα, τον κάθε τομεάρχη θα πλαισιώνει ένα μικρό think tank. Οι ομάδες αυτές θα στελεχωθούν από τη δεξαμενή όσων ανταποκριθηκαν στο προσκλητήριο συστράτευσής του κ. Ανδρουλάκη και έστειλαν τα βιογραφικά τους στη Χαριλάου Τρικούπη, συνολικά περισσότερα από 1.200. Τα 500 βιογραφικά περιλαμβάνουν και μεταπτυχιακές σπουδές και τα 180 και διδακτορικό.

Καθώς, με βάση τη δημοσκοπικά ευρήματα, η ανάγκη συνεργασιών την επομένη των εκλογών, προκειμένου να σχηματιστεί κυβέρνηση, δείχνει να ενισχύεται, στη Χαριλάου Τρικούπη επιμένουν στη θέση που έχουν διατυπώσει ως προϋπόθεση για επικεφαλής τρίτο πρόσωπο και όχι τον αρχηγό του κόμματος με τις περισσότερες ψήφους. Σε κάθε περίπτωση, επαναφέρουν το μόντο «όταν ψηφίζεις ΠΑΣΟΚ, βγαίνει ΠΑΣΟΚ» για να υπογραμμίσουν ότι δεν θα πρέπει να θεωρείται το κόμμα και η στάση του δεδομένα από κανέναν. «Η συζήτηση των συνεργασιών θα γίνει μετά τις εκλογές. Τότε που θα υπάρχει η οριστική εικόνα της κάλπης και τα πραγματικά δεδομένα για τη δύναμη του κάθε κόμματος. Δεν είναι μια συζήτηση που μπορεί να γίνει με βάση εκτιμήσεις και σενάρια», υπογραμμίζουν.

Νάνα Λουίζ Β. Λίντε, αντιπρόεδρος European Government Affairs της Microsoft

Δεν πρέπει να διοικούμε σαν άνδρες

Το πρότζεκτ της ψηφιακής αναβίωσης της Ολυμπίας και οι προκλήσεις για μια γυναίκα στη διοίκηση μιας πολυεθνικής

«Όποτε έπαιρνα προαγωγή, ο σύζυγός μου γύριζε σπίτι με μια τεράστια ανθοδέσμη. Όταν είχαμε καλεσμένους, με διευκόλυνε και φρόντιζε για τα πάντα αν έπρεπε να δουλέψω μέχρι αργά. Έχει αυτοπεποίθηση και είναι περήφανος για μένα», λέει η Νάνα Λουίζ Β. Λίντε.

“

Είναι σημαντικό να πούμε ένα νέο αφήγημα στις νέες γυναίκες: ότι επιτέλους μπορείς να έχεις και καριέρα και οικογένεια και ότι δεν χρειάζεται να θυσιάσεις το ένα από τα δύο.

“

Όταν αρχικά οι γυναίκες καταλαμβάνουν το 65% των θέσεων στα πανεπιστήμια και καταλήγει μόνο το 7% αυτών σε ηγετικές θέσεις, κάτι μου λέει ότι δεν προωθούμε τα πιο δυνατά μυαλά.

Συνέντευξη στην **ΞΕΝΙΑ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Η **Νάνα Λουίζ Β. Λίντε** είναι αντιπρόεδρος European Government Affairs της Microsoft. Τα τελευταία 14 χρόνια από επιτελικές θέσεις έχει συνδράμει τη Microsoft να οικοδομήσει συνεργασίες με κυβερνήσεις σε ολόκληρη τη Γηραιά Ηπειρο και να καταστήσει τον τεχνολογικό κολοσσό έναν αξιόπιστο εταίρο στην περιοχή. Επιβλητική παρουσία, πρώην μοντέλο και μητέρα τριών παιδιών, η ζωή της μοιάζει βγαλμένη από επεισόδιο της σειράς Borgen – άλλωστε είναι και Δανή. Μέχρι στιγμής, ζει έξω από την Κοπεγχάγη με τον σύζυγό της που αυτοαποκαλείται, αστειευόμενος, ως «η γυναίκα του σπιτιού». Είναι αυτός που κάνει τις δουλειές του σπιτιού και φροντίζει τα παιδιά όταν εκείνη ταξιδεύει ανά τον κόσμο για τρεις συνεχόμενες εβδομάδες. Σύντομα όμως θα μετακομίσει στις Βρυξέλλες και ο καλλιτέχνης σύζυγός της θα την ακολουθήσει με χαρά, εφόσον τα παιδιά τους έχουν πλέον μεγαλώσει και τα δύο από αυτά σπουδάζουν αλλού.

Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, καταλήξαμε να συζητάμε για τις εμπειρίες μας ως δύο γυναίκες που προέρχονται

από δύο διαφορετικές εργασιακές κουλτούρες. Παραδέχεται ότι ακόμη και στη χώρα της, τη Δανία, τα πράγματα δεν είναι πάντα ιδανικά για τις εργαζόμενες γυναίκες, ειδικά γι’ αυτές που δεν εργάζονται σε πολυεθνικές εταιρείες όπως η Microsoft. Κι εγώ αρχίζω να οραματίζομαι την ύπαρξη ενός μελλοντικού «κοινωνικού συμβολαίου» μεταξύ ανδρών και γυναικών στην ελληνική οικογένεια.

Αρχίσαμε τη συζήτηση από την ψηφιακή αναβίωση της Αρχαίας Ολυμπίας, στο πλαίσιο του προγράμματος «AI for Cultural Heritage» της Microsoft, που υλοποιήθηκε στην Ελλάδα ως μέρος της επενδυτικής πρωτοβουλίας της Microsoft Hellas, «Gr for Growth».

«Η ιδέα για την ψηφιακή διατήρηση της Αρχαίας Ολυμπίας γεννήθηκε όταν επισκεφθήκαμε το Μουσείο των Δελφών και είδαμε μια αναπαράσταση για το πώς ήταν το μαντείο στην αρχαιότητα. Αυτό ενέπνευσε την ομάδα μας και μας έκανε να φανταστούμε πόσο υπέροχο θα ήταν να περπατάς ανάμεσα σε μνημεία που αναστηλώνονται ψηφιακά μπροστά σου. Η ηγεσία της εταιρείας μαζί με την ελληνική κυβέρνηση πήγαν την

ιδέα ένα βήμα παρακάτω κι έτσι η πρωτοβουλία άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά. Ωστόσο, καθώς δεν υπήρχε επιστημονική συναίνεση για το πώς ήταν πραγματικά οι Δελφοί στην αρχαιότητα, εξερευνήθηκαν και άλλες επιλογές. Και καθώς εκείνη τη χρονιά λάμβαναν χώρα οι Ολυμπιακοί Αγώνες, στραφήκαμε στην Αρχαία Ολυμπία», εξηγεί η κ. Λίντε.

– Πώς βλέπετε το μέλλον της εργασίας μετά τις καραντίνες και την πανδημία; Και ποια πιστεύετε ότι θα είναι η θέση της γυναίκας;

– Στη Microsoft ενθαρρύνουμε την υβριδική εργασιακή κουλτούρα. Η τρέχουσα πολιτική μας για την τηλεργασία επιτρέπει στους εργαζομένους να περνούν έως και το 50% των ωρών εργασίας τους εκτός γραφείου. Αυτό δεν σημαίνει ότι δουλεύουν αποκλειστικά από το σπίτι, αλλά ότι πηγαινούν σε συναντήσεις κ.λπ.

– Οι γυναίκες ήταν αυτές που επωμίστηκαν το μεγαλύτερο βάρος κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αφού τους ζητήθηκε να συνδυάσουν το διάβασμα των παιδιών, τη δουλειά τους και τις δουλειές του σπιτιού. Πολλές φορές ήταν αυτές που έπесαν θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται διαφορετικά τώρα που τελειώσαν όλα αυτά; Γιατί όλα αυτά τα έχω συναντήσει: είναι περισσότερο οι γυναίκες εκείνες που διεκδικούν να μείνουν στο σπίτι και να εργάζονται από εκεί, ενώ οι άνδρες είναι πρόθυμοι να επιστρέψουν.

– Ομολογώ ότι δεν το έχω σκεφτεί, αλλά δεν νομίζω ότι πρέπει να αντιμετωπίζονται διαφορετικά τα δύο φύλα. Αντιθέτως, ίσως θα ήταν καλό να αποφασίσουμε τον τρόπο εργασίας κατά περίπτωση ανάλογα με τον εργαζόμενο και τη θέση του. Κατά τη γνώμη μου, θα πρέπει να υπάρχει ένας γενικός κανόνας για την υβριδική εργασία όπως αυτός που έχουμε στη Microsoft, αλλά φυσικά προσαρμοζόμενο είναι να υπάρχουν και οι απαραίτητες δομές υποστήριξης για τη φροντίδα των παιδιών. Στη Δανία έχουμε εξασφαλισμένη θέση σε παιδικό σταθμό από τη στιγμή που το παιδί γίνει έξι μηνών. Αν δεν υπάρχουν θέσεις, το κράτος είναι υποχρεωμένο να βρει κάποιο άτομο για να φροντίζει τα παιδιά όσο η μητέρα εργάζεται.

– Όταν μετακομίσετε στις Βρυξέλλες, τι θα γίνει;

– Επειδή η μικρότερη κόρη μου τελειώνει φέτος το σχολείο, δεν ήθελα να την πείσω να μετακομίσει. Ετσι, εγώ θα πηγαίνω έχοντας και εκείνη θα μένει με τον σύζυγό μου όσο εγώ θα βρίσκομαι στις Βρυξέλλες μέσα στη βδομάδα.

– Συζητήσαμε το παράδειγμα της σειράς Borgen, όπου η μάμα γίνεται πρωθυπουργός και ο μπαμπάς μένει σπίτι και μεγαλώνει τα παιδιά. Μας περιγράφετε ένα παρόμοιο μοντέλο. Περί τίνος πρόκειται; Ετσι είναι μια τυπική δανέζικη οικογένεια;

– Οχι, δεν είναι έτσι. Δεν μπορώ επίσης να πω ότι εκείνος μένει στο σπίτι κι εγώ δουλεύω. Έχει τη δική του καριέρα. Είναι επίσης μια νέα κατάσταση τώρα που τα παιδιά έχουν μεγαλώσει. Κάτι τέτοιο δεν συνέβαινε όταν ξεκίνησα την καριέρα μου στη Microsoft πριν από 17 χρόνια. Κι εκείνος ταξιδεύει επίσης πολύ, έχει τη δική του δουλειά, αλλά ασχολείται πολύ και με τα παιδιά μας. Θα έλεγα ότι η ευελιξία που μου παρείχε η Microsoft σε όλη τη διάρκεια

της καριέρας μου και το γεγονός ότι είχαμε βοήθεια στο σπίτι, μου επέτρεψαν να αντεπεξέλθω στις διάφορες απαιτήσεις. Για μένα είναι σημαντικό να πούμε ένα νέο αφήγημα στις νέες γυναίκες: ότι επιτέλους μπορείς να έχεις και καριέρα και οικογένεια και ότι δεν χρειάζεται να θυσιάσεις το ένα από τα δύο.

– Ο σύζυγός σας και εσείς έχετε εξίσου επιτυχημένη καριέρα;

– Η αλήθεια είναι ότι το είδος της δουλειάς μας είναι πολύ διαφορετικό. Εγώ κάνω επαγγελματική καριέρα, ενώ αυτός είναι καλλιτέχνης και επενδυτής ακινήτων.

– Και προφανώς αυτό δεν τον ενοχλεί, είναι περήφανος...

– Ναι, πιστεύει στις ικανότητές του και δεν νιώθει μειονεκτικά απέναντί μου.

– Δηλαδή, δεν υπάρχει ιχνος ανταγωνισμού μεταξύ σας;

– Οχι. Πήραμε από κοινού την απόφαση να αποδεχτώ τη νέα μου θέση στις Βρυξέλλες που για μένα ήταν η ιδανική δουλειά.

– Θα έρθει μαζί σας όταν φύγει και η μικρότερη κόρη σας για σπουδές;

– Ναι, σε ένα χρόνο. Αλλά αν μου έλεγε ότι δεν του άρεσε η ιδέα της μεταγκατάστασης, δεν θα το έκανα. Δεν είμαι έτοιμη να θυσιάσω την οικογένειά μου για την καριέρα μου.

«Οι ποσοστώσεις είναι απαραίτητες. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να σπάσει η “γυάλινη οροφή”, λέει στην Ξένια Κουνάλακη.

– Πιστεύετε ότι ένας άνδρας θα είχε το αντίστοιχο δίλημμα; – Εξαρτάται. Στην περίπτωση μου, ο σύζυγός μου ήταν πολύ υποστηρικτικός. Είπε: «Είναι η δουλειά των ονείρων σου, κάν’ το. Θα τα καταφέρουμε. Μην χάσεις αυτή την ευκαιρία». Να σου πω την αλήθεια, δεν θα το έκανα δέκα χρόνια πριν. Τώρα, τα παιδιά έχουν μεγαλώσει και είναι πιο εύκολο.

– Ακούγοντάς σας όλη αυτή την ώρα, πιστεύω ότι όλα αυτά μοιάζουν με επιστημονική φαντασία σε σχέση με τα ελληνικά δεδομένα γιατί δυσκολεύομαι πολύ να φανταστώ έναν Έλληνα να στηρίζει τόσο πολύ τη σύζυγό του. Πιθανότατα να ήταν ανταγωνιστικός, να ζήλευε αν εκείνη έβγαζε περισσότερα χρήματα, να γινόταν τοξικός ή να υπονόμει την καριέρα της γυναίκας του. Πώς αποκτά ένας άνδρας αυτή τη νοοτροπία; Είναι θέμα ανατροφής;

– Οχι στην περίπτωση του συζύγου μου. Προέρχεται από ένα παραδοσιακό μοντέλο οικογένειας: ο πατέρας του ήταν επιχειρημένος επιχειρηματίας και η μητέρα του νοικοκυρά που μεγάλωνε τα παιδιά. Δεν είναι ότι το δικό μας οικογενει-

ακό μοντέλο του ήταν οικείο. Απλώς έχει αυτοπεποίθηση και είναι περήφανος για μένα. Θέλει να αξιοποιήσω πλήρως τις ικανότητές μου. Είναι επίσης τολμηρός, του αρέσουν οι αλλαγές και τα νέα μέρη. Εγώ θα μπορούσα να ζήσω για πάντα στο ίδιο σπίτι και στην ίδια χώρα. Τώρα που τα παιδιά μας μεγάλωσαν, δύο άνθρωποι τόσο διαφορετικοί, μπορούν να ξαναχτίσουν τη ζωή και τη σχέση τους.

– Πάντα έτσι ήταν τα πράγματα;

– Ναι, όποτε έπαιρνα προαγωγή, γύριζε σπίτι με μια τεράστια ανθοδέσμη. Όταν είχαμε καλεσμένους, με διευκόλυνε και φρόντιζε για τα πάντα αν έπρεπε να δουλέψω μέχρι αργά. Σίγουρα δεν είναι ο κανόνας. Εχω φίλες που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη δουλειά τους ή να εργαστούν με μερική απασχόληση επειδή δεν μπορούσαν να υπάρχουν δύο καριέριστες στην ίδια οικογένεια.

– Πώς βλέπετε τις σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών στο εργασιακό περιβάλλον;

– Αυτό που με λυπεί είναι ότι πολλές γυναίκες φαίνεται να πιστεύουν ότι για να μπουν στις αιθουσες συσκέψεων μεγάλων εταιρειών, πρέπει να συμπεριφέρονται σαν άνδρες. Δεν χρειάζομαστε κάτι τέτοιο. Αυτό που θέλουμε είναι διαφορετικότητα, ενσωμάτωση και αυθεντικότητα. Αυτό προσπαθώ να κάνω. Να φέρω τον αυθεντικό μου εαυτό στη δουλειά. Είναι η βασική μου αρετή. Αν θέλεις να σε ακούσουν οι άλλοι, πρέπει να είσαι ειλικρινής.

– Πιστεύετε όμως ότι οι γυναίκες πρέπει να κάνουν διπλάσια προσπάθεια για να ακουστούν;

– Η αλήθεια είναι ότι μόλις ακούν τι θέση κατέχω στην εταιρεία, μου δίνουν σημασία. Όταν, από την άλλη, δεν ξέρουν ποια είμαι, μερικές φορές νιώθω ότι με παραβλέπουν. Πριν από μερικά χρόνια, μαζί με άλλες γυναίκες, έγραψα ένα βιβλίο για το πώς η Δανία απογοητεύει τον γυναικείο πληθυσμό της. Αν και έχει περάσει αρκετός καιρός, ορισμένα από αυτά τα ζητήματα εξακολουθούν να είναι επίκαιρα σήμερα. Στο πανεπιστήμιο η αναλογία γυναικών και ανδρών είναι περίπου 65-35. Όταν οι νέες γυναίκες ξεκινούν την πρώτη τους δουλειά, η αναλογία γίνεται 50-50 και μετά υπάρχει μείωση λόγω της μητρότητας και στην ανώτατη διοίκηση τα ποσοστά είναι μονοψήφια. Γιατί συμβαίνει αυτό; Το κράτος επενδύει σημαντικά στη δωρεάν εκπαίδευση και αυτές οι επενδύσεις δεν πρέπει να σπαταλώνται. Χρειάζομαστε τα πιο δυνατά μυαλά στις εκτελεστικές θέσεις. Όταν αρχικά οι γυναίκες καταλαμβάνουν το 65% των θέσεων στα πανεπιστήμια και καταλήγει μόνο το 7% αυτών σε ηγετικές θέσεις, κάτι μου λέει ότι δεν προωθούμε τα πιο δυνατά μυαλά.

– Είστε υπέρ των ποσοστώσεων;

– Νομίζω ότι οι ποσοστώσεις είναι απαραίτητες. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να σπάσει η “γυάλινη οροφή”. Το παράδοξο είναι ότι ακόμη και οι γυναίκες είναι συχνά κατά των ποσοστώσεων. Δεν το καταλαβαίνω. Αυτές πρέπει να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία και να αποδείξουν ότι αξίζουν. Η καριέρα μου στη Microsoft επίσης δεν παρεμποδίστηκε από το γεγονός ότι είμαι γυναίκα. Αυτό που με βοήθησε όμως ήταν ότι είχα υποστηρικτικούς μάνατζερ και μέντορες, καθώς και γυναικεία πρότυπα που με ενέπνευσαν.

Παίζοντας ρώσικη ρουλέτα με πυρηνικά

Με την πλάτη στον τοίχο ο Πούτιν

Αδιανόητο μέχρι πρότινος, το ενδεχόμενο να οδηγηθεί στα άκρα η σύγκρουση στην Ουκρανία με τη χρήση πυρηνικών όπλων αρχίζει να απασχολεί σοβαρά κυβερνήσεις, αναλυτές και δημοσιογράφους στον δυτικό κόσμο. Στην ομιλία του για την προσάρτηση τσεσάρων ουκρανικών περιοχών από τη Ρωσική Ομοσπονδία, ο Βλαντιμίρ Πούτιν έβαλε δύο φορές στο τραπέζι την πυρηνική απειλή, μάλιστα τη δεύτερη φορά θύμισε το προηγούμενο της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι. Την επομένη, ο ηγέτης των Τσετσένων, Ραμζάν Καντίροφ, δυνάμεις του οποίου μάχονται στην Ουκρανία μαζί με τον ρωσικό στρατό, ζήτησε ευθέως να γίνει χρήση «μικρών» πυρηνικών όπλων προς ανάσχεση της ουκρανικής αντεπίθεσης.

Μπλόφα ενός απειλημένου παίκτη που κάνει ή πραγματική απειλή; Οι Αμερικανοί φαίνεται να κλίνουν προς την πρώτη εκδοχή, χωρίς να αποκλείουν και τη δεύτερη. Εάν η Ρωσία όντως επιχειρήσει έναν πυρηνικό τυχοδιωκτισμό, οι επιπτώσεις θα είναι «καταστροφικές», δήλωσε ο σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας Τζέικ Σάλιβαν, διευκρινίζοντας ότι η Ουάσιγκτον έχει προειδοποιήσει μέσω μυστικών καναλιών για το είδος και την έκταση της αμερικανικής απάντησης. Πληροφορίες που διέρρευσαν στον αμερικανικό Τύπο λένε ότι κομιστής του μηνύματος στο Κρεμλίνο ήταν ο πρώην υπουργός Άμυνας και διευθυντής της CIA, Ρόμπερτ Γκέιτς. Ένας άλλος πρώην διευθυντής της CIA, ο Ντέιβιντ Πετρέους,

υποστήριξε σε τηλεοπτική του συνέντευξη ότι η απάντηση των ΗΠΑ θα πρέπει να περιλαμβάνει την καταστροφή όλων των ρωσικών δυνάμεων που δρουν στην Ουκρανία, όπως και του ρωσικού στόλου της Μαύρης Θάλασσας. Η διεθνής ανησυχία κορυφώθηκε την Πέμπτη, όταν ο Τζο Μπάιντεν προειδοποίησε ότι τυχόν χρήση τακτικών πυρηνικών όπλων θα οδηγήσει σε «Αρμαγεδδώνα», αναγνωρίζοντας ότι ο κόσμος βρίσκεται στο πιο επικίνδυνο σημείο από την κρίση των πυραύλων στην Κούβα, το 1962.

Οι πρόσφατες απειλές του Πούτιν δεν ήρθαν σαν κεραυνός εν αιθρία. Από τις πρώτες ημέρες της εισβολής, ο Ρώσος πρόεδρος έθεσε σε ετοιμότητα το πυρηνικό οπλοστάσιο της χώρας του θέλοντας να εκβιάσει τη Δύση για μια γρήγορη διευθέτηση του Ουκρανικού με ευνοϊκούς, για τη Μόσχα, όρους. Οι Αμερικανοί δεν έκαναν πίσω, επιμένοντας στον άρρητο αλλά σαφή στόχο τους να λήξει αυτός ο πόλεμος με την ανατροπή του Πούτιν και την πειθάρκηση της Ρωσίας. Επτά μήνες αργότερα, ο Ρώσος ηγέτης επανήλθε δριμύτερος στις πυρηνικές απειλές του, απλούστατα γιατί βρίσκεται στηριγμένος στη γωνία του ρινγκ. Τη μια μέρα πανηγυρίζει στη Μόσχα την επέκταση της Ρωσίας στα ιστορικά εδάφη της «Νέας Ρωσίας» που κατέκτησε η Μεγάλη Αικατερίνη, και πριν περάσουν 24 ώρες βρίσκεται να χάνει, στο πεδίο της μάχης, κρίσιμες περιοχές που θεωρητικά προσάρτησε. Η προέλαση των Ουκρα-

Κατεστραμμένα άρματα μάχης των ρωσικών δυνάμεων στην πόλη Λιμάν, την οποία εγκατέλειψαν άρον άρον μπροστά στην ουκρανική αντεπίθεση. Το Κίεβο έχει ανακαταλάβει εδάφη, βορειοανατολικά του Χάρκοβο, ανατολικά του Ντονμπάς και νότια της Χερσώνας.

Αντιμέτωπος με την προέλαση των Ουκρανών σε τρία μέτωπα, ο Ρώσος πρόεδρος προσπαθεί να εκβιάσει έναν ευπρόσωπο συμβιβασμό με τη Δύση.

Αναζητώντας έξοδο κινδύνου

Η συνισταμένη των εκτιμήσεων διεθνών αναλυτών είναι ότι με τον πυρηνικό εκβιασμό του, ο Πούτιν επιδιώκει να κερδίσει χρόνο, ώστε (βοηθώντας και του επικείμενου χειμώνα που θα δυσκολέψει τη συνέχιση της ουκρανικής προέλασης) να σταθεροποιήσει τις γραμμές του μετώπου και να προετοιμάσει μια μεγάλη ρωσική αντεπίθεση την ερχόμενη άνοιξη, όταν θα έχουν εκπαιδευτεί και τοποθετηθεί σε θέσεις μάχης οι 300.000 επίστρατοι. Το ενδίδμεσο θα είναι πιθανότατα το πιο κρίσιμο διάστημα του πολέμου, καθώς εδώ θα παίζει το άλλο μεγάλο ατού που έχει απομείνει στα χέρια του Πούτιν: ο ενεργειακός εκβιασμός της Δύσης. Η πρόσφατη συμφωνία ΟΠΕΚ - Ρωσίας για αύξηση των τιμών του πετρελαίου ήταν χαρμόσυνη νέα για το Κρεμλίνο. Αλλά απείρως πιο ευάλωτη από τις ΗΠΑ εμφανίζεται η Ε.Ε. Ηδη, Γαλλία και Ιταλία κατηγορούν τη Γερμανία για οικονομικό και ενεργειακό εθνικισμό, Γερμανία και Ισπανία συγκρούονται με τη Γαλλία για τον αγωγό φυσικού αερίου MidCat στα Βαλκάνια, Γερμανία και Πολωνία βρουν κοινόν εναγόν των ΗΠΑ και Νορβηγίας για τις τιμές του υγροποιημένου αερίου. Κι ακόμη δεν μίληκε ο χειμώνας.

νών σε τρία μέτωπα ταυτόχρονα –βορειοανατολικά στο Χάρκοβο, ανατολικά στο Ντονμπάς και νότια στη Χερσώνα– συρρικνώνει τις ρωσικές κτήσεις και πλήττει καίρια το γόητρο του Πούτιν, ο οποίος έχει βάσιμους λόγους να φοβάται ότι τα χειρότερα έπονται.

Η τήρη είναι επικίνδυνο ζώο, αλλά μια πληγωμένη τήρη, στριμωγμένη στη γωνία, χωρίς οδό διαφυγής, είναι απείρως πιο επικίνδυνη. «Η πυρηνική απειλή

του Πούτιν είναι πραγματική», έγραφε την Τρίτη η Wall Street Journal. «Δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τις πυρηνικές απειλές του Πούτιν», συνηγορούσαν την ίδια μέρα οι Financial Times. «Η Δύση πρέπει να αποτρέπει την καταστροφή», ήταν ο τίτλος κύριου άρθρου της Washington Post, μία ημέρα νωρίτερα, όπου σπληνιζούνταν ως ανεύθυνες οι δηλώσεις Πετρέους.

Όσοι βιάζονται να προσπεράσουν σαν απλό πυροτέχνημα τις απειλές της Μόσχας επισημαίνουν ότι για να φορτωθούν από τις αποθήκες τους σε πυραύλους, εκτοξευτήρες, πλοία και αεροπλάνα τα μικρά πυρηνικά όπλα, χρειάζονται κάποιες ώρες, που σημαίνει ότι οι αμερικανικοί δορυφόροι θα έχουν χρόνο να εντοπίσουν τις υποπτες κινήσεις και να εξουδετερώσουν τους εκτοξευτήρες προτού ενεργοποιηθούν. Ωστόσο, κάτι τέτοιο θα έφερνε σε άμεση σύγκρουση, έστω και με συμβατικά όπλα, NATO και Ρωσία. Από την άλλη, ενδεχόμενη χρήση τακτικού πυρηνικού όπλου, έστω και σε απλή επίδειξη δύναμης, θα προκαλούσε διεθνή κατακραυγή και απομόνωση της Ρωσίας, ακόμη και από τους πιο στενούς

συμμάχους της, χωρίς να αλλάξει τίποτα ουσιαστικό στο πεδίο της μάχης. Και πάλι, όμως, ουδείς μπορεί να αποκλείσει κατηγορηματικά αυτό το σενάριο, αν η Ρωσία βρεθεί μπροστά στο φάσμα μιας ιστορικής ταπεινώσης.

Ανακεφαλαιώνοντας τα διδάγματα από τον παρ' ολίγον Αρμαγεδδώνα του 1962 ένα χρόνο αργότερα, ο Τζον Κένεντι, μιλώντας στο αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Ουάσιγκτον, είπε: «Καθώς υπερασπιζόμαστε τα συμφέροντά μας, οι μεγάλες δυνάμεις οφείλουμε να αποφύγουμε συγκρούσεις όπου ένας εκ των αντιπάλων υποχρεώνεται να επιλέξει ανάμεσα στην ταπεινωτική υποχώρηση και στον πυρηνικό πόλεμο. Αν πράξουμε το αντίθετο στην πυρηνική εποχή, αυτό θα σημαίνει τη χρεοκοπία της πολιτικής μας ή τον συλλογικό θάνατο της ανθρωπότητας». Ίσως ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Αντονι Μπλίνκεν να είχε κατά νου τις προειδοποιήσεις του Κένεντι όταν δήλωνε από το Περού ότι «αυτή η κρίση θα επιλυθεί τελικά μέσω της διπλωματίας, κι όταν ο πρόεδρος Πούτιν δείξει ότι εννοεί σοβαρά να εμπλακεί διπλωματικά, θα είμαστε εδώ».

REUTERS

Κωνσταντίν Σόνιν, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου

Δεν υπάρχει πια καλό τέλος για τον Πούτιν

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Η επιστράτευση έχει προκαλέσει πανικό στη ρωσική κοινωνία, η οποία βρίσκεται πια στη φάση της συνειδητοποιήσεως γύρω από το μέτωπο στην Ουκρανία. Είναι το κλίμα που μεταφέρει στην «Κ» ο Ρώσος οικονομολόγος, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου, Κωνσταντίν Σόνιν. «Παρακολουθώ στενά τον Πούτιν εδώ και 23 χρόνια», μας λέει χαρακτηριστικά, μιλώντας για μια προσωπικότητα η οποία αρέσκεται στο μπουλίνγκ* (όσο περισσότερο χώρο του αφήνεις, τόσο πιο επικίνδυνο τον κάνεις». Ο Σόνιν θεωρεί ότι το ρωσικό καθεστώς έχει τη δυνατότητα να υποστηρίξει για χρόνια ακόμη αυτόν τον πόλεμο, όμως βάζει τον αστερίσκο της αυξανόμενης κοινωνικής δυσανεξίας στην πατρίδα του. Θεωρεί ότι ο Πούτιν θα εξωθηθεί στην έξοδο, όμως «δεν είμαστε ακόμη εκεί».

– Με την ανακοίνωση της επιστράτευσης, βλέπουμε Ρώσους πολίτες να αναζητούν την έξοδο προς τις γειτονικές χώρες. Ποιο είναι σήμερα το κλίμα στη Ρωσία;

– Ο πληθυσμός στη Ρωσία κατά ένα μεγάλο μέρος βρίσκεται σε καθεστώς πανικού. Είναι η στιγμή της αφύπνισης για τη ρωσική κοινωνία. Από την άνοιξη ήταν σαφές ότι ο ρωσικός στρατός είχε σοβαρές απώλειες στην Ουκρανία. Είχε φανεί ότι τα ρωσικά στρατεύματα ήταν μν

ανταγωνιστικά, δυσανάλογα σε σχέση με τους στόχους του Πούτιν στο πεδίο. Είχαμε μια μορφή εθελοντικής επιστράτευσης, με κίνητρο μισθούς 10 φορές υψηλότερους από το μέσο εισόδημα στη Ρωσία. Ωστόσο, δεν υπήρξε ιδιαίτερη ανταπόκριση. Η υποχρεωτική επιστράτευση ήταν ζήτημα χρόνου. Τώρα, οι Ρώσοι συνειδητοποιούν τι συμβαίνει στη ζωή τους.

– Η επιμονή του Πούτιν στην Ουκρανία είναι σε θέση να απειλήσει τη θέση του στην εξουσία; Ή είναι αδιαμφισβήτητη η κυριαρχία του παρά το κόστος του πολέμου;

– Θα εξωθηθεί εκτός εξουσίας. Δεν υπάρχει άλλο τέλος για εκείνον. Οι τελευταίες εξελίξεις τον έφεραν πιο κοντά στην έξοδο. Αλλά δεν είμαστε ακόμη εκεί. Είναι αποδυναμωμένος, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα αντικατασταθεί άμεσα.

– Ήταν τα μεγάλα κέρδη από τις υψηλές τιμές που έδωσαν στον Πούτιν τη δυνατότητα να κόψει τις ροές φυσικού αερίου προς την Ευρώπη; Ήταν επειδή έβλεπε ότι θα το έκανε η Ευρώπη και ήθελε να το κάνει εκείνος πρώτος; Ήταν για να κάμψει τον ζήλο της δυτικής υποστήριξης στην Ουκρανία;

– Αυτό που έκανε ο Πούτιν ήταν απάντηση σε αυτό που έκανε η Ευρώπη. Μόλις οι ευρωπαϊκές χώρες ανακοίνωσαν τον στόχο πλήρους απεξάρτη-

«Υπάρχει τεράστιο κύμα brain drain. Ο αντίκτυπος του πολέμου είναι μεγαλύτερος απ' ό,τι στην κατάρρευση της Σοβιετικής Ενωσης», λέει ο Κωνσταντίν Σόνιν. «Είναι καταστροφικό για τη Ρωσία».

σης από το ρωσικό αέριο, ο Πούτιν επιχειρήσει να αντιδράσει, κόβοντας την παροχή πρώτος. Στην πράξη όμως δεν κέρδισε κάτι με αυτό. Αντιθέτως, επιταχύνει την οριστική απεξάρτηση της Ευρώπης.

– Πόσο έχουν στοιχίσει οικονομικά στη Ρωσία οι κυρώσεις της Δύσης;

– Οι κυρώσεις, το κόστος του πολέμου και οι αποχωρήσεις επιχειρήσεων –αυτές ίσως πο- νούν ακόμη περισσότερο– εί-

ναι παράγοντες που πλήττουν τη ρωσική οικονομία. Σε ορισμένους τομείς, όπως η αυτοκινητοβιομηχανία, η παραγωγή έχει σχεδόν διακοπεί. Σε άλλους, που σχετίζονται με τον πόλεμο, όπως η κατασκευή αρμάτων, η δραστηριότητα είναι ενισχυμένη. Αλλά υπάρχουν και αμυντικοί τομείς που έχουν πληγεί από τις κυρώσεις, μειώνοντας τις δυνατότητες της Ρωσίας στο πεδίο.

– Για πόσο ακόμη πιστεύετε

“

Στη Ρωσία σβήνουν 30 χρόνια εξέλιξης – Τώρα έφτασε η στιγμή της αφύπνισης για τη ρωσική κοινωνία.

ότι ο Πούτιν θα είναι ικανός να υποστηρίξει αυτόν τον πόλεμο από οικονομικής άποψης; – Η Ρωσία ξεκίνησε τον πόλεμο όταν η οικονομία της ήταν σε καλή κατάσταση. Επίσης πρόκειται για μια τεράστια χώρα. Ο Πούτιν έχει τη δυνατότητα να υποστηρίξει αυτόν τον πόλεμο για χρόνια ακόμη. Το ερώτημα είναι πόσο χρόνο διαθέτει στην πράξη, δεδομένης της αυξανόμενης δυσανεξίας του ρωσικού λαού.

– Μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία είναι σε εξέλιξη ένα ρωσικό brain drain. Ποια είναι η εικόνα που έχετε για τους καταρτισμένους επαγγελματίες που εγκαταλείπουν τη Ρωσία; Είναι κάποιες χώρες ή τομείς που κερδίζουν από την εξέλιξη;

– Υπάρχει τεράστιο κύμα brain drain. Ο αντίκτυπος του πολέμου είναι μεγαλύτερος από ό,τι στην κατάρρευση της Σοβι-

ετικής Ενωσης. Στη Ρωσία σήμερα σβήνουν 30 χρόνια εξέλιξης. Αυτός ο πόλεμος σκοτώνει τις κοινωνικές επιστήμες στη χώρα. Κάποιοι έμειναν. Όμως εκατοντάδες χιλιάδες ρωσικά μυαλά έφυγαν. Είναι καταστροφικό για τη Ρωσία. Οι χώρες που δέχονται Ρώσους πρόσφυγες μπορούν να κερδίσουν πολλά από τα μυαλά που εγκαταλείπουν τη Ρωσία, αν τα εντάξουν στις κοινωνίες τους. Δείτε τη δεκαετία του '90, όταν το Ισραήλ υποδέχθηκε επιστήμονες της Σοβιετικής Ενωσης. Συντέλεσαν τα μέγιστα στο ισραηλινό οικονομικό θαύμα. Τώρα μιλάμε για ακόμη πιο καταρτισμένους και παραγωγικούς επιστήμονες.

– Ένας στριμωγμένος Πούτιν είναι ένας επικίνδυνος Πούτιν; Ή είναι απλώς ένας αποδυναμωμένος Πούτιν;

– Παρακολουθώ τον Πούτιν στενά εδώ και 23 χρόνια. Θεωρώ ότι γνωρίζω αρκετά για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί. Ο Πούτιν είναι ένας άνθρωπος που βασίζει τις πράξεις του στη λογική του ισχυρού έναντι του αδύναμου. Είναι πραγματικά επικίνδυνος όταν αντιμετωπίζει κάποιον αδύναμο, κάποιον στον οποίο μπορεί να κάνει μπουλίνγκ και να τον εκμεταλλευτεί. Οποτε έχει αναμετρηθεί με κάποιον ισχυρό, συνήθως έχει αποτύχει. Οσο ισχυρότερη είναι η απάντηση που παίρνει, τόσο πιο αδύναμος είναι στην πράξη.

Οι ενδιάμεσες εκλογές θα κριθούν στην αντλία

Οι τιμές των καυσίμων, «πονοκέφαλος» για Μπάιντεν και Δημοκρατικούς

Της ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΞΗ

Στις αρχές Νοεμβρίου, οι Αμερικανοί προσέρχονται στις κάλπες των ενδιάμεσων εκλογών, στις οποίες θα κριθεί αν οι Δημοκρατικοί θα συνεχίσουν να ελέγχουν το Κογκρέσο ή αν αυτό θα περάσει υπό τον έλεγχο των Ρεπουμπλικανών, τινάζοντας στον αέρα την ατζέντα του προέδρου Μπάιντεν. Η μέγιστη δυνατή αναταραχή θα ωφελήσει τους Ρεπουμπλικανούς, γι' αυτό μπορεί κανείς να είναι βέβαιος ότι τις προσεχείς τέσσερις εβδομάδες θα υπάρξει εν αθρονία.

Το βασικό πεδίο στο οποίο θα κριθεί το εκλογικό αποτέλεσμα είναι το πεδίο του πληθωρισμού. Οι Δημοκρατικοί έχουν ελπίδες εκλογικής επιβίωσης μόνο αν πείσουν το εκλογικό σώμα ότι υπεύθυνη για την άνοδο των τιμών δεν είναι η πολιτική της κυβέρνησης, αλλά η ιoxύς μεγάλων εταιρειών που εκμεταλλεύονται τη συγκυρία. Παρτηρητές όπως ο Ντέιβιντ Ντάγιεν, διευθυντής του περιοδικού American Prospect, χαρακτηρίζουν «ύποπτα» τα διαδοχικά κλεισίματα διυλιστηρίων δήθεν «για συντήρηση» ή «επισκευές», μετά τα οποία οι τιμές των καυσίμων, που αποκλιμακώνονταν τους τελευταίους μήνες, πήραν και πάλι την ανηφόρα. Ακόμα όμως και αν οι ευθύνες αποδοθούν σε όσους κερδοσκοπούν ή

Οι τιμές των καυσίμων (και) στην Αμερική, που αποκλιμακώνονταν τους τελευταίους μήνες, πήραν πάλι την ανηφόρα. Ο Τζο Μπάιντεν απευθύνθηκε στα διυλιστήρια - πετρελαϊκές σε αυστηρό ύφος: «κατεβάστε τις τιμές τώρα!». Είς μάτην.

Ποντάρουν στο θέμα των αμβλώσεων

Η μεγάλη ελπίδα των Δημοκρατικών προκειμένου να διατηρήσουν με τις φαρμακευτικές εταιρείες την ισχύ ηλαιοψηφία των πέντε εδρών στη Βουλή και της μιας έδρας στη Γερουσία είναι οι γυναίκες και όσοι διαφωνούν με την ανελεύθερη στροφή της χώρας στο θέμα των αμβλώσεων. Από τη στιγμή που έγινε γνωστή η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, που επιτρέπει στις πολιτείες να επιβάλλουν απαγορεύσεις στις αμβλώσεις, οι εγγραφές γυναικών στους εκλογικούς καταλόγους αυξήθηκαν κατακόρυφα, ενώ το ζήτημα αναφέρεται στις δημοσκοπήσεις ως ο υπ' αριθμόν 1 λόγος που στέλνει αδιάφορους κατά τα άλλα ψηφοφόρους στις κάλπες. Το προβόδισμα των Ρεπουμπλικανών μειώθηκε και μεγάλο μέρος της προεκλογικής καμπάνιας των Δημοκρατικών υποψηφίων οικοδομήθηκε γύρω από το ζήτημα αυτό. Το πρόβλημα για τους Δημοκρατικούς είναι ότι, σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, ο αριθμός ψηφοφόρων που ιεραρχούν ως πρώτα τα ζητήματα της οικονομίας είναι τριπλάσιος από αυτούς που ιεραρχούν το ζήτημα των αμβλώσεων.

κανικό δημόσιο να διαπραγματεύεται τις τιμές των φαρμάκων με τις φαρμακευτικές εταιρείες και η οποία όταν εφαρμοστεί, το 2026, πρόκειται να οδηγήσει σε μείωση της φαρμακευτικής δαπάνης για το δημόσιο και τους ιδιώτες.

Είναι πολύ δύσκολο όλα αυτά να συνδεθούν απευθείας με την καθημερινότητα των πολιτών και να κινητοποιήσουν μεγάλες μάζες ψηφοφόρων υπέρ των Δημοκρατικών. Πιο πιθανό είναι το αντίθετο, οι Ρεπουμπλικανοί να αυξήσουν τα ποσοστά τους επαναλαμβάνοντας στους πολίτες που ζορίζονται να πληρώσουν το σούπερ μάρκετ ότι η κυβέρνηση τους κατέστρεψε, ότι στέλνει τα αμερικανικά ορυκτά καύσιμα στην Ευρώπη, ενώ η χώρα θα μπορούσε να είναι αυτάρκης, και ότι οι ίδιοι είναι πιο αξιόπιστοι στη διαχείριση της οικονομίας. Ο Λευκός Οίκος το γνωρίζει αυτό και προσπαθεί με κάθε τρόπο να αυξή-

σει τη διαθεσιμότητα καυσίμων. Διοχετεύει στην κατανάλωση με τη στρατηγικά αποθέματα των Ηνωμένων Πολιτειών, που βρίσκονται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, και ενδιαφέρεται ζωηρά για μια συμφωνία με τον πρώην «δαίμονα» Νικόλας Μαδούρο της Βενεζουέλας, ώστε να εισάγουν και πάλι οι ΗΠΑ πετρέλαιο από τη Βενεζουέλα.

Ρωσία και ΟΠΕΚ

Την ίδια στιγμή, η Ρωσία και ο ΟΠΕΚ ανακοίνωσαν μείωση της παραγωγής κατά 2 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως, φιλοδοξώντας να ωθήσουν την τιμή του πετρελαίου και πάλι πάνω από τα 100 δολάρια το βαρέλι. Η αποσκίρτηση της Σαουδικής Αραβίας από τη χορεία των πάντα αξιόπιστων συμμάχων της Αμερικής και η σύμπτωση της με τη Ρωσία στην απόφαση αυτή είναι σίγουρο ότι θα αποτελέσει πεδίο ρεπουμπλικανικής κριτικής προς την εξωτερική

πολιτική του Λευκού Οίκου.

Αντιστοίχως, η σφοδρή κριτική που είχε δεχθεί ο Τζο Μπάιντεν μετά την καταστροφική αποχώρηση από το Αφγανιστάν το καλοκαίρι του 2021 συνέβαλε στην απόφασή του να δείξει «σκληρό» προφίλ στον πόλεμο με τη Ρωσία, παρά τους τεράστιους κινδύνους που εγκυμονεί μια τέτοια σύγκρουση. Τώρα, όμως, επικρίνεται και γι' αυτό, με το ρεπουμπλικανικό Fox News να έχει μετατραπεί σε φωνή του αντιπολεμικού κινήματος και τους Ρεπουμπλικανούς υποψηφίους να αλιεύουν ψήφους όσων θέλουν να τελειώσει ο πόλεμος το ταχύτερο δυνατόν.

Η χρήση πυρηνικών όπλων, έστω και μικρής ισχύος, είναι υψίστης σημασίας απόφαση, που κανονικά δεν πρέπει να ληφθεί από κανέναν και σε καμία περίπτωση. Αν όμως ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν έχει αποφασίσει να στείλει κάποιο πυρηνικό μήνυμα προς τις ΗΠΑ, το λογικό θα ήταν να το πράξει πριν από τις αμερικανικές εκλογές. Το σίγουρο είναι ότι έτσι σκέφτεται ο Βορειοκορεάτης Κιμ Γιονγκ Ουν, ο οποίος ετοιμάζει την έβδομη βορειοκορεατική πυρηνική δοκιμή. Μετά ένα διάλειμμα πέντε ετών στις πυρηνικές δοκιμές, ο Κιμ ετοιμάζεται να δείξει με τον δικό του τρόπο ότι η διπλωματία απέτυχε. Πιθανότερος χρόνος δοκιμής, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, μετά το συνέδριο του Κομμουνιστικού Κόμματος Κίνας, για να μη στενοχωρήσει τον Κινέζο πρόεδρο Σι, και πριν από τις ενδιάμεσες εκλογές των ΗΠΑ, για τον αντίστροφο λόγο.

Εμφυλιοπολεμικό κλίμα που όλο και βαραίνει στις ΗΠΑ

Από την πώλωση στο σχίσμα

Του ΚΕΝ ΜΠΕΝΣΙΝΤΖΕΡ
THE NEW YORK TIMES

Λίγες ημέρες μετά την έρευνα του FBI στην έπαυλη του Ντόναλντ Τραμπ στο Μαρά-α-Λάγκο της Φλόριντα, αναλυτές του Διαδικτύου παρατήρησαν ένα ανησυχητικό φαινόμενο. Τα μηνύματα στο Twitter για «εμφύλιο πόλεμο» είχαν αυξηθεί κατά 3.000% μέσα σε λίγες μόλις ώρες, καθώς οι οπαδοί του τέως προέδρου κατέκριναν την έφοδο των ομοσπονδιακών αρχών. Αντίστοιχες τάσεις καταγράφηκαν και στις υπόλοιπες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, ενώ η χρήση της φράσης «εμφύλιος πόλεμος» διπλασιάστηκε μέσα σε λίγα 24ωρα σε ραδιοφωνικές εκπομπές και podcast σύμφωνα με την εταιρεία - παρατηρητήριο των MME Critical Mention.

Ενάμιση και πλέον αιώνα μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου στις ΗΠΑ, οι αναφορές σε εμφύλια σύρραξη, ιδίως ενόψει των ενδιάμεσων εκλογών του Νοεμβρίου, είναι καθημερινές από τα δεξιά του ιδεολογικού φάσματος. Παρότι ο όρος χρησιμοποιείται συνήθως μεταφορικά και αναφέρεται στην ιδεολογική πώλωση στη χώρα, για πολλούς η φράση αυτή αποτελεί υπαρκτή προοπτική.

Σφυγμομετρήσεις, έρευνες και η αύξηση των απειλών δείχνουν ότι πολλοί Αμερικανοί αναμένουν -με κάποιους να εύχονται- το ενδεχόμενο παρατεταμένης πολιτικής έντασης και βίας, σύμφωνα με μελετητές του εξτρεμισμού. Παρότι η τάση είναι ξεκάθαρη, οι ειδικοί δυσκολεύονται να την ερμηνεύσουν.

Κάποια ακροδεξιά στοιχεία χρησιμοποιούν τον όρο «εμφύλιος» ως απρόκαλυπτο κάλεσμα σε ένοπλη κατάληψη της εξουσίας. Άλλοι οραματίζονται μακροχρόνια ρωική αντίσταση, με ξεσπάσματα πολιτικής βίας. Μία

τρίτη ομάδα εκτιμά ότι η χώρα εισέρχεται σε «ψυχρό εμφύλιο πόλεμο», που εκδηλώνεται με οξεία πώλωση και καχυποψία, χωρίς όμως «θερμά» επεισόδια.

Οι φωνές υπέρ της βίας δεν προέρχονται μόνο από ανώνυμους λογαριασμούς. Η βουλευτής των Ρεπουμπλικανών Μάρτζορι Τέιλορ-Γκριν έχει καταγγείλει τον πρόεδρο Μπάιντεν για ύπαρξη σχεδίου για δολοφονία κάθε Ρεπουμπλικανού. Οι ειδικοί εξηγούν ότι η σταθερή ροή πολεμοχαρούς ρητορικής έχει δημιουργήσει προσδοκία μελλοντικής πολιτικής βίας. Πρόσφατη δημοσκόπηση του βρετανικού YouGov έδειξε ότι το 54% των Ρεπουμπλικανών πιστεύει ότι ένας εμφύλιος είναι «μάλλον πιθανός» εντός της προσεχούς δεκαετίας. Πριν από δύο χρό-

Οι ειδικοί προειδοποιούν ότι η σταθερή ροή διχαστικής ρητορικής δημιουργεί συνθήκες για πολιτική βία.

νια, δημοσκόπηση της ίδιας εταιρείας σε αντίστοιχο δείγμα αμερικανικού πληθυσμού είχε δείξει ότι 60% των ερωτηθέντων πίστευαν ότι ένας εμφύλιος ήταν μία ιδιαίτερα απομακρυσμένη πιθανότητα.

Οι Ρεπουμπλικανοί ισχυρίζονται πάντα ότι η φρασολογία τους αποτελεί απλή πολιτική ρητορική, κατηγορώντας τους Δημοκρατικούς για παραποίηση της με στόχο την ενίσχυση της πώλωσης. Οι Δημοκρατικοί και η Αριστερά, λένε οι Ρεπουμπλικανοί, είναι αυτοί που εξωθούν στη βία, όταν αποκαλούν την ιδεολογία των οπαδών του Τραμπ «ημι-φασισμό», όπως πρόσφατα έκανε ο πρόεδρος Μπάιντεν.

Ο τέως πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ (πλάτη) σε πρόσφατη ομιλία του στο Ουάσι. Η πλειονότητα των οπαδών του κρατούσε πλακάτ με τα οποία του ζητούσε «να σώσει την Αμερική».

Βραβείο Νομπελ Ειρήνης

Απονεμήθηκε στον ακτιβιστή υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων **Αλεξ Μπαλιάτσκι**, στη ρωσική ανθρωπιστική οργάνωση Memorial και στην ουκρανική οργάνωση Κέντρο για τα Πολιτικά Δικαιώματα.

140 βραβευθέντες με το βραβείο Ειρήνης από το 1901 μέχρι το 2022.

110 πρόσωπα και **30** οργανισμοί.

18 γυναίκες έχουν τιμηθεί, μεταξύ των οποίων και η νεότερη κάτοχος βραβείου Νομπελ **Μαλάλα Γιουσοφζάι**, 17 ετών το 2014.

ΠΡΟΣΦΑΤΟΙ ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΕΣ

2021: Ντιμίτρι Μουράτοφ (Ρωσία), Μαρία Ρέσα (Φιλιππίνες)

2020: Παγκόσμιο Πρόγραμμα Τροφίμων

2019: Αμπί Αχμέντ (Αιθιοπία)

2018: Νάντια Μουράντ (Ιράκ), Ντένις Μουκουέγκε (Α.Δ. Κονγκό)

2017: Διεθνής Εκστρατεία για την Εξάλειψη των Πυρηνικών Όπλων (ICAN)

Βραβείο Νομπελ Ειρήνης με φόντο τον πόλεμο

ΟΣΛΟ. Τον έγκλειστο ακτιβιστή υπέρ της δημοκρατίας στη Λευκορωσία, Αλεξ Μπαλιάτσκι, τη ρωσική ανθρωπιστική οργάνωση Memorial και το ουκρανικό Κέντρο για τα Πολιτικά Δικαιώματα βράβευσε η νορβηγική επιτροπή με το Νομπελ Ειρήνης, σηματοδοτώντας την πρόθεσή της να τιμήσει όσους αγωνίζονται για την «ειρηνική συνύπαρξη». «Οι βραβευθέντες εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών στις χώρες τους. Προώθησαν εδώ και χρόνια το δικαίωμα άσκησης κριτικής στην εξουσία και τις προστασίες των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών», επισήμανε η επικεφαλής της νορβηγικής Ακαδημίας Νομπελ, Μπέριτ Ράις-Ανερσεν.

Η επιτροπή κάλεσε τη Λευκορωσία να αποφυλακίσει άμεσα τον Μπαλιάτσκι, προκειμένου ο βετεράνος ακτιβιστής να παραστεί στην τελετή βράβευσης που στις 10 Δεκεμβρίου στο δημαρχείο του Οσλο, όπου ο κάθε νικητής θα λάβει επιταγή για τα 10 εκατ. σουηδικές κορώνες (περίπου 1 εκατ. ευρώ) του βραβείου.

Η απόφαση της επιτροπής θεωρήθηκε ότι αποτελεί απάντηση στην πολιτική του Ρώσου προέδρου Πούτιν, με αφορμή τα 70ά του γενέθλια. Η κ. Ράις-Ανερσεν υπογράμμισε, ωστόσο, ότι η επιλογή των βραβείων δεν είχε στόχο τον Πούτιν, παρά τη στενή συμμαχία μεταξύ Πούτιν και του Λευκορώσου προέδρου, Αλε-

ξάντρ Λουκασένκο. Ο Μπαλιάτσκι, επικεφαλής της οργάνωσης «Βιά-σνα», κρατείται από τον Ιούλιο και γίνεται έτσι ο τέταρτος έγκλειστος βραβευθείς με βραβείο Νομπελ Ειρήνης, μετά τον Γερμανό Καρλ φον Οσιέτσκι το 1935, την Αούνγκ Σαν Σου Τσι από τη Μιανμάρ το 1991 και τον Κινέζο Λιου Σιαοππό το 2010. Ο Λευκορώσος τιμηθείς είναι από τις ιδρυτικές φυσιογνωμίες του δημοκρατικού κινήματος στη χώρα του, με παρουσία 30 και πλέον ετών.

Η οργάνωση Memorial ιδρύθηκε από τον Σοβιετικό νομπελίστα και αντιφρονούντα Αντρέι Ζαχάροφ, με αρχική αποστολή την καταγραφή των εγκλημάτων του σταλινισμού και τη διατήρηση της μνήμης και

των βιωμάτων εκατομμυρίων Σοβιετικών, θυμάτων των στρατοπέδων εργασίας, γκούλαγκ. Το έργο της οργάνωσης για τις σύγχρονες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των έφερε, όμως, αντιμέτωπη με την οργή των Αρχών, που διέταξαν τη διάλυσή της.

Το ουκρανικό Κέντρο για τα Πολιτικά Δικαιώματα ιδρύθηκε το 2007, με στόχο την εκπαίδευση στελεχών στην αποτελεσματική πολιτική οργάνωση και την αξιοποίηση του διεθνούς δικαίου για την καταπολέμηση αδικιών. Το Κέντρο εργάζεται σήμερα με στόχο τη συλλογή επιβαρυντικών στοιχείων για την παραπομπή Ρώσων στρατιωτικών για εγκλήματα πολέμου στην Ουκρανία.

Διαμάντια στο νησί μας

Ρονάλντο, Μέσι, Πούσκας, Μπεκενμπάουερ και άλλοι θρύλοι στα κυπριακά γήπεδα

ΤΟΥ ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Πριν από περίπου μία εβδομάδα η Κύπρος γιόρτασε την ανεξαρτησία της. Από τότε (1960) λίγοι άνθρωποι την έχουν επισκεφτεί ως επίσημοι προσκεκλημένοι. Ηγέτες χωρών που ήταν πασίγνωστοι και είχαν επιρροή στα πολιτικά δρώμενα στην παγκόσμια σκακιέρα. Για να μη χαθούμε στη μετάφραση ένας από τους πρόσφατα πολιτικούς ηγέτες ήταν ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Τζον Μπάιντεν, μόνο που το 2014 ήταν Αντιπρόεδρος. Υπήρξαν και άλλες προσωπικότητες που ήρθαν στο νησί μας όπως η Βασίλισσα Αγγλίας το 1993, ή η πιο πρόσφατη επίσκεψη του Πάπα Φραγκίσκου (2021). Βέβαια και η παρουσία του Σοβιετικού κοσμοναύτη Γιούρι

Εστω και σε φιλικό επίπεδο, αγωνίστηκε το 1962 στο παλιό ΓΣΠ με αντιπαλούς την Ομόνοια και τον ΑΠΟΕΛ ο περίφημος Εουσέμπιο, λίγο μετά την ανακήρυξη του ως κορυφαίου παίκτη της Ευρώπης.

Γκαγκάριν το 1962, αλλά και οι παγκοσμίου φήμης ηθοποιοί όπως η Ράκελ Ουέλς, η Μπιζίντ Μπαρντό, η Ελίζαμπεθ Τέιλορ, ο Ρίτσαρντ Μπάρντον κ.ά.

Το νησί της Αφροδίτης, όπως αποκαλείται η Κύπρος, δεν έχει φιλοξενήσει μόνο τεράστιες προσωπικότητες από το χώρο της πολιτικής, της θρησκείας, των επιστημών και της τέχνης. Φιλοξένησε και παγκόσμιας φήμης ποδοσφαιρικά αστέρια. Την περασμένη Πέμπτη (6/10/22) ένας παγκόσμιος κλάσος ποδοσφαιριστής και από τους πλέον αναγνωρίσιμους στον κόσμο, ο Κριστιάνο Ρονάλντο (είμαστε στην εποχή των social media) επισκέφτηκε το νησί μας φορώντας τη φανέλα της Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, στον αγώνα της για την 3η αγωνιστική του Γιουρόπα Λιγκ για τον αγώνα με την Ομόνοια Λευκωσίας. Δεν ήταν η πρώτη φορά που ήρθε στην Κύπρο. Ήταν όμως η πρώτη φορά που ήρθε ως μέλος της περίφημης Αγγλικής ομάδας που θεωρείται η δημοφιλέστερη στον κόσμο. Ο Κριστιάνο αγωνίστηκε στο ΓΣΠ και με την εθνική Πορτογαλίας αλλά και με τη φανέλα της Ρεάλ Μαδρίτης για αγώνα του Τσάμπιονς Λιγκ κόντρα στον ΑΠΟΕΛ.

Μέσω του ποδοσφαίρου η Κύπρος είναι τυχερή που μπορεί να φιλοξενεί αθλητές οι οποίοι υπέγραψαν την καριέρα τους με χρυσά γράμματα. Μερικοί θεωρούνται και από τους κορυφαίους του αθλήματος δίνοντας έτσι την ευκαιρία σε χιλιάδες Κύπριους λάτρεις της στρογγυλής θεάς να τους απολαύσει.

Τον Πελέ λίγοι τον απόλαυσαν πέραν της Βραζιλίας και αυτοί ήταν όσοι είχαν την τύχη να δουν την εθνική του σε τελικές φάσεις παγκοσμίου κυπέλλου. Κάποιοι και σε μερικά φιλικά από τις περιόδους που έκανε τότε η σπουδαία εκείνη ομάδα. Ούτε ο Μαραντόνα ήρθε ποτέ στην Κύπρο, διότι όταν ο Απόλλωνας κληρώθηκε με την Μπαρτσελόνα αγωνίστηκε μόνο στον πρώτο αγώνα στο Καμπ Νου.

Μια μεγάλη μορφή του παγκόσμιου ποδοσφαίρου που αγωνίστηκε στο νησί μας ήταν όμως ο Λιονέλ Μέσι. Και αυτός σε αγώνα του Τσάμπιονς Λιγκ με αντιπαλό τον ΑΠΟΕΛ το 2014 στον οποίο αγωνίστηκαν επίσης οι Ντάνι Άλβες, Λουίς Σουάρες, Πίκε και Ζόρντι Άλμπα.

Πέραν όμως του Κριστιάνο Ρονάλντο και του Μέσι πάμε να θυμηθούμε μερικούς από τους κορυφαίους ποδοσφαιριστές στον κόσμο και αγωνίστηκαν στην Κύπρο.

Εστω και σε φιλικό επίπεδο αγωνίστηκε το 1962 στο παλιό ΓΣΠ με

Αριστερά ο Ρουντ Γκούλιτ σε αγώνα της Ολλανδίας κόντρα στην Κύπρο για τα προκριματικά του Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος του 1988 και δεξιά ο Κριστιάνο Ρονάλντο στο πρόσφατο παιχνίδι της Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ με την Ομόνοια στο ΓΣΠ.

αντιπαλούς την Ομόνοια και τον ΑΠΟΕΛ ο περίφημος Εουσέμπιο λίγο μετά την ανακήρυξη του ως κορυφαίου παίκτη της Ευρώπης. Η Μπενφίκα, δισ πρωταθλήτρια Ευρώπης, έδινε φιλικά στο Ισραήλ και ο Γιόζεφ Κιούνστλερ φίλος του τότε προπονητή της Πορτογαλικής ομάδας Μπέλα Γκούντμαν μετέβη στη γειτόνα χώρα και τον έπεισε για δύο φιλικά παιχνίδια με Ομόνοια και ΑΠΟΕΛ.

Νωρίτερα το καλοκαίρι του 1957 ο φημισμένος Ούγγρος διεθνής ποδοσφαιριστής Φέρεντς Πούσκας λίγο πριν ενταχθεί στη Ρεάλ Μαδρίτης φόρεσε τη φανέλα του Πεζοπορικού και έδωσε πέντε φιλικούς αγώνες, δύο με την Ανόρθωση, με τη μικτή Λευκωσίας, την ΑΕΛ και τον Άρη. Η καθοδός του επιτεύχθηκε λόγω της φιλίας που τον συνέδεε με τον τότε προπονητή του Πεζοπορικού, Γκιούλα Ζέγκελερ.

Άλλη μια τεράστια φυσιογνωμία ήταν και ο Τζορτζ Μπεστ. Σε μια περίοδο κοντά στα 70's με την εθνική του ομάδα, ο σπουδαίος Μπεστ αγωνίστηκε στη νίκη της εθνικής του με 3-0 στο παλιό ΓΣΠ. Αντίπαλος της Κύπρου βρέθηκε επίσης και ο περίφημος τερματοφύλακας Παι Τζένιγκς.

Αρτίστεις που έπαιξαν στο νησί μας στο απόγειο της καριέρας τους δεν είναι μόνο οι προαναφερόμενοι. Πριν την κάθοδο της Β. Ιρλανδίας και του Μπεστ η Κύπρος φιλοξένησε για τα προκριματικά του 1966 τη Δυτική Γερμανία. Στην ομάδα της είχε τους μελλοντικούς πρωταθλητές κόσμου Φραντζ Μπέκενμπάουερ και Γκερντ Μίλερ και ο τερματοφύλακας Σεπ Μάγερ. Επίσης ένα από τα καλύτερα δεκάρια στον κόσμο ο Ιταλός

Το καλοκαίρι του 1957 ο φημισμένος Ούγγρος διεθνής ποδοσφαιριστής Φέρεντς Πούσκας, λίγο πριν ενταχθεί στη Ρεάλ Μαδρίτης, φόρεσε τη φανέλα του Πεζοπορικού και έδωσε πέντε φιλικούς αγώνες.

Τζιάνι Ριβέρα αντιμετώπισε την εθνική μας για τα προκριματικά του 1968. Μερικοί ακόμη παγκόσμιας κλάσας ποδοσφαιριστές που πάτησαν στα ταπεινά γήπεδα μας ήταν και ο περίφημος μακρυμάλλινς της Εθνικής Αγγλίας Κέβιν Κίγκαν το 1976 για τα προκριματικά του μουντιάλ '78.

Από τους σημαντικότερες μορφές του αθλήματος ήταν και ο Μισέλ Πλατινί με την σπουδαία ομάδα (Ζιρές, Ντιγκανά κλπ) που διακρίθηκε στο μουντιάλ του 1982. Όπως δύο χρόνια αργότερα το 1983 όταν η Κύπρος αντιμετώπισε την παγκόσμια πρωταθλήτρια Ιταλία του σπουδαίου Ντίνο Τζοφ, (μαζί με τους Σιρέα, Μπέτεγκα και Καμπρίνι) αγωνίστηκε το 1977 εναντίον της Ομόνοιας.

Οι Λεμεσιανοί φίλαθλοι επίσης είχαν την ευκαιρία να δουν από πρώτο χέρι ένα χρόνο νωρίτερα (1987) την εξαιρετική Ολλανδία των Γκούλιτ, Φαν Μπάστεν και Ράικαρντ που έγινε πρωταθλήτρια Ευρώπης (1988).

Το 2001 αγωνίστηκε στο νησί μας και ο νεαρός Ζλάταν Ιμπραϊμόβιτς με τη φανέλα του Άγιαξ απέναντι στον Απόλλωνα ενώ επτά χρόνια αρ-

γότερα (2008) ως ποδοσφαιριστής της Ίντερ απέναντι στην Ανόρθωση.

Ένα ποδοσφαιρικό διαμάντι, ίσως το σπουδαιότερο μαζί με τον Πλατινί που ανέδειξε το Γαλλικό ποδόσφαιρο, ο Ζινεντίν Ζιντάν, τέθηκε αντιμέτωπος με την εθνική Κύπρου το 2002. Η πρωταθλήτρια κόσμου (1998) και Ευρώπης (2000) Γαλλία κέρδισε 2-1, όμως το γκολ του Οκκά που προηγήθηκε ήταν υπέροχο.

Άλλοι ποδοσφαιριστές που αγωνίστηκαν στο νησί μας όταν ήταν στα καλύτερα τους ήταν ο Κ.Χ. Ρουμένιγκε με τη Μπάγερν κόντρα στην Ανόρθωση (1983). Από τους σπουδαιότερους και στο απόγειο της καριέρας τους, που πάτησαν γρασίδι σε Κυπριακό γήπεδο ήταν ο Ιταλός Ντελ Πιέρο και ο Ολλανδός τερματοφύλακας Φαν Ντε Σάαρ με τη Γιουβέντους κόντρα στην Ομόνοια (1999).

Παίκτες όπως ο Έντζο Σίφο με την Άντερλεχτ, ο Δανός Λέριμπε με τον Άγιαξ και ο Γκεόργκι Χάτζι με την Στεάουα όλοι τους απέναντι στην Ομόνοια, ο Ίαν Ρας με τη Λίβερπουλ κόντρα στον Απόλλωνα, ο Βέλγος αρτίστας της Μ. Σίτι Κέβιν Ντε Μπουίνε με την εθνική του, και ο Ράμος της Ρεάλ αντιμετώπισε τον ΑΠΟΕΛ.

Υπάρχουν εκατοντάδες άλλοι που κατέκτησαν τίτλους με τις ομάδες τους αλλά τουλάχιστον όσους επιλέξαμε είναι ενδεικτικό πως η Κύπρος μπορεί να νιώθει ακόμη τυχερή που τέτοιοι ποδοσφαιριστές εμφανίζονται ταλέντο και στα δικά μας ποδοσφαιρικά θέατρα. Δεν συνυπολογίσουμε παίκτες που αγωνίστηκαν με τις ομάδες μας όπως ο Μπλακίν (Άρνς), Καβενάγκι, Μακντέρμοντ (ΑΠΟΕΛ), Ζαρντέλ, Σάβιο (Ανόρθωση), Ζε Ηλίας (Ομόνοια) κλπ.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Στον καθρέφτη...

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΝΟΥ**

Ομολογουμένως η στήλη για δεύτερη συνεχόμενη εβδομάδα ασχολείται μ' ένα θέμα όχι και τόσο πασιάρικο, νοούμενου ότι το περιεχόμενο της σχετίζεται αποκλειστικά και μόνο με το δημοσιογραφικό συνάφι. Δυστυχώς δεν είναι ποδοσφαιρικό, ούτε καν έξω-αγωνιστικό ή κάτι πιο ανάλαφρο.

Αντιθέτως η σοβαρότητά του είναι αναμφισβήτητη αφού έχει να κάνει με την ελευθερία έκφρασης των δημοσιογράφων που δρουν στο χώρο του κυπριακού ποδοσφαίρου. Ένα χώρο καθόλου εύκολο, ούτε και φυσικά αγγελικά πλασμένο καθότι εδώ και πολλά χρόνια αποτελεί πεδίο δράσης για μέλη του υπόκοσμου ή συμμοριών που υπηρετούν συμφέροντα έξω από το άθλημα.

Πέραν των αντικειμενικών δυσκολιών που υπάρχουν, το περιβάλλον καθίσταται πολύ πιο ταξικό αν λάβει κανείς υπόψη ότι μιλάμε για ένα άθλημα που φουντώνει πολλά συναισθήματα, ένα εκ των οποίων είναι ο θυμός. Και όταν ο θυμός μαζικοποιείται λόγω των οπαδικών φρονημάτων που επικρατούν, αντιλαμβάνεται κανείς τη δυσκολία του επαγγελματία να εκφράσει την άποψή του, να κρίνει ή να καταγγείλει πράγματα και καταστάσεις. Το να διαθέτει ο δημοσιογράφος πλήρη ελευθερία στη δουλειά του, μοιάζει πια έως και ανέφικτο και σ' αυτό ευθύνη έχουν αρχικά οι ίδιοι οι επαγγελματίες οι οποίοι ποτέ δεν θεώρησαν προτεραιότητά τους να διεκδικήσουν μαζικά και οργανωμένα την εξασφάλιση της ελευθεροτυπίας.

Ανέκαθεν οι αθλητικογράφοι στην Κύπρο, αντιμετωπίζοντας ομολογουμένως πολλές αντιξοότητες, επέλεξαν να βολεψτούν στην ματαιοδοξία που τους παρέχει από την φύση του το επάγγελμα μέσω της δημόσιας έκθεσης παρά να εξασφαλίσουν εκείνες τις συνθήκες που θα τους καθιστούσαν ελεύθερους στη δουλειά τους.

Επί τούτου ο διαχωρισμός των δημοσιογράφων από την εξουσία (βλέπε ομάδες) δεν επιτεύχθηκε ακόμη και σε εποχές που κρίθηκαν ως ρομαντικές και στις οποίες πρωταγωνιστούσαν παράγοντες μερακλήδες και με αγάπη στο άθλημα.

Πλέον και με τις εποχές αυτές να αποτελούν μέρος της ιστορίας, παραδίδοντας τη σκυτάλη στον κυνισμό και σε επαγγελματίες παράγοντες καμιά φορά αδιότατους, η επίτευξη της ανεξαρτητοποιήσεως των δημοσιογράφων μοιάζει σχεδόν ουτοπική, καθώς οτιδήποτε κριθεί ως εχθρικό της προσπάθειας των παραγόντων να πλουτίσουν, πρέπει να αποδυναμωθεί.

Είναι πλέον δεδομένο ότι οι δημοσιογράφοι μεμονωμένα δεν μπορούν να καταφέρουν κάτι το ουσιαστικό. Ή που θα ξεκινήσει μια προσπάθεια συλλογική ή που θα λαμβάνουν μέρος σε «μηχανισμούς» κινούμενοι ως «μαριονέτες» στα χέρια του δυνατού παράγοντα και των υπαλλήλων του.

Λύσεις ή επιλογές και περιθώρια πολλά δεν υπάρχουν. Για την κατάντια ή και την επιθυμία ανατροπής της κατάστασης, ως κοιταχτεί ο καθένας από μας στον καθρέφτη.

Γνώριμη απόφαση, ορθώς αξιολογημένη!

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

Αλλαγή προπονητή στην ομάδα του ΑΠΟΕΛ. Ούτε εκπλήσσει, ούτε παραξενεύει, λογικά, κάποιον. Γενικότερα στο κυπριακό ποδόσφαιρο, εύκολα και σε μεγάλο αριθμό καταγράφονται κάθε χρόνο αλλαγές προπονητών και στη σχετική λίστα η ομάδα του ΑΠΟΕΛ βρίσκεται στις (πολύ) ψηλές θέσεις. Καθόλου τυχαίος και ο χαρακτηρισμός του... προπονητοφάγου για τον πρόεδρο της ποδοσφαιρικής εταιρίας του ΑΠΟΕΛ Πρόδρομο Πετρίδη.

Και όμως, η τελευταία τέτοια απόφαση της διοίκησης του ΑΠΟΕΛ, ούτε εύκολα πάθηκε, κυρίως ούτε βιαστικά και δύσκολα θα επικριθεί ως προ την αξιολόγησή της παρουσίας Σωφρόνη Αυγουστή και της λύσης του συμβολαίου του. Η διοίκηση Πρόδρομου Πετρίδη έλυσε συνεργασίες με προπονητές, μετά από ευρωπαϊκό αποκλεισμό κατά την καλοκαιρινή περίοδο, απέλυσσε προπονητές μετά από ένα μόλις παιχνίδι πρωταθλήματος, μετά από πρώτο ήττα στο τέλος ενός πρωταθλήματος και δεν δίστασε να αλλάξει προπονητή, δύο ή τρεις αγωνιστικές πριν το τέλος και ενώ χρειαζόταν μία ή δύο νίκες για να «κλειδώσει» τον τίτλο. Ούτε λόγος, στα προηγούμενα χρόνια, για ανανέωση συμβολαίου προπονητή ο οποίος δεν υλοποιούσε τον στόχο κατάκτησης του τίτλου.

Και όμως, η διοίκηση του ΑΠΟΕΛ και πίστωση χρόνου έδωσε στον Σωφρόνη Αυγουστή και τη δεύτερη καθοριστική ευκαιρία τη φετινή περίοδο. Στον Κύπριο τεχνικό ορθά αποδόθηκε η περσινή σταδιακή βελτίωση, μετά το πολύ κακό ξεκίνημα και σωστά λήφθηκαν υπόψη οι συνθήκες κάτω από τις οποίες εργάστηκε, παραλαμβάνοντας ουσιαστικά μια ομάδα την οποία άλλοι σχεδίασαν και στελέχωσαν. Δεν μπορεί, ωστόσο, να παραγνωριστεί πως στο τέλος της περσινής περιόδου απέτυχε να υλοποιήσει τόσο το στόχο του πρωταθλήματος, όσο και της δεύτερης θέσης, ενώ η διακρίση δεν ήρθε ούτε στο κύπελλο.

Ανεξάρτητα από τις όποιες ευθύνες του αναλογούσαν πέρσι, ο Σωφρόνης Αυγουστή πλήρωσε τη μέτρια αγωνιστική παρουσία της φετινής περιόδου, σ' ένα δείγμα έντεκα επίσημων αγώνων, σε πρωτάθλημα και Κόνφερενς Λικ και πολύ περισσότερο την αδυναμία του να βρει λύσεις και να βελτιώσει την ομάδα του, σε κτυπητές αγωνιστικές αδυναμίες, λίγο πολύ μόνιμες σε όλους σχεδόν τους φετινούς αγώνες.

Υπό τις περιστάσεις, ωστόσο η διοίκηση του ΑΠΟΕΛ θέλησε να προλάβει τα χειρότερα, ευελπιστώντας σε καλύτερη παρουσία στη συνέχεια και προτού δημιουργηθούν αποστάσεις από άλλες ομάδες. Για την πλευρά του κύριου τεχνικού, η θητεία στην ομάδα του ΑΠΟΕΛ καταγράφεται ως μια ακόμη χαμένη ευκαιρία, για το βήμα παραπάνω και τον ανεκπλήρωτο μέχρι σήμερα στόχο...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	ΗΠΑ	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 0,62%						 Ανοιγμα προς Βενεζουέλα για προσφορά πετρελαίου Σελ. 11		
	Χ.Α. 2,67%	2,57%	1,51%	4,54%	4,14%	1,68%		11,16%	-0,09%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΛΛΑΔΑ

«Καλάθι» για έλεγχο της πορείας των τιμών

«Καλάθι» με 50 προϊόντα από 20 διαφορετικές κατηγορίες θα δημιουργήσουν τέσσερις αλυσίδες σούπερ μάρκετ στην Ελλάδα, ώστε οι υπηρεσίες του υπ. Ανάπτυξης να ελέγχουν καλύτερα την πορεία των τιμών. Τα προϊόντα που θα βάλει η κάθε αλυσίδα στο «καλάθι» θα είναι διαφορετικά. **Σελ. 8**

ΣΕ ΟΙΚΟΠΕΔΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Ανεγείρονται 2.500 σπίτια για νέους στην Ελλάδα

Οικόπεδα συνολικής επιφάνειας άνω των 260 στρεμμάτων σε Κηφισιά, Μαρούσι, Παιανία και αλλού θα διαθέσει η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης για στέγαση νέων. Θα ανεγερθούν 2.500 κατοικίες, που θα προσφερθούν έναντι χαμηλού ενοικίου σε 5.000 νέους και ζευγάρια έως 39 ετών. **Σελ. 9**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ακίνητα ύψους 788 εκατ. ευρώ αγόρασαν οι ξένοι

Πάνω από το 1,5 δισ. ευρώ του 2019 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν φέτος οι εισροές ξένων κεφαλαίων για αγορές ακινήτων στην Ελλάδα. Ήδη το πρώτο εξάμηνο ξένοι έχουν αγοράσει ακίνητα αξίας 788 εκατ. ευρώ. Το ενδιαφέρον τους προσελκύουν κυρίως διαμερίσματα στο κέντρο της Αθήνας. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	4,00%	-0,13%
Γερμανία	2,08%	-0,09%
Γαλλία	2,80%	0,10%
Ιταλία	4,50%	-0,14%
Ισπανία	3,27%	-0,08%
Ιρλανδία	2,74%	0,06%
Ελλάδα	4,72%	0,15%
Ην. Βασίλειο	4,15%	0,02%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB-	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Συζήτησαν παρασκηνιακά τον πληθωρισμό

Η σύνοδος των Διοικητών Τραπεζών στη Λεμεσό τροchioδεικτική των μελλοντικών αποφάσεων της ΕΚΤ

Παρά το γεγονός ότι το διήμερο συνέδριο των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών 19 χωρών της Ευρωζώνης στη Λεμεσό δεν αφορούσε θέματα και αποφάσεις νομισματικής πολιτικής, αλλά γενικότερα θέματα στρατηγικής, εντούτοις τους δόθηκε η ευκαιρία

να συζητήσουν μεταξύ τους το καυτό θέμα του πληθωρισμού. Στις κατ΄ ιδίαν συναντήσεις τους στο περιθώριο του συνεδρίου οι κεντρικοί τραπεζίτες αντάλλαξαν απόψεις και θέσεις για το θέμα που καίει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και γενικότερα

την παγκόσμια οικονομία. Η ΕΚΤ έχει να διαχειριστεί την πρωτόγνωρη πίεση του πολύ υψηλού επιπέδου του πληθωρισμού ως απότοκο διαδοχικών κρίσεων από το 2020. Οι συναντήσεις μεταξύ των Διοικητών είναι τροchioδεικτικές για τις μελλοντικές

αποφάσεις. Η ΕΚΤ έχει ξεκαθαρίσει πως θα προχωρήσει στις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να διασφαλίσει τη σταθερότητα των τιμών και να διαφυλάξει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και έτσι εφαρμόζει συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής

ως απάντηση στην αβεβαιότητα. Οι επενδυτές έχουν στραμμένο το βλέμμα τους στις αποφάσεις της νομισματικής πολιτικής που θα λάβει η ΕΚΤ στις επόμενες συνεδριάσεις κατά τις οποίες αναμένεται συνέχιση των αυξήσεων των επιτοκίων. **Σελ. 5**

Σε ύφεση το 2023 η ατμομηχανή της Ευρώπης

Επειτα από έναν καταγισμό προειδοποιήσεων από οικονομικά ινστιτούτα και διεθνείς οργανισμούς, τώρα έρχεται να προσθέσει τη δυσοίωνη εκτίμησή του για τη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης το ίδιο το Βερολίνο. Επικαλούμενη τα προκαταρκτικά στοιχεία που έχει στα χέρια της, η γερμανική κυβέρνηση προβλέπει πλέον ότι η οικονομία της Γερμανίας θα διολισθήσει σε ύφεση το επόμενο έτος, με το ΑΕΠ της να συρρικνώνεται κατά 0,4% εξαιτίας της ενεργειακής κρίσης, του πληθωρισμού αλλά και του εμφράγματος στην εφοδιαστική αλυσίδα. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΦΡΑΝΣΕΣΚΟ ΚΑΝΕΠΑ** / REUTERS

Το γαϊτανάκι των αυξήσεων στα επιτόκια

Η Fed έχει ξεκινήσει τον πιο επιθετικό κύκλο σύσφιγξης της πολιτικής της εδώ και 40 χρόνια, αυξάνοντας κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες τα επιτόκια μέσα στην τρέχουσα χρονιά για να ανακόψει τον καλπάζοντα πληθωρισμό. Κατόπιν τούτου, οι άλλες κεντρικές τράπεζες βρέθηκαν προ ενός σοβαρού διλήμματος: συμβαδίστε με τη Fed με κίνδυνο να βλάψετε τη δική σας οικονομία ή παρακολουθήστε το νόμιμα και τα ομολογά σας να καταρρέουν, ενόσω οι επενδυτές στρέφονται προς το δολάριο. «Υπάρχει κίνδυνος οι αυξήσεις επιτοκίων πέραν των προσδοκιών μας να προξενήσουν ακόμη πιο βαθιά ύφεση», επισημαίνει η οικονομολόγος της Ca-

pital Economics Τζένιφερ Μακόνουν. Οι διοικήσεις των κεντρικών τραπεζών και οι υπουργοί Οικονομικών, οι οποίοι θα συναντηθούν στην Ουάσιγκτον την επόμενη εβδομάδα, καταπολεμούν κυρίως τον πληθωρισμό, που οφείλεται σε παράγοντες όπως οι τιμές της ενέργειας και τα εμπόδια από την πλευρά της προσφοράς στο εμπόριο. Ωστόσο, λίγες οικονομίες μπορούν να χαρούν με την πολιτική των αυξήσεων των επιτοκίων που ακολουθεί η Fed για να αποθερμάνει την εγχώρια ζήτηση, η οποία σε μεγάλο βαθμό ενισχύθηκε εξαιτίας των μαζικών κινήτρων την περίοδο της πανδημίας. Οι αντιδράσεις ποικίλ-

Συμβαδίστε με τη Fed ή παρακολουθήστε το νόμισμα και τα ομολογά σας να καταρρέουν, ενώ οι επενδυτές στρέφονται στο δολάριο.

λουν. Η Νότια Κορέα δεσμεύεται να ακολουθήσει τη Fed, η Ευρωζώνη προχωρεί με καθυστερημένες αλλά μεγάλες αυξήσεις – παρά την επικείμενη ύφεση– και η Ιαπωνία και η Βρετανία προβαίνουν σε παρεμβάσεις στις

αγορές για να ανακόψουν την αιμορραγία σε νομίσματα και ομόλογα. Όμως, όλοι αντιμετωπίζουν το ίδιο πρόβλημα. Υπάρχουν λιγότερα χρήματα σε κυκλοφορία από τότε που έκλεισε τις στρόφιγγες η Fed, κάνοντας τους επενδυτές ανυπόμονους με τις κυβερνήσεις, τις ισοχυρογνώμονες κεντρικές τράπεζες ή την άτονη ανάπτυξη. Αυτό ήταν από καιρό προάγγελος προβλημάτων για τις φτωχότερες οικονομίες που στηρίζονται στο ξένο κεφάλαιο και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών των Φιλιππίνων και του Μεξικού ήταν ξεκάθαροι σχετικά με τον αντίκτυπο των ενεργειών της Fed στις δικές τους θέσεις.

Το χειρότερο είναι ότι οι παγκόσμιες αυξήσεις επιτοκίων αλληλοεπισχύνονται αποδυναμώνοντας το εμπόριο και τις αγορές και αυξάνοντας τον κίνδυνο παγκόσμιας ύφεσης, όπως έχει προειδοποιήσει η Παγκόσμια Τράπεζα. Η ζημιά έχει γίνει ήδη ορατή στις χρηματοπιστωτικές αγορές, όπου οι μετοχές και τα ομόλογα έχουν υποχωρήσει απότομα, κάνοντας τους επενδυτές να ελπίζουν ότι η Fed θα αλλάξει πορεία. «Μόνο η Fed μπορεί να εκτυπώσει τα δολάρια που είναι απαραίτητα για να διορθωθεί γρήγορα το πρόβλημα», δήλωσε, τέλος, ο Μάικ Γουίλσον, διευθυντής επενδύσεων της Morgan Stanley.

PwC Κύπρου

Annual Review 2022

Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα μας

ΑΝΑΛΥΣΗ

Των ΜΠΕΝΤΖΑΜΙΝ ΚΑΡΤΟΝ και ΖΑΝ-ΜΑΡΚ ΝΑΤΑΛ*

Το κόστος της πράσινης μετάβασης

Ο κόσμος πρέπει να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 25% πριν από το τέλος αυτής της δεκαετίας για να επιτύχει ουδετερότητα ανθρακικού αποτυπώματος έως το 2050. Στην τελευταία μας έκθεση για τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας μελετάμε τον βραχυπρόθεσμο αντίκτυπο από τις διάφορες πολιτικές μετριασμού των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής στην παραγωγή και στον πληθωρισμό. Εάν εφαρμοστούν άμεσα τα σωστά μέτρα και σταδιακά μέσα στα επόμενα οκτώ χρόνια, το κόστος θα είναι μικρό. Ωστόσο, εάν καθυστερήσει η μετάβαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, το κόστος θα είναι πολύ μεγαλύτερο. Αναπτύξουμε ένα μοντέλο, που χωρίζει τις χώρες σε τέσσερις περιφέρειες, δηλαδή την Κίνα, την Ευρωζώνη, τις ΗΠΑ και τον υπόλοιπο κόσμο. Υποθέτουμε πως κάθε μία περιοχή εισάγει δημοσιονομικά ουδέτερες πολιτικές, που περιλαμβάνουν φόρους αερίων θερμοκηπίου, οι οποίοι αυξάνονται σταδιακά για να επιτευχθεί μείωση των εκπομπών κατά 25% έως το 2030, σε συνδυασμό με αγωγή των νοικοκυριών, επιδοτήσεις σε τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών και περιοκπές μισθοδοτικών εισφορών.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι μια δέσμη τέτοιων μέτρων θα μπορούσε να επιβραδύνει την ανάπτυξη της διεθνούς οικονομίας κατά 0,15 της ποσοστιαίας μονάδας σε 0,25 της ποσοστιαίας μονάδας ετησίως από τώρα έως το 2030, ανάλογα με το πόσο γρήγορα οι περιφέρειες μπορούν να αποδσμεύσουν τα ορυκτά καύσιμα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Όσο πιο δύσκολη είναι η μετάβαση στην καθαρή ηλεκτρική ενέργεια, τόσο μεγαλύτερη είναι η αύξηση του φόρου για τις εκπομπές αερίων ρύπων ή οι ισοδύναμες ρυθμίσεις, που απαιτούνται για την παροχή κινήτρων για τη μετάβαση – και τόσο μεγαλύτερο είναι το μακροοικονομικό κόστος από την άποψη της απώλειας παραγωγής και του υψηλότερου πληθωρισμού. Για την Ευρώπη, τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κίνα, το κόστος θα είναι πιθανότατα χαμηλότερο, κυμαινόμενο μεταξύ 0,05 και 0,20 της ποσοστι-

αίας μονάδας κατά μέσον όρο σε διάστημα οκτώ ετών. Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι το κόστος θα είναι υψηλότερο για τους εξαγωγείς ορυκτών καυσίμων και τις ενεργοβόρες αναδυόμενες οικονομίες της αγοράς, οι οποίες συνολικά διαμορφώνουν τις τάσεις για τον υπόλοιπο κόσμο. Αυτό σημαίνει ότι οι χώρες πρέπει να συνεργάζονται περισσότερο σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση, την τεχνολογία και την τεχνολογία, που απαιτούνται για τη μείωση του κόστους, ειδικά όταν πρόκειται για χώρες χαμηλών εισοδημάτων. Σε όλες τις περιπτώσεις, ωστόσο, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να εξετάζουν πιθανές μακροπρόθεσμες απώλειες παραγωγής από μια ανεξέλεγκτη κλιματική αλλαγή, οι οποίες θα μπορούσαν να είναι τάξεις μεγέθους μεγαλύτερες σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις. Στις περισσότερες περιφέρειες, ο πληθωρισμός αυξάνεται μέτρια, από 0,1 της ποσοστιαίας μονάδας σε 0,4 αυτής. Το να περιοριστεί το κόστος αυτό προϋποθέτει οι πολιτικές για το κλίμα να είναι σταδιακές και αποτελεσματικότερες, καθώς και αξιόπιστες. Εάν οι πολιτικές για το κλίμα είναι μόνο εν μέρει αξιόπιστες, οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά δεν θα συνεχιστούν μια ενδεχόμενη μελλοντική αύξηση φόρου κατά τον σχεδιασμό των επενδυτικών αποφάσεών τους.

Και αυτό θα επιβραδύνει τη μετάβαση (λιγότερες επενδύσεις σε θερμομόνωση και θέρμανση, τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών κ.λπ.), καθιστώντας αναγκαίες πιο αυστηρές πολιτικές για την επίτευξη του ίδιου στόχου απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές. Ως αποτέλεσμα, ο πληθωρισμός θα ήταν υψηλότερος και η αύξηση του ΑΕΠ χαμηλότερη μέχρι το τέλος της δεκαετίας. Εκτιμούμε ότι μόνο μερικώς αξιόπιστες πολιτικές θα μπορούσαν σχεδόν να διπλασιάσουν το κόστος της μετάβασης στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έως το 2030.

* Ο κ. Μπέντζαμιν Κάρτον είναι οικονομολόγος στο Τμήμα Ερευνών και ο κ. Ζαν-Μαρκ Νατάλ αναπληρωτής διευθυντής στη Διεύθυνση Παγκόσμιων Μελετών του Τμήματος Ερευνών του ΔΝΤ. Το άρθρο έχει δημοσιευθεί στο ιστολόγιο του ΔΝΤ.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Μοναχική πορεία

Η Γερμανία, που για χρόνια επιχειρηματολόγούσε υπέρ της λιτότητας και εναντίον πρακτικών που σχετίζονται με τη λήψη δανείων για επιδοτήσεις, ετοιμάζεται να θέσει σε εφαρμογή σχέδιο ύψους 200 δισ. ευρώ (μετά που έχουν ήδη προσφερθεί 95 δισ. ευρώ). Η στήριξη θα δοθεί σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις που πλήττονται από την ενεργειακή κρίση και γίνεται σε μια προσπάθεια να θωρακιστεί η χώρα από τις αρνητικές συνέπειες που προκαλεί η διακοπή του πολύ σημαντικού για τη ίδια ρωσικού φυσικού αερίου. Για αντίληψη του μεγέθους της στήριξης να υπενθυμίσουμε ότι το ταμείο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που εκτείνεται σε βάθος χρόνου και στοχεύει να θέσει την Ευρώπη ξανά στις ράγες της ανάπτυξης ανέρχεται στα 800 δισ. ευρώ. Η άλλη διαπίστωση που αξίζει να αναφερθεί αφορά στην επιλογή της ηγέτιδας Γερμανίας να ακολουθήσει μοναχική πορεία κάνοντας χρήση της ισχυρής της οικονομίας και να μην επιλέξει την ευρωπαϊκή συνεννόηση.

• • • •

Δεν είναι πανδημία

Η κριτική που ασκείται στην Γερμανία για εγκατάλειψη της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης σε ένα κοινό πρόβλημα ήρθε μέσω του καγκελάρου Σολτς, ο οποίος έδειξε προς την πλευρά της Γαλλίας τονίζοντας ότι ανάλογες πολιτικές εφαρμόζει και η άλλη ισχυρή χώρα της Ευρώπης. Η αντιπαράθεση που προκύπτει μεταξύ των δύο χωρών και κυρίως η βάση πάνω στην οποία γίνεται αυτή η συζήτηση αφήνει εκτός τις μικρότερες οικονομίες, οι οποίες ακόμη ελπίζουν ότι και σε αυτό το μεγάλο ζήτημα όπως και στην περίπτωση της πανδημίας θα αναζητούνταν κοινές ευρωπαϊκές λύσεις.

• • • •

Έρχονται ανατιμήσεις

Σε αντίθεση με την υπόλοιπη Ευρώπη που προβληματίζεται για το φυσικό αέριο, η Κύπρος επηρεάζεται από τις εξελίξεις στο πετρέλαιο ως το βασικό ενεργειακό καύσιμο της χώρας. Σε μια σημαντική εξέλιξη ο ΟΠΕΚ αποφάσισε να μειώσει τη παραγωγή κατά 2 εκ. βαρέλια ημερησίως προκειμένου να στηρίξει την τιμή η οποία πιέζεται αυτή την περίοδο λόγω φόβων για ύφεση στην παγκόσμια οικονομία. Η απόφαση για μείωση στην παραγωγή είναι η μεγαλύτερη το τελευταίο διάστημα και είναι ανάλογη με τα δεδομένα που προέκυψαν όταν ξέσπασε η πανδημία και ήρθαν τα lockdowns. Η απόφαση έχει ήδη οδηγήσει τις τιμές προς τα πάνω και αναμένεται άμεσα να επηρεάσει τα καύσιμα κίνησης και έμμεσα το κόστος ηλεκτροπαραγωγής.

• • • •

Η μακρά προεκλογική περίοδος δεν παράγει προς το παρόν ιδέες για το βασικό πρόβλημα, που είναι το πλήγμα στην αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών.

Φρανκφούρτη καλεί

Αννσυχεί ο ενιαίος εποπτικός μηχανισμός για την αισιοδοξία που επικρατεί στον τραπεζικό τομέα λόγω της θετικής πορείας που κατέγραψε ο κλάδος στο πρώτο εξάμηνο του έτους. Η κατάσταση επιβεβαιώνεται από δηλώσεις που κάνουν λόγο για επιστροφή στην μερισματική πολιτική το 2023 σε μια περίοδο που η εποπτεία ζητά όπως οι τράπεζες ξεκινήσουν τον εποπτικό διάλογο για να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Εξυγίανση Πιστωτικού Ιδρύματος

Εξυγίανση καλείται η διαδικασία κατά την οποία η αρχή εξυγίανσης προχωρεί σε αναδιάρθρωση ενός πιστωτικού ιδρύματος μέσω μεθόδων εξυγίανσης, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η συνέχιση των βασικών λειτουργιών του ιδρύματος, η ενίσχυση της σταθερότητας και εμπιστοσύνης στο χρηματοπιστωτικό τομέα, και ο περιορισμός της επιβάρυνσης των φορολογουμένων, έχοντας ως απώτερο σκοπό τη διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Λύκοι, αρκούδες και θαλασσοαετοί «επέστρεψαν» στη Γηραιά Ηπειρο

Θριαμβευτική επάνοδο κάνουν οι μεγάλοι θηρευτές της Ευρώπης, όπως ο λύκος, η καφέ αρκούδα και ο ευρωπαϊκός θαλασσοαετός. Την ενθαρρυντική εικόνα αποτυπώνει η έκθεση για την «Επιστροφή της άγριας πανίδας στην Ευρώπη», που δόθηκε στη δημοσιότητα από την περιβαλλοντική οργάνωση Rewilding Europe. Οι ερευνητές ανέλυσαν δεδομένα για 50 άγρια είδη, ο πληθυσμός και η γεωγραφική εξάπλωση των οποίων ενισχύθηκαν

Μεταξύ των σαρκοβόρων που έκαναν δυναμικά την επανεμφάνισή τους είναι ο γκριζος λύκος, ο οποίος επί αιώνες βρισκόταν στο στόχαστρο των κυνηγών.

Ευρώπη μας γέμίζει ελπίδα, ώστε να συνεχίσουμε τις προσπάθειές μας», δήλωσε. Μεταξύ των σαρκοβόρων που έκαναν δυναμικά την επανεμφάνισή τους είναι ο γκριζος λύκος, ο οποίος επί αιώνες βρισκόταν στο στόχαστρο των κυνηγών. Το είδος κινδύνευσε με αφανισμό στα μέσα της δεκαετίας του 1970. Η θέσπιση νομοθεσίας για την προστασία του και η ενθάρρυνση των πολιτών ώστε να συμβιώνουν με τη ζωή επέτρεψαν την αύξηση του πληθυσμού του κατά 1.800%.

Σήμερα ζουν στην Ευρώπη περίπου 12.000 ζευγάρια ευρωπαϊκών θαλασσοαετών. Ο πληθυσμός τους αυξήθηκε πανευρωπαϊκώς κατά 445% την περίοδο 1970-2018, κυρίως χάρη στη νομική προστασία

τους, αλλά και στην απαγόρευση χρήσης επικίνδυνων παρασιτοκτόνων. Όσο για τον πληθυσμό της καφέ αρκούδας, από το 1960 έως σήμερα, έχει αυξηθεί κατά 44% χάρη στην καλύτερη νομική προστασία τους. Δυστυχώς, όμως, σε πολλές περιοχές της υφηνλίου ο απηνής διωγμός τους εξακολουθεί να υφίσταται.

Παρά τα ενθαρρυντικά συμπεράσματα της έκθεσης, οι ειδικοί προειδοποιούν ότι η κλωρίδα και η πανίδα στην Ευρώπη εξακολουθούν να αφανίζονται με τεράστια ταχύτητα: ένα εκατομμύριο νέα κινδυνεύουν με αφανισμό, ενώ η συντριπτική πλειονότητα των προστατευόμενων βιοτόπων είναι σε κακή κατάσταση.

Η μοναξιά προσθέτει χρόνια

Η δυστυχία, η κατάθλιψη και η μοναξιά επιταχύνουν τη γήρανση περισσότερο από το κάπνισμα και κάποιες ασθένειες. Αυτό είναι το συμπέρασμα πρόσφατης διεθνούς μελέτης, η οποία δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση Aging - US. Παρότι η χρονολογική ηλικία μας καθορίζεται από την ημερομηνία γέννησης, η βιολογική ηλικία, που αφορά τη γήρανση των βιολογικών μας λειτουργιών, επηρεάζεται από τα γονίδια, τον τρόπο ζωής και άλλους παράγοντες. Προηγούμενες μελέτες έδειξαν ότι όσο μεγαλύτερη είναι η βιολογική ηλικία, τόσο αυξάνεται ο κίνδυνος ασθενειών και θανάτου. Αυτή τη φορά, οι επιστήμονες κατασκεύασαν ένα ψηφιακό μοντέλο, που αποκάλυψε την τεράστια σημασία που διαδραματίζει στη γήρανση η ψυχική υγεία.

Ο Φίοντορ Γκόλκιν, ερευνητής της νεοφυούς επιχείρησης του Χονγκ Κονγκ Deep Longevity, η οποία συνοπογράφει τη μελέτη, τονίζει ότι το βασικό μήνυμα της έρευνας είναι πως ψυχή και σώμα είναι αλληλένδετα. Οι επιστήμονες της Deep Longevity, του Πανεπιστημίου Στάνφορντ και του Κι-νεζικού Πανεπιστημίου του Χονγκ Κονγκ κατασκεύασαν ένα «ρολόι της γήρανσης» με βάση δεδομένα 4.846 εθελοντών που συμμετείχαν το 2015 σε κινεζική μελέτη για την υγεία και τη συνταξιοδότηση. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονταν 16 αιματολογικοί βιοδείκτες, όπως τα επίπεδα χοληστερόλης και γλυκόζης, η υπέρταση, μετρήσεις της αναπνευστικής λειτουργίας, το φύλο και ο δείκτης μάζας σώματος των συμμετεχόντων.

Περίπου 1,65 χρόνια στην πραγματική ηλικία προσθέτει η κακή ψυχολογική κατάσταση, με βάση τα δεδομένα 4.846 εθελοντών που συμμετείχαν, το 2015, σε κινεζική μελέτη για την υγεία και τη συνταξιοδότηση.

Η κατάθλιψη και γενικότερα η κακή ψυχική υγεία επιταχύνουν τη βιολογική γήρανση περισσότερο από το κάπνισμα.

Οι επιστήμονες συνέκριναν την ηλικία που προέβλεπε το πρότυπο με την πραγματική, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι υπήρχε μεταξύ τους μια διαφορά περίπου 5,7 ετών. Όταν επανέλαβαν τον υπολογισμό σε 2.617 ενήλικους Κινέζους που έπασχαν από

ενόψει της δύσκολης συνέχειας. Στις απαιτήσεις της Φρανκφούρτης περιλαμβάνεται η λήψη αποφάσεων με υπευθυνότητα και η προληπτική διαχείριση των κινδύνων.

• • • •

Δαπανηρή μεταστροφή

Η πολυαναμενόμενη και άκρως δαπανηρή δίκη που θα ελάμβανε χώρα στις 17 Οκτωβρίου στην πολιτεία Ντέλαγουερ των ΗΠΑ μεταξύ 'Ιλον Μασκ και twitter βαίνει προς ακύρωση. Η απόφαση του εκκεντρικού επιχειρηματία να επανέλθει στην αρχική του πρόταση για εξαγορά της πλατφόρμας για το ποσό των \$44 δισ. φαίνεται να ικανοποιεί τη απαίτηση της εταιρείας και τον λόγο για τον οποίο είχε προσφύγει στο δικαστήριο. Σύμφωνα με πληροφορίες η απόφαση Μασκ για επαναφορά της αρχικής πρότασης στηρίχθηκε σε νομική γνωμάτευση ότι οι πιθανότητες να χάσει την δίκη ήταν μεγάλες.

• • • •

Ακατανόητη εξέλιξη

Αναμενόμενη η αύξηση στον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων του λιανεμπορίου καθώς οι τιμές λόγω πληθωρισμού προκαλούν υψηλότερους τζίρους. Αυτό όμως που δεν είναι κατανοητό είναι η αύξηση σε κάποιες περιπτώσεις των περιθωρίων κερδοφορίας, ενώ κάποιος θα ανέμενε πείση λόγω αυξημένων λειτουργικών εξόδων συνεπεία των ανατιμήσεων στο κόστος ενέργειας. Η παρούσα συγκυρία απαιτεί κατ'ελάχιστον να λειτουργήσει ο ανταγωνισμός και να παταχθεί η αισιοκρατία. Η αρμόδια για τον ανταγωνισμό επιτροπή είχε ρόλο και πρέπει να τον διαδραματίσει.

JOAO ADAO
Managing Director
Facebook, Instagram
and WhatsApp

digitalagenda

CYPRUS SUMMIT

OCTOBER 17, 2022

BOOK YOUR TICKET
digitalagency.com

POWERED BY

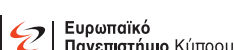
SUPPORTERS

OFFICIAL CARRIER

PARTNERS

A PROJECT ENDORSED BY

Κυπριακό κρασί με νέο σήμα ποιότητας

Μέχρι τέλος του 2022 θα ανακοινωθεί από την Cyprus Wine Consortium και θα ξεκινήσει η προώθηση του στο εξωτερικό

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Πρόκειται ίσως για την πρώτη φορά που τα κυπριακά οινοποιεία ενώνουν δυνάμεις για την κοινή προώθηση του brand του κυπριακού κρασιού στις αγορές του εξωτερικού. Μαζί με τις προσπάθειες προώθησης του προϊόντος από πλευράς Υπουργείου Εμπορίου, το τελευταίο διάστημα τρέχει μια παράλληλη προσπάθεια της εταιρείας Cyprus Wine Consortium, στην οποία συμμετέχουν μέχρι στιγμής 17 οινοποιεία που η παραγωγή τους ξεπερνά ποσοστιαία το 60% της εγχώριας αγοράς. Το πρότζεκτ αφορά τη δημιουργία ενός επιπλέον σήματος αναγνωρισιμότητας για το προϊόν, με στόχο την καλύτερη προώθησή του και την αύξηση των εξαγωγών. Την προσεχή Τρίτη τα μέλη του Consortium θα έχουν ενώπιόν τους την τελική πρόταση από την δημιουργό εταιρεία και ακολούθως θα λάβουν τις αποφάσεις τους. Στόχος, το συγκεκριμένο σήμα αναγνωρισιμότητας να ανακοινωθεί μέχρι τέλος 2022. Ακολούθως το νέο λογότυπο θα τοποθετηθεί σε περίπου 100 ετικέτες κρασιού, των 17 οινοποιείων του Cyprus Wine Consortium. Μιλώντας στην «Κ» ο πρόεδρος της εταιρείας Cyprus Wine Consortium, Μάρκος Ζαμπάρτας, έδωσε κάποιες διευκρινίσεις σε σχέση με το νέο λογότυπο. Ανέφερε για παράδειγμα ότι η επωνυμία θα είναι τέτοια ώστε να είναι κατανοητή σε ελληνόφωνο και μη ελληνόφωνο κοινό. Το σήμα θα τοποθετείται στον κορμό του καψυλίου των κρασιών καθώς και σε άλλα προωθητικά υλικά και μέσα (π.χ. banners και ηλεκτρονική επικοινωνία). Διευκρινίζεται ότι το συγκεκριμένο σήμα ποιότητας είναι ξεχωριστό από το σήμα προώθησης των κυπριακών προϊόντων στο εξωτερικό- το Made in Cyprus- το οποίο θα παρουσιαστεί το επόμενο διάστημα από το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας.

Ελεγχος ποιότητας

Όπως εξηγεί ο πρόεδρος του Consortium, πρόκειται για ένα σήμα το οποίο θα διασφαλίζει στον καταναλωτή ότι η κύρια ποικιλία στο κρασί που πίνει, είναι κυπριακής προέλευσης. Εκτός από σήμα ταυτότητας, το συγκεκριμένο σήμα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως σήμα ποιότητας, εφόσον θα δίνεται μόνο στα κρασιά που θα περνούν επιτυχώς από τον εσωτερικό έλεγχο ποιότητας του Cyprus wine Consortium. Έτσι ένας καταναλωτής ο οποίος θα βλέπει το σήμα, θα γνωρίζει ότι το κρασί είναι οργανολα-

Μέχρι στιγμής οι εξαγωγές κυπριακού κρασιού απορροφούν γύρω στο 5% της παραγωγής, ενώ οι υπόλοιπες ποσότητες καταναλώνονται από την εγχώρια αγορά.

Θα υπάρχει κοινό αφήγημα στην προώθηση του κυπριακού κρασιού από πολλά οινοποιεία και αυτό δημιουργεί ιδανικές συνθήκες για να εμπεδώσει η αγορά την ταυτότητα του προϊόντος.

πτικά ορθό, κάτι που σημαίνει ότι δεν θα περιέχει δυσάρεστες οσμές, όπως αυτές της οξείδωσης ή της αναγωγής (βαριά αρώματα από θειούχες ενώσεις) ούτε οποιοδήποτε άλλο οινολογικό λάθος. Ο κ. Ζαμπάρτας θέλησε πάντως να υπογραμμίσει ότι η μη ύπαρξη του συγκεκριμένου σήματος σε άλλα κυπριακά κρασιά, δεν εξυπονοεί ότι πρόκειται για χαμηλότερης ποιότητας προϊόντα, αλλά ότι ενδεχομένως να πρόκειται για οινοποιείο που δεν συμμετέχει στο Consortium.

Εισαγωγές- Εξαγωγές

Οι κοινές προωθητικές ενέργειες και το κοινό αφήγημα των 17 οινοποιείων εκτιμάται ότι θα ενισχύσει τόσο τις πωλήσεις στην εγχώρια αγορά, όσο και τις εξαγωγές οι οποίες μέχρι στιγμής εκτιμάται ότι κυμαίνονται γύρω στο 5% της παραγωγής.

Σύμφωνα με τους οινοποιούς, η κυπριακή παραγωγή καλύπτει γύρω στο 30-40% της εγχώριας κατανάλωσης. Το υπόλοιπο καλύπτεται από εισαγόμενο κρασί. Όπως περιέγραψε ο κ. Ζαμπάρτας, ενώ υπάρχει ζήτηση για κρασί, εντούτοις επικρατεί κάποια δυστοκία στην ζήτηση της κυπριακής παραγωγής στην αγορά, κυρίως δε για το κρασί της χαμηλής τιμολόγησης.

Ερχονται αυξήσεις

Πάντως, ακόμα και το φθινό κρασί αναμένεται ότι θα ακριβύνει με τη νέα χρονιά, ως αποτέλεσμα της αύξησης του κόστους παραγωγής του. Πέραν της αύξησης της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος, καταγράφονται σημαντικές αυξήσεις γύρω στο 20% στο κόστος των υλικών συσκευασίας-κιβώτια, φιάλες κ.ο.κ τα οποία εισάγονται από ευρωπαϊκές αγορές. Αυτές οι αυξήσεις αναμένεται να περάσουν στην αγορά τους επόμενους μήνες, ανάλογα με τα δεδομένα κάθε οινοποιείου. Όπως σημείωσε ο κ. Ζαμπάρτας, οι τιμές στο κρασί είναι ανελαστικές στις μεταβολές της αγοράς κατά τη διάρκεια της σεζόν, εξηγώντας ότι οι σχετικές συμφωνίες των παραγωγών με τους διανομείς και τα σημεία πώλησης, γίνονται συνήθως στις αρχές κάθε χρόνου και δεν αλλάζουν ιδιαίτερα πριν από τον επόμενο χρόνο, οπότε και θα επαναπροσδιοριστούν οι όροι των συμφωνιών.

Προβλήματα στην αμπελουργία

Η ανακοίνωση του νέου σήματος αναγνωρισιμότητας για το κυπριακό κρασί έρχεται σε μια δύσκολη περίοδο για την κυπριακή αμπελουργία, ένεκα της μείωσης της κατανάλωσης. Μετά την πανδημία, ακολούθησε ο πόλεμος στην Ουκρανία και ο πληθωρισμός. Η αναπόφευκτη μειωμένη ροή τουριστών οδήγησε και σε μείωση της ζήτησης του κυπριακού κρασιού στην εγχώρια αγορά, την ώρα που πληγνκαν σημαντικά και οι εξαγωγές λόγω της ρωσικής αγοράς. Την ίδια ώρα καταγράφηκε μείωση στην ζήτηση και λόγω του πληθωρισμού. Όλα αυτά ανέδειξαν την αδυναμία του οινικού τομέα της Κύπρου, ώστε να μπορέσει να απορροφήσει καλύτερα τους κραδασμούς της αλλαγής των δεδομένων. Από πλευράς οινοποιών, εκφράζεται η ανάγκη μακροχρόνιου σχεδιασμού για στήριξη του τομέα. Ήδη πάντως έχει ανακοινωθεί το σχέδιο στήριξης του Αμπελοοινικού Τομέα, ύψους μέχρι €200.000, από το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, το οποίο προωθείται λόγω υψηλών αποθεμάτων οίνου που δημιουργούνται από την οινοποίηση της φετινής εσοδείας. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Σχε-

Έχει ήδη ανακοινωθεί το σχέδιο στήριξης του Αμπελοοινικού Τομέα, ύψους μέχρι €200.000, από το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

δίου, δικαιούχοι είναι οι οινοποητικές επιχειρήσεις (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) που είναι καταχωρισμένες το μητρώο οινοποιού για στήριξη του τομέα. Ήδη πάντως έχει ανακοινωθεί το σχέδιο στήριξης του Αμπελοοινικού Τομέα, ύψους μέχρι €200.000, από το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, το οποίο προωθείται λόγω υψηλών αποθεμάτων οίνου που δημιουργούνται από την οινοποίηση της φετινής εσοδείας. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Σχε-

μαύρο» εσοδείας 2022 σε ποσότητα που είναι ίση ή περισσότερη από 5.000 εκατόλιτρα. Σημειώνεται ότι η ενίσχυση θα χορηγείται υπό μορφή άμεσας επιχορήγησης και θα καταβληθεί το αργότερο μέχρι 31 Δεκεμβρίου του 2022. Το μέγιστο συνολικό ποσό που θα διατεθεί από το Σχέδιο ανέρχεται στις €200.000, εκ των οποίων €170.000 προορίζονται για τα αποθέματα της ποικιλίας «Συνιστέρι» και €30.000 για τα αποθέματα της ποικιλίας «Ντόπιο Μαύρο».

ΑΝΑΛΥΣΗ / ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΤΣΑΛΑΚΗ*

Η δυναμική πίσω από τη διαμόρφωση του πληθωρισμού

Η δυναμική πίσω από τις αλλαγές στις τιμές είναι ότι ξεδοθούνται περισσότερο ποσά από όσα κερδίζονται, τόσο από τους ιδιώτες όσο και από τις κυβερνήσεις, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι αυξάνονται τα χρέη (πιστώσεις) και «τυπώνονται χρήματα» και αυτό αντανακλάται στις τιμές της αγοράς επειδή τα επιπλέον χρήματα που κυκλοφορούν, αυξάνουν τη ζήτηση και όταν δεν υπάρχει διαθέσιμη προσφερόμενη ποσότητα οι τιμές αυξάνονται.

Τα χαμηλά επιτόκια των πρόσφατων ετών έδιναν την ευκαιρία για λήψη περισσότερων δανειακών χρημάτων που δαπανούνταν για αγορά περιουσιακών στοιχείων με μεγαλύτερες αποδόσεις. Με χαμηλά επιτόκια δεν άξιζε κάποιος να αποταμιεύει. Έτσι, οι άνθρωποι μετακινούν τα χρήματά τους σε περιουσιακά στοιχεία τα οποία θα έχουν μεγαλύτερες αποδόσεις. Το αντίστροφο συμβαίνει όταν τα επιτόκια αυξάνονται. Εάν θέλουμε να κάνουμε προβλέψεις για την οικονομία θα πρέπει να αναλύσουμε τη δυναμική μετακίνησης των χρημάτων για αναζήτηση υψηλότερων αποδόσεων. Με άλλα λό-

για, οι επενδυτές οι δανειολήπτες και οι δανειστές εξετάζουν τις αναμενόμενες αποδόσεις των ομολόγων, των καταθέσεων και άλλων κατηγοριών περιουσιακών στοιχείων όπως τα ακίνητα, οι μετοχές, τα μέταλλα κ.ά. και μετακινούν τα χρήματά τους μεταξύ αυτών.

Οι χώρες που τα νομίσματά τους χρησιμοποιούνται για αποθεματικά νομίσματα έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν πολύ περισσότερα χρέη. Όταν αποκτώνται περισσότερα χρέη έχει ιστορικά αποδειχθεί ότι αν δεν χρησιμοποιηθούν βιώσιμα, δημιουργούν πολλά προβλήματα κατά την αποπληρωμή τους. Τα χρέη είναι πολύ τονωτικά βραχυπρόθεσμα αλλά μακροπρόθεσμα είναι πολύ αρνητικά συν ότι επιβαρύνονται επόμενες γενιές που θα τα αποπληρώσουν. Η δημιουργία νομισματικού πληθωρισμού είναι αποτέλεσμα της υπερβολικής εκτύπωσης νομισμάτων και της υπερβολικής δημιουργίας πίστωσης τα προηγούμενα χρόνια. Αυτή η υπερπροσφορά του νομίσματος είχε ως αποτέλεσμα την υποτίμηση της αξίας του χρήματος και της πίστωσης, που δεν γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι

Το φαινόμενο του πληθωρισμού δεν θα είναι παροδικό και θα απαιτήσει πολλά χρόνια για να ελεγχθεί αποτελεσματικά.

μειώνεται. Ουσιαστικά γίνεται αντιληπτό η άνοδος των τιμών όπως συμβαίνει σήμερα. Δηλαδή ισχύει ο κανόνας ότι επειδή το νόμισμα (είτε λόγω αύξησης των πιστώσεων είτε λόγω «εκτύπωσης χρήματος») είναι σε υπερπροσφορά μειώνεται η τιμή του. Από την υποτίμηση του νομίσματος κατέρρευσαν η ρωμαϊκή, η ολλανδική, η βρετανική και άλλες αυτοκρατορίες. Εδώ μπορούν να επέμβουν οι νομισματικές αρχές για διαρθρώσεις εάν δεν υπάρχουν νέες ανάγκες χρημάτων για δαπάνες. Επίσης, συνυπάρχει ο κυκλικός πληθωρισμός, ο οποίος δημιουργείται όταν υπάρχει ζήτηση για κάτι που δεν μπορεί να παραχθεί στην ποσότητα που ζητείται, οπότε δημιουργείται ανο-

δική πίεση των τιμών. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) με την άνοδο των επιτοκίων μπορεί να μειώσει τη ζήτηση μέσω της μείωσης της ποσότητας χρήματος που κυκλοφορεί. Επίσης, συνυπάρχει πληθωρισμός κόστους παραγωγής, που εξαιτίας των υψηλών τιμών της ενέργειας επηρεάζει το κόστος παραγωγής όλων των προϊόντων και υπηρεσιών από το 2021. Εδώ δεν μπορεί να παρέμβει η ΕΚΤ. Απαιτούνται μέτρα άμεσης μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας και αύξησης της παραγωγής ενέργειας με κάθε τρόπο.

Υπάρχει όμως ανάγκη χρημάτων για νέες δαπάνες από τα κράτη, που θα συνεχίσει να τροφοδοτεί τον νομισματικό πληθωρισμό. Τα μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα των κρατών που δημιουργήθηκαν την εποχή των φθινών επιτοκίων για την αντιμετώπιση της πανδημίας, τείνουν να γίνουν μόνιμα ελλείμματα ή και να αυξηθούν περισσότερο. Η αύξηση των ελλειμμάτων θα απαιτήσει περισσότερα χρήματα και πιστώσεις, δηλαδή περισσότερο νόμισμα που θα ωθήσει τον νομισματικό πληθωρισμό. Οι ανάγκες για περισσότερα χρή-

ματα θα προέλθουν εξαιτίας των επιπλέον δαπανών των κρατών για τους τόκους των παρόντων δανείων, για την επισιτιστική ασφάλεια, για την ενεργειακή ασφάλεια και για να επιδοτηθούν τα νοικοκυριά να αντεπεξέλθουν στις υψηλές τιμές του ηλεκτρικού ρεύματος. Επιπλέον, δαπάνες επιδοτήσεων θα απαιτηθούν για την κλιματική αλλαγή και τη μετάβαση σε καθαρότερη ενέργεια και άλλες τέτοιες κινήσεις που είναι πολύ καλές για το οικοσύστημά μας. Μακροπρόθεσμα όμως οι κινήσεις αυτές είναι πολύ ακριβές και έχουν λιγότερη αποτελεσματικότητα καθώς δεν παράγουν φθνότερη ενέργεια, δεν παράγουν σταθερή ροή ενέργειας, και δεσμεύουν περισσότερα κεφάλαια, οπότε θα απαιτήσουν περισσότερη «εκτύπωση χρημάτων» και δημιουργία πιστώσεων που θα συμβάλουν κι αυτές στην αύξηση του νομισματικού πληθωρισμού. Επίσης, δαπάνες θα απαιτηθούν για την αντιμετώπιση της επικείμενης ύφεσης, της ανεργίας, την προσαρμογή στις τεχνολογικές αλλαγές και διαφόρων άλλων κρατικών δαπανών για έκτακτα γεγονότα. Η καθυστερημένη απόκριση

της ΕΚΤ για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού την αναγκάζει να κάνει επιθετικές αυξήσεις των επιτοκίων, οι οποίες κινδυνεύουν να καταπνίξουν την ανάπτυξη και να οδηγήσουν σε αύξηση της ανεργίας, αποτυγχάνοντας μάλιστα να μειώσουν τις αυξήσεις των τιμών. Μια αύξηση των επιτοκίων ευνοεί την αποταμίευση και μειώνει τη διαθεσιμότητα μακροχρόνιων δανειακών κεφαλαίων, με αποτέλεσμα την επιβράδυνση ή και την ύφεση της οικονομίας εξαιτίας της μείωσης των κεφαλαίων για επενδύσεις.

Το φαινόμενο του πληθωρισμού δεν θα είναι παροδικό και θα απαιτήσει πολλά χρόνια για να ελεγχθεί αποτελεσματικά. Σήμερα υπάρχουν πολλές ομοιότητες στις δυναμικές που αλλάζουν τις τιμές με εκείνες τις δυναμικές που δημιούργησαν τον στασιμοληθωρισμό του 1973 προκαλώντας πολυετή υψηλό πληθωρισμό, αναμική ανάπτυξη ή ύφεση και ανεργία.

* Ο κ. Γιώργος Ατσάλακης είναι αναπληρωτής καθηγητής Πολυτεχνείου Κρήτης - Εργαστήριο Ανάλυσης Δεδομένων και Πρόβλεψης.

Στη Λεμεσό γράφτηκαν τα επόμενα βήματα ΕΚΤ

Οι Κεντρικοί Τραπεζίτες συζήτησαν εκτός ατζέντας το υψίστης σημασίας θέμα του πληθωρισμού και τα επιτόκια

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το διήμερο συνέδριο των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών στη Λεμεσό βάζει σοβαρή υποψηφιότητα να αποτελέσει τη βάση για τις αποφάσεις που θα ληφθούν στο επόμενο διάστημα σε επίπεδο νομισματικής πολιτικής και γενικότερα της στρατηγικής που θα ακολουθηθεί για αντιμετώπιση του πληθωρισμού. Παρόλο που το συνέδριο στη Λεμεσό δεν αφορούσε θέματα και αποφάσεις νομισματικής πολιτικής αλλά γενικότερα θέματα στρατηγικής (non-monetary policy meeting), στα δύο και πλέον εικοσιτετράωρα που βρέθηκαν οι Διοικητές των τραπεζών χωρών της Ευρωζώνης δόθηκε αρκετός χρόνος για ξεκαθάρισμα των θέσεων του κάθε τραπεζίτη σε σχέση με τον πληθωρισμό. Πρέπει να υπογραμμισθεί πως το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ έχει να διαχειριστεί την πρωτόγνωρη πίεση του πολύ υψηλού επιπέδου του πληθωρισμού ως απότοκο διαδοχικών κρίσεων από το 2020. Σε αντίθεση με το διήμερο μίνιγκ στην Λεμεσό, στη Φρανκφούρτη στις συνεδριάσεις που γίνονται ανά δύο εβδομάδες, το χρονικό περιθώριο που έχουν οι Διοικητές μεταξύ τους είναι περίπου τρεις ώρες, όσο δηλαδή διαρκεί μία συνεδρία. Όπως είναι λογικό, στην ουσία είναι μια παρουσίαση των θέσεων που έχουν συνταχθεί πριν από τις συνεδριάσεις, κάτι που η Λεμεσός έδωσε την ευκαιρία να αλλάξει το «κόνσепт». Η συνεδρία στη Λεμεσό ήταν δύο ημερών και όπως γίνεται αντιληπτό, οι Διοικητές είχαν περιθώριο να συζητήσουν και εκτός πλαισίου μίας «καθαρής» διάσκεψης. Οι Διοικητές

είχαν το «παράθυρο» που τους έδωσαν οι δύο μέρες να συζητήσουν και σε άλλο επίπεδο πέραν των τριών αυτών ωρών, δίχως όμως να μπορεί να γνωστοποιηθεί το περιεχόμενο αυτών των συζητήσεων ή τι θα περιλαμβάνουν οι αποφάσεις της νομισματικής πολιτικής που θα ακολουθηθεί.

Η συνεδρίαση στη Λεμεσό μπορεί να χαρακτηριστεί σημαντική, αφού η κατάσταση στην ευρωπαϊκή οικονομία και την παγκόσμια είναι ρευστή. Μπορεί οι αποφάσεις αυτές καθ' αυτές να μην ήταν καθοριστικές σύμφωνα με τη διήμερη ατζέντα, ωστόσο οι συναντήσεις

Το επενδυτικό κοινό έχει στραμμένο το βλέμμα του στις αποφάσεις της νομισματικής πολιτικής που θα λάβει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στις επόμενες συνεδριάσεις.

μεταξύ των Διοικητών είναι τροχιοδεικτικές για τις μελλοντικές αποφάσεις. Η ΕΚΤ έχει ξεκαθαρίσει πως θα προχωρήσει στις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να διασφαλίσει τη σταθερότητα των τιμών και να διαφυλάξει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και έτσι εφαρμόζει συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής ως απάντηση στην αβεβαιότητα.

Πάντως, όπως διέρρευσε στο Bloomberg την Τετάρτη, η επίσημη ατζέντα των συνεδριάσεων της

Η ΕΚΤ έχει ξεκαθαρίσει πως θα προχωρήσει στις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να διασφαλίσει τη σταθερότητα των τιμών και να διαφυλάξει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Λεμεσού αφορούσε το θέμα της σμίκρυνσης του ισολογισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, αλλιώς, «ποσοτική σύσφιξη».

Με τα μάτια στραμμένα

Το επενδυτικό κοινό έχει στραμμένο το βλέμμα του στις αποφάσεις της νομισματικής πολιτικής που θα λάβει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στις επόμενες συνεδριάσεις. Στις 27 Οκτωβρίου αναμένεται στη Φρανκφούρτη η επόμενη συνεδρίαση νομισματικής πολιτικής

(monetary policy meeting) και η τελευταία για το 2022 στις 15 Δεκεμβρίου 2022. Οι αναλυτές βλέπουν συνέχιση του κύκλου αυξήσεων των επιτοκίων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μέχρι τις αρχές του 2023, όπου θα φτάσουν τουλάχιστον το ποσοστό του 1,25%.

Στόχος το 2%

Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Κριστίν Λαγκάρντ, δήλωσε την Τρίτη ενώπιον

φόρουμ με φοιτητές από πανεπιστήμια της Κύπρου πως με τις Κεντρικές Τράπεζες εργάζονται για να φτάσουν τον στόχο του 2% στον πληθωρισμό μεσοπρόθεσμα. Κατά την πρώτη έλευση της Προέδρου της ΕΚΤ στην Κύπρο το Μάρτιο του 2022 είχε απαριθμήσει τους τρεις βασικούς παράγοντες που είναι πιθανόν να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη άνοδο του πληθωρισμού. Πρώτον, είχε πει ότι οι τιμές της ενέργειας αναμένεται να παραμείνουν σε υψηλότερα επι-

πεδα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, και πράγματι οι τιμές του φυσικού αερίου έχουν αυξηθεί κατά 52% από την αρχή του έτους και οι τιμές του πετρελαίου κατά 64%. Δεύτερον, είχε πει πως οι πιέσεις στον πληθωρισμό των τιμών των τροφίμων είναι πιθανόν να αυξηθούν.

Η Ρωσία και η Ουκρανία εξαγοών σχεδόν το 30% των σιτηρών παγκοσμίως, ενώ η Λευκορωσία και η Ρωσία κατέχουν περίπου το ένα τρίτο της παγκόσμιας παραγωγής ποτάσας, βασικού συστατικού για την παραγωγή λιπασμάτων, πράγμα που μεγεθύνει τις ελλείψεις στην προσφορά. Τρίτον, η κ. Λαγκάρντ είχε πει πως τα παγκόσμια φαινόμενα συμφόρησης στον τομέα της μεταποίησης είναι πιθανόν να επιμεινούν σε ορισμένους τομείς. Για παράδειγμα, είχε πει ότι η Ρωσία είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας παλλαδίου, που είναι το βασικό στοιχείο για την παραγωγή καταλυτών και ότι η Ουκρανία διαθέτει περίπου το 70% των παγκόσμιων αποθεμάτων του αερίου νέον, που είναι απολύτως απαραίτητο για την κατασκευή ημιαγωγών.

Δύσκολη περίοδος

Η ισχυρή γυναικα της ΕΚΤ είχε υπογράμμισει ότι η Ευρώπη εισέρχεται σε μια δύσκολη φάση, αφού θα αντιμετωπίσουμε, βραχυπρόθεσμα, υψηλότερο πληθωρισμό και βραδύτερη ανάπτυξη. Είχε τονίσει ότι υπάρχει σημαντική αβεβαιότητα σχετικά με το μέγεθος και τη διάρκεια αυτών των φαινομένων, ενώ είχε πει ότι όσο μεγαλύτερη θα είναι η διάρκεια του πολέμου τόσο υψηλότερο πιθανώς θα είναι και το κόστος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ταμείο Συνοχής

Κυπριακή Δημοκρατία

Διαρθρωτικά Ταμεία
της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Κύπρο

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

ΔΗΜΟΣΙΑ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Έργο: Ανάπλαση του Εμπορικού Τριγώνου Μακαρίου – Στασιακράτους – Ευαγόρου, κατασκευαστική Φάση Β

Ο Δήμος Λευκωσίας πληροφορεί το κοινό ότι έχουν ολοκληρωθεί εντός χρονοδιαγράμματος οι κατασκευαστικές εργασίες σε ολόκληρη την περιοχή του ανωτέρω Έργου, που περιλαμβάνει τη Λεωφόρο Αρχ. Μακαρίου Γ' (τμήμα από τη φωτοελεγχόμενη διασταύρωση της με τις Λεωφόρους Σπύρου Κυπριανού και Διγενή Ακρίτα μέχρι τη φωτοελεγχόμενη διασταύρωσή της με τη Λεωφόρο Ευαγόρου), τις οδούς Α. Γ. Λεβέντη και Αρνάλδας, τμήματα των οδών Στασάνδρου, Αφροδίτης και Κρήτης και τις οδούς Αγίας Ελένης, Γρηγορίου Ξενοπούλου, Μπουμπουλίνας, Ήρας και Άννης Κομνηνής, μέχρι τη συμβολή τους με την οδό Στασάνδρου.

Το συγκεκριμένο Έργο τέθηκε ψηλά στις προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής του Δήμου Λευκωσίας, αφού επιδιώκει να καταστήσει το Αστικό Εμπορικό Κέντρο της πρωτεύουσας ανταγωνιστικό, ελκυστικό και φιλικό στον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Ως γνωστό το τμήμα της Λεωφόρου Αρχ. Μακαρίου Γ' που αναφέρεται πιο πάνω, το οποίο είχε παραληφθεί πριν τα Χριστούγεννα του 2021, λειτουργήσει για προσωρινό μεταβατικό στάδιο με δύο λωρίδες μονόδρομης κατεύθυνσης προς τη Λεωφόρο Ευαγόρου, μία λεωφορειολωρίδα και μία λωρίδα για όλα τα τροχοφόρα.

Από την **Πέμπτη 20 Οκτωβρίου 2022 στις 10.00 π.μ.**, και την παραλαβή ολόκληρης της περιοχής του Έργου, θα σταματήσει να ισχύει η πιο πάνω προσωρινή κυκλοφοριακή ρύθμιση. Συγκεκριμένα θα τεθεί σε ισχύ ο αρχικός σχεδιασμός του Έργου και οι κυκλοφοριακές ρυθμίσεις με τις οποίες λήφθηκε η απόφαση έναρξης του για χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στόχος των νέων ρυθμίσεων είναι όπως στον άξονα Αρχ. Μακαρίου Γ' και Α. Γ. Λεβέντη δημιουργηθεί διάδρομος απρόσκοπτης κυκλοφορίας των Μέσων Μαζικής Συγκοινωνίας, με στόχο την ενίσχυση της βιώσιμης κινητικότητας και τη διακίνηση με μέσα φιλικά στο περιβάλλον, χωρίς διακρίσεις προς τα εμποδιζόμενα άτομα και με συνεπαγόμενο οφέλη τη μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης, των ρύπων και του θορύβου και την αύξηση των επιπέδων ασφαλείας και της άνεσης, της επισκεψιμότητας και της εμπορικότητας της περιοχής.

Η όλη φιλοσοφία του σχεδιασμού του Έργου, στο οποίο εφαρμόζονται επιπρόσθετα αρχές αστικού βιοκλιματικού σχεδιασμού, συνάδει και ενισχύει τη συνολική προσπάθεια του κράτους να ανταποκριθεί στους στόχους που τέθηκαν μέχρι το 2030 για μείωση των ρύπων και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Ο Δήμος Λευκωσίας θα δώσει περιθώριο στο κοινό για ενημέρωση και υιοθέτηση των νέων ρυθμίσεων και για την αντιμετώπιση τυχόν πρακτικών δυσκολιών / προβλημάτων που ενδέχεται να παρουσιαστούν.

Οι κυκλοφοριακές ρυθμίσεις που θα τεθούν σε εφαρμογή έχουν ως ακολούθως:

Α. Λεωφόρος Αρχ. Μακαρίου Γ' (τμήμα από τη φωτοελεγχόμενη διασταύρωση της με τις Λεωφόρους Σπύρου Κυπριανού - Διγενή Ακρίτα μέχρι τη φωτοελεγχόμενη διασταύρωση με τη Λεωφόρο Ευαγόρου)

- Απαγόρευση εισόδου σε μηχανοκίνητα, συμπεριλαμβανομένων δικύκλων και τρίκυκλων οχημάτων (εκτός εξαιρέσεων* - βλέπε πιο κάτω) και μετατροπή και των δύο λωρίδων σε λεωφορειολωρίδες για διακίνηση λεωφορείων και στις δύο κατευθύνσεις κυκλοφορίας. Τα υπόλοιπα μηχανοκίνητα, που δεν επιτίπουν στις εξαιρέσεις, θα μπορούν να συνεχίζουν την πορεία τους από το υπόλοιπο τμήμα της Λεωφ. Αρχ. Μακαρίου Γ' προς τη Λεωφόρο Σπύρου Κυπριανού (με αριστερόστροφη κίνηση), ή τη Λεωφόρο Διγενή Ακρίτα, ή στην οδό Κρήτης (με δεξιόστροφη κίνηση).
- Παραμένει σε ισχύ το ρυθμιστικό μέτρο «Δρόμος Κοινής Χρήσης(Shared Space)» όπου η κίνηση των τροχοφόρων θα συνεχίσει να γίνεται υποχρεωτικά με μέγιστη ταχύτητα τα 20χλμ./ώρα. Ταυτόχρονα θα συνεχίσει να απαγορεύεται αυστηρώς η στάση και στάθμευση οχημάτων σε όλο το μήκος του δρόμου.
- Σε ισχύ θα παραμείνει η απαγόρευση της δεξιόστροφης κίνησης από Διγενή Ακρίτα προς Λεωφ. Αρχ. Μακαρίου Γ'

Β. Οδός Α. Γ. Λεβέντη

- Απαγόρευση εισόδου σε μηχανοκίνητα συμπεριλαμβανομένων δικύκλων και τρίκυκλων οχημάτων (εκτός εξαιρέσεων* - βλέπε πιο κάτω) και μετατροπή και των δύο λωρίδων σε λεωφορειολωρίδες για διακίνηση λεωφορείων και στις δύο κατευθύνσεις κυκλοφορίας. Τα υπόλοιπα μηχανοκίνητα, που δεν επιτίπουν στις εξαιρέσεις, θα μπορούν να συνεχίζουν την πορεία τους από Πλατεία Σολωμού προς Λεωφόρο Ομήρου με αριστερόστροφη κίνηση, από τη Λεωφόρο Ομήρου ευθεία προς Πλατεία Ελευθερίας και από Λεωφόρο Ευαγόρου ευθεία προς το παλιό ΓΣΠ.
- Μετατροπή της οδού Α. Γ. Λεβέντη σε δρόμο κοινής χρήσης (Shared Space) όπου η κίνηση των τροχοφόρων θα γίνεται υποχρεωτικά με μέγιστη ταχύτητα τα 20χλμ./ώρα. Ταυτόχρονα απαγορεύεται αυστηρώς η στάση και στάθμευση οχημάτων σε όλο το μήκος του δρόμου.
- Σε ισχύ θα παραμείνει η απαγόρευση της δεξιόστροφης κίνησης από τη Λεωφ. Ευαγόρου προς την Α. Γ. Λεβέντη, για όλους. Ενώ η αριστερόστροφη κίνηση από Λεωφ. Ευαγόρου προς τη Λεωφ. Αρχ. Μακαρίου Γ', θα επιτρέπεται μόνο για τα οχήματα που περιλαμβάνονται στις πιο κάτω εξαιρέσεις*, που έχουν μέγιστο μήκος τα 8 μέτρα.

Προσοχή!

Σε όλο το μήκος του κεντρικού άξονα της Λεωφόρου Αρχ. Μακαρίου Γ' (τμήμα ως πιο πάνω) και της οδού Α. Γ. Λεβέντη υπάρχει συνεχόμενη άσφαλτο γραμμή, ως εκ τούτου απαγορεύεται αυστηρά οποιαδήποτε δεξιόστροφη κίνηση οχημάτων για πρόσβαση σε ιδιωτικά τεμάχια.

Γ. Εξαιρέσεις*

Στο τμήμα της Λεωφόρου Αρχ. Μακαρίου Γ' που περιγράφεται πιο πάνω και στην οδό Α. Γ. Λεβέντη, εκτός από λεωφορεία θα επιτρέπεται η είσοδος

σε οχήματα Δικαιούχων, οι κατηγορίες των οποίων περιγράφονται ως εξής:

(α) Οχήματα που ανήκουν σε νόμιμους χρήστες αδειοδοτημένων χώρων στάθμευσης εντός ιδιωτικών τεμαχίων, των οποίων η πρόσβαση γίνεται μόνο από τη Λεωφόρο Αρχ. Μακαρίου Γ', ή από την οδό Α. Γ. Λεβέντη. Νοείται πως τα οχήματα αυτά θα πρέπει να σταθμεύουν στις αδειοδοτημένες τους θέσεις και όχι στο δρόμο, ή στα πεζοδρόμια.

(β) Οχήματα Έκτακτης Ανάγκης π.χ. ασθενοφόρα, οχήματα της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και της Αστυνομίας Κύπρου, οχήματα των Υπηρεσιών Κοινής Ωφελείας για αντιμετώπιση βλαβών εντός της συγκεκριμένης περιοχής κ.λπ.

(γ) Ταξί - Οχήματα αδειούχων οδηγών ταξί

(δ) Ποδήλατα και Scooter - Χρήστες ποδηλάτων και scooter ακολουθώντας πάντα τη νομοθεσία και τους σχετικούς κανονισμούς.

(ε) Οχήματα Τροφοδοσίας - Οχήματα τροφοδοσίας μεταξύ των ωρών 8:00π.μ.-11:00π.μ. Πιο αναλυτική περιγραφή του τρόπου τροφοδοσίας γίνεται πιο κάτω.

(στ) Οχήματα συλλογής απορριμμάτων και υλικών ανακύκλωσης

Για τα πιο πάνω είναι απαραίτητη η Εγγραφή σε Κατάλογο Δικαιούχων, για την οποία θα ακολουθήσει σχετική επικοινωνία του Δήμου με τους επηρεαζόμενους

Δ. Άννης Κομνηνής (τμήμα Φιλιππίδας – Μακαρίου), Ήρας (τμήμα Στασάνδρου – Μακαρίου), Μπουμπουλίνας (τμήμα Στασάνδρου – Μακαρίου), Γρηγορίου Ξενοπούλου, Αγίας Ελένης (τμήμα από Στασάνδρου – Μακαρίου) και Αρνάλδας

- Τα τμήματα των δρόμων όπως περιγράφονται πιο πάνω μετατρέπονται σε αδιέξοδα κοινής χρήσης (Shared Space) με κίνηση και στις δύο κατευθύνσεις όπου η κίνηση των τροχοφόρων θα γίνεται υποχρεωτικά με μέγιστη ταχύτητα τα 20χλμ./ώρα.
- Το τμήμα της οδού Άννης Κομνηνής, από τη συμβολή της με την οδό Στασάνδρου μέχρι τη συμβολή της με την οδό Φιλιππίδας θα παραμείνει μονόδρομος με κατεύθυνση προς την οδό Φιλιππίδας.
- Σημειώνεται ότι θα απαγορεύεται η στάση και στάθμευση σε όλο το μήκος των δρόμων που αναφέρονται πιο πάνω, εκτός από τις καθορισμένες & σηματοδοτημένες θέσεις στάθμευσης με χρονικό όριο 30 λεπτών από τις 8.00 π.μ. μέχρι τις 7.00 π.μ. εκ των οποίων από τις 8.00 π.μ. μέχρι 11.00 π.μ. θα επιτρέπεται η στάθμευση σε οχήματα τροφοδοσίας και από τις 7.00 π.μ. μέχρι τις 8.00 π.μ. της επόμενης μέρας το πρωί η στάθμευση θα είναι ελεύθερη χωρίς χρονικό όριο για όλους τους χρήστες.
- Επιπρόσθετα, κατά μήκος των πιο πάνω οδών έχουν δημιουργηθεί χώροι δωρεάν στάθμευσης με χρονικό όριο 30 λεπτών και χώροι στάθμευσης ΑμεΑ.
- Στις συμβολές της Λεωφ. Αρχ. Μακαρίου Γ' με τις παρόδους Άννης Κομνηνής, Ήρας, Μπουμπουλίνας, Γρηγορίου Ξενοπούλου, Αγίας Ελένης, Αφροδίτης, και Θεοφάνη Θεοδότη, όπου έχουν διαμορφωθεί μικρές πλατείες (pocket squares) δεν θα επιτρέπεται η διέλευση οχημάτων. Ομοίως δεν θα επιτρέπεται η διέλευση οχημάτων από τη Λεωφόρο Αρχ. Μακαρίου Γ' προς την οδό Μνασιδάου.
- Στα τμήματα των παρόδων Άννης Κομνηνής, Ήρας, Μπουμπουλίνας, Γρηγορίου Ξενοπούλου, Αγίας Ελένης και Αρνάλδας, που θα λειτουργήσουν ως αμφίδρομα αδιέξοδα θα επιτρέπεται η διέλευση οχημάτων με μέγιστο μήκος τα 7 μέτρα.

Ε. Οδοί Στασάνδρου (τμήμα) και Αφροδίτης (τμήμα)

- Το τμήμα της οδού Στασάνδρου μεταξύ Μπουμπουλίνας & Αγίας Ελένης μετατρέπεται σε δρόμο μονόδρομης κατεύθυνσης κυκλοφορίας και κοινής χρήσης (Shared Space) όπου η κίνηση των τροχοφόρων θα γίνεται υποχρεωτικά με μέγιστη ταχύτητα τα 20χλμ./ώρα
- Στη συμβολή των οδών Στασάνδρου - Αφροδίτης με τη Λεωφ. Αρχ. Μακαρίου Γ' έχει διαμορφωθεί πλατεία με ελεγχόμενη πρόσβαση μόνο για λεωφορεία και οχήματα έκτακτης ανάγκης.

Στ. Τροφοδοσία Λεωφόρου Αρχ. Μακαρίου Γ' και Α. Γ. Λεβέντη

Όπως και πριν τη υλοποίηση του Έργου θα απαγορεύεται η στάση και στάθμευση σε όλο το μήκος των πιο πάνω δρόμων. Ως εκ τούτου η τροφοδοσία θα γίνεται σε προκαθορισμένο ωράριο:

(α) μέσω των διαμορφωμένων / σηματοδοτημένων χώρων στάθμευσης τροφοδοσίας επί των παρόδων της Λεωφ. Αρχ. Μακαρίου Γ' (οδοί Αρνάλδας, Αγίας Ελένης, Γρηγορίου Ξενοπούλου, Μπουμπουλίνας, Άννης Κομνηνής, Στασάνδρου, Αφροδίτης)

(β) με στάθμευση εντός των ιδιωτικών τεμαχίων.

Οι πιο πάνω κυκλοφοριακές ρυθμίσεις θα εφαρμοστούν με τις ανάλογες οριζόντιες και κάθετες σημάσεις, που το κοινό οφείλει να ακολουθεί.

Για οποιαδήποτε σχόλια / εισηγήσεις / παράπονα το κοινό μπορεί να απευθύνεται στο Δήμο Λευκωσίας μέσω της ηλεκτρονικής διεύθυνσης citizenservice@nicosiamunicipality.org.cy

Το Έργο συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Συνοχής της Ε.Ε, τον Κρατικό Προϋπολογισμό και το Δήμο Λευκωσίας στα πλαίσια της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020.- Ειδικός Στόχος: Βελτίωση της κινητικότητας κυρίως στην αστική περιοχή Λευκωσίας, - Άξονα 5: Προώθηση Βιώσιμων Μεταφορών και Μείωση των Εκπομπών Διοξειδίου του Άνθρακα.

Ερχεται το One stop shop στη Ναυτιλία

Απλοποιούνται οι διαδικασίες εγγραφής, μεταφέρονται στο Υφυπουργείο όλες οι αρμοδιότητες για τις πλοιοκτιήτριες εταιρείες

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Το **ιδανικό** timing θα μπορούσε να θεωρηθεί η ψήφιση του νομοσχεδίου για τη δημιουργία της Ναυτιλιακής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, από την Ολομέλεια της Βουλής, λίγες μόνο μέρες πριν την διεξαγωγή του συνεδρίου «Ναυτιλιακή Κύπρος - Maritime Cyprus 2022», το οποίο αρχίζει σήμερα στη Λεμεσό. Σε μια περίοδο σημαντικών ανακατατάξεων στα νηολόγια των ναυτιλιακών κρατών, ένεκα των κυρώσεων, θα προβληθεί, ανάμεσα σε 900 σύνεδρους από 35 χώρες και εκπροσώπους διεθνών οργανισμών, το ναυτιλιακό προϊόν της Κύπρου και οι δράσεις για προσέλκυση περισσότερων εταιρειών και πλοίων. Μια από αυτές τις δράσεις, η οποία αναμένεται να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της κυπριακής ναυτιλίας, είναι η δημιουργία μονοθυρικής εξυπηρέτησης των

Για τους σκοπούς εγγραφής ναυτιλιακών εταιρειών θα λειτουργεί γραφείο εντός της Δημοκρατίας σε μέρος που θα αποφασίσει το Υπουργικό Συμβούλιο.

ναυτιλιακών εταιρειών. Σχολιάζοντας ο αρμόδιος Υφυπουργός Βασίλης Δημητριάδης, ανέφερε ότι πρόκειται για διαχρονικό αίτημα της ναυτιλιακής βιομηχανίας, ενώ η ψήφισή του, συνιστά την υλοποίηση της Δράσης αρ.14 της Μακροχρόνιας Εθνικής Στρατηγικής για τη Κυπριακή Ναυτιλία «SEA Change 2030», που υιοθετήθηκε τον Οκτώβριο του 2021 από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Ο έφορος ναυτιλιακών
Τι προνοεί όμως ο εν λόγω νόμος; Στην ουσία απλοποιεί τις διαδικασίες εγγραφής μιας ναυτιλιακής εταιρείας στην Κύπρο και μεταφέρει την εγγραφή απευθείας στο Υφυπουργείο Ναυτιλίας των εταιρειών ναυτιλίας, και όχι στον Έφορο Εταιρειών. Ο στόχος είναι σταδιακά να διαμορφωθεί το πλαι-

Πρόκειται για διαχρονικό αίτημα της ναυτιλιακής βιομηχανίας, ενώ η ψήφισή του, συνιστά την υλοποίηση της Δράσης αρ.14 της Μακροχρόνιας Εθνικής Στρατηγικής για τη Κυπριακή Ναυτιλία «SEA Change 2030», σημείωσε ο Υφυπουργός Ναυτιλίας.

σιο ώστε όλοι στον τομέα της ναυτιλίας να εξυπηρετούνται από έναν φορέα, που θα είναι το Υφυπουργείο Ναυτιλίας. Όπως αναφέρει το νομοσχέδιο, η Ναυτιλιακή εταιρεία περιορισμένης ευθύνης έχει ως μοναδικό σκοπό την απόκτηση ιδιοκτησίας επί κυπριακού πλοίου. Ο εκάστοτε Γενικός Διευθυντής του Υφυπουργείου εκτελεί καθήκοντα Εφόρου ναυτιλιακών εταιρειών περιορισμένης ευθύνης πιστοποιώντας την σύσταση της εταιρείας, εκδίδοντας τα πιστοποιητικά που αφορούν στη σύσταση και καταχωρώντας τα στοιχεία της Ν.Ε.Π.Ε. στο Μητρώο Ν.Ε.Π.Ε. το οποίο τηρεί ο ίδιος. Στον έφορο θα καταχωρίζονται οι οικονομικές καταστάσεις των ναυτιλιακών εταιρειών. Για τους σκοπούς εγγραφής Ν.Ε.Π.Ε θα λειτουργεί γραφείο εντός της Δημο-

κρατίας σε μέρος που θα αποφασίσει το Υπουργικό Συμβούλιο. Επιπλέον, το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται να διορίσει βοηθούς εφόρους Ν.Ε.Π.Ε και υπαλλήλους που θεωρεί αναγκαίους για την εγγραφή εταιρειών αλλά και να παύει

οποιαδήποτε πρόσωπα διοριστηκαν με τον τρόπο αυτό. Θα ετοιμαστεί επίσης σφραγίδα ή σφραγίδες για την επικύρωση εγγράφων που απαιτούνται για ή συνδέονται με την εγγραφή Ν.Ε.Π.Ε. ή οποιονδήποτε άλλων εγγράφων χορη-

Στο 4,6% τα έσοδα πλοιοδιαχείρισης

Στα θετικά για την κυπριακή ναυτιλία καταγράφονται και τα τελευταία αποτελέσματα της Έρευνας Πλοιοδιαχειριστριών Εταιρειών που δημοσιεύτηκαν από το στατιστικό τμήμα της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, για το πρώτο εξάμηνο του 2022, τα οποία κατέδειξαν ότι τα έσοδα του κλάδου ανήλθαν σε €574 εκατομμύρια, παρουσιά-

ζοντας αύξηση της τάξης των €58 εκατομμυρίων και αποτελούν το 4,6% του ΑΕΠ της Κύπρου. Πρόκειται για την 3η διαδοχική αύξηση στα συνολικά έσοδα του κλάδου πλοιοδιαχείρισης, μετά τη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας που παρατηρήθηκε το 2020 λόγω της έξαρσης της πανδημίας COVID-19.

γούνται από τον Έφορο Ν.Ε.Π.Ε. Έτσι το Υφυπουργείο θα επιλαμβάνεται όλων των θεμάτων τα οποία μέχρι σήμερα ήταν στις αρμοδιότητες του Εφόρου Εταιρειών.

Αλλαγή στέγης
Δυνάμει του περί Ν.Ε.Π.Ε. Νόμου οι ναυτιλιακές εταιρείες ιδιοκτήτες κυπριακών πλοίων οι οποίες είναι ήδη εγγεγραμμένες στο Μητρώο του Εφόρου Εταιρειών μπορούν να αιτηθούν τη μεταφορά τους στο Μητρώο Ν.Ε.Π.Ε. βάσει συγκεκριμένων προϋποθέσεων. Η αίτηση για εγγραφή ως συνεχιζουσα στο Μητρώο ναυτιλιακών εταιρειών καταχωρίζεται στον αρμόδιο Έφορο και συνοδεύεται από τα ακόλουθα έγγραφα:
-Ειδικό ψήφισμα των μετόχων της εταιρείας που εγκρίνει την εγγραφή της ως συνεχιζουσας στο

Μητρώο Ν.Ε.Π.Ε.
-αντίγραφο του αναθεωρημένου ιδρυτικού εγγράφου και καταστατικού της εταιρείας.
-αντίγραφο πιστοποιητικών του Εφόρου Εταιρειών που βεβαιώνουν την ημερομηνία σύστασης της εταιρείας και ότι ακόμα υφίσταται, το εγγεγραμμένο γραφείο της εταιρείας, το εγκεκριμένο και εκδοθέν μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας, τον/τους μέτοχο/μέτοχους της εταιρείας, τους αξιωματούχους και τις εγγεγραμμένες επιβαρύνσεις της εταιρείας. Θα πρέπει να υποβάλλεται επίσης η έγκριση από τους πιστωτές και βεβαίωση του Εφόρου Εταιρειών ότι η εταιρεία έχει καταβάλει όλα τα τέλη και είναι πλήρως συμμορφούμενη με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις του περί εταιρειών νόμου. Έξι μήνες μετά την έκδοση του προσωρινού πιστοποιητικού Συνέχισης, η εταιρεία υποβάλλει αποδεικτικά στοιχεία στον Έφορο

Το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται να διορίσει βοηθούς εφόρους Ν.Ε.Π.Ε και υπαλλήλους που θεωρεί αναγκαίους για την εγγραφή εταιρειών.

Ν.Ε.Π.Ε. από τον Έφορο Εταιρειών, ότι είναι πλήρως συμμορφούμενη με όλες τις υποχρεώσεις της που πηγάζουν από τις διατάξεις του περί Εταιρειών Νόμου, και ότι έχει διαγραφεί από το μητρώο εταιρειών του Εφόρου Εταιρειών.
Η αίτηση μπορεί να απορριφθεί, στις περιπτώσεις που η εταιρεία είναι υπό εκκαθάριση ή έχουν αρχίσει διαδικασίες αφερεγγυότητας, διευθέτησης ή συμβιβασμού, διαδικασίες εκτέλεσης αποφάσεως Δικαστηρίου ή άλλες ανάλογες διαδικασίες από ή εναντίον της εταιρείας, είτε υπάρχει οποιαδήποτε απόφαση ή διάταγμα με το οποίο τα δικαιώματα των πιστωτών της αναστέλλονται ή περιορίζονται, ή έχουν αρχίσει εναντίον της διαδικασίες για παραβίαση των νόμων της Δημοκρατίας ή της δικαιοδοσίας σύστασής της.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΒΙΚΤΩΡΑ ΜΑΝΤΟΒΑΝΗ**

Δεν αναμένουμε θαύματα στον τουρισμό

Είμαστε ήδη στον Οκτώβριο και μπορούμε να πούμε ότι οδεύουμε πλέον προς το τέλος της φετινής καλοκαιρινής τουριστικής περιόδου. Μιας χρονιάς που ξεκίνησε με μεγάλη αβεβαιότητα και πολλά ερωτηματικά είτε λόγω της πανδημίας είτε λόγω του Ουκρανικού, αλλά θα έλεγα ότι τελειώνει πολύ καλύτερα από τις προσδοκίες του Υφυπουργείου Τουρισμού που ήταν ομολογουμένως πολύ συντηρητικό στις προβλέψεις του. Να σας θυμίσω ότι ο Υφυπουργός Τουρισμού μίλουσε για νούμερα παρόμοια με το 2021 (1.940.000 αφίξεις) ενώ φαίνεται ότι το 2022 θα κλείσει με μια αύξηση κοντά στο 50% έστω και χωρίς την Ρωσική και Ουκρανική αγορά. Μέχρι τον Αύγουστο του 2022 είχαμε 2.125.000 αφίξεις, είχαμε δηλαδή υπερκαλύψει τα νούμερα ολοκλήρου του 2021.

Ποια συμπεράσματα μπορούμε λοιπόν να εξαγάγουμε από την πορεία της φετινής χρονιάς;
Το πρώτο και ίσως κυριότερο είναι ότι ο τουρισμός επιβεβαίωσε και πάλι ότι είναι ο οικονομικός κλάδος που επανέρχεται γρηγορότερα από όλους τους άλλους μετά από σοβαρές κρίσεις. Έτσι, για άλλη μια φορά, βοήθησε τα μέγιστα στο να ξελασπώσει η δοκιμασμένη από την πανδημία οικονομία του τόπου μας.
Το δεύτερο και πολύ σημαντικό θέμα που πρέπει να αναλύσουμε είναι οι αγορές- πηγές τουρισμού προς το νησί μας. Εδώ και χρόνια μιλάμε για την απεξάρτησή μας

Μια σύντομη ανασκόπηση της φετινής τουριστικής χρονιάς και μερικές σκέψεις για το μέλλον.

από τις δυο μεγάλες αγορές (Αγγλία και Ρωσία) που κάλυπταν σχεδόν το 65% των τουριστικών μας αφίξεων στα προ πανδημίας χρόνια. Σκεφτείτε λοιπόν πώς θα ήταν οι φετινές μας αποδόσεις αν δεν εξαρτάσαστε στο βαθμό που εξαρτάσαστε από τη Ρωσική αγορά! Η διαφοροποίηση των αγορών όμως δεν μπορεί να πετύχει μόνο με λόγια αλλά χρειάζονται και πράξεις. Χρειάζεται η προσαρμογή του τουριστικού μας προϊόντος και στις ανάγκες των νέων αγορών, χρειάζεται η αεροπορική συνδεσιμότητα, χρειάζεται η προώθηση του νησιού μας στις χώρες που θα επιλέξουμε και επίσης πολύ σημαντικό χρειάζεται ο συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Το παράδειγμα της Κρήτης
Ποιες είναι όμως οι νέες αγορές στις οποίες θα μπορούσαμε να στοχεύσουμε; Ένας προορισμός που εμένα προσωπικά πάντοτε με εντυπωσιάζει με τις επιδόσεις του, αλλά είναι και συγκρίσιμος με την Κύπρο, είναι η Κρήτη. Ας δούμε λοιπόν τις κυριότερες χώρες από τις οποίες άντλησε τον τουρισμό

«Τόσο το Υπουργείο Συγκοινωνιών όσο και η Hermes θα πρέπει να κάνουν ό,τι είναι δυνατό για να αποφύγουμε την εξάρτησή μας από μερικές μόνο αερογραμμές ή από αερογραμμές χαμηλού κόστους».

της η Κρήτη στο προ πανδημίας 2019 και ας συγκρίνουμε με την Κύπρο (σε παρένθεση):
Γερμανία 1,323,000 (151,000)
Ην. Βασίλειο 596,000 (1,331,000)
Γαλλία 584,000 (31,000)
Ολλανδία 295,000 (43,000)
Ιταλία 241,000 (27,000)
Βέλγιο 211,000 (26,000)
Ελβετία 184,000 (67,000)
Ρωσία 130,000 (782,000)
Όπως εύκολα μπορούμε να συμπεράνουμε από τον πιο πάνω πίνακα στις 6 από τις 8 χώρες έχουμε τεράστια περιθώρια βελτίωσης. Βέβαια αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να στοχεύσουμε και σε άλλες αγορές, όπως την Πολωνία που ήδη έχει θεαματικές αυξήσεις, τις Σκανδιναβικές χώρες, την Κεντρική Ευρώπη αλλά και γειτονικές μας χώρες. Και για να είμαι ειλικρινής

πιστεύω ότι το Υφυπουργείο Τουρισμού προχωρά προς αυτήν την κατεύθυνση αλλά χρειάζεται και η πιο ενεργός δράση του ιδιωτικού τομέα ώστε το προϊόν μας να μην είναι προσαρμοσμένο μόνο στις ανάγκες της Αγγλικής και Ρωσικής Αγοράς.

Αεροπορική συνδεσιμότητα
Κάτι άλλο το οποίο θα ήταν καλό να μας προβληματίσει είναι η αεροπορική συνδεσιμότητα. Έχουμε δει τα τελευταία χρόνια την αλματώδη αύξηση των πτήσεων χαμηλού κόστους σε όλη την Ευρώπη, αλλά με τις τελευταίες πληθωριστικές τάσεις και το υψηλό κόστος των καυσίμων φαίνεται ότι τα πράγματα θα διαφοροποιηθούν και πάλι. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι επίσης εξαιρετικά ευαίσθητη σε θέματα

περιβαλλοντικής ρύπανσης και αυτό θα επηρεάσει σύντομα σε μεγάλο βαθμό και τις αερομεταφορές. Ένας άλλος παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι τα τρένα υψηλής ταχύτητας που άρχισαν ήδη να ανταγωνίζονται τις αερογραμμές στην Ευρώπη ειδικότερα στα κοντινά δρομολόγια. Αυτή η εξέλιξη ίσως μακροπρόθεσμα αποτρέπει ένα πλεονέκτημα για την Κύπρο που είναι νησί διότι πολλές αερογραμμές θα αναγκαστούν να αποσύρουν δρομολόγια και αεροσκάφη από κυρίως εσωτερικά δρομολόγια ιδιαίτερα στην Γερμανία, Γαλλία και Ιταλία και κάπου πρέπει να πετούν τα αεροσκάφη αυτά. Επίσης τόσο το Υπουργείο Συγκοινωνιών όσο και η Hermes θα πρέπει να κάνουν ό,τι είναι δυνατό για να αποφύγουμε την εξάρτησή μας από μερικές μόνο αερογραμμές ή από αερογραμμές χαμηλού κόστους οι οποίες εγκαταλείπουν προορισμούς πολύ πιο εύκολα από τις παραδοσιακές εταιρίες. Δύσκολο εγχείρημα αλλά αναγκαίο.
Ένα άλλο σημείο που θα ήθελα να διξώ είναι ο τρόπος με τον οποίο γίνονται οι κρατήσεις από τις χώρες πηγές τουρισμού. Ενώ παλιά υπήρχαν τα λεγόμενα τουριστικά πακέτα (ναυλωμένη πτήση, μεταφορές, διαμονή) οι σημερινές τάσεις είναι πιο ευέλικτες και πολλές κρατήσεις γίνονται μέσω διαδικτύου. Είμαστε πλέον στην εποχή του λεγόμενου 'δυναμικού πακέτου' όπου ο ταξιδιώτης μπορεί να επιλέξει ξεχωριστά την πτήση που επιθυμεί, την

διάρκεια των διακοπών του, τον τρόπο μεταφοράς του και τέλος το κατάλυμα διαμονής του. Οι μεγάλοι οργανωτές ταξιδιών του εξωτερικού είχαν προβλέψει αυτήν την αλλαγή και έχουν ήδη προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Ως εκ τούτου και σαν νησί που είμαστε, θα ήταν τεράστιο σφάλμα να πιστεύουμε ότι δεν έχουμε πλέον ανάγκη τους διοργανωτές ταξιδιών (tour operators). Μια άλλη τάση η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι οι κρατήσεις της τελευταίας στιγμής, αλλά και ο υψηλός αριθμός ακυρώσεων, άρα χρειάζεται μεγαλύτερη ευελιξία από τα ξενοδοχεία μας.
Καταληκτικά θα έλεγα ότι μας περιμένει ένας εξαιρετικά δύσκολος και αβέβαιος χειμώνας - λόγω των γνωστών διεθνών συγκυριών - από τον οποίο δεν αναμένουμε θαύματα. Το νησί μας όμως με λίγες απλές διορθωτικές κινήσεις έχει όλα τα εξέγγυα για να καταστεί μακροπρόθεσμα ένας ελκυστικός τουριστικός προορισμός πρώτης επιλογής. Ας αρχίσουμε λοιπόν να βελτιώνουμε τα κακώς έχοντα όπως τις ακαθαρσίες, την ακαταστασία, την έλλειψη τουριστικής ταυτότητας, την έλλειψη προσωπικού στα ξενοδοχεία και τόσα άλλα απλά πράγματα που συζητούμε εδώ και χρόνια αλλά μένουμε στα λόγια και σίγουρα ο τουρισμός δεν θα μας απογοητεύσει.

Ο Βίκτωρ Μαντοβάνη είναι Επίτιμος Πρόεδρος Συνδέσμου Ταξιδιωτικών Πρακτόρων Κύπρου (ACTA).

Χάσμα συντάξεων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα

Πάνω από 1.000 ευρώ μεικτά οι πρώτοι, κάτω από 700 ευρώ οι δεύτεροι

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Την πλήρη ωρίμανση του νόμου Κατρούγκαλου, ως προς το ύψος των καταβαλλόμενων συντάξεων μετά το 2016, καταδεικνύει για έναν ακόμη μήνα το σύστημα «Ηλιος» του υπουργείου Εργασίας, με τα στατιστικά στοιχεία των παλαιών αλλά και των νέων συντάξεων Σεπτεμβρίου: η μέση κύρια σύνταξη στον ιδιωτικό τομέα για τους νέους συνταξιούχους, που πληρώθηκαν τη σύνταξη τους για πρώτη φορά τον προηγούμενο μήνα, είναι 657 ευρώ μεικτά, όταν η αντίστοιχη μέση σύνταξη για τους παλαιούς ξεπερνάει τα 693 ευρώ μηνιαίως. Παράλληλα, βέβαια, φαίνεται και η σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ συντάξεων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα: οι νέοι συνταξιούχοι, του Σεπτεμβρίου, έλαβαν κατά μέσον όρο κύρια σύνταξη από το Δημόσιο της τάξεως των 1.014 ευρώ μεικτά, με τους παλαιούς να λαμβάνουν και πάλι λίγο υψηλότερη, της τάξεως των 1.049 ευρώ. Τα στοιχεία δείχνουν επίσης ότι και κατά τον προηγούμενο μήνα εκδόθηκε σημαντικά υψηλός αριθμός νέων συντάξεων, μειώνοντας περαιτέρω το στοκ των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του ΕΦΚΑ.

Συνολικά, τα στοιχεία του συστήματος «Ηλιος» καταγράφουν την πορεία των νέων πληρωμών και δείχνουν ότι τον Σεπτέμβριο εκδόθηκαν 29.925 συντάξεις. Η συνολική δαπάνη των αναδρομικών στους νέους συνταξιούχους με οριστική από-

Συντάξεις Σεπτεμβρίου

	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΟΣΟ ΔΑΠΑΝΗΣ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ	ΜΕΣΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΥΡΩ
ΚΥΡΙΕΣ	2.771.500	2.071,88	747,57
Γήρατος	1.876.315	1.578,68	841,37
Θανάτου	623.465	341,06	547,04
Αναπηρική	217.180	127,86	588,73
Ανασφ. υπερηλίκων ΟΠΕΚΑ	35.041	10,46	298,44
ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΕΣ	1.250.777	242,67	194,01
Γήρατος	901.418	196,98	218,53
Θανάτου	278.800	35,32	126,69
Αναπηρική	70.558	10,36	146,87

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Περίπου 35 ευρώ περισσότερα λαμβάνουν οι παλαιοί συνταξιούχοι σε σχέση με τους νέους.

φαση συνταξιοδότησης ανήλθε σε 131,6 εκατ. ευρώ και η μηνιαία δαπάνη συντάξεων σε 16,17 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, απονεμήθηκαν 2.981 τροποποιητικές συντάξεις, με τη συνολική δαπάνη αυτών να ανέρχεται σε 2,05 εκατ. ευρώ.

Από το σύνολο των νέων συντάξεων, τα στοιχεία δείχνουν ότι 18.673 αφορούσαν πρώην

εργαζομένους στον ιδιωτικό τομέα, ενώ άλλες 2.207 προήλθαν από το Δημόσιο, ήτοι συνολικά ο ΕΦΚΑ εξέδωσε 20.880 νέες κύριες συντάξεις.

Την ίδια στιγμή, βέβαια, απονεμήθηκαν και 7.839 επικουρικές συντάξεις από το ΕΤΕΑΕΠ. Συνολικά τον Σεπτέμβριο δαπανήθηκαν άνω των 2,3 δισ. ευρώ για να πληρωθούν 4.440.830 συντάξεις σε 2.465.985 συνταξιούχους.

Οι περισσότεροι συνταξιούχοι (460.779 άτομα ή 18,7% του συνόλου) είναι ηλικίας 71-75 ετών και έχουν μέσο εισόδημα 960,79 ευρώ. Επονται οι συνταξιούχοι ηλικίας 66-70 ετών (426.951 άτομα ή 17,3% του συνόλου) με μέσο εισόδημα

1.008,59 ευρώ και οι συνταξιούχοι ηλικίας 76-80 ετών (392.665 άτομα ή 15,9% του συνόλου) με μέσο εισόδημα 884,18 ευρώ.

Σχεδόν οι μισοί συνταξιούχοι (44,86% ή 1.106.341 άτομα) λαμβάνουν κύρια σύνταξη που δεν υπερβαίνει τα 700 ευρώ μεικτά, γεγονός που τους κατατάσσει στους εν δυνάμει δικαιούχους του έκτακτου επιδόματος των 250 ευρώ.

Βέβαια, οι δικαιούχοι θα λάβουν το επίδομα εφόσον το συνολικό εισόδημά τους δεν ξεπερνάει τα 800 ευρώ μεικτά. «Σίγουροι» δικαιούχοι θεωρούνται οι 908.125 συνταξιούχοι (το 36,82% του συνόλου των συνταξιούχων) που λαμβάνουν κύρια σύνταξη έως 600 ευρώ μεικτά, καθώς και οι 655.195 (26,56% του συνόλου) που εισπράττουν έως 500 ευρώ μεικτές αποδοχές.

Να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τις κυβερνητικές εξαγγελίες, την «επιταγή ακρίβειας» θα λάβουν φέτος, κοντά στα Χριστούγεννα, περίπου 1 εκατομμύριο συνταξιούχοι (από 634.000 που έλαβαν την αντίστοιχη ενίσχυση του 2021) με ετήσιο ατομικό φορολογητέο εισόδημα έως 9.600 ευρώ (έναντι 7.200), ετήσιο οικογενειακό εισόδημα έως 16.800 ευρώ (έναντι 14.400) και ακίνητη περιουσία έως 300.000 ευρώ (έναντι 200.000 ευρώ). Στην πράξη, νέοι δικαιούχοι θα είναι όσοι λαμβάνουν από 601 έως 800 ευρώ μεικτά, με το εισοδηματικό όριο να υπολογίζεται με βάση όχι μόνο τα εισοδήματα από συντάξεις αλλά από κάθε άλλη πηγή.

Εταιρεία διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων συστήνει το ΤΑΥΦΕ

Στη δημιουργία εταιρείας διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, που θα αναλάβει την επαγγελματική διαχείριση των αποθεματικών του, προσανατολίζεται το Ταμείο Αλληλοβοήθειας Υπαλλήλων Φαρμακευτικών Εργασιών (ΤΑΥΦΕ - Ταμείο Εφάπαξ Παροχών) με στόχο την κάλυψη του μακροχρόνιου αναλογιστικού ελλείμματός του.

Βάσει του σχεδιασμού, ο νέος επενδυτικός φορέας θα ελέγχεται αυστηρά από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, θα λειτουργεί με διαφάνεια και, όπως επισημάνθηκε στην παρουσίαση της πρότασης κατά τη διάρκεια της εβδομαδιαίας διαδικτυακής ενημέρωσης των μελών του Ταμείου, θα αποτελέσει τη λύση για καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα και κατά συνέπεια για απόσβεση του μακροχρόνιου αναλογιστικού ελλείμματος χωρίς αύξηση των εισφορών ή και μείωση των παροχών.

Σύμφωνα με τον εντεταλμένο διευθύνοντα σύμβουλο του Ταμείου, Γεράσιμο Κονιδάρη, με βάση τις αναλογιστικές μελέτες που έχουν εκπονηθεί, αν οι αποδόσεις των επενδύσεων του Ταμείου αυξηθούν κατά μία ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το τεχνικό επιτόκιο που ορίζει η αναλογιστική μελέτη (2%), δηλαδή με μέση απόδοση της τάξεως του 3,15%, το αναλογιστικό έλλειμμα μειώνεται περίπου στο μισό.

Σε αντίθετη περίπτωση, εάν αντί για 2% απόδοση επενδύσεων επιτευχθεί 1%, το αναλογιστικό έλλειμμα διπλασιάζεται. Συγκεκριμένα, με αποδόσεις της τάξεως του 2% το αναλογιστικό

έλλειμμα του ΤΑΥΦΕ εκτιμήθηκε το 2013 σε 348,08 εκατ. ευρώ. Εάν η μέση απόδοση ήταν 3,15%, τότε το έλλειμμα θα μειωνόταν κατά 51%, φθάνοντας τα 171,35 εκατ. ευρώ.

Να σημειωθεί ότι τα αποθεματικά του Ταμείου, από 41,623 εκατ. ευρώ τον Δεκέμβριο του 2013, έφτασαν στις 31/8/2022 τα 174,937 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση της τάξεως του 230%.

Υπέρ της ενεργού επαγγελματικής διαχείρισης τάχθηκε και ο

Στόχος, η κάλυψη του μακροχρόνιου αναλογιστικού ελλείμματος που εμφανίζει το Ταμείο χωρίς αύξηση εισφορών.

δρ Παναγιώτης Αλεξάκης, πρόεδρος της επενδυτικής επιτροπής του ΤΑΥΦΕ, επισημαίνοντας ότι πλέον δεν υπάρχουν οι περιοριστικοί παράγοντες του παρελθόντος, όπως οι δομές οργάνωσης των Ταμείων, οι περιορισμοί στα επενδυτικά εργαλεία τους, οι τοποθετήσεις των κεφαλαίων αποκλειστικά στην ΤτΕ, οι καθυστερήσεις στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων κ.λπ. Πλέον, τόνισε, έχουν ανοίξει οι κεφαλαιαγορές, ενώ στα συμβατικά είδη επενδύσεων —μετοχές, ομολογίες, αμοιβαία κεφάλαια— προστίθενται και εναλλακτικές επενδύσεις, όπως μετοχικές συμμετοχές σε εταιρείες και επενδύσεις σε ακίνητα.

Το κυκλοφοριακό δεν αντιστοιχεί μόνο με υποδομές, πρέπει να αλλάξουμε νοοτροπία και συνήθειες δεκαετιών

Χρόνο με τον χρόνο τα αυτοκίνητα στη Λευκωσία αυξάνονται. Η συνεχής κατασκευή πλατύτερων και περισσότερων δρόμων για να εξυπηρετήσουν τον αυξανόμενο αριθμό των αυτοκινήτων δεν είναι λύση. Η λογική αυτή δοκιμάστηκε και απέτυχε. Δεν αντιμετωπίζει το πρόβλημα και δεν είναι βιώσιμη. Η μόνη οδός για ένα πιο φιλικό και υγιές περιβάλλον, για καθαρότερο αέρα και κατά το δυνατόν λιγότερο κυκλοφοριακό, είναι η αύξηση της επιβατικής κίνησης στα μέσα μαζικής μεταφοράς. Το έργο προφανώς είναι τεράστιο και πολύπλοκο και αφορά την κατασκευή νέων υποδομών και τη μείωση/διαφοροποίηση άλλων. Θεωρώ, όμως, ότι η μεγαλύτερη πρόκληση και το πιο δύσκολο εγχείρημα είναι ν' αλλάξουμε δικές μας νοοτροπίες και συνήθειες δεκαετιών.

Αντιλαμβανόμαστε ότι οι νέες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις στη λεωφόρο Μακαρίου, που θα επιτρέπουν μόνο λεωφορεία, ταξί, εξουσιοδοτημένα οχήματα και

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΓΙΩΡΚΑΤΖΗ**
Δημάρχου Λευκωσίας

προμηθευτές, είναι μία τεράστια αλλαγή για τον καθένα και την καθημέιά από εμάς. Κάθε αλλαγή είναι δύσκολη, πόσο μάλλον μία αλλαγή αυτού του μεγέθους. Όμως, αν δεν αλλάξουμε προσέγγιση και πρωτίστως νοοτροπία, σε μερικά χρόνια δεν θα μπορούμε να διακινούμε στα κέντρα των πόλεων, διότι απλώς δεν θα υπάρχει ο απαιτούμενος χώρος για τον αριθμό των αυτοκινήτων που θα επιδιώκουν να εισέλθουν σε αυτά. Την ίδια ώρα όλα αυτά τ' αυτοκίνητα θα επιβαρύνουν το περιβάλλον με αυξημένους ρύπους, μολύνοντας τον αέρα που αναπνέουμε.

Για να πειστεί ένα σαφώς μεγαλύτερο ποσοστό συμπολιτών μας να χρησιμοποιεί το λεωφορείο, θα πρέπει το λεωφορείο να αποκτήσει πλεονέκτημα σε σχέση με το αυτοκίνητο. Το συγκεκριμένο πλεονέκτημα θα δημιουργηθεί μέσω της κατασκευής δικτύου λεωφορειολωρίδων σε συνδυασμό με έξυπνα φώτα τροχαίας. Χρησιμοποιώντας το δίκτυο, τα λεωφορεία δεν θα διακινούνται εντός της κυκλοφοριακής κίνησης και στα φώτα τροχαίας θα τους δίδεται προτεραιότητα.

Αυτός είναι ο γενικότερος στόχος του έργου που υλοποιήθηκε από το υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων στη Λεωφόρο Μακαρίου. Η μονο-

δρόμηση του νότιου τμήματος και η δημιουργία λεωφορειολωρίδων (από το πρώην Hilton μέχρι τον Αστυνομικό Σταθμό Λυκαβηττού) και το κλείσιμο για ιδιωτικά αυτοκίνητα του βόρειου τμήματος (από τη διασταύρωση Αστυνομικού Σταθμού Λυκαβηττού μέχρι τη λεωφόρο Ευαγόρου) είναι μέρος αυτού του μεγαλύτερου έργου, που προβλέπει τη δημιουργία ενός τέτοιου δικτύου.

Στο βόρειο τμήμα της λεωφόρου Μακαρίου γίνεται η πρώτη προσπάθεια στη χώρα μας για τη δημιουργία περιοχής μειωμένων ρύπων, εντός του αστικού εμπορικού κέντρου. Ένας χώρος που θα μπορούμε να περπατάμε με ασφάλεια, εύκολα, χωρίς εμπόδια, κάτω από τη σκιά δέντρων και αναπνέοντας λιγότερα καυσαέρια. Χρειάζεται υπομονή ώστε να δοθεί στο οριστικό υπουργείο ο χρόνος να ολοκληρώσει το εγχείρημα στην ολότητά του, ώστε να αντιληφθούμε όλοι τα οφέλη.

Για να πετύχει η όλη προσπάθεια, θα πρέπει επίσης να αυξηθεί η συχνότητα των δρομολογίων και να διευρυνθούν τα ωράρια λειτουργίας των λεωφορείων, να εγκατασταθούν νέες, σύγχρονες και έξιπνες στάσεις λεωφορείων, οι οποίες θα προσφέρουν συνεχή πληροφορηση μέσω ηλεκτρονικών πινακίδων, αλλά και μέσω εφαρμογών κινητών τηλεφώνων, να συντηρηθεί ο χρόνος υλοποίησης των έργων και να ετοιμαστεί το νομικό πλαίσιο που απαιτείται για την αστυνόμευση των νέων κυκλοφοριακών ρυθμίσεων. Οι αλλαγές στην καθημερινότητά μας είναι τεράστιες, αλλά και τα μελλοντικά οφέλη εξίσου μεγάλα, ιδιαίτερα για τις επόμενες γενιές. Έχει ευθύνη η Πολιτεία να πείσει για τις συγκεκριμένες αλλαγές και ο μόνος τρόπος να πετύχει είναι οι πράξεις. Κυρίως επιβάλλεται να ολοκληρώσει τις ελάχιστες υποδομές του ολοκληρωμένου έργου σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Εάν θέλουμε ένα καθαρότερο περιβάλλον, δεν φτάνει να συμπεριλάβουμε την πράσινη ανάπτυξη και τη βιώσιμη κινητικότητα στον πολιτικό μας λόγο ή σε σχέδια εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Πρέπει να προχωρήσουμε σε πραγματικά δραστηκές αλλαγές. Δεν αρκεί να αντικαταστήσουμε τα πλαστικά καλαμάρια με χάρτινα, ιδιαίτερα στην Κύπρο όπου η κυριότερη πηγή ρύπων προέρχεται από τις μετακινήσεις. Εάν πραγματικά πιστεύουμε ότι το περιβάλλον και ο πλανήτης κινδυνεύουν, κάτι που η νέα γενιά θεωρεί ως το σοβαρότερο πρόβλημα και εκφράζει ανησυχία για το μέλλον, τότε επιβάλλεται εμείς πρώτοι να προβούμε σε δραστηκές ενέργειες με στόχο τη μείωση των ρύπων. Ενέργειες που υπαγορεύουν και αλλαγές στις καθημερινές μας συνήθειες. Διότι καλύτερη ποιότητα ζωής δεν σημαίνει διευκόλυνση στη διακίνηση με το ιδιωτικό αυτοκίνητο, αλλά συλλογική προσπάθεια αλλαγής νοοτροπίας για ένα καλύτερο περιβάλλον αύριο.

«Καλάθι» 50 βασικών προϊόντων για έλεγχο των ανατιμήσεων

Συμφωνία Γεωργιάδη με τους επικεφαλής αλυσίδων σούπερ μάρκετ

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Με ένα «καλάθι» 50 προϊόντων από 20 διαφορετικές κατηγορίες, στα οποία θα γίνονται μικρές ανατιμήσεις, επιχειρεί η κυβέρνηση να «τιθασεύσει» την ακρίβεια. Τα προϊόντα που θα συμπεριλάβει η κάθε αλυσίδα στο «καλάθι» θα είναι διαφορετικά, προκειμένου να αποφευχθούν ζητήματα παραβίασης του δικαιού του ανταγωνισμού και επίσης η κάθε μία θα προβάλλει το «καλάθι» με όποιον τρόπο επιθυμεί. Οι υπηρεσίες του υπουργείου Ανάπτυξης θα ελέγχουν αυτά τα «καλάθια», όπως βεβαίως υποτίθεται ότι πρέπει να κάνουν για όλα τα προϊόντα. Η παραπάνω απόφαση ελήφθη κατά τη συνάντηση που είχε ο υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων Αδωνις Γεωργιάδης με τους επικεφαλής των αλυσίδων σούπερ μάρκετ «Σκλαβενίτης», «ΑΒ Βασιλόπουλος», «My Market» και «Μασούτης», τους προέδρους του Συνδέσμου Επιχειρήσεων Λιανικής Πώλησης Ελλάδος (ΣΕΛΙΠΕ) και της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ), τον πρόεδρο του επιστημονικού συμβουλίου του Ινστιτούτου Ερευνας Λιανεμπορίου Καταναλωτικών Αγαθών (ΙΕΛΚΑ) και τον γενικό διευθυντή αυτού.

Τι εξυπηρετεί η παραπάνω πρωτοβουλία; Όπως επισημαίνουν έμπειρα στελέχη της αγοράς, στην ουσία πρόκειται περισσότερο για επικοινωνιακού χαρακτήρα μέτρο, καθώς στο μεν υπουργείο θα δίνει τη δυνατότητα να ισχυρίζεται ότι υπάρχουν και φθηνά προϊόντα, ή προϊόντα στα οποία δεν έχουν γίνει μεγάλες ανατιμήσεις, οι δε αλυσίδες σούπερ μάρκετ θα προβάλλουν, όπως άλλωστε κάνουν ήδη και για τις προσφορές σε εβδομαδιαία βάση, και κάποιες πιο συγκεκριμένες προσφορές. Αξίζει να σημειωθεί ότι η παραπάνω ιδέα δεν είναι καινούργια, αλλά είχε τεθεί επί τάπητος και στα πρώτα χρόνια του μνημονίου,

Τα προϊόντα που θα συμπεριλάβει η κάθε αλυσίδα σούπερ μάρκετ στο «καλάθι» θα είναι διαφορετικά, προκειμένου να αποφευχθούν ζητήματα παραβίασης του δικαιού του ανταγωνισμού και επίσης η κάθε μία θα προβάλλει το «καλάθι» με όποιον τρόπο επιθυμεί.

Διαφεύδονται τα σενάρια περὶ μείωσης του ωραρίου των εμπορικών καταστημάτων.

όταν υπουργός Ανάπτυξης ήταν ο Μιχάλης Χρυσοχοϊδης, χωρίς πάντως να εφαρμοστεί τότε.

Στην εν λόγω δράση θα συμμετέχουν οι αλυσίδες σούπερ μάρκετ με ετήσιο τζίρο πάνω από 90 εκατ. ευρώ. Τα προϊόντα σε κάθε «καλάθι» θα αφορούν συγκεκριμένους κωδικούς επιπλημάτων προϊόντων και προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας που θα επιλεγεί η κάθε αλυσίδα και θα παραμένουν τα ίδια, έτσι ώστε να ελέγχουν οι υπηρεσίες του υπουργείου Ανάπτυξης τις διακυμάνσεις των τιμών. Στο μέτρο αυτό, πάντως, θα πρέπει να υπάρξει και η συναίνεση από την πλευρά των προμηθευτών

και για τον λόγο αυτό ο υπουργός Ανάπτυξης θα έχει συνάντηση με εκπροσώπους της βιομηχανίας την επόμενη εβδομάδα. Αν και το ότι δεν καθορίστηκαν συγκεκριμένα προϊόντα περιορίζει το ενδεχόμενο παραβίασης του δικαιού του ανταγωνισμού, εγείρονται ερωτήματα σχετικά με το ότι κάποια άλλα θα «αποκλειστούν» από το «καλάθι». Κατά τη διάρκεια της χθεσινής συνάντησης συζητήθηκε εκτενώς και το ζήτημα του ενεργειακού κόστους, με τον υπουργό Ανάπτυξης να διαβεβαιώνει τους εκπροσώπους του λιανεμπορίου ότι η κυβέρνηση δεν θα εγκαταλείψει τις επιχειρήσεις. Σε ό,τι αφορά πάντως το θέμα των επιδοτήσεων, αυτές θα παραμείνουν στην καλύτερη περίπτωση στα ίδια επίπεδα, ενώ δεν ζητήθηκε από τις επιχειρήσεις να προχωρήσουν σε μέτρα μείωσης της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας. Ο κ. Γεωργιάδης, μάλιστα, εμφανίστηκε αισιόδοξος στη διάρκεια της σύσκεψης,

εκτιμώντας ότι θα υπάρξει αποκλιμάκωση των τιμών της ενέργειας. Πριν από την έναρξη της σύσκεψης ο ίδιος είχε διαφεύσει ότι η κυβέρνηση συζητάει μείωση του ωραρίου λειτουργίας των εμπορικών καταστημάτων κατά μία ή δύο ώρες το βράδυ (να κλείνουν δηλαδή στις 7 ή στις 8 μ.μ. αντί για τις 9 μ.μ.), αποδίδοντας τα όποια σενάρια σε πρωτοβουλίες τοπικών εμπορικών συλλόγων. Η αναδίπλωση, ωστόσο, του υπουργείου φέρεται να σχετίζεται με το γεγονός ότι υπήρξε έντονη αντίδραση, κυρίως από την πλευρά των αλυσίδων λιανικής, στο ενδεχόμενο μείωσης του ωραρίου λειτουργίας των εμπορικών καταστημάτων, οι οποίες ήταν έτοιμες να εγείρουν θέμα αποζημιώσεων για διαφυγόντα έσοδα και κέρδη. Κι αυτό διότι, όπως επεσήμαναν στελέχη του λιανεμπορίου, μιλώντας στην «Κ», τις ώρες 7 μ.μ. - 9 μ.μ. τις καθημερινές πραγματοποιείται το 35% του ημερήσιου τζίρου.

Η χημική βιομηχανία εκπέμπει SOS λόγω ακριβού φυσικού αερίου

Μέτρα άμεσας παρέμβασης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων στον κλάδο από την εκτίναξη του ενεργειακού κόστους ζητούν οι χημικές βιομηχανίες, εκπέμποντας SOS για την παραγωγή, την ασχόληση και τις επιπτώσεις στην εφοδιαστική αλυσίδα άλλων κλάδων της οικονομικής δραστηριότητας. Ο Σύνδεσμος Ελληνικών Χημικών Βιομηχανιών (ΣΕΧΒ) παρουσίασε μελέτη του ΙΟΒΕ για τις επιπτώσεις του ενεργειακού κόστους στον κλάδο και συγκεκριμένες προτάσεις για την αντιμετώπισή τους και προειδοποίησε για τη σημαντική επιβάρυνση των τιμών σε προϊόντα όπως τα λιπάσματα, τα πετροχημικά, τα χρώματα και τα βιομηχανικά αέρια. Η αύξηση των τιμών των χημικών προϊόντων εξαιτίας της αύξησης της δαπάνης για ενέργεια έχει επιπτώση στη ζήτηση και τελικά στο επίπεδο παραγωγής της εγχώριας χημικής βιομηχανίας. Σύμφωνα με τη μελέτη του ΙΟΒΕ, ανάλογα με τον βαθμό που θα επηρεαστεί η ζήτηση, εκτιμάται ότι η συνολική παραγωγή χημικών προϊόντων το 2022 θα είναι χαμηλότερη κατά 1,7% έως 5,6% σε σχέση με το 2021. Η επίπτωση του ΑΕΠ μπορεί να κυμανθεί από 42 έως 140 εκατ., ενώ η επίπτωση στην απασχόληση από 702 έως 2.339 θέσεις εργασίας. Με την παροχή επιδότησης στις τιμές ενέργειας οι επιπτώσεις μετριάζονται στα 19 εκατ. έως 63 εκατ. και στις 316 έως 1.054 θέσεις εργασίας. Τη μεγαλύτερη πίεση σε επίπεδο κλάδου δέχονται οι τομείς παραγωγής πετροχημικών, βασικών ανόργανων χημικών υλών, βιομηχανικών αερίων, χρωστικών υλών και λιπασμάτων. Στους συγκεκριμένους τομείς η αυξημένη δαπάνη για ενέργεια αποτελεί πολλαπλάσιο της προστιθέμενης αξίας, συνεπώς η μόνη δυνατή αντίδραση βραχυπρόθεσμα, σύμφωνα με τον

Σύνδεσμο, είναι η σημαντική αύξηση των τιμών των παραγόμενων χημικών προϊόντων, η οποία όμως θα περιορίσει τη ζήτηση, την κερδοφορία και θα διαβρώσει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Η χημική βιομηχανία για να παράγει χημικά προϊόντα, όπως λιπάσματα, καταναλώνει τετραπλάσια ποσότητα σε σχέση με την κατανάλωση φυσικού αερίου για θερμικές ανάγκες. Η εκτίναξη των τιμών φυσικού αερίου επιβαρύνει σημαντικά κατηγορίες προϊόντων όπως τα λιπάσματα, τα πετροχημικά, τα χρώματα και τα βιομηχανικά αέρια. Ο ΣΕΧΒ προτείνει αλλαγή στον τρόπο τιμολόγησης της ηλεκτρικής ενέργειας, ένα ευρύτερο

Ζητάει μέτρα ελάφρυνσης, καθώς το κόστος εξαγωγής έχει εκτοξευθεί, επηρεάζοντας τη ζήτηση για λιπάσματα, πετροχημικά.

θεσμικό πλαίσιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση που επιδιώκει η ελληνική κυβέρνηση, απαλλαγή από την επιβάρυνση με ΕΦΚ του φυσικού αερίου που προορίζεται για χημική σύνθεση, πρόωπη προγραμματικών εξοικονόμησης ενέργειας και όχι δεσμεύσεις για οριζόντια μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Ζητάει επίσης αποτελεσματική εφαρμογή και στην Ελλάδα της οδηγίας της Ε.Ε. που ορίζει τον μέγιστο χρόνο πίστωσης μεταξύ των επιχειρήσεων ώστε να μπορούν οι μεταπολιτικές επιχειρήσεις να αποδεσμεύσουν κεφάλαια και να τα επενδύσουν στην έρευνα και τα τεχνολογία, στην εξοστέρωση και στην εν γένει ανάπτυξη τους.

ΧΡΥΣΑ ΛΙΑΓΓΟΥ

Εως 30% έχει μειωθεί η χρηματοδότηση ελληνικών startups

Των ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ, ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Χαμηλότερες κεφαλαιοποιήσεις, επιβράδυνση του ρυθμού των χρηματοδοτήσεων, επιφυλακτικότητα από μια μερίδα επενδυτών είναι ορισμένα από τα στοιχεία που συνθέτουν την αγορά των νεοφυών επιχειρήσεων. Η αβεβαιότητα, η άνοδος των επιτοκίων, η διαφαινόμενη ύφεση και οι γεωπολιτικές εξελίξεις έχουν καταστήσει πιο επιφυλακτικούς παγκοσμίως τους επενδυτές απέναντι σε επενδύσεις υψηλού ρίσκου, ενώ, την ίδια στιγμή, εταιρείες τεχνολογίας βάζουν φρένο στην ανάπτυξη και προχωρούν σε περικοπές με στόχο να στραφούν προς την κερδοφορία. Προς το παρόν, όμως ελληνικές startups δεν έχουν προχωρήσει σε περικοπές, ενώ οποιαδήποτε επιβράδυνση οφείλεται και στο γεγονός πως πολλά από τα ελληνικά funds του Equifund, που άρχισαν να δραστηριοποιούνται το 2017-2018, έχουν ολοκληρώσει την επενδυτική του περίοδο και προσπαθούν να σκώσουν νέα κεφάλαια. Μάλιστα, ήδη το Ταμείο «Φαιστός» πραγματοποιεί επενδύσεις, ενώ μέσα στο 2023 θα εντείνουν τη δραστηριότητά τους και νέα funds, υποστηριζόμενα και από την EATE. Σύμφωνα με πρώτες εκτιμήσεις του Foundation (φορέας καινοτομίας), το 9μηνο του 2022 (Ιαν.-Σεπτ.) παρατηρείται μια επιβράδυνση των χρηματοδοτήσεων σε ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις της τάξης του 20%-30%. Όπως διευκρινίζει, πρόκειται για επενδύσεις που γίνονται μέσω AMK (όπου μπαίνουν νέοι επενδυτές στη μετοχική σύνθεση) και όχι μέσω δανεισμού, καθώς σε αυτή την περίπτωση τα ποσά εμφανίζονται πιο αυξημένα από πέρυ-

σι. Αντίθετα, όπως αναφέρει το Foundation, αλλά και κύκλοι της αγοράς, μικρότερες είναι οι επενδύσεις σε εταιρείες που βρίσκονται σε πιο πρώιμα στάδια ανάπτυξης, δηλαδή εταιρείες που αναζητούν κεφάλαια κάτω του 1 εκατ. ευρώ. Στο μεταξύ, νέες επενδύσεις σε εταιρείες που σχεδιάζουν τη δημιουργία εφαρμογών στηρίγμένων σε δίκτυα νέας γενιάς (5G) δρομολογεί το Ταμείο «Φαιστός», που βρίσκεται υπό τη διαχείριση της 5G Ventures S.A., θυγατρικής του υπερταμείου. Όπως ανέφερε, χθες, ο διευθύνων σύμβουλος της 5G Ventures Αν. Τζωρτζακάκης, αυτή τη στιγμή το επενδυτικό ταμείο πραγματοποιεί τεχνικό και χρηματοοικονομικό έλεγχο (due diligence) σε δύο εταιρείες στους κλάδους της κυβερνοασφάλειας και του Διαδικτύου των Πραγμάτων (ΙΟΤ). Σημειώνεται ότι το «Φαιστός» διαθέτει κεφάλαια ύψους 100 εκατ. ευρώ, που έχουν προέλθει από τμήμα των εσόδων από τον διαγωνισμό –είχε λάβει χώρα τέλη 2020– για τη διάθεση του φάσματος για την ανάπτυξη 5G, όπως και από τη συμμετοχή ιδιωτών επενδυτών (Latsco Family Office, family office Δ. Δασκαλόπουλου, όμιλος Deutsche Telekom).

Η πολιτική της ΕΚΤ ευνοεί περισσότερο τις ελληνικές τράπεζες

Της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος είναι μεταξύ εκείνων που θα επωφεληθούν περισσότερο από την επιθετική πολιτική σύσφιγξης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, σημειώνει η Deutsche Bank. Όπως εξηγεί, οι ελληνικές τράπεζες παραμένουν μεταξύ των πιο «ευαίσθητων» τραπεζών στα επιτόκια στην Ευρώπη και έτσι τα υψηλότερα από τα αναμενόμενα επιτόκια θα επιταχύνουν την ανάκαμψη των καθαρών επιτοκιακών εσόδων του κλάδου, με τη συνολική θετική επίδραση να είναι ισχυρότερη από τον αρνητικό αντίκτυπο που θα έχουν στα μεγέθη τους η χαμηλότερη αύξηση των δανείων και η ενδεχόμενη επιδείνωση της ποιότητας του ενεργητικού. Η αύξηση των επιτοκίων κατά 75 μονάδες βάσης τον Σεπτέμβριο και τα μηνύματα για περαιτέρω επερχόμενες αυξήσεις οδηγούν τις καμπύλες του Euribor προς τα πάνω, ακόμη και στις μικρότερες διάρκειες στις οποίες αναφέρονται τα περισσότερα δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου στην Ελλάδα. Η απορρόφηση των αυξανόμενων επιτοκίων είναι ταχύτερη στις ελληνικές τράπεζες από ό,τι στις περισσότερες χώρες της Νότιας Ευρώπης, με το μεγαλύτερο μέρος του αντι-

κτύπου να αναμένεται να φανεί σε μερικά τρίμηνα, όπως σημειώνει η Deutsche Bank. Επιπλέον, οι επικαιροποιημένες εκτιμήσεις των διοικήσεων στο β' τρίμηνο δείχνουν ότι η ευαισθησία θα παραμείνει υψηλή, δεδομένου ότι περίπου 85%-90% των δανείων συνδέονται με κυμαινόμενα επιτόκια. Συνεπώς, όπως τονίζει, όποια και αν είναι τα τελικά επιτόκια, είναι σαφές ότι οι ελληνικές τράπεζες θα είναι μεταξύ των μεγαλύτερων κερδισμένων στην Ευρώπη, με σχεδόν 25% αύξηση στα κέρδη προ φόρων για μόνο 100 μονάδες βάσης υψηλότερα επιτόκια. Πάντως η Deutsche Bank εκτιμά ότι το επόμενο διάστημα η αύξηση των δανείων, η οποία παραμένει ισχυρή, μπορεί να επηρεαστεί από την επιβράδυνση του ΑΕΠ λόγω της τρέχουσας κρίσης στην Ευρώπη αλλά και από τον αντίκτυπο των υψηλότερων επιτοκίων στη ζήτηση για δάνεια.

Όσον αφορά την ποιότητα του ενεργητικού, είναι ανθεκτική μέχρι στιγμής, όπως επισημαίνει η Deutsche Bank, αλλά οι ανησυχίες ενδέχεται να αυξηθούν καθώς η αβεβαιότητα παραμένει σημαντική όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο ο οικονομική επιβράδυνση θα μπορούσε να την επηρεάσει καθώς και κατά πόσον ο πληθωρισμός θα μπορούσε να

Το εγχώριο τραπεζικό σύστημα είναι μεταξύ εκείνων που επωφελούνται περισσότερο από την επιθετική πολιτική σύσφιγξης της ΕΚΤ. Περίπου 85%-90% των δανείων που έχουν χορηγήσει οι ελληνικές τράπεζες συνδέονται με κυμαινόμενα επιτόκια.

Μία άνοδος των επιτοκίων κατά 100 μονάδες βάσης οδηγεί σε αύξηση των προ φόρων κερδών σχεδόν 25%, λέει η Deutsche Bank.

οδηγήσει σε αύξηση του σχηματισμού νέων ΝΡΕ.

Για την Deutsche Bank ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τα επιτοκιακά έσοδα και η μεγαλύτερη πρόκληση για τις ελληνικές τράπεζες είναι το κόστος χρηματοδότησης και κυρίως η επιταγή των στόχων για την ελάχιση στην απαίτηση ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων

(MREL), η οποία μπορεί να γίνει προβληματική, όπως σημειώνει. Παρά το γεγονός ότι όλες οι τράπεζες έχουν επιτύχει τον στόχο του 2022, θα μπορούσε να είναι δύσκολο να επιτύχουν τον τελικό στόχο σταδιακής εφαρμογής μέχρι το τέλος του 2025 χωρίς σημαντικό αντίκτυπο στο συνολικό κόστος έκδοσης (ειδικά λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες της αγοράς). Συνολικά, εκτιμά ότι υπάρχει ακόμη ένα κενό περίπου 12,5 δισ. ευρώ που πρέπει να καλυφθεί προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του 2025. Παρ' όλα αυτά, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η οργανική δημιουργία κεφαλαίων θα αποτελέσει σημαντικό μέρος της διαδικασίας, οδηγώντας σε μια πιο διαχειρίσιμη ανάγκη έκδοσης 7 δισ. ευρώ περίπου κατά τα επόμενα τριάντα χρόνια.

2.500 φθηνά σπίτια για νέους σε οικόπεδα του Δημοσίου

Πώς θα αξιοποιηθούν ακίνητα-φιλέτα μέσω της νέας στεγαστικής πολιτικής της ελληνικής κυβέρνησης

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Οικόπεδα-φιλέτα 11 στρεμμάτων στην Κηφισιά, 1,2 στρεμμάτων στο Μαρούσι, 20 στρεμμάτων στην Παιανία αλλά και 74 στρεμμάτων στον Βόλο αναμένεται να διαθέσει άμεσα η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ - πρ. ΟΑΕΔ) στο πλαίσιο της νέας στεγαστικής πολιτικής για νέους με τον τίτλο «Σπίτι μου».

Η αξιοποίηση των ακινήτων του Δημοσίου και συγκεκριμένα της ΔΥΠΑ και του υπουργείου Εργασίας για παροχή κατοικίας με χαμηλό ενοίκιο μέσω του θεσμού της «κοινωνικής αντιπαροχής» αποτελεί βασική προτεραιότητα της κυβέρνησης, με δεδομένο ότι όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει μιλώντας στην «Κ» ο διοικητής της ΔΥΠΑ Σπύρος Πρωτοψάλτης, το Δημόσιο διαθέτει σήμερα οικόπεδα-διαμάντια, στα οποία είτε φυτρώνουν αγριόχορτα και τσουκνίδες, είτε είναι μπαζωμένα, είτε ακόμη και καταπατημένα. Τελικός στόχος είναι η ανέγερση 2.500 κοινωνικών κατοικιών, για 5.000 ωφελούμενους νέους και ζευγάρια, έως 39 ετών. Βέβαια, η αρχή θα γίνει με περίπου 10 οικόπεδα της ΔΥΠΑ, που παρουσιάζει σήμερα η «Κ» και συγκεκριμένα οικόπεδα σε Κηφισιά (11 στρέμματα), Μαρούσι (1,2 στρέμματα), Παιανία (20 στρέμματα), Λάρισα (40 στρέμματα), Ξάνθη (28 στρέμματα), Βόλο (74 στρέμματα), όρια Χαλκιδικής - Θεσσαλονίκης (42 στρέμματα), Αρτα (39 στρέμματα), Αγρίνιο (16,5 στρέμματα) και Σέρρες (12,5 στρέμματα).

Η τελική επιλογή των οικοπέδων της ΔΥΠΑ, η τεχνική ωρίμανση και η ολοκλήρωση του απαιτούμενου θεσμικού πλαισίου έχουν προγραμματιστεί το διάστημα μεταξύ τέταρτου τριμήνου του 2022 και πρώτου τριμήνου του 2023. Απαιτούνται άλλωστε, όπως επισημαίνει ο κ. Πρωτοψάλτης, μελέτες από εξειδικευμένες εταιρείες, προκειμένου να εξεταστούν τα ακίνητα, η τοποθεσία, τα δημογραφικά στοιχεία της περιοχής, καθώς και εναλλακτικές αξιοποίησής τους. Στην πράξη θα πρέπει η ΔΥΠΑ να διαπιστώσει ποιο μοντέλο κοινωνικής αντιπαροχής μπορεί να εφαρμοστεί ανά ακίνητο ή ομάδες ακινήτων. Για παράδειγμα, τα 42 στρέμματα στο όριο Χαλκιδικής - Θεσσαλονίκης είναι μια πολύ καλή περίπτωση, όμως πιθανότατα είναι μακριά από τον αστικό ιστό, ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κατοικίες. Ενδεχομένως στη μελέτη προτείνεται κάποια λύση αναφορικά με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, προκειμένου στην περιοχή να εκπονηθεί σχέδιο κοινωνικής στέγης.

Στην Αρτα υπάρχουν 39 στρέμματα, που είναι ακριβώς στο όριο της πόλης. Πολύ πιο κοντά. Μπορεί όμως να μην αφορούν αποκλειστικά νέους ή κοινωνική στέγη, αλλά και μεγαλύτερης ηλικίας δικαιούχους. Στο Μαρούσι το οικόπεδο μπορεί να είναι μόλις 1,2 στρέμματα, όμως είναι σε περιοχή με πολύ αυξημένη εμπορική κίνηση και τεράστιες προοπτικές ανάπτυξης.

Να σημειωθεί πως συνολικά μόνο η ΔΥΠΑ διαθέτει 2.543 ακί-

νητα, εκ των οποίων τα 580 είναι κατάλληλα προς αξιοποίηση, σύμφωνα με μια πρώτη προεργασία που έχει γίνει. Αναλυτικά διαθέτει 98 οικόπεδα εντός σχεδίου, συνολικής επιφάνειας 627 στρεμμάτων, και μάλιστα το 1/3 στην Αττική. Δέκα οικόπεδα έχουν ήδη οικοδομική άδεια, επιφάνειας 75 στρεμμάτων. Τα 77 οικόπεδα εκτός σχεδίου έχουν συνολική επιφάνεια 2.600 στρεμμάτων. Υπάρχουν επίσης 10 οικόπεδα για μεικτή χρήση, επιφάνειας 600 στρεμμάτων, τα μισά σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία. Αλλά και σε ήδη δομημένες κοινωνικές κατοικίες υπάρχουν 124 κενές και αδιάθετες κατοικίες-διαμερίσματα, ενώ η ΔΥΠΑ διαθέτει επίσης 261 γραφεία, καταστήματα και αίθουσες.

Εως το τέλος του 2023 θα πρέπει να έχει διεξαχθεί διαγωνισμός και να έχει γίνει η επιλογή των αναδόχων - τεχνικών εταιρειών βάσει προδιαγραφών που θα θέσει το ελληνικό Δημόσιο, ώστε μέσα στο 2024 να ξεκινήσει η ανέγερση σύγχρονων κατοικιών με έξοδα των κατασκευαστών. Παράλληλα θα υπάρξει πρόσκληση και επιλογή των δικαιούχων βάσει κριτηρίων που επίσης θα θέσει η ΔΥΠΑ, προκειμένου το αργότερο εντός του 2025 –σταδιακά– το 50% των κατοικιών που θα κατασκευαστούν να μισθωθεί για λογαριασμό του Δημοσίου με χαμηλά ενοίκια σε νέους, βάσει οικονομικών κριτηρίων (και ειδική ποσόστωση τόσο για τρίτεκνους όσο και για πολύτεκνους).

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι υποχρεώσεις των κατασκευαστών

Στην πράξη, μέσω του θεσμού της «κοινωνικής αντιπαροχής», το Δημόσιο θα διαθέτει την αδρανή ακίνητη περιουσία του, χωρίς να χάνει την κυριότητα της γης, σε μακροχρόνιες παραχωρήσεις προς ιδιώτες που εξασφαλίζουν με συμβατικές υποχρεώσεις την κατασκευή σύγχρονων κατοικιών, οι οποίες θα διατεθούν με φθηνά ενοίκια.

Το Δημόσιο εισφέρει ακίνητα που δεν χρησιμοποιεί, οι ιδιώτες έπειτα από διαγωνισμό αναλαμβάνουν με δικές τους δαπάνες και με προδιαγραφές που ορίζει ρητά η ΔΥΠΑ μέσω της συμφωνίας να χτίσουν σπίτια, με την υποχρέωση τα μισά να διατεθούν για εμπορική αξιοποίηση και τα υπόλοιπα μισά σε χαμηλές τιμές για κοινωνική στέγαση. Το ύψος του κοινωνικού ενοίκιου αλλά και το ποιοι τελικά θα επιλεγούν (οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια) θα καθο-

ρίζονται από τη ΔΥΠΑ. Όταν ο κατασκευαστής κάνει απόσβεση τόσο του κόστους δόμησης όσο και του κέρδους που θα έχει συμφωνηθεί με τη ΔΥΠΑ, τότε το Δημόσιο θα αποκτή εκ νέου την κυριότητα της γης. Με αυτή τη συμφωνία ο κατασκευαστής θα έχει κίνητρο να δράσει γρήγορα, χωρίς υπερτιμολογήσεις και καθυστερήσεις. «Δεν θέλουμε πάλι να πάμε στο παλιό μοντέλο, στο οποίο έκανε ο ΟΕΚ δημόσιες εργολαβίες, οι περισσότερες εκ των οποίων ούτε ολοκληρώνονταν στην ώρα τους ούτε κυρίως εντός προϋπολογισμού», δηλώνει χαρακτηριστικά ο διοικητής της ΔΥΠΑ, σημειώνοντας μάλιστα ότι πλέον η επιλογή «κοινωνικών οικισμών» είναι παρωχημένη.

Αλλωστε, το κατασκευαστικό έργο του ΟΕΚ έχει συνδεθεί με σημαντικές καθυστερήσεις και υπερβάσεις του αρχικού

προϋπολογισμού. Ακόμη και σήμερα (κι ενώ ο ΟΕΚ έχει καταργηθεί από το 2011) στα Γρεβενά έργο που δημοπρατήθηκε το 2003 δεν έχει ολοκληρωθεί. «Υπάρχουν “μπερδέματα” με έκπτωτους εργολάβους, με εισαγγελίες και Εφετεία, υπάρχουν άνθρωποι που δικαιούνται σπίτι από τις κληρώσεις, π.χ., του 2007 και έχουν πλέον πεθάνει. Στην Κέρκυρα η ΔΥΠΑ αναγκάζεται να χτίσει αγωγό οκτώ χιλιομέτρων για να μεταφερθούν τα λύματα από τον εργατικό οικισμό στον βιολογικό καθαρισμό, γιατί το έργο παραδόθηκε χωρίς σύνδεση με το αποχετευτικό δίκτυο», αναφέρει χαρακτηριστικά ο κ. Πρωτοψάλτης, για να καταλήξει ότι ο θεσμός της κοινωνικής αντιπαροχής είναι ένα σχέδιο με κοινωνικό πρόσημο, μηδενικό κόστος για το Δημόσιο, από το οποίο κερδίζουν όλοι.

RIK1

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΒΡΑΔΙΑ

Η εκπομπή που μας χαρίζει τα πιο όμορφα βράδια Κυριακής. Με τραγούδι, χορό και τσιατιστά, η εκπομπή προβάλλει την παράδοση και τον πολιτισμό της Κύπρου.

Έρευνα – Μουσική επιμέλεια
Μιχάλης Χατζημιχαήλ

Παρουσίαση
Άντηρ Καραντώνη

Κυριακή
9.30 μ.μ.
RIK 1

RIK1

ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Δραματική σειρά εποχής, η οποία εκτυλίσσεται σ’ ένα παραθαλάσσιο χωριό στην επαρχία Λάρνακας κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας στην Κύπρο. Ένας Τούρκος πλούσιος γαιοκτήμονας και διοικητικός αξιωματούχος της περιοχής έχει ως ασχολία την επίβλεψη των εργασιών στα χωράφια του, στα οποία εργάζονται εξαθλιωμένοι από τη φτώχεια εργάτες. Η περιοχή είναι γεμάτη από επικίνδυνους ληστές και ο κόσμος φοβάται να κυκλοφορεί. Η Κύπρος υποφέρει από μεγάλη ανομβρία και η φτώχεια μαστίζει τον κόσμο.

Πρωταγωνιστούν
Ανδρέας Τσουρής, Αντρούλα Ηρακλήους, Νεοκλής Νεοκλήους, Ζωή Κυπριανού, Σίμος Τσιάκκας, Κύνθια Παυλίδου, Στέλιος Καήλιστράτης, Χριστόφορος Χριστοφόρου, Γιώργος Αναγιωτός, Νίκη Δραγούμη, Ελένα Παπαδοπούλου, Παναγιώτης Κυριάκου, Αθηνά Σάββα, Βάρσα Αδάμου, Κρίστιαν Βήαντέσκου, Σταύρος Ππασιός κ.α.

Επιμέλεια σεναρίου – Ενοτεία παραγωγής
Κόριννα Αβρααμίδου

Σενάριο
Σοφία Σοφοκλήους, Δέσποινα Πυρκεττή, Πάννης Κόκκινος

Σκηνοθεσία
Ναστάζια Χριστοδούλου, Ανδρέας Σεντάνης

Σκηνικά – Κοστούμια
Λάκης Γενεθλής

Δευτέρα - Παρασκευή
9.00 μ.μ.
RIK 1

Σε ύφεση το 2023 η γερμανική οικονομία

Η κυβέρνηση του Βερολίνου προβλέπει συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 0,4%

Επειτα από έναν καταγισμό προ-ειδοποιήσεων από οικονομικά ινστιτούτα και διεθνείς οργανισμούς, τώρα έρχεται να προσθέσει τη δυσόιωνη εκτίμησή του για τη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης το ίδιο το Βερολίνο. Επικαλούμενη τα προκαταρκτικά στοιχεία που έχει στα χέρια της, η γερμανική κυβέρνηση προβλέπει πλέον ότι η οικονομία της Γερμανίας θα διολισθήσει σε ύφεση το επόμενο έτος, με το ΑΕΠ της να συρρικνώνεται κατά 0,4% εξαιτίας της ενεργειακής κρίσης, του πληθωρισμού αλλά και του εμφράγματος στην εφοδιαστική αλυσίδα.

Ηδη έχει αναθεωρήσει προς τα κάτω την πρόβλεψή της για την ανάπτυξη το 2022 στο 1,4% από το 2,2% που ήταν η προηγούμενη εκτίμησή της τον Απρίλιο. Σημειώτέον δε ότι η προηγούμενη εκτίμησή της για το επόμενο έτος μιλούσε για ανάπτυξη 2,3%. Σε ό,τι αφορά την πληγή του πληθωρισμού, το Βερολίνο προβλέπει πως θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα φθάνοντας στο 7,9% φέτος και στο 8% το επόμενο έτος.

Ερωτώμενος σχετικά ο υπουργός Οικονομικών, Ρόμπερτ Χάμπεκ, απέφυγε να απαντήσει και τόνισε ότι τα επίσημα στοιχεία

θα δοθούν στη δημοσιότητα την επόμενη εβδομάδα. Λίγες ώρες νωρίτερα είχαν, πάντως, δοθεί στη δημοσιότητα στοιχεία που φέρουν τις παραγγελίες των γερμανικών βιομηχανιών να σημειώνουν τον Αύγουστο τη μεγαλύτερη πτώση των τελευταίων πέντε μηνών. Οι νέες παραγγελίες μειώθηκαν κατά 2,4% σε σύγκριση με τον Ιούλιο, ενώ σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους μειώθηκαν κατά 4,1%. Οι αριθμοί αυτοί επιβεβαιώνουν την εικόνα μιας ραγδαίας συρρίκνωσης της γερμανικής οικονομίας που δέχεται καιριο πλήγμα από τον πόλεμο στην Ουκρανία και την επιλογή της Ρωσίας να χρησιμοποιήσει τους ενεργειακούς της πόρους ως όπλο. Η Γερμανία ήταν ο κυριότερος προορισμός των εξαγωγών ρωσικού φυσικού αερίου πριν από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Σχολιάζοντας σχετικά ο Γεργκ Κράμερ, οικονομολόγος της Commerzbank, υπογράμμισε πως «πολλές επιχειρήσεις περιορίζουν τις παραγγελίες τους επειδή η ενέργεια είναι τόσο ακριβή και η λειτουργία τους δεν είναι πλέον προσοδοφόρα». Η μείωση των παραγγελιών αντανακλά, πάντως, και τη

Οι παραγγελίες των γερμανικών βιομηχανιών σημείωσαν τον Αύγουστο τη μεγαλύτερη πτώση των τελευταίων πέντε μηνών. Μειώθηκαν κατά 2,4% σε σύγκριση με τον Ιούλιο, ενώ σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους μειώθηκαν κατά 4,1%.

Σε ό,τι αφορά τον πληθωρισμό, το Βερολίνο, σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία, προβλέπει ότι θα φθάσει στο 7,9% φέτος και στο 8% το επόμενο έτος.

γενικότερα δυσόιωνη κατάσταση στην ευρύτερη Ευρωζώνη, όπου οι παραγγελίες μειώθηκαν κατά 3,8% σε σύγκριση με τα επίπεδα του Ιουλίου. Όπως, πάντως, επισημάναν αναλυτές, έχουν αναθεωρηθεί προς τα πάνω τα στοιχεία του Ιουλίου και καταδεικνύουν αύξηση των παραγγελιών κατά 1,9% και όχι πτώση 1,1% όπως είχε αναφερθεί αρχικά.

Είναι, πάντως, ορατά τα σύννεφα πάνω από τη μεγαλύτε-

ρη ευρωπαϊκή οικονομία και τα έχουν εντοπίσει οικονομολόγοι των μεγαλύτερων ινστιτούτων της χώρας από την αρχή του καλοκαιριού. Σχολιάζοντας στοιχεία του νέου οικονομικού βαρόμετρου που έδωσε στη δημοσιότητα το Ινστιτούτο Οικονομικών Ερευνών DIW προ δύο εβδομάδων, ο Γκίντο Μπάλντι υπογραμμίζει πως «ο ρωσικός πόλεμος στην Ουκρανία και οι εκτεταμένες συνέπειές του είναι πιθανόν να οδηγήσουν σε απώλεια ανάπτυξης της χώρας το 2022 και το 2023 συνολικά περίπου κατά 5% του ΑΕΠ». Ο Μαρσέλ Φράτσερ, πρόεδρος του Ινστιτούτου DIW, εξηγεί πως «ο υψηλός πληθωρισμός μειώνει τη διάθεση των καταναλωτών για αγορές, με αποτέλεσμα οι εταιρείες να έχουν λιγότερα κεφάλαια να διαθέσουν για επενδύσεις». Ο ίδιος εκτιμά πως «αυτή η κατάσταση θα μπορούσε να θέσει σε κίνηση μια καθεοδική πορεία ασθενών οικονο-

μικών επιδόσεων για ένα ή δύο χρόνια». Εξάλλου οι αυξήσεις των τιμών της ενέργειας επιβαρύνουν τις επιχειρήσεις και ήδη πολλές έχουν διακόψει την παραγωγή ορισμένων αγαθών που δεν είναι πλέον προσοδοφόρα. Σε όλα αυτά προστίθεται το πρόβλημα της παγκόσμιας αλυσίδας εφοδιασμού, που έχει διαταραχθεί μετά την κρίση της πανδημίας.

Παράλληλα ο Κάρστεν Μπρέτσκο, επικεφαλής της ομάδας οικονομολόγων στην ING, έχει προειδοποιήσει πως ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει εξαφανίσει και τις τελευταίες ελπίδες για ανάκαμψη της γερμανικής οικονομίας μετά τα δύσκολα χρόνια της πανδημίας. «Ο πόλεμος σηματοδοτεί το τέλος του πολύ επιτυχημένου γερμανικού μοντέλου που σχηματικά περιγράφεται ως μια οικονομία που εισάγει φθηνή ενέργεια και ενδιάμεσα αγαθά από τη Ρωσία και εξάγει προϊόντα υψηλής ποιότητας ανά τον κόσμο, ενώ

αντλεί οφέλη από την παγκοσμιοποίηση». Σύμφωνα, πάντως, με τον Νιλς Γιάνσεν, οικονομολόγο του Ινστιτούτου Παγκόσμιας Οικονομίας (IfW) του Κιέλου, σε σύγκριση με τις παραγγελίες που παίρνει, η βιομηχανία της χώρας βρίσκεται σε καλή κατάσταση και θα μπορούσε να μετριάσει σημαντικά ή ακόμη και να απορροφήσει τους κλυδωνισμούς. Εξάλλου, η πολιτική μηδενικής ανοχής στον κορωνοϊό που έχει υιοθετήσει η Κίνα μαζί με τα αλληπάλληλα lockdowns στη διάρκεια του έτους έχει θέσει επανειλημμένως υπό πίεση τις εφοδιαστικές αλυσίδες πλήττοντας τις γερμανικές βιομηχανίες. Τόσο οι πρώτες ύλες όσο και τα ενδιάμεσα προϊόντα είναι πολλές φορές σπάνια και ακριβά και το αζιοσμημένο με όλα αυτά είναι ότι ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων έχει επηρεάσει ελάχιστα την αγορά εργασίας.

BLOOMBERG

Η εκτίναξη του δολαρίου μειώνει τα συναλλαγματικά διαθέσιμα παγκοσμίως

Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα πολλών χωρών μειώνονται με ταχύτητα-ρεκκό καθώς οι κεντρικές τράπεζες από την Ινδία μέχρι την Τσεχία παρεμβαίνουν στις αγορές για να στηρίξουν τα νομίσματά τους. Έτσι, στη διάρκεια του έτους έχουν μειωθεί συνολικά κατά περίπου 1 τρισ. δολ. ή κατά 7,8%, στα 12 τρισ. δολ., καταγράφοντας τη μεγαλύτερη πτώση τους από το 2003 οπότε άρχισε η καταγραφή των σχετικών στοιχείων.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Στίβεν Ενγκλαντερ, επικεφαλής της μονάδας ερευνών για θέματα συναλλάγματος στη Standard Chartered, μέρος της πτώσης των διαθεσίμων και μάλιστα πάνω από το ήμισυ οφείλεται στις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Η εκτόξευση του δολαρίου στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων δύο δεκαετιών έναντι άλλων αποθεματικών νομισμάτων όπως το ευρώ και το γιεν μείωσε την αξία που είχαν σε δολάρια όσα συναλλαγματικά διαθέσιμα κρατούσαν οι

Στη διάρκεια του έτους έχουν μειωθεί συνολικά κατά περίπου 1 τρισ. δολ. ή κατά 7,8%, στα 12 τρισ. δολ.

κεντρικές τράπεζες σε ευρώ και σε γιεν. Παράλληλα, όμως, η συρρίκνωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων αντανακλά τις πιέσεις στις αγορές συναλλάγματος που εξωθούν ολοένα και περισσότερες κεντρικές τράπεζες να αντλήσουν μεγάλα κεφάλαια από τα διαθέσιμά τους για να ανακόψουν την αδιάκοπη υποτίμηση των νομισμάτων τους.

Ενδεικτική περίπτωση είναι η Ινδία, για παράδειγμα, της οποίας τα συναλλαγματικά διαθέσιμα μειώθηκαν φέτος κατά 96 δισ. δολ. στα 538 δισ. δολ. Η κεντρική τράπεζά της δήλωσε πως οι μεταβολές στις αξίες των περιουσιακών στοιχείων της χώρας

Στην περίπτωση της Ινδίας, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα μειώθηκαν φέτος κατά 96 δισ. δολ., στα 538 δισ. δολάρια.

ευθύνονται σε ποσοστό 67% για τη μείωση των διαθεσίμων στη διάρκεια του δημοσιονομικού έτους. Εν ολίγοις το υπόλοιπο ποσοστό της μείωσης οφείλεται

στις παρεμβάσεις για τη στήριξη του νομίσματος. Η ρουπία Ινδίας έχει υποτιμηθεί κατά περίπου 9% έναντι του δολαρίου στη διάρκεια του έτους και τον περα-

σμένο μήνα σημείωσε ιστορικό χαμηλό. Τον Σεπτέμβριο, άλλωστε, η Ιαπωνία δαπάνησε περίπου 20 δισ. δολ. για να επιβραδύνει την υποχώρηση του γιεν και ήταν η πρώτη παρέμβασή της για τη στήριξη του νομίσματος από το 1998. Η παρέμβαση αυτή ευθύνεται για το περίπου 19% της απώλειας των διαθεσίμων της. Και την ίδια στιγμή, η παρέμβαση της κεντρικής τράπεζας της Τσεχίας είχε ως αποτέλεσμα να μειωθούν κατά 19% τα διαθέσιμά της από τον Φεβρουάριο έως σήμερα.

Εκείνο που εκπλήσσει εν προκειμένω είναι η κλίμακα της μείωσης των διαθεσίμων, αλλά η πρακτική της χρήσης των διαθεσίμων για τη στήριξη των εθνικών νομισμάτων δεν είναι τίποτε το καινούργιο. Οι κεντρικές τράπεζες αγοράζουν δολάρια και συγκεντρώνουν τα διαθέσιμά τους για να αποτρέψουν ανεπιθύμητες ανόδους της αξίας του νομίσματος τους που συνήθως προκαλούν οι μαζικές εισροές καυτού

επενδυτικού χρήματος. Στις κακές εποχές, αντιθέτως, αντλούν από τα διαθέσιμα τους για να περιορίσουν τις επώδυνες συνέπειες από τις εκροές κεφαλαίων. Όπως επισημαίνει ο Άλαν Ρούσκιν, στέλεχος της Deutsche Bank, «ορισμένες χώρες κυρίως στην Ασία κινούνται και προς τις δύο κατευθύνσεις». Οι περισσότερες κεντρικές τράπεζες διαθέτουν ακόμη επαρκή όπλα για να συνεχίσουν τις παρεμβάσεις στην αγορά αν το θελήσουν. Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της Ινδίας είναι ακόμη και σήμερα κατά 49% υψηλότερα από τα επίπεδα στα οποία βρίσκονταν στις αρχές του 2017 και αρκούν για να πληρώσει τις εισαγωγές εννέα μηνών. Δεν ισχύει, βέβαια, το ίδιο για όλες, καθώς τα διαθέσιμα ορισμένων χωρών εξανεμίζονται ταχύτατα. Στο Πακιστάν, για παράδειγμα, τα διαθέσιμα μειώθηκαν φέτος κατά 42% και τώρα δεν αρκούν για να πληρώσουν το κόστος των εισαγωγών τριών μηνών.

BLOOMBERG

Σκοτεινές προοπτικές στη διεθνή οικονομία βλέπει το ΔΝΤ

Μία ακόμη δυσόιωνη πρόβλεψη για την παγκόσμια οικονομία αναμένεται να διατυπωθεί την επόμενη εβδομάδα και να είναι εξαιρετικά ανησυχητική. Αυτή τη φορά θα προέλθει και πάλι από το ΔΝΤ, που, όπως ανέφερε η γενική διευθύντριά του, Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα, θα αναθεωρήσει επί τα χείρω τις προβλέψεις του για την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας. Εν αναμονή των ετήσιων συνόδων του Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας, η κ. Γκεοργκίεβα προειδοποίησε πως η παγκόσμια οικονομία θα δίνει την αίσθηση της ύφεσης μέσα στο επόμενο έτος.

Προσέθεσε πως το 1/3 της παγκόσμιας οικονομίας θα γνωρίσει τουλάχιστον δύο τρίμηνα συρρίκνωσης και εξήγησε ότι ο συνδυ-

Αναμένεται να αναθεωρήσει επί τα χείρω τις προβλέψεις του για την ανάπτυξη.

ασμός μείωσης των εισοδημάτων και αύξησης των τιμών θα προκαλεί και στις άλλες χώρες την εντύπωση ότι είναι σε ύφεση.

Η κ. Γκεοργκίεβα τόνισε ότι οι προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας σκοτεινιάζουν λόγω των σοκ από τον συνδυασμό των αλληπάλληλων κρίσεων που γνώρισε η ανθρωπότητα τα τελευταία χρόνια, την πανδημία, την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, την κλιματική

κρίση, αλλά και την εκτόξευση των τιμών της ενέργειας και των τροφίμων. «Βιώνουμε μια ριζική μετατόπιση στην παγκόσμια οικονομία, από έναν κόσμο σχετικά προβλέψιμο σε έναν κόσμο πολύ πιο ασταθή και ευάλωτο, με μεγαλύτερη αβεβαιότητα, πολύ περισσότερες και μεγαλύτερες οικονομικές ανατροπές, γεωπολιτικές εντάσεις και πιο συχνές και οδυνηρές φυσικές καταστροφές», ανέφερε σε ομιλία της στο Πανεπιστήμιο Τζορτζτάουν.

Η κ. Γκεοργκίεβα υπογράμμισε ότι η μέχρι πρότινος κατάσταση των πραγμάτων σε μεγάλο μέρος της παγκόσμιας οικονομίας, κύρια στοιχεία της οποίας ήταν τα χαμηλά επιτόκια και ο χαμηλός πληθωρισμός, δίνει τώρα τη θέση της σε μια

νέα πραγματικότητα στην οποία κάθε χώρα μπορεί να βγει εκτός τροχιάς πολύ πιο εύκολα και πολύ πιο συχνά. Κάλεσε πάντως τις κεντρικές τράπεζες να συνεχίσουν τη στροφή σε περιοριστική πολιτική, για να ανακόψουν τον πληθωρισμό. Σημείωσε ότι όλες οι μεγάλες οικονομίες, η Κίνα, οι ΗΠΑ και η Ευρώπη, επιβραδύνονται όλες, με αποτέλεσμα να περιορίζεται η ζήτηση για εξαγωγές από τις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες. Η ίδια ανέφερε ότι το ΔΝΤ αναμένει το παγκόσμιο ΑΕΠ να συρρικνωθεί συνολικά κατά 4 τρισ. δολάρια από σήμερα έως το 2026. Πρόσθεσε, ωστόσο, ότι «ακόμη και αν έχουμε ανάπτυξη, θα την αισθανόμαστε σαν ύφεση, λόγω της συρρίκνωσης των εισοδημάτων και της αύξησης των τιμών».

Η Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα προειδοποίησε πως το 1/3 της παγκόσμιας οικονομίας θα γνωρίσει τουλάχιστον δύο τρίμηνα συρρίκνωσης και εξήγησε πως ο συνδυασμός μείωσης των εισοδημάτων και αύξησης των τιμών θα προκαλεί και στις άλλες χώρες την εντύπωση ότι είναι σε ύφεση.

Επέστρεψαν δυναμικά οι ξένοι στα ακίνητα

Αλμα 67% των κεφαλαίων από το εξωτερικό, πυρετός αγορών σε νότια προάστια, κέντρο και τουριστικές περιοχές

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

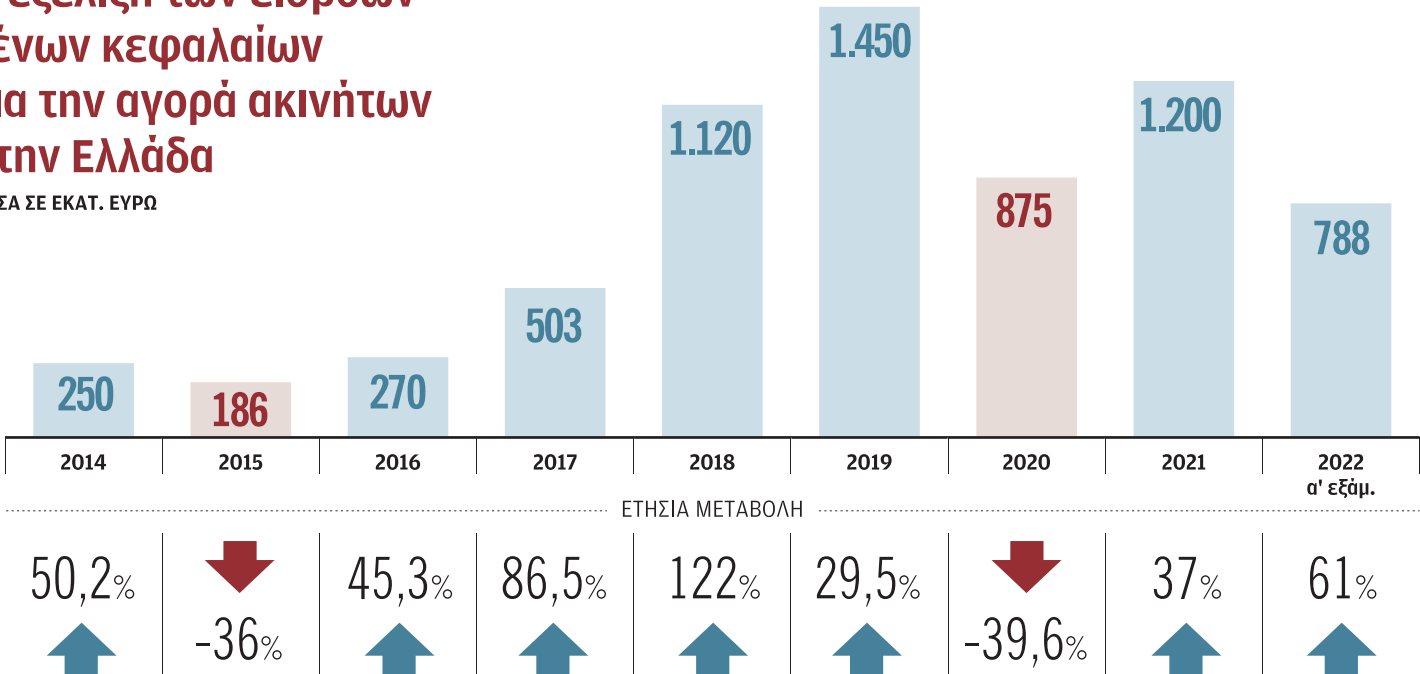
Σε τροχιά πλήρους ανάκαμψης έχει εισέλθει πλέον η επενδυτική δραστηριότητα στην αγορά ακινήτων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), κατά το δεύτερο τρίμηνο του έτους οι εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό για την απόκτηση ακινήτων στην Ελλάδα ανήλθαν σε 414,4 εκατ. ευρώ, ένα ποσό που συνιστά αύξηση κατά 67% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Παράλληλα αποτελεί την καλύτερη τριμηνιαία επίδοση από το τέταρτο τρίμηνο του 2019, όταν τα ξένα κεφάλαια είχαν ανέλθει σε 410,3 εκατ. ευρώ, αλλά και την τρίτη υψηλότερη διαχρονικά. Μέχρι σήμερα το «ρεκόρ» για ένα τρίμηνο εξακολουθεί να «κρατάει» το τέταρτο τρίμηνο του 2018 με 464 εκατ. ευρώ.

Νέο ιστορικό υψηλό

Συνολικά, κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο οι εισροές ξένων κεφαλαίων κατέγραψαν ετήσια αύξηση κατά 61% σε 788 εκατ. ευρώ, έναντι 488 εκατ. ευρώ που είχαν εισρεύσει στη χώρα κατά το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους. Με βάση τον σημερινό ρυθμό και λαμβάνοντας υπόψη ότι παραδοσιακά η επενδυτική δραστηριότητα στην αγορά ακινήτων είναι εντονότερη κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου κάθε έτους, είναι πλέον σχεδόν σίγουρο ότι το 2022 θα σηματοδοτήσει όχι μόνο την πλήρη ανάκαμψη των ξένων επενδύσεων στην αγορά ακινήτων από το ξέσπασμα της πανδημίας και μετά, αλλά παράλληλα θα αποτελέσει και νέο ιστορικό υψηλό για ένα έτος. Μέχρι σήμερα το μεγαλύτερο ποσό που έχει εισρεύσει στη χώρα σε ένα ημερολογιακό έτος ήταν το 1,45 δισ. ευρώ του 2019. Φέτος, όπως όλα δείχνουν, το νούμερο αυτό θα ξεπεραστεί με ευκολία και είναι πιθανό να προσεγγίσει ακόμα και το 1,6-1,7

Η εξέλιξη των εισροών ξένων κεφαλαίων για την αγορά ακινήτων στην Ελλάδα

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ

ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ

ΠΗΓΗ: ΤΤΕ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το δεύτερο τρίμηνο η ετήσια αύξηση των τιμών πώλησης κατοικιών σε πανελλαδικό επίπεδο διαμορφώθηκε σε 9,4%.

δισ. ευρώ. Ακόμα ένας παράγοντας που φαίνεται να κινητοποιεί τους επενδυτές από το εξωτερικό είναι ασφαλώς η πρόσφατη ανοδική πορεία των επιτοκίων. Η εξέλιξη αυτή έχει επισπεύσει τη λήψη αποφάσεων, καθώς είναι δεδομένο ότι το κόστος δανεισμού θα συνεχίσει να αυξάνεται τα επόμενα τρίμηνα. Ως εκ τούτου παρατηρείται αυξημένη κινητικότητα.

Σύμφωνα με πηγές της αγοράς, όπως μεσίτες και συμβολαιογράφοι,

Οι αγορές που γίνονται στο κέντρο της Αθήνας έχουν καθαρά επενδυτικό προσανατολισμό, καθώς τα εν λόγω ακίνητα ανακαινίζονται και στη συνέχεια εκμισθώνονται.

κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών πραγματοποιήθηκε μεγάλος όγκος αγοραπωλησιών, με βασικούς πρωταγωνιστές τους ξένους επενδυτές, οι οποίοι έχουν επιστρέψει δυναμικά μετά το «διάλειμμα» της προηγούμενης διετίας της υγειονομικής κρίσης.

Διαμερίσματα στο κέντρο της

Αθήνας, ποιοτικές κατασκευές στα νότια προάστια της Αττικής και ασφαλώς πολυτελείς εξοχικές κατοικίες σε δημοφιλείς τουριστικές περιοχές αποτελούν τους βασικούς πυλώνες των αγορών που επιλέγουν οι ξένοι επενδυτές.

Ανάλογα με το ακίνητο και την περιοχή διαφοροποιείται και η

χρήση. Για παράδειγμα, οι αγορές που γίνονται στο κέντρο της Αθήνας έχουν καθαρά επενδυτικό προσανατολισμό, καθώς τα εν λόγω ακίνητα ανακαινίζονται και στη συνέχεια εκμισθώνονται, κυρίως μέσω μακροχρόνιων συμβολαίων και σε ορισμένες περιπτώσεις και μέσω των ψηφιακών πλατφορμών βραχυχρόνιας μίσθωσης. Αντίστοιχα, στα νότια προάστια και ακόμα περισσότερο στα δημοφιλή νησιά τα ακίνητα που αγοράζονται συνήθως αξιοποιούνται τόσο για ιδιοκατοίκηση για μερικές εβδομάδες τον χρόνο, όσο και για εκμετάλλευση μέσω της ενοικίασής τους. Ειδικά φέτος υπήρξε και πολύ σημαντική άνοδος στον τομέα των πολυτελών εξοχικών κατοικιών, με τους ξένους αγοραστές να αποκτήσουν ακίνητα αξίας πολλών εκατομμυρίων ευρώ σε περιοχές όπως η Ρόδος, η Κέρκυρα, η Μύκονος, η Σαντορίνη, η Κρήτη και το Πόρτο

Αντίστοιχα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, κατά το δεύτερο τρίμηνο η ετήσια αύξηση των τιμών πώλησης κατοικιών σε πανελλαδικό επίπεδο διαμορφώθηκε σε 9,4%, ενώ στην Αττική η αύξηση διαμορφώθηκε σε 10,9%. Πλέον οι τιμές στην Αττική υπολείπονται μόλις κατά 18% του υψηλότερου σημείου στο οποίο είχαν βρεθεί το 2008, καθώς έχουν καταγράψει αύξηση κατά 44,6% από το δεύτερο τρίμηνο του 2018 και μέχρι το τέλος του φετινού δεύτερου τριμήνου, παρότι μεσολάβησε η υγειονομική κρίση.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις Σεπτεμβρίου

Καλύψαμε αισίως τους πρώτους εννέα μήνες του 2022 σε συνθήκες πρωτόγνωρες για τους πλείστους ή συνθήκες που αποτελούν ξεχωρισμένη ανάμνηση για τους πιο λίγους. Ενώ η αβεβαιότητα και οι αρνητικές προσδοκίες βαρύνει, βλέπουμε έναν τομέα, με την ευρύτερή του έννοια, να διανύει την καλύτερη του πορεία από το 2007. Και ως σημειώσουμε πως το 2007 ήταν μακράν η πιο δυνατή καταγεγραμμένη επίδοση της κτηματαγοράς στην ιστορία της Κύπρου.

Τοποθετώ τον τομέα των ακινήτων στην πιο πλατιά του διάσταση επειδή τα συμπεράσματα δεν περιορίζονται σε διαμερίσματα, σπιτία και οικοπέδα. Βλέπουμε ανακατατάξεις σε χώρους εστίασης και άνοιγμα άλλων, με συνεχείς αυξήσεις στις επενδύσεις σε αυτήν. Βλέπουμε ραγδαία αύξηση στην προσθήκη τουριστικών κλινών με τη δημιουργία νέων ξενοδοχειακών μονάδων σε αστικές, παραλιακές και ορεινές περιοχές και αναβαθμίσεις υφιστάμενων. Βλέπουμε – και όχι τυχαία – επενδύσεις σε βιομηχανικά υποστατικά εφόσον το μοντέλο επιχειρήσεων αλλάζει προς τη νέα εποχή των κέντρων διανομής, του online εμπορίου και της εκμετάλλευσης οικονομικών κλίματος. Βλέπουμε τα γραφεία να επανέρχονται δυναμικά μετά από απουσία πολλών χρόνων, αλλά πλέον σαν οργανικά κτήρια που εφαρμόζουν τεχνολογίες αιχμής και μπορούν να προσαρμοστούν στις ανάγκες οποιασδήποτε οντότητας, οποιουδήποτε μεγέθους.

Ενώ η αβεβαιότητα και οι αρνητικές προσδοκίες βαρύνει, βλέπουμε έναν τομέα, με την ευρύτερή του έννοια, να διανύει την καλύτερη του πορεία από το 2007.

Βλέπουμε εκπαιδευτικά ιδρύματα να αναπτύσσονται με γεωμετρική πρόοδο έλκοντας άλλες επενδύσεις γύρω τους ταυτόχρονα.

Οι αντιστάσεις και η ανθεκτικότητα της Κυπριακής οικονομίας στις τρέχουσες προκλήσεις (που προχθές βτν αναβαθμίστηκε κ. Μαυρογιάννη, σε αντίθεση με το πως το αντιληφθήκατε), οφείλεται κατά κύριο λόγο στο πείσμα, την πίστη, την αισιοδοξία και την επένδυση κεφαλαίων για ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Πάμε να αναλύσουμε λοιπόν τα στοιχεία. Τον Σεπτέμβριο του 2022 σημειώθηκαν συνολικά 1.663 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Με αυτό κατατάσσεται σαν ο τρίτος καλύτερος μήνας της χρονιάς μέχρι τώρα. Σε σχέση με τις 1.519 πωλήσεις του Σεπτεμβρίου του 2021 είναι αυξημένες κατά 9,5%.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις συναλλαγών που έγιναν), η Παγκύπρια εικόνα για τον Σεπτέμβριο είναι εξαιρετική αφού κατατέθηκαν

Οι συνολικές αξίες συναλλαγών τον Σεπτέμβριο κυμάνθηκαν περίξ των €438 εκ. Συγκρινόμενες με τον Σεπτέμβριο του 2021 όπου οι αξίες ήταν περίξ των €265,5 εκ., συνιστούν μια αύξηση της τάξης του 65%.

συνολικά 1.157 πωλητήρια έγγραφα, γεγονός που συνιστά 27% αύξηση σε σχέση με τον περσινό Σεπτέμβριο, ενώ η μέχρι τώρα χρονιά κινείται σε επίπεδο 37% πιο πάνω από την αντίστοιχη περσινή.

Οι συνολικές αξίες συναλλαγών τον Σεπτέμβριο κυμάνθηκαν περίξ των €438 εκ. Συγκρινόμενες με τον Σεπτέμβριο του 2021 όπου οι αξίες ήταν περίξ των €265,5 εκ., συνιστούν μια αύξηση της τάξης του 65%. Ήταν και το πιο ψηλό ποσό που διαπληκίστηκε για Σεπτέμβριο από το 2007, κατατάσσοντας τον φετινό Σεπτέμβριο ως τον δεύτερο καλύτερο μήνα όλων των εποχών!

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών; Η Λευκωσία κατέγραψε 447 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €74 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 26,9% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 16,9% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Σεπτέμβριο πέρσι είχε καταγράψει 563 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €94 εκ. Επιπλέον η Λευκωσία κατέγραψε και 215 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 4% αυξημένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2021.

Η Λεμεσός κατέγραψε 454 πω-

λήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €151 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 27,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 34,5% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Σεπτέμβριο πέρσι είχε καταγράψει 399 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €80,5 εκ. Επιπλέον η Λεμεσός κατέγραψε και 398 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 24% αυξημένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2021.

Η Λάρνακα κατέγραψε 343 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €63,4 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 20,6% επί του αριθμού

πωλήσεων και μερίδιο 14,5% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Σεπτέμβριο πέρσι είχε καταγράψει 235 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €31,3 εκ. Επιπλέον η Λάρνακα κατέγραψε και 226 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 41% αυξημένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2021.

Η Πάφος κατέγραψε 314 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €134,6 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 18,9% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 30,6% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Σεπτέμβριο πέρσι είχε καταγράψει 235 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €46,3 εκ. Επιπλέον η Πάφος κατέγραψε και 240 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 49% αυξημένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2021.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 105 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €15,2 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Σεπτεμβρίου 6,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 3,5% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Σεπτέμβριο πέρσι είχε καταγράψει 87 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €13,6 εκ. Επιπλέον η Αμμόχωστος κατέγραψε και 78 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 18% αυξημένα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2021.

Για να δούμε τι επιφυλάσσει ο Οκτώβριος και κατ' επέκταση το τελευταίο τρίμηνο του έτους.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Στη σειρά «Οψόμεθα εις Φιλίππους», ο Στράτος Καλαφάτης ψηλαφεί με τον φακό του ό,τι έχει απομείνει από την ιστορική μάχη το 42 π.Χ., όπου ο Οκταβιανός και ο Μάρκος Αντώνιος αντιμετώπισαν τον Βρούτο και τον Κάσσιο.

Φως στην ομίχλη της Ιστορίας

Στα χώματα όπου δόθηκε η μάχη των Φιλίππων, ο φωτογράφος Στράτος Καλαφάτης αιχμαλωτίζει τον χρόνο

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Ο Οκταβιανός και ο Μάρκος Αντώνιος. Ο Κάσσιος και ο Βρούτος. Τέσσερις στρατηγοί, επάνω τους η σκιά του δολοφονημένου Καίσαρα και η προδοσία, μπροστά τους η πεδιάδα των Φιλίππων, φθινόπωρο του 42 π.Χ. Τα ζεύγη των αντιπάλων οδηγούν δύο πανίσχυρους στρατούς για να δώσουν τη μάχη που θα κρίνει το μέλλον της res publica. Διακόσιες χιλιάδες άντρες στρατολογούνται από όλα τα εδάφη της αυτοκρατορίας – ανάμεσά τους και ο νεαρός ποιητής Οράτιος που τότε σπούδαζε στην Αθήνα και βρέθηκε χιλιαρχος στον στρατό του Κάσσιου και του Βρούτου. Συγκρούονται δυο φορές στα τενάγη, εκεί δηλαδή που κάποτε υπήρχαν έλη και τώρα γίνονται λασιόλουτρα.

«Οψόμεθα εις Φιλίππους», «Θα αναμετρηθούμε στους Φιλίππους», καυχήθηκαν οι στρατηγοί και ετοιμάστηκαν για τη μεγαλύτερη εμφύλια σύγκρουση της ρωμαϊκής ιστορίας. «Οψόμεθα εις Φιλίππους» είναι και ο τίτλος της νέας φωτογραφικής έκθεσης του Στράτου Καλαφάτη, αλλά η απειλή έχει σβήσει εδώ και αιώνες. Τι απομένει λοιπόν για να ανικνεύσει κανείς σε αυτόν τον άδειο τόπο;

«Έχει μείνει το χώμα κατάμαυρο από την παλιά λίμνη που έγινε καλλιεργήσιμη γη», απαντάει ο Στράτος Καλαφάτης, «έχουν μείνει οι ήχοι της μάχης που ακούγονται όταν υπάρχει σιωπή, έχουν μείνει οι ζωντανές ψυχές που τις αφουγκράζεσαι τη νύχτα. Υπάρχει ακόμη αυτή η σκόνη της μάχης».

Τρία χρόνια επέστρεψε ο φωτογράφος σε αυτά τα μέρη, σε μια έκταση περίπου εκατό χιλιομέτρων γύρω από τους Φιλίππους, συγκεντρώνοντας εικόνες για

το συγκεκριμένο εγχείρημα. Ερχόταν πολύ νωρίς το πρωί, πριν φανεί ο ήλιος, και έμενε στο πεδίο πολλές νύχτες με πανσέληνο. «Δεν υπάρχει η ώρα», μου λέει, «μόνον το κυνήγι του φωτός. Τα βήματά μου οδηγεί το ένστικτο. Η φωτογραφία υπαινίσσεται, δεν περιγράφει. Ένα ξημέρωμα με ομίχλη σε αυτόν τον κάμπο καταρ-

«Έχουν μείνει οι ήχοι της μάχης που ακούγονται όταν υπάρχει σιωπή, έχουν μείνει οι ζωντανές ψυχές που τις αφουγκράζεσαι τη νύχτα».

γεί την έννοια του χρόνου, και αναδύεται ενεργή η παρουσία του παρελθόντος στη σημερινή πραγματικότητα».

Δεκαεννιά φωτογραφίες περιλαμβάνει η έκθεση που θα παρουσιαστεί στην αθηναϊκή γκαλερί, ένα ξύλινο γλυπτό κι έναν μεγάλο χάρτη του 1740, που ο Καλαφάτης βρήκε σε ένα παλαι-

ωπωλείο της Νέας Υόρκης. Για κάποιον λόγο ο δημιουργός του συγκεκριμένου χαρακτηριστικού περιγράφει αναλυτικά τη μάχη των Φιλίππων, και τώρα ο χάρτης τυπωμένος σε μια επιφάνεια δύο επί δυομισι μέτρα θα εισάγει τον επισκέπτη στον χώρο και στα εκθέματα. «Αυτή είναι μια προσωπική καταγραφή του τόπου μου», εξηγεί ο φωτογράφος, που μεγάλωσε κι έζησε στην Καβάλα μέχρι τα δεκαεπτά του χρόνια. Αφιετηρία του πρότζεκτ υπήρξε η ανάθεση από τον Δήμο Καβάλας ενός έργου για τους Φιλίππους με την ευκαιρία της ανάδειξής τους σε μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, το 2016.

«Ο Στράτος Καλαφάτης σε εργασίες όπως τα “Journal” (2004), “Saga” (2006), “Athos” (2014), “Αρχιπέλαγος” (2017) θεμελίωσε το ενδιαφέρον του για τη βιοματική περιγραφή ενός τόπου, συχνά και των ανθρώπων που τον κατοικούν», σχολιάζει ο επιμελητής MOMus - Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης, Ηρακλής Παπαϊωάννου. Στην πρόσφατη σειρά «Οψόμεθα εις Φιλίππους» (2022) η βιοματικότητα συνδυάζεται με την ιστορικότητα και το προ-

σωπικό στοιχείο της καταγωγής. «Η ενόττητα έργων και διπτύχων της έκθεσης υιοθετεί την οικεία προσέγγιση του Καλαφάτη: μια προσεκτική μείξη ειδών, όπου το τοπίο σμίγει με το πορτρέτο, την αρχαιολογική φωτογραφία, την υβριδική νεκρή φύση», λέει ο επιμελητής. «Τα στοιβαγμένα κρανία, ένα μακάβριο object trouvé, εξοικειώνουν με τον συστηματικό θάνατο· η σκηνή μάχης της ελληνιστικής σαρκοφάγου σαν γλυπτικό στιγμιότυπο που προλαμβάνει τη φωτογραφία, αποτυπώνει τη διαχρονική μοίρα του ανθρώπου να σπαράσσεται ανελέητα, σαν άγριο θηρίο. Τι βρίσκεται θαμμένο στη μικρή τούμπα κάτω από τα πόδια της νεαρής γυναίκας που στέκει εκεί στο δειλινό κρατώντας μια ανθοδέσμη; Τα σύννεφα στο βάθος περιβάλλουν το σώμα της με ζώνες φωτός και σκιάς, κάνοντας την εικόνα πιο υπαινικτική».

Τα τοπία της σειράς μοιάζουν δυσοίωνα και αινιγματικά, μια περιοχή με πολλαπλές συνδηλώσεις – αρχαίο μνημείο, θρησκευτικό προσκύνημα, πεδίο μαχών και μνήμης. Οι άνθρωποι, τυχαία συναντητήματα του φωτογρά-

φου –ένας βοσκός, ένας μετανάστης– αλλά και η θυγατέρα του φωτογράφου, οικείοι και άγνωστοι, μπροστά στον φακό του Καλαφάτη γίνονται πλάσματα του ίδιου κόσμου. Τα αρχαιολογικά σπαράγματα του παρελθόντος γειτονεύουν με την αρχαιολογία του μέλλοντος – ένα εγκαταλελειμμένο λατομείο μαρμάρου, ένα

«Ολα στη φωτογραφία είναι σκηνοθετημένα: ο φακός, το κάδρο, το φως. Αυτό επιτρέπει στον δημιουργό να αποκαλυφθεί πίσω από την εικόνα του».

ακρωτηριασμένο άγαλμα. «Εκεί στην Ηδωνίδα γη, όταν πέσει το φως, ο Λυκούργος, ο Ορφέας, ο Διόνυσος και η Περσεφόνη συναντούν τους εμπόρους, τους στρατιώτες, τους εργάτες, τους ποιητές, τους γυρολόγους και τους φυγάδες που ξαποσταίνουν στον κάμπο. Και όσο βραδιάζει στα λασιόλουτρα, στο στρατόπεδο του

Βρούτου, η νύχτα μετατρέπεται σε παλιό για να σκεπάσει τις πληγές της σύγκρουσης που άλλαξε την ιστορία του κόσμου», έχει γράψει ο φωτογράφος.

«Είμαι ευτυχής»

Εργάζεται πίσω από την κάμερα συστηματικά από το 1985. «Η μεγαλύτερη ανταμοιβή του φωτογράφου είναι ο τρόπος ζωής του», μου λέει καθώς περιγράφει το επόμενο πρότζεκτ που ήδη βρίσκεται στα σκαριά. «Είμαι ευτυχής», προσθέτει μιλώντας για το νέο του ταξίδι, που έχει ξεκινήσει από τη Ρώμη. Ο άξονας είναι η Εγγνατία, και το «Οψόμεθα εις Φιλίππους» αποτελεί παράλληλα έναν πρόλογο της επόμενης φωτογραφικής αναζήτησης. Στα ίχνη της ρωμαϊκής Via Militaris που ξεκινούσε περίπου από το σημερινό Βελιγράδι, διέσχιζε τη Σερβία και μέσω της Αδριανούπολης κατέληγε στην Κωνσταντινούπολη, ο Καλαφάτης, μετά τα Τενάγη του Παγγαίου, θα μπορέσει να επιστρέψει στους τόπους και στα θέματα που ανέκαθεν τον απασχολούσαν: τα Βαλκάνια, την ακόμη άγνωστη σε όλους μας Θράκη, τις αποτυπώσεις του χρόνου στην επιφάνεια του παρόντος, την αναζήτηση της ταυτότητας των ανθρώπων σε σύνδεση με τον τόπο που κατοικούν. «Ολα στη φωτογραφία είναι σκηνοθετημένα: ο φακός, το κάδρο, το φως. Αυτό επιτρέπει στον δημιουργό να αποκαλυφθεί πίσω από την εικόνα του», καταλήγει.

Η γκαλερί Bernier/Eliades εγκαινιάζει την ατομική έκθεση φωτογραφίας του Στράτου Καλαφάτη «Οψόμεθα εις Φιλίππους», την Πέμπτη 13 Οκτωβρίου. Είναι η δεύτερη έκθεση του καλλιτέχνη στη συγκεκριμένη γκαλερί και ο ίδιος θα παρευρίσκεται στα εγκαίνια.

Η ενόττητα έργων και διπτύχων της έκθεσης υιοθετεί την οικεία προσέγγιση του Καλαφάτη: μια προσεκτική μείξη ειδών, όπου το τοπίο σμίγει με το πορτρέτο, την αρχαιολογική φωτογραφία, την υβριδική νεκρή φύση.

Τα τοπία της σειράς μοιάζουν δυσοίωνα και αινιγματικά, μια περιοχή με πολλαπλές συνδηλώσεις – αρχαίο μνημείο, θρησκευτικό προσκύνημα, πεδίο μαχών και μνήμης. Οι άνθρωποι, τυχαία συναντητήματα του φωτογρά-

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

9.10 -15.10.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
και **ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ**
kouroupakisa@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

Τευκρος Μιχαηλίδης «Εικασία 3v + 1»

Το **Σολώνειον** Κέντρον Βιβλίου και οι εκδόσεις Ψυχογιός διοργανώνουν την παρουσίαση του νέου βιβλίου του Τεύκρου Μιχαηλίδη «3v + 1» στον χώρο του βιβλιοπωλείου στον Στρόβολο. Με τον συγγραφέα θα μιλήσει η Χρύσω Συρίμη, μαθηματικός, πρόεδρος του Κ.Σ. του Συνδέσμου Μαθηματικών Κύπρου. Ο συγγραφέας θα συνομιλήσει με το κοινό και θα υπογράψει αντίτυπα του βιβλίου του. Σολώνειο Κέντρο Βιβλίου, Βυζαντίου 24 Στρόβολος. **Πέμπτη, 13 Οκτωβρίου, ώρα 7 μ.μ.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού»

Η **ΕΘΑΛ** παρουσιάζει τη μαύρη κωμωδία «Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού» του Ιάκωβου Καμπανέλλη, σε σκηνοθεσία Γιώργου Μουαίμη και συμμετέχει με την παραγωγή αυτή στις εκδηλώσεις προς τιμήν του από το Παττίκειο Ιστορικό Αρχείο και Κέντρο Μελετών του Δήμου Λεμεσού. Ο ιδρυτής του οικονομικού κολοσσού της οικογένειας Καβαλά κείται σαν σε φέρετρο, ένα ζωντανό πτώμα, που σε λίγο τα επτά παιδιά του θα του ευκηθούνε «ζωή να 'χει» στα ενενηκοστά ένατα γενέθλιά του. Η διαθήκη του αιωνόβιου πατέρα, σαν σφίγγα κρατάει επτασφράγιστο μυστικό το περιεχόμενό της. Με «ανελέπτες ραδιουργίες και λυσσάλεους καβγάδες»

όπως λέει κάπου ο ίδιος ο συγγραφέας του έργου Ιάκωβος Καμπανέλλης, που φτάνουν σε τραγελαφικές, απείρου κάλλους θεατρομαχίες. Επί σκηνής: Ντίνος Λύρας, Έρικα Μπεγέτη, Λουκάς Ζήκος, Βασιλική Κυπραίου, Ερμίνια Κυριαζή, Θανάσης Δρακόπουλος, Ελεάνα Παπαδοπούλου, Δημήτρης Αντωνίου και Θεοδώρα Βίχα. Πρεμιέρα: 13 Οκτωβρίου, στο Θέατρο Δέντρο, στη Λευκωσία, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις: Λευκωσία: Θέατρο Δέντρο 14 & 15 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. και 16 Οκτωβρίου, ώρα 6:30 μ.μ. Λεμεσός: Θέατρο ΕΘΑΛ, στις 21, 22, 25, 28 και 29 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. 23 και 30 Οκτωβρίου, ώρα 6:30 μ.μ. **Πληροφορίες 25877827.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Οι γυναίκες επιστρέφουν»

Το **project** ΣΕΖΟΝ Γυναίκες παρουσιάζει ένα καινούργιο θεατρικό έργο γραμμένο με τη μεθοδολογία του θεάτρου verbatim ή αυτολεξεί. Πρόκειται για ένα είδος θέατρο-ντοκουμέντο, που χρησιμοποιεί πραγματικές μαρτυρίες ως τον κύριο άξονα της δομής του. Το θέμα ένα συγκλονιστικό ιστορικό γεγονός: οι πορείες γυναικών της κίνησης «Οι Γυναίκες Επιστρέφουν», που είχαν στόχο τη διεκδίκηση του ανθρώπινου δικαιώματος να κυκλοφορούν ελεύθερα στη γη τους. Χιλιάδες γυναίκες διαπείρασαν την «πράσινη γραμμή» και ήλθαν αντιμέτωπες με τον κατοκικό στρατό, σε μια εποχή που κάτι τέτοιο ήταν αδιανόητο, ενώ παράλληλα το δράμα της Κύπρου απέκτησε διεθνή ορατότητα. Οι προσωπικές μαρτυρίες λένε για μια ιστορία ηρωισμού, αυτοθυσίας, ελπίδας. Θέατρο Πόλης ΟΠΑΠ, Οδός Τεμπών 10-12, Λευκωσία. Πρεμιέρα Κυριακή 16- Τρίτη 18 Οκτωβρίου 2022, στις 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες 7777040.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Οι διαρκείς μεταμορφώσεις του Τέρενς Ντίεβις

Πώς είναι να κινηματογραφεί ένας σκηνοθέτης τα γηραιά και τον θάνατό του; Να είναι μόλις 38 χρόνων και να «βλέπει» τον εαυτό του γέρο και ανήμπορο, να τελειώνει τη ζωή του στο νοσοκομείο, μόνος, παραμονή Χριστουγέννων;

Οι πρώτες τρεις ταινίες του Βρετανού Τέρενς Ντίεβις (77 ετών σήμερα), μεσαιόυ μήκους, συνιστούν την «Τριλογία» του, γυρισμένη από το 1976 μέχρι το 1983. Ο σπουδαίος και ιδιότυπος αυτός δημιουργός, μοναδικός στην προσέγγιση των, αυτοβιογραφικών κατά κανόνα, θεμάτων του και χαρακτήρων, μας «επισκέφθηκε» απροσδόκητα στο φεστιβάλ της Αθήνας, τις δημοφιλείς «Νύχτες Πρεμιέρας» (που ολοκληρώνονται σήμερα). Οχι, δεν ήρθε ο ίδιος ως εδώ. Είχαμε την τύχη όμως, την περασμένη εβδομάδα, να παρακολουθήσουμε την «Τριλογία» του, το κινηματογραφικό ντεμπούτο του στο οποίο εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς τη μετέπειτα καλλιτεχνική πορεία του.

Ως παιδί («Παιδιά»), ο Ρόμπερτ Τάκερ, όπως βαφτίζει το alter ego του, μαθητής σε καθολικό σχολείο αρένων – αναφερόμαστε στα τέλη του '50 στην Αγγλία– χλευάζεται από μεγαλύτερους συμμαθητές του και κακοποιείται από τους καθηγητές του. Στο σπίτι, ο βαριά άρρωστος πατέρας του κακομεταχειρίζεται την αδύναμη μητέρα του. Παρότι ο μικρός Ρόμπερτ ευχεται τον θάνατό του, όταν εκείνος πεθαίνει, τον βλέπουμε μόνο, πίσω από ένα παράθυρο, να ξεσπάει σε λυγμούς. Στη δεύτερη πράξη της ζωής του («Η Παναγία και το Βρέφος») ο 30χρονος Ρόμπερτ εργάζεται και μένει με την πλικιωμένη μητέρα του. Η εκδωλωμένη ομοφυλοφιλία του δεν μπορεί να βρει διέξοδο παρά σε δημόσιες τουαλέτες. Στυλιζαρισμένα ταμπλό βασανισμένους σεξουαλικής έκστασης ενώ παράλληλα πηγαίνει στην εκκλησία, στο εξομολογητήριο, αλλά δεν αποκαλύπτει την ομοφυλοφιλία του. Αμάρτησα, λέει. Απελπίστηκα, μίσησα τρεις φορές, αυτήν την εβδομάδα... Ζητάει συγχώρεση. Ένα πλέγμα συνθλιπτικής ενochis και ασφυκτικού αδιεξόδου. Στην τρίτη πράξη («Θάνατος και μεταμόρφωση») «ζει» τρεις ηλικίες παράλληλα. Μια παρελθούσα, ως παιδί, μια ενήλικη (φροντίζει την άρρωστη μητέρα, που πεθαίνει στο νοσοκομείο) και ύστερα έρχεται και το δικό του επώδυνο τέλος. Επθανάτιος ρόγχος και ένα φως να πλημμυρίζει το πρόσωπο. Ανοίγει τα χέρια για να αγκαλιάσει τη μητέρα του. Η περιγραφή συνοπτική, για να δηλώσουμε τη διαδοχή, τα στάδια που βίωσε και εκείνα που συνθέτει ως μελλοντικά, προβάλλοντας ένα μοναχικό, σπαρτακτικό και σιωπηλό φινάλε.

Ο κόσμος του Τέρενς Ντίεβις είναι αφιλόξενος, αλλά γεμάτος από αισθήματα. Το μπουλινγκ που υπέστη και η αμαρτία/τιμωρία τον καθορίζουν, τρέχει να ξεφύγει και από τα δύο. Ασπρόμαυρες εικόνες, μερικά πλάνα άτεχνα ή υπερβολικά, όμως ο κορμός του έργου του έχει ήδη διαμορφωθεί: ο χρόνος και η μνήμη.

Υπάρχει ωστόσο και μία ακόμη παράμετρος, που οδήγησε στο σημερινό σημείωμά για μια «Τριλογία», την οποία θα πρέπει κανείς να αναζητήσει σε σινεφιλικές διαδρομές για να μπορέσει να δει: η σιωπή. Πόσο βαριά και καθοριστική. Μοιάζει να έχει σμιλέψει τον χαρακτήρα του Ντίεβις όσο και το έργο του. Στο σπίτι, στο γραφείο που εργάζεται (ήταν λογιστής), στον δρόμο, στις συναντήσεις. Πηκτές σιωπές, αδιαπέραστες. Ίσως γι' αυτό η μουσική και τα τραγούδια που διατρέχουν όλες τις ταινίες του (από «τοπικά» έως πιο δημοφιλή και φαντζι) επιδιώκουν να ξερκίσουν τους δαίμονες και τους φόβους του. Οι «ήχοι», οι μουσικές, είναι η ελπίδα του. Όπως τη διατύπωσε σε παλαιότερη συνέντευξή του (flix.gr, 10/3/2016), μιλώντας για τη μητέρα του. Με αυτόν τον εσωτερικό, εξομολογητικό, ρυθμό. Είχε παραδεχθεί ότι εκείνη πέρασε μια πολύ σκληρή ζωή, χωρίς όμως να νιώσει πικρία: «Είμαι σίγουρος πως εγώ θα ένιωθα πικρία εάν είχα μια τέτοια ζωή. Κι αυτό είναι που με έλκει, νιώθω ότι έχει να κάνει με το πως ακόμη και κάτω από τις πιο δύσκολες συνθήκες ο άνθρωπος ελπίζει. Αυτό είναι που μας κάνει μοναδικούς. Το συναίσθημα της ελπίδας. Η δύναμη του ανθρώπου να συνεχίζει, να προχωράει, με συγκινεί βαθιά».

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ

Starlight 1 – Μεγάλοι Ερμηνευτές

Στη **συναυλία** αυτή, η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου συναντά τρεις διακεκριμένους μουσικούς από τη Βενεζουέλα: τον διεθνούς φήμης μάεστρο Manuel Hernandez – Silva, τον εκπληκτικό βιρτουόζο τρομπέτιστα Pacho Flores και τον εξαιρετικό κιθαρίστα Jesus «Pinguino» Gonzalez. Η συναυλία ξεκινά με την απολαυστική Έκτη Συμφωνία του Schubert. Ο σαγηνευτικός τρομπέτιστας Pacho Flores θα λάμψει στο υπόλοιπο πρόγραμμα που μας ταξιδεύει στη Λατινική Αμερική: Heteronimos, μία σύνθεση του ίδιου του Flores, Bachianas Brasileiras αρ. 5 του Villa-Lobos όπου η μπαρόκ συναντά τις βραζιλιάνικες μελωδίες και Revirado de Piazzola, ένα ζωηρό αργεντινικό τάνγκο.

Στο Cantos y Revueltas του Pacho Flores, βασισμένο σε παραδοσιακές μελωδίες και τραγούδια της δουλειάς της Βενεζουέλας, ο διάσημος τρομπετίστας παίζει μαζί με τον υπέροχο Jesus «Pinguino» Gonzalez στο cuatro – βενεζουελάνικο παραδοσιακό όργανο που μοιάζει με κιθάρα – ολοκληρώνοντας τη συναυλία με ένα αναζωογονητικό βενεζουελάνικο παλμό! Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου, Λεωφόρος Στροβόλου 100, Στρόβολος. Από την ιστοσελίδα www.cyso.org.cy, το Ταμείο του Θεάτρου Παλλάς κάθε Τετάρτη 16:00-19:00 και 2 ώρες πριν την έναρξη. Παττίκειο Δημοτικό Θέατρο Λεμεσού, Αγίας Ζώνης 4. Λεμεσός, τηλεφώνω 25377277. **Πληροφορίες: 22463144, www.cyso.org.cy**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Εικαστικές Σκηνές στο Κέντρο Τεχνών Λεμεσού

Με μια ενδιαφέρουσα έκθεση εγκαινιάζει την καινούργια σεζόν το Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λεμεσού – Αποθήκες Παπαδάκη. Πρόκειται για την έκθεση με τίτλο Εικαστικές Σκηνές / Visual Acts σε επιμέλεια της καλλιτεχνικής διεύθυντριας του Κέντρου, Μαρίζας Πατζίλη. Η επιμελήτρια μέσα από την έρευνα της παρουσιάζει την εργασία σημαντικών εικαστικών καλλιτεχνών που εργάστηκαν ως σκηνογράφοι και ενδυματολόγοι στο θέατρο. Εντάσσοντας στοιχεία από την εικαστική τους θεώρηση και πράξη, εμπλουτίζουν τις θεατρικές σκηνές και αφήσαν την δική τους προσωπική σφραγίδα. Γίνεται μια σύντομη αναδρομή σε περιόδους της ιστορίας της σκηνογραφίας στην Κύπρο μέσα από εμβληματικές παραγωγές τόσο του κρατικού όσο και των ελεύθερων θεάτρων και θεατρικών ομάδων. Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λεμεσού – Αποθήκες Παπαδάκη, η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 3 Δεκεμβρίου 2022. Λεμεσός. **Πληροφορίες 25367700.**

θήκες Παπαδάκη, η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 3 Δεκεμβρίου 2022. Λεμεσός. **Πληροφορίες 25367700.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Olga Davnis στο Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου

Ο **Πολιτιστικός** Οργανισμός Avantgarde παρουσιάζει στην Κύπρο τους Σπουδαίους Πιανίστες του 21ου Αιώνα. Συμμετέχοντας στο Steinway Prizewinner Concerts Network, ο Οργανισμός συνεργάζεται με τους σπουδαιότερους διαγωνισμούς πιάνου στον κόσμο ώστε να παρουσιάζει αμέσως στην Κύπρο τους νικητές των σημαντικών αυτών θεσμών. Δίνεται έτσι η ευκαιρία στο κυπριακό κοινό να θαυμάσει μοναδικές ερμηνείες από νέους, ανερχόμενους, ταλαντούχους πιανίστες που πρόκειται να αφήσουν τη μουσική τους σφραγίδα στον

21ο αιώνα, ταυτόχρονα με όλες τις σημαντικές αίθουσες και πρωτεύουσες στον κόσμο. Η Olga Davnis είναι η Α΄ Νικήτρια του φημισμένου International J.S.Bach Piano Competition (2022). Η Olga Davnis ξεκίνησε να σπουδάζει μουσική σε ηλικία 5 ετών. Το 2021 αποφοίτησε από τη Σχολή Gnesin της Μόσχας με άριστα έχουσα λάβει τις υψηλότερες βαθμολογίες στις απολυτήριες εξετάσεις. Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου, Λεωφόρο Στροβόλου 100, Στρόβολος. Παρασκευή 14 Οκτωβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες 22356066, 99620414.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Περί πολιτικού πολιτισμού

Σαφώς και η πολιτιστική πολιτική δεν είναι από τα πρώτα ή τα βασικά που μπορεί να ακούσει ένας ψηφοφόρος από τα χείλη ενός υποψηφίου προέδρου της Δημοκρατίας. Φυσικά, δεν αγνώω ότι ο κ. Μαυρογιάννης έκανε μία σχετική συγκέντρωση, όπως και ο κ. Χριστοδουλίδης, χωρίς βέβαια να έχουν καμία βαρύνουσα αμφότερες. Για τους άλλους υποψηφίους δεν γνωρίζω, αν έκαναν ή προτίθενται να πουν κάτι σχετικό.

Θα περίμενα όμως από τα επιτελεία τους, από τους συναδέλφους δημοσιογράφους, και άλλους δημοσιολογούντες τους, που τους περιτριγυρίζουν να έλεγαν ή να έγραφαν κάτι σχετικό, να εξέθεταν στο κοινό το πολιτιστικό όραμα των υποψηφίων και ν' άνοιγαν μία ουσιαστική συζήτηση για τον πολιτισμό σε αυτή τη χώρα. Προσοχή, συζήτηση όχι για επιχορηγήσεις, για το 1% για έργα τέχνης στα δημόσια κτήρια, καθεστώς καλλιτέχνη κτλ. Αυτά τα ξέρουμε πια, είναι σαφώς σημαντικά, αλλά με τον ένα ή τον άλλο τρόπο έχουν δρομολογηθεί λύσεις, και εδώ είμαστε να τις παρακολουθούμε και να βάλουμε και άλλη πίεση στον υφυπουργό Πολιτισμού, αν δεν τα κάνει όλα στο υπόλοιπο της θητείας του...

Θα ήθελα μια συζήτηση για το επίπεδο του πολιτισμού σε αυτή τη χώρα

με την ευρεία του έννοια, όπως για το πώς είναι οι δρόμοι μας και αν τα πεζοδρόμιά μας είναι όντως πεζοδρόμια, για το επίπεδο των δομών φιλοξενίας των ζώων, για το αν οι χώροι πολιτισμού (θέατρα, αρχαιολογικοί χώροι, γκαλερί, Πινακοθήκες, μουσεία, βιβλιοθήκες κτλ.) είναι προσβάσιμοι σε ανθρώπους με κινητικά ή άλλα προβλήματα. Αν η πρόσβαση σε πολιτιστικά αγαθά είναι ισοτίμη σε όλα τα μέλη της κυπριακής κοινωνίας, αν οι πρόσφυγες ή οι μετανάστες μπορούν και έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε πολιτιστικές δραστηριότητες (με ενδιαφέρον σημείωσα σχετική πρόθεση του Γιάννη Τουμαζή για το συγκεκριμένο θέμα).

Τα παραπάνω και άλλα πολλά είναι κατά την άποψή μου πολύ σημαντικά για να δούμε σε τι επίπεδα στεκόμαστε. Δεν ευαγγελίζομαι μια αγεγλική κοινωνία, όπου όλοι και όλες θα τρέχουμε με τα μαλλιά μας ξέπλεκα στα λιβάδια, αλλά μια κοινωνία όπου το ουσιαστικό πολιτισμός θα ακολουθεί πολλά επίθετα, όπως: πολιτικός πολιτισμός, κοινωνο-λεντικός πολιτισμός, οδικός πολιτισμός, κοινωνικός πολιτισμός, περιβαλλοντικός πολιτισμός, εκπαιδευτικός πολιτι-

σμός και άλλα πολλά. Θα ήθελα λοιπόν τα επιτελεία των υποψηφίων για την προεδρία, αφού οι ίδιοι οι υποψήφιοι δεν μπορούν, να έβαζαν και αυτή την παράμετρο στη δημόσια συζήτηση. Είναι σημαντικό νομίζω ν' αρχίσουν σιγά-σιγά να κοιτάνε πέραν από την τεχνέκκα και τα κουκιά που φασούλι το φασούλι μαζεύουν, επιστρατεύοντας κάθε λογής τεχνάσματα. Αλλά και εμείς οι ίδιοι οι πολίτες, γυναίκες και άντρες να απαιτούμε από όσους μας διοικούν, είτε είναι πρόεδροι της Δημοκρατίας, είτε είναι υπουργοί, είτε ανώτατοι αξιωματούχοι, είτε ανώτεροι δημόσιοι υπάλληλοι να είναι πολιτισμένοι, να γηούντα διά του παραδείγματός τους. Έχω ξαναγράψει, καλός ο Μπρεχτ και ο Κισλόφσκι, καλή και η Μαρία Κάλλας, αλλά καλύτερα είναι να έχουμε τον απλό πολιτισμό του να σεβόμαστε τον διπλανό μας και τον λιγότερο δυνατό. Πιο πολιτισμένο είναι να ξέρουμε ότι το να ξεγελάμε το σύστημα ή τους διπλά μας είναι ξεδιαντροπία, από το να ξέρουμε να σιγομουρμουράμε τη Νόρμα και να θαυμάζουμε τα έργα του Γκόγκι.

Και αυτό το πιο πολιτισμένο πρώτοι

θα πρέπει να μας το δείξουν οι υποψήφιοι για την προεδρία, και να μας το επικονιωνήσουν τα επιτελεία τους, τα οποία αποτελούνται και από νέους ανθρώπους, που φαίνεται, ορισμένοι/ες από αυτούς/ές να θέλουν να φέρουν νέο αέρα στα πολιτικά πράγματα, που φαίνεται να επιζητούν ένα άλλο επίπεδο πολιτισμού στη χώρα.

Δυστυχώς, όμως, ακόμη δεν το έχω δει, ενώ παρατηρώ ένα χαμηλό επίπεδο δημόσιου λόγου, κατ' επίφαση πολιτισμένου, που όμως βρίθι κουτοπονηριάς και εκλογικής εξαπάτησης. Ένας δημόσιος λόγος που εμπλέκεται και ιπερδευείται με τα ιδιωτικά και ξαφνικά καταλήγουν να περνάνε όλα από μια κλειδαρότρυπα και να τρέμουμε αν από το αριστερό μανίκι κάποιου βγει ένας κρυφός βαλές (μιας και με το δεξί χέρι κάνει τον σταυρό του).

As σκεφτούν τα επιτελεία, as σκεφτούν οι νεαρότεροι επιτελείς των επιτελείων πώς θα πείσουν τους 20+ να πάνε στις κάλπες, χωρίς να τους τάξουν διορισμούς και σίγουρο μέλλον σε κάποια δημόσια υπηρεσία.

As πολιτευτούν οι υποψήφιοι για την προεδρία διά της οδού του πολιτικού πολιτισμού, φτάνει να επιζητούν αψίδες δάθεν θριάμβων.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Εικόνες και μουσικές ξυπνούν τη μνήμη

«Οδοιπορικό» στις χαμένες πατρίδες και στην προσφυγιά

Της **ANNAΣ ΕΝΕΠΕΚΙΔΟΥ**

Η διαμόρφωση της μνήμης είναι μια δυναμική διαδικασία. Στην έκθεση «Σήκω ψυχή μου», που παρουσιάζει το Ιδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, οι μνήμες στριφογυρίζουν ανάμεσα στις μουσικές, τα ίχνη τους μεταφέρονται από το παρασκήνιο στο προσκήνιο, μεταμορφώνονται, συνεχώς επανέρχονται με άλλη μορφή και διάσταση, άλλο χρώμα και άλλον ήχο. Βασικοί άξονες της έκθεσης είναι η ζωή πριν από το 1922 στη Σμύρνη, στην Ιωνία, στην Καππαδοκία, στον Πόντο, στην Κωνσταντινούπολη, στην Προποντίδα, στην Ανατολική και στη Βόρεια Θράκη (Ανατολική Ρωμυλία)· η Εξοδος, η απώλεια και το τραύμα της προσφυγιάς· η ζωή και η μουσική δημιουργία στη νέα πατρίδα· αλλά και η πρόσληψη από τις νεότερες γενιές. Οι επισκέπτες και οι επισκέπτριες μπορούν να ακούσουν μοιρολόγια, παραδοσιακά τραγούδια, μικρασιάτικα ρεμπέτικα αλλά και επιλογές από τη νεότερη ελληνική μουσική παραγωγή σε καθεμιά από τις ενότητες της έκθεσης, τις οποίες ο καθηγητής εθνομουσικολογίας Λάμπρος Λιάβας έχει συμπυκνώσει σε στίχους:

- «Τ' ανδόνια της Ανατολής και τα πουλιά της Δύσης!». Οι μουσικές στις επτά πατρίδες.
- «Κανιμένη μου Ανατολή, σου φύγανε τ' ανδόνια...». Οι μνήμες της Καταστροφής στα τραγούδια των προσφύγων.

- «Απ' τον τόπο που 'ρθα εγώ ξεύρουν ν' αγαπούν, ξεύρουν τον καημό να κρύβουν, ξεύρουν να γλεντούν». Τα τραγούδια ως σύμβολα ταυτότητας και δύναμη ζωής.
- «Αυτά τα τραγούδια είναι προίκα στη Σμύρνη!». Η Μικρασιάτικη Σχολή του Ρεμπέτικου.
- «Ο πατέρας μου ο Μπάτης ήρθε απ' τη Σμύρνη το '22». Οι προσφυγικές μνήμες στη νεότερη ελληνική μουσική.

Νέες γνώσεις

Τα πορτρέτα των προσφύγων κοιτάζουν κατάματα τον σημερινό επισκέπτη από το μακρινό πια παρελθόν. Πολλές γνωστές και άλλες λιγότερο γνωστές φωτογραφίες, έγγραφα, ταυτότητες και άλλα αντικείμενα, από προσωπικά συρτάρια, από αποθήκες και αρχεία, έρχονται στο φως και αναδιαμορφώνουν τη συλλογική μνήμη μας, προσθέτοντάς της νέα ίχνη, νέες γνώσεις, νέες εικόνες.

«Θα σπάσω κούπες για τα λόγια που 'πες...». Ανάμεσα στην πρώτη ηχογράφιση αυτού του παραδοσιακού τραγουδιού της Ιωνίας, το 1908, και την τελευταία, το 2018, οι εκτελέσεις και οι παραλλαγές δημιουργούν ένα ηχητικό μονοπάτι από το παρελθόν στο παρόν. Οι φωτογραφίες που ξεθωριάζουν, μιας άλλης εποχής που κάποτε υπήρξε, μεγάλων λεωφόρων στην Κωνσταντινούπολη και στην Τραπεζούντα, πολυσύχναστων (και μάλλον πολύβουων) δρόμων στη

Σμύρνη, οικογενειών που ξεκουράζονται ή διασκεδάζουν στη γη της Καππαδοκίας, συμπληρώνονται από ζωγραφίες πολύχρωμες από σπιτία αρχοντικά και από καλοσχεδιασμένες παρτιτούρες. Όμως το κλίμα αυτό ανατρέπεται από φωτογραφίες ανθρώπων αποκαμωμένων σε μονοπάτια χωρίς τέλος, σε βάρκες, σε λεωφορεία, σε πεζοδρόμια, έξω από εκκλησίες, σε πλατείες και από τις τραγικές φωτογραφίες των πρώτων ημερών, των πρώτων μηνών, των πρώτων χρόνων: αναμονή για το συσσίτιο, αναζήτηση για νερό στη νέα γη, αναζήτηση για εργασία.

Από την άλλη, οι δροσεροί βασιλικοί στους ασβεστωμένους τενεκέδες ενεργοποιούν τις αισθήσεις μας προσθέτοντας στη μνήμη μας τα ίχνη μιας προκομμένης αυλής, διεκδικώντας παράλληλα τη δική μας, ζωντανή σχέση μαζί τους, ενώ τα μαδέρια τοποθετημένα πάνω σε τούβλα θυμίζουν τις πρώτες αυτοσχέδιες παράγκες, τις κουβέντες στα πρόχειρα καθίσματα στους δρόμους κάθε νέας γειτονιάς.

«Τι σε μέλλει εσένανε από πού είμαι εγώ;». Οι στίχοι των τραγουδιών συμπυκνώνουν το τραύμα, τη δυστυχία, την αδικία αλλά και το πείσμα για ζωή, την ελπίδα και την αισιοδοξία. Παράλληλα, όμως, εκφράζουν και τη δημιουργία αυτών των ανθρώπων, προγόνων μας, που πέρασαν από τη μεγαλύτερη καταστροφή της ελληνικής ιστορίας, αλλά ήρθαν

Φωτογραφίες, έγγραφα, ταυτότητες και άλλα αντικείμενα, από προσωπικά συρτάρια και αρχεία, έρχονται στο φως στην έκθεση «Σήκω ψυχή μου»!... Εικόνες και μουσικές των προσφύγων του '22.

στην ελεύθερη πατρίδα, τη βοήθησαν να αναπτυχθεί και να βρει την προκοπή.

«Σήκω ψυχή μου». Και, τελικά, τα τραγούδια αποτυπώνουν και την πρόσληψη των δικών μας γενεών για την Καταστροφή, καθώς αυτές οι δικές μας γενιές οι σημερινές, είναι οι κληρονόμοι του μεγάλου γεγονότος.

Αναστοχαστική χρονιά

Τα τραγούδια από την ψυχή πάνε στο γραμμόφωνο, ύστερα στο ραδιόφωνο, γίνονται μνήμη καθώς τα ακούμε και τα τραγουδάμε και τα συζητάμε μέχρι σήμερα. Οι εικόνες και οι μαρτυρίες της ζωής πριν από την Καταστροφή, καθώς και της πρώτης ξεριζωμένης γενιάς, μεταμορφώνονται από τους νεότερους ξανά σε μελωδίες και στίχους, σε κινηματογραφικές ταινίες και σε έργα τέχνης, θεατρικά και λογοτεχνικά, αλλά και σε εκθέσεις όπως

αυτές της φετινής αναστοχαστικής χρονιάς, ανάμεσά τους και η δική μας.

Οι αόρατες μνήμες όσων δούλεψαν για την έκθεση, όσων έδωσαν υλικό, όσων την επισκέφθηκαν, αποκαλύπτονται μέσα από τις αφηγήσεις και τις συζητήσεις μας και προστίθενται με αυτόν τον τρόπο και αυτές στην έκθεση, και διακρύπτουν τη σημασία τους για την ίδια μας τη ζωή: μανάδες που τραγουδούσαν στα παιδιά τους, μανάδες που έγραφαν το βιβλίο της προσφυγιάς τους, η Ζωίτσα που το βιβλίο της ζωγράφισε ο γιος της Αλέξης Κυριτσόπουλος, καλλιτεχνικός επιμελητής της έκθεσής μας, η γιαγιά Ελισώ που έζησε στη Νέα Καρβάλη, η προγιαγιά Ιωάννα που έφερε το μαντολινό της από τα Δαρδανέλια και θα το δείτε στην έκθεσή μας, θείοι και θείες Πολίτισσες «που ανακάτευαν και λέξεις τουρκικές στην

κουβέντα τους», όπως γράφει ο Διονύσης Σαββόπουλος στον συνοδευτικό οδηγό της έκθεσης, ο παππούς μου ο Γιάννης, που ήταν από την Τραπεζούντα, και σπούδασε στη Ροβέρτειο, όπως δηλώνω πάντα με υπερηφάνεια, και ο μικρός αδελφός του, ο Νίκος, οι φωτογραφίες του οποίου είναι κι αυτές στην έκθεση, ανάμεσα στα πορτρέτα που μας κοιτάζουν κατάματα.

Έκθεση «Σήκω ψυχή μου!...» - Εικόνες και μουσικές των προσφύγων του '22. • Εκθεσιακός χώρος του Ιδρύματος της Βουλής, Σέκερη και Βασιλίσσης Σοφίας, Αθήνα. Διάρκεια: Έως τον Δεκέμβριο 2023. • Αίθριο Αρχαιολογικού Μουσείου Δράμας, Πατρίρχου Διονυσίου 2, Δράμα. Διάρκεια: 10/9 - 16/10/2022.

Η κ. Άννα Ενεπεκίδου είναι διευθύντρια υπηρεσιών του Ιδρύματος της Βουλής, επιμελήτρια της έκθεσης.

Το έργο «Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού» του Ιάκωβου Καμπανέλλη γράφτηκε το 1978 και παραμένει διαχρονικό, «Η οικογένεια του έργου θα μπορούσε να είναι ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, αλλά και μια χώρα ολόκληρη».

Θέλησα να κάνω ένα έργο «ζούγκλα»

Δεν ήθελα μια παράσταση σαλονιού, λέει ο Γιώργος Μουαΐμης για την παράσταση «Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού» της ΕΘΑΛ

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΝΠΑΚΗ

Ο Γιώργος Μουαΐμης μιλάει στην «Κ» για το έργο «Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού» του Ιάκωβου Καμπανέλλη, που ανεβάζει η ΕΘΑΛ. Ο Γιώργος Μουαΐμης μου λέει πως πρόκειται για ένα σημαντικό έργο του Καμπανέλλη, το οποίο βρίσκεται στον αντίποδα της «Αυλής των Θαυμάτων», αφού τα «Τέσσερα πόδια του τραπεζιού» μιλάνε για την οικονομική άρχουσα τάξη, σε αντίθεση με την «Αυλή» όπου οι χαρακτήρες είναι μέρος της λαϊκής τάξης. Αναφέρει επίσης πως είναι έργο που δεν μπορείς να το κατατάξεις εύκολα σε κάποιο είδος, αφού περιέχει πολλά διαφορετικά στοιχεία. Όσο για το πόσο αφορά σήμερα αυτό το έργο τη δική μας κοινωνία ο κ. Μουαΐμης λέει χαρακτηριστικά: «Ο τρόπος που σκέφτονται, οι τέχνες που κατεργάζονται για να παραμείνουν στην εξουσία ως οικονομική άρχουσα τάξη είναι ο ίδιος, όπως και σήμερα, όπως και στο μέλλον», όσο για τις προκλήσεις που είχε να αντιμετωπίσει λέει πως η πρώτη ήταν ότι δεν θέλησε να δει το έργο ως έργο σαλονιού, «αφού η πρώτη πράξη εκτυλίσσεται στο σαλόνι ενός σπιτιού, όπως και η δεύτερη...» αλλά ως ένα έργο ζούγκλα, και το θεωρεί και εκείνος, όπως και ο συγγραφέας πως πρόκειται για ένα σκληρό έργο.

—Κατ' αρχάς, κ. Μουαΐμη, τι σας αγχώνει στα «Τέσσερα πόδια του τραπεζιού»...
—Έχω άγχος να μην πάει χαμένη η δουλειά των παιδιών. Πιστεύω πως οι ηθοποιοί μου είναι ένα πολύ καλό καστ και είναι από τις λίγες φορές που έχω πετύχει όλοι οι ηθοποιοί να ταιριάζουν στους ρόλους τους και να βγαίνει μια πολύ καλή δουλειά. Είμαι τυχερός, γιατί ολόκληρος ο θίασος αγκάλιασε την ανάγνωσή μου.

—Σήμερα ποια είναι η αξία αυτού του έργου;
—Η αξία του έγκειται στο ότι

είναι ένα διαχρονικό έργο. Μπορεί μεν οι συζητήσεις των ηρώων να βασίζονται στα πάθη του εμφυλίου, της κατοχής και φυσικά και ό,τι ακολούθησε τη Μεταπολίτευση στην Ελλάδα, όμως, ο τρόπος που σκέφτονται, οι τέχνες που κατεργάζονται για να παραμείνουν στην εξουσία ως οικονομική άρχουσα τάξη είναι ο ίδιος, όπως και σήμερα, όπως και στο μέλλον —πιστεύω.

—Ποια αρετή του εκτιμάσατε ιδιαίτερα, αφού έχει ειπωθεί

«Βλέπεις στο έργο ότι αυτοί οι άνθρωποι «ψωνίζονται» με το όραμα της εξουσίας, ότι θα έχουν δύναμη και θα μπορούν να κυβερνούν, να αποφασίζουν για τις τύχες των άλλων ανθρώπων...».

—ότι έχει πολλές σκηνοθετικές αρετές ή και προκλήσεις...

—Είναι περισσότερο ρίσκο νομίζω για έναν σκηνοθέτη ν' ανεβεί αυτό το έργο, και γι' αυτό δεν έχει ανεβεί πολλές φορές και η καλύτερη νομίζω πως είναι αυτή που ανέβηκε από τον Κουν, με πολύ δυνατές μονάδες του θεάτρου της εποχής. Η πρώτη πρόκληση πάντως ήταν ότι δεν θέλησα να δω το έργο ως έργο σαλονιού, αφού η πρώτη πράξη εκτυλίσσεται στο σαλόνι ενός σπιτιού, όπως και η δεύτερη... Το έργο, λοιπόν, σε αυτό το σημείο μου μίλησε, θέλω η δουλειά μου να είναι δημιουργική, να προσπαθώ να κάνω τη σωστή ανάγνωση ή ακόμα και να μπει το δικό μου φίλτρο ανάγνωσης. Θέλησα να κάνω έργο ζούγκλας, να είναι σκληρό, μια καυστική κωμωδία, μια σάτιρα της άρχουσας τάξης. Ο ίδιος ο Καμπανέλλης άλλωστε λέει πως είναι ένα πάρα πολύ σκληρό έργο, έχει μέσα του μαύρο χιούμορ, σουρεαλισμό, εί-

Σαν σύνολο είναι μια καυστική σάτιρα του πώς λειτουργεί η κοινωνία, η υψηλής οικονομικής υποστάθμης κοινωνία, λέει στην «Κ» ο σκηνοθέτης της παράστασης «Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού» Γιώργος Μουαΐμης.

ναι αλληγορικό. Σαν σύνολο είναι μια καυστική σάτιρα του πώς λειτουργεί η κοινωνία, η υψηλής οικονομικής υποστάθμης κοινωνία.

—Αντιπροσωπεύει ακόμα τη δική μας κοινωνία αυτό το έργο;

—Το έργο είναι αλληγορικό και εφόσον είναι και αλληγορικό είναι και διαχρονικό. Η οικογένεια του έργου θα μπορούσε να είναι ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, αλλά και μια χώρα ολόκληρη. Οι τρόποι που μετέρχεται η οικονομική ελίτ είναι πάντα οι ίδιοι, έτσι είναι και οι μηχανές που στήνονται για να επιτευχθούν οι στόχοι. Δεν τους ενδιαφέρει ο άνθρωπος, δεν είναι ανθρωποκεντρικός φυσικά ο στόχος αυτής της τάξης, αλλά τα χρήματα και η εξουσία...

Η φιλοδοξία του εγώ

—Τελικά η ύπαρξη χρήματος είναι η λυδία λίθος των ανθρωπίνων σχέσεων (συγγενικών και μη);

—Τον πλούτο πολύ εμίσησαν, την δόξα ουδείς! Δεν θα ήθελα να ακουστός δογματικός, λέγοντας πως το χρήμα κινεί τα πάντα, φυσικά συμβαίνει σε πολύ μεγάλο βαθμό, και από τις δύο πλευρές των ανθρώπων, όμως και εξηγώ: Και γι' αυτούς που δεν μπορούν να επιβιώσουν, και αγωνίζονται για ένα μεροκάματο, αλλά και γι' αυτούς που ενδιαφέρονται να τα κάνουν περισσότερα. Στο έργο και στους δύο αδελφούς υπάρχει η φιλοδοξία να επιβεβαιώσουν το εγώ τους, ο καθένας τους θεωρεί πως είναι η ισχυρά χείρ που θα κρατήσει τον οικονομικό κολοσσό της οικογένειας, περισσότερο από το αν θα επωφεληθούν οικονομικά...

—Άρα μιλάμε και για παιχνίδια εξουσίας...

—Το παιχνίδι εξουσίας έρχεται πρώτο. Και στο έργο υπάρχει αυτή η αίσθηση, άλλωστε, μέσω του γέροντος πατέρα. Η εξουσία πάει μαζί με το κυνήγι του πλούτου,

αλλά είναι πάνω από αυτόν.

—Αυτό το στοιχείο του έργου θελήσατε να το αναδείξετε σκηνοθετικά;

—Ασφαλώς. Πρώτα-πρώτα για την ίδια τη σκληρή γραμμή του έργου. Να μην είναι απλώς συζητήσεις για το ποιος θα διαχειριστεί την οικογενειακή περιουσία, αλλά να επικεντρωθούμε στον τρόπο με τον οποίο εκφράζουν αυτή τους την επιθυμία. Βλέπεις στο έργο ότι αυτοί οι άνθρωποι «ψωνίζονται» με το όραμα της εξουσίας, ότι θα έχουν δύναμη και θα μπορούν να κυβερνούν, να αποφασίζουν για τις τύχες των άλλων ανθρώπων...

—Πόσο απών είναι ο κεντρικός ήρωας του έργου, ο υπέργηρος πατέρας, στη δική σας σκηνοθετική ματιά;

—Είναι κάτι που με απασχόλησε πάρα πολύ. Το πρόβλημα ήταν αν τον παρουσιάζουμε στη σκηνή... μετά καταλήξαμε να έχουμε

μια παρουσία του επί σκηνής...

—Τι μπορεί άραγε να συμβολίζει αυτή παρουσία-απουσία;

—Πιστεύω πως εμπεριέχει και το αλληγορικό στοιχείο... δηλαδή υπάρχουν πράγματα που έχουν συμβεί στο παρελθόν και εξακολουθούν να «επιβιώνουν», όπως ο γέρος, ο οποίος ζει, αλλά στην πραγματικότητα ανήκει στο παρελθόν. Επιβιώνει μέσα από τον τρόπο με τον οποίο έχει δέσει τους απογόνους του... οι οποίοι είναι δέσμοί του... Πολλά πράγματα θα μπορούσαμε να τα δούμε ως μια διαθήκη που κρατάει δέσμιο τον κόσμο σε κάποια γεγονότα του παρελθόντος που εξακολουθούν να τον επηρεάζουν.

—Επιβιώνει το παρελθόν τελικά...

—Όχι μόνο επιβιώνει, αλλά υπάρχει και μια μικρή έκπληξη στο τέλος, που είναι σαν να μη βρίσκεται στο μέλλον η λύση...

—Πώς χτίσατε τους χαρακτήρες

—Διαγράφονται και οι οκτώ χαρακτήρες πάρα πολύ καλά από τον Καμπανέλλη. Από εκεί που πέρα είναι θέμα ανάγνωσης του ίδιου του κειμένου και των χαρακτήρων του. Θέλω να πιστεύω πως τον έχω διαβάσει σωστά. Βέβαια, θα πρέπει να δίνεις και βάση και στις λέξεις, γιατί γράφει αυτή τη λέξη και όχι κάποια άλλη;

—Όπως;

—Η λέξη αυτοθυσία που χρησιμοποιεί ένας από τους διεκδικητές της διαθήκης... αυτή η λέξη κάτι δείχνει για τον χαρακτήρα του, για τον τρόπο που βλέπει τα πράγματα... ο άνθρωπος που πατάει επί πτωμάτων για να επικρατήσει, αυτό το θεωρεί ηρωισμό!

Πληροφορίες: Ιάκωβος Καμπανέλλης «Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού». Σκηνοθεσία Γιώργος Μουαΐμης. Πρεμιέρα: 13 Οκτωβρίου 2022, στις 20:30, Θέατρο Δέντρο, Λευκωσία. Τηλέφωνο 25877827

Ένα έργο που είναι δύσκολο να το κατατάξεις κάπου

—Είναι ένα έργο χαρακτήρων, νομίζω...

—Είναι ναι. Αλλά, αυτό το έργο είναι δύσκολο να το κατατάξεις κάπου. Είναι μια ιδιότυπη κωμωδία, δεν είναι μία κωμωδία χαρακτήρων, νθών, ή καταστάσεων. Είναι ένα έργο που έχει μια απίστευτη υπερβολή σε κάποια σημεία για το πού φτάνουν οι χαρακτήρες για να προωθήσουν τα σχέδιά τους. Δεν έχει μία τυπική γραμμή γραφής...

—Στο στοιχείο της κωμωδίας έχετε επενδύσει;

—Υπάρχει χιούμορ, μαύρο... είναι αποτρόπαιο κάποιες φορές, ιδίως όταν επικαίρεις για

την καταστροφή του άλλου. Το βέβαιο είναι πως δεν είναι κωμωδία για την κωμωδία. Είναι ένα έργο στο οποίο το κοινό θα γελάσει —εξαρτάται βέβαια και από το κοινό κάθε φορά—, αλλά και θα σκεφτεί... όλα είναι όμορφα αναμειγμένα...

—Χρειάζεται προσοχή στο πώς θα δοθούν όλα αυτά τα κωμικά στοιχεία...

—Φυσικά, όλα πρέπει να δίνονται με μέτρο, χωρίς υπερβολές.

—Τι κάνει σπουδαία τη δουλειά του σκηνοθέτη;

—Στο να καταφέρει να κάνει τους συντελεστές συνδιαμορ-

Είναι ένα έργο που έχει μια απίστευτη υπερβολή σε κάποια σημεία για το πού φτάνουν οι χαρακτήρες για να προωθήσουν τα σχέδιά τους. Δεν έχει μία τυπική γραμμή γραφής...

φωτές της παράστασης, και να νιώθουν ότι έχουν μερίδιο της επιτυχίας ή και της αποτυχίας...

—Η αποτυχία δεν βαραίνει περισσότερο τον σκηνοθέ-

τη όμως;

—Εγώ αναλαμβάνω την αποτυχία μιας παράστασης, επιμένοντας πολλές φορές για την ανάγνωσή μου...

—Τι είναι το θέατρο για εσάς

—Είναι επάγγελμα και επιβίωση, κατ' αρχάς. Είναι κάτι που σε σπκώνει πάνω από την καθημερινότητα, σε μεταφέρει σε άλλες σφαίρες, σε άλλες εποχές. Έρχεσαι σε επαφή με στιγμές και καταστάσεις που διαφορετικά δεν θα συναντούσες. Βλέπεις με άλλον φακό κάποια πράγματα. Σου προσφέρει ταξίδια μικρά ή μεγάλα, που δεν μπορεί να σου προσφέρει η καθημερινότητα!

Θλιβερή κι επικίνδυνη η πραγματικότητα μας

Η Λέα Μαλένη σκηνοθετεί το έργο «Χορεύοντας στη Λουνάσα» και μιλάει στην «Κ» για την παράσταση και τον ρόλο της μνήμης

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η **Λέα Μαλένη** σκηνοθετεί το έργο του Ιρλανδού Μπράιαν Φρίελ, «Χορεύοντας στη Λουνάσα», που ανεβάζει με τη θεατρική ομάδα Persona και μιλάει στην «Κ» για την παράσταση. Η σκηνοθέτρια λέει πως ο Φρίελ, μέσα από το έργο του, έχει βαθιά συγγένεια όχι μόνο με τον Λόρκα, αλλά και με τον Τσέχωφ και με τον Τέννενσι Ουίλιαμς. «Κι είναι ενδιαφέρον πώς παντρεύει μέσα από το έργο του, τους τρεις αυτούς σημαντικούς θεατρικούς συγγραφείς». Σημειώνει επίσης πως το μοτίβο, της τελετής της Λουνάσας και της φωτιάς, που σιγοκαίει τα πάντα στο πέρασμά της, διατρέχει μουσικά τη δράση, ως κρυφή επιθυμία από τη μια και ως απειλή, από την άλλη, σε όλη τη διάρκεια της.

–Πιάστηκε καθόλου να σου έρχεται στο μυαλό το «Σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα», του Λόρκα, και να σκεφτείς κάποιο θεατρικό εγκιβωτισμό;

–Ο Φρίελ, μέσα από το έργο του, έχει βαθιά συγγένεια όχι μόνο με τον Λόρκα, αλλά και με τον Τσέχωφ και με τον Τέννενσι Ουίλιαμς. Κι είναι ενδιαφέρον πώς παντρεύει μέσα από το έργο του, τους τρεις αυτούς σημαντικούς θεατρικούς συγγραφείς. Το μοτίβο των ανύπαντρων γυναικών αδελφών που συμβιώνουν στο πατρικό σπίτι, χωρίς την παρουσία αρσενικού, προσπαθώντας να επιβιώσουν μέσα στην κόλαση που δημιουργεί η τοπική κοινωνία, αποτελεί αυτοβιογραφικό στοιχείο, το οποίο, ο ίδιος ο Φρίελ είχε επεξεργαστεί και σε προηγούμενη θεατρική απόπειρά του. Σε κάθε περίπτωση, οι αδελφές, ονειρεύονται ή νοσταλγούν τη ζωή τους σ' έναν άλλο, καλύτερο κόσμο, έχουν τάσεις φυγής ή μία από αυτές μπλέκει ερωτικά με ένα αρσενικό, το οποίο δεν είναι εφικτό να της προσφέρει έναν ολοκληρωμένο έρωτα, χωρίς ανεπιθύμητες πληγές και τραύματα. Αυτό, σε συνδυασμό με την επιβολή της θρησκείας και των ηθικών κανόνων της κλειστής κοινωνίας, μπορούν να δημιουργήσουν πολλούς εγκιβωτισμούς, θεατρικούς και μη, αφήνοντας τον κάθε θεατή να κάνει τους

προσωπικούς του συσχετισμούς, δίνοντας τις δικές του ερμηνείες και προεκτάσεις.

–Ο Ιρλανδός Μπράιαν Φρίελ αγαπάει την κελτική μυθολογία, πώς την εμπλέκει με τον χριστιανισμό του Τζακ; Εσύ πώς τα διαχειρίστηκες;

–Η κελτική μυθολογία, και ιδιαίτερα η –κυρίαρχη στο έργο– γιορτή της Λουνάσα, ένα άκρως παγανιστικό έθιμο με διαφορετικές ρίζες, αλλά κοινές καταβολές με τις ειδωλολατρικές τελετές της Ριάνκα, τέμνεται και συναντάται κομβικά με τις καινούργιες αντιλήψεις που φέρνει ο Πατέρας Τζακ με την επιστροφή του

«Το έργο αποτελεί και μια αλληγορική απεικόνιση της Ιρλανδίας –δεν είναι τυχαία η τοποθέτηση αυτού του ραγισμένου καθρέφτη στο επίκεντρο της δράσης, όπως ακριβώς και η κατακερματισμένη Ιρλανδία».

στο πατρικό σπίτι. Κι αυτό, προκαλεί τεράστια αναστάτωση, ειδικά στην Κέιτ, που κουβαλά τον Καθολικισμό βαθιά μέσα της, ως ύστατη σανίδα σωτηρίας, αλλά και σ' όλα τα μέλη της οικογένειας, που ακούσια υφίστανται τις συνέπειες της μεταστροφής του πάλαι ποτέ τιμημένου ιερέα της ενορίας, οποίος, αντί να προσπυλτίσει τους ιθαγενείς της Ριάνκα, ζυμώθηκε και μεταμορφώθηκε ο ίδιος, κουβαλώντας πίσω στην Ιρλανδία, τους ειδωλολατρικούς Θεούς της Γλυκοπατάτας και του Ζαχαροκάλαμου, και όλα τα έθιμα και τις παραδόσεις των ιθαγενών. Η επιστροφή του Πατέρα Τζακ, παρά την ελευθερία που επιφέρει ως προς τη θεώρηση ζωής, κόντρα στην καταπίεση και τον εγκλωβισμό που προκαλεί η επιβολή του προτεσταντισμού από τους Άγγλους, σημαίνει την αρχή του τέλους της οικογένειας. Κι αυτό το μοτίβο, της τελετής και της φωτιάς που σιγοκαίει τα πάντα στο πέρασμά της, διατρέχει μουσικά τη δράση, ως κρυφή επιθυμία από τη μια και ως απει-

Το κείμενο του Φρίελ, πέρα από αυτό που διαβάζει ή ακούει κανείς πρώτη φορά, εμπεριέχει πολλά συγκείμενα σε μια βαθύτερη και πιο επισταμένη ανάλυσή του, τα οποία φωτίζουν διάφορα κομμάτια, σε σχέση με την αναζήτηση της ταυτότητας, λέει η σκηνοθέτρια Λέα Μαλένη.

λή, από την άλλη, σε όλη τη διάρκεια της.

–Ποιο ήταν το κυρίαρχο που ήθελες να τονίσεις στην παράστασή σου;

–Πολλά, δεν είναι μόνο ένα. Το κείμενο του Φρίελ, πέρα από αυτό που διαβάζει ή ακούει κανείς πρώτη φορά, εμπεριέχει πολλά συγκείμενα σε μια βαθύτερη και πιο επισταμένη ανάλυσή του, τα οποία φωτίζουν διάφορα κομμάτια, σε σχέση με την αναζήτηση της ταυτότητας –ατομικά και συλλογικά, την πίστη, τη θρησκεία και το νόημα της ανθρώπινης ύπαρξης. Ο χορός, ως τρόπος επικοινωνίας και ως γλώσσα χωρίς λέξεις, αποτελεί επίσης ένα γοητευτικό μοτίβο στο έργο, αλλά και στην ίδια τη διαλεκτική του συγγραφέα. Ολόκληρη η ζωή θα μπορούσε να είναι ένας βουβός χορός, σε διαφορετικούς χρόνους και σταθμούς της πορείας του ανθρώπου, με μια ολόκληρη συνειρμική αλυσίδα ήχων να τον συνοδεύουν. Κι ίσως τελικά, αυτό να μένει από όλη την πορεία

ιδιοσυγκρασία του κάθε χαρακτήρα, ξεχωριστά. Το συνονθύλευμα κουλτούρων και θεωρήσεων είναι κάτι που συναντούμε καθημερινά, στην ίδια τη ζωή, οπότε είναι πια άμεσα συνυφασμένο με την ύπαρξή μας. Αυτό το μπλέξιμο θεωρήσεων και κουλτούρων στο κείμενο, όχι μόνο δεν δυσκολεύει, αλλά ξεκαθαρίζει με ακόμη πιο σαφή τρόπο το τοπίο, ακριβώς, γιατί μπορεί να δει κανείς πού τέμνονται οι ιδέες αυτές, πού συναντώνται σε κοινό έδαφος και πού έχουν διαμετρικά αντίθετες θέσεις μεταξύ τους. Το θέμα δεν είναι να βρούμε τις διαφορές, αλλά τα κοινά σημεία που τις συνδέουν.

–Η μουσική και ο χορός είναι βασικά στοιχεία του Φρίελ, σε δυσκόλεψε να τα δουλέψεις σκηνοθετικά;

–Ίσα-ίσα, όπως ήδη έχω πει, με γοητεύει πολύ ο τρόπος που ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τη μουσική σε συνάρτηση και αλληλεπίδραση με τον χορό, δημιουργώντας μια άλλη, ιδιότυπη γλώσσα επικοινωνίας, πέρα από τις λέξεις. Έτσι και αλλιώς, σε κάθε έργο με το οποίο καταπιάνομαι, η μουσική και το ηχοτοπίο, λειτουργούν παράλληλα, από μόνα τους, ως εσωτερικές φωνές των προσώπων, εκφράζοντας τους μύχιους φόβους, τις αγωνίες και τις επιθυμίες τους. Εδώ λειτουργούν και ως αγωγοί της μνήμης, μέσα από τους ίδιους τους συνειρμούς που δημιουργούν στο μυαλό οι ήχοι της καθημερινής ζωής. As μην ξεχνάμε όμως πως ο ήχος, ως λειτουργία, ταξιδεύει αέναα στο σύμπαν, όπως και το ίδιο το φως, αλλάζοντας χρόνο και διάσταση. Και το ταξίδι του δεν τελειώνει ποτέ.

–Είναι η «Λουνάσα» ένα έργο που υμνεί την ανθρώπινη φύση γενικά ή επικεντρώνεται στη γυναίκα;

–Είναι ένα έργο που επικεντρώνεται στην αναζήτηση ταυτότητας, μέσα από την ιστορία κυρίως πέντε γυναικών, όπως την αφηγείται τριάντα χρόνια μετά, ο –εκτός γάμου– γιος της μιας από αυτές. Δεν υμνεί, παρά μόνο καταγράφει την ανθρώπινη φύση, μέσα από τις αδυναμίες, τα ένστικτα και τις επιθυμίες. Αποτελεί όμως ταυτόχρονα και μια αλληγορική απεικόνιση της Ιρλανδίας –δεν είναι καθόλου τυχαία η τοποθέτηση αυτού του ραγισμένου καθρέφτη στο επίκεντρο της δράσης, όπως ακριβώς και η κατακερματισμένη Ιρλανδία. Κι αυτό, είναι άλλο ένα σημαντικό σημείο, σε ό,τι αφορά την Κύπρο, μέσα από το οποίο συναντιέται και τέμνεται η ιστορία των δύο λαών με το κοινό αποικιοκρατούμενο μας παρελθόν, παρόν και –ποιος ξέρει;– ίσως μέλλον.

–Ποιος είναι ο ρόλος της μνήμης στην παράστασή σου, αλλά και στη ζωή σου;

–Θεμελιώδης. Είναι το βάλαμο και το βάσανο της ανθρώπινης φύσης. Έρχεται ν' απαλύνει τις σκληρές αμυχές του παρόντος, προσφέροντας μια πρόσκαιρη ανακούφιση στις κουρασμένες ψυχές μας, επαναφέροντάς μας σκληρά στην πραγματικότητα μερικές στιγμές μετά, θυμίζοντάς μας πως ό,τι συνέβη δεν αλλάζει, πως αυτό που μένει, δεν είναι παρά μόνο αυτό που μπορεί να κρατήσει ένα μυαλό στις κυψελίδες της μνήμης όσο αυτό παραμένει διαυγές και πως όλα τελικά είναι αέρας.

Ενα ψυχογράφημα διαφορετικών ανθρώπων

–Πόσο σύγχρονη είναι η «Λουνάσα»;

–Απόλυτα σύγχρονη. Διαχρονική. Οι άνθρωποι μέσα τους, ως προς τη σύσταση και τη λειτουργία τους, δεν αλλάζουν, όσο κι αν αλλάζει ο κόσμος γύρω τους. Το «Χορεύοντας στη Λουνάσα» αποτελεί ένα σπουδαίο ψυχογράφημα διαφορετικών ανθρώπων μέσα από τις διαφορετικές πορείες της ζωής τους. Δεν εστιάζει στα γεγονότα ούτε στο ξεδιπλωμα μιας εφήμερης δράσης, αλλά στο πώς τα ίδια τα γεγονότα στιγματίζουν, επηρεάζουν και διαμορφώνουν την ψυχοσύνθεση και τη στάση ζωής τους. Αποτελεί κορυφαίο δημιούργημα της σύγχρονης παγκόσμιας δραματολογίας, χωρίς ημερομηνία λήξης, όπως ακριβώς συμβαίνει με όλα τα μεγάλα κείμενα της ανθρώπινης νόησης.

–Τελικά, Λέα, πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι να μιλάμε για ταυτότητα, κάθε είδους, σήμερα;

–Κρατιόμαστε με νύχια και με δόντια, προκειμένου να διατηρήσουμε την ταυτότητά μας. Βαλλόμαστε καθημερινά από χιλιάδες αιτίες και εστίες αποπροσανατολισμού και κάθε μέρα, χάνουμε κι από ένα πολύτιμο κομμάτι της ύπαρξής μας. Σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Ως μονάδες, ως ομάδες, ως άνθρωποι, ως έθνη. Αυτή η απώλεια ταυτότητας οδηγεί και στην απώλεια συνείδησης,

«Η απώλεια ταυτότητας οδηγεί και στην απώλεια συνείδησης, συλλογικής και ατομικής. Αποξενωνόμαστε από το ίδιο το είδος μας, με αποτέλεσμα να στρεφόμαστε όλο και περισσότερο ενάντια σε αυτό».

συλλογικής και ατομικής. Αποξενωνόμαστε από το ίδιο το είδος μας, με αποτέλεσμα να στρεφόμαστε όλο και περισσότερο ενάντια σε αυτό. Σαν ένας δρόμος χωρίς επιστροφή. Είναι σαν κάποιος να μας έχει σπρώξει από ψηλά από έναν λόφο κι εμείς κατακυλάμε κάτω την πλαγιά, χωρίς να υπάρχει ούτε ένα κλαδί, για να πιαστούμε από αυτό. Είναι θλιβερή κι επικίνδυνη η πραγματικότητα που βιώνουμε στις μέρες μας.

–Έκανες κυπριακές αναγωγές, διαβάζοντας τη «Λουνάσα» του Φρίελ;

–Εννοείται πως ναι. Και δεν είναι μόνο το αποικιοκρατικό μας παρελθόν που μας συνδέει με το έργο αυτό. Είναι κι όλα η περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Κι αυτή η αέναη αναζήτηση ταυτότητας, μέσα σ' ένα φορεμένο κοινωνικοπολιτικό σύστημα, μέσα στο οποίο δεν ταιριάζαμε ποτέ. Είναι η στέρηση της ελευθερίας, σε προσωπικό, θρησκευτικό και πολιτικό επίπεδο. Είναι τα όνειρα που δεν θα γίνουν ποτέ πραγματικότητα, γιατί ποτέ δεν θα υπάρξει το κατάλληλο έδαφος γι' αυτά. Είναι πολλά. Ο καθένας μπορεί ν' ανακαλύψει το δικό του κομμάτι σε όλο αυτό.

**17° ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΓΙΑΣ ΝΑΠΑΣ**
AYIA NAPA 17th MEDIEVAL FESTIVAL

8-15/10/2022

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ / ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΑΣ ΝΑΠΑΣ
FREE ENTRANCE / AYIA NAPA CENTRAL SQUARE

AYIA NAPA MUNICIPALITY

www.ayianapa.org.cy | www.alwaysayianapa.com

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

#PameAyiaNapa
#EnjoyRespectAyiaNapa

PIK

LOVE 100.7FM 98.1 & 105.7

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΛΟΝΔΙΝΟ

Ιερογλυφικά

Στις 13 Οκτωβρίου εγκαινιάζεται στο Βρετανικό Μουσείο η έκθεση με θέμα «Ιερογλυφικά: αποκρυπτογραφώντας την αρχαία Αίγυπτο» με αφορμή την επέτειο των 200 χρόνων από τότε που για πρώτη φορά διαβάστηκε η γραφή. Με εκθέματα από τις συλλογές του Βρετανικού Μουσείου και άλλων κορυφαίων μουσείων, η έκθεση παρακολουθεί το πριν και το μετά της επετείου, το επίτευγμα, τις εξελίξεις. Η στήλη της Ροζέτας (1799) αποτέλεσε την αρχή.

ΜΟΝΑΧΟ

Καραβάτζο της Ουτρέχτης

Η Παλιά Πνακοθήκη του Μονάχου συνεχίζει το πρόγραμμά της «All Eyes On» εστιάζοντας κάθε φορά σε ένα και μόνο έργο των συλλογών της ή σε μια καλλιτεχνική τάση. Αυτήν την περίοδο παρουσιάζει τον επονομαζόμενο Καραβάτζο της Ουτρέχτης, τον Ολλανδό ζωγράφο Χέντρικ τερ Μπρούγκεν (1588-1629). Πέρασε μεγάλο διάστημα στη Ρώμη και επηρεάστηκε από το δραματικό ύφος του Καραβάτζο. Το έργο του με τίτλο «Ο γλεντζές» φιλοτεχνήθηκε το 1627.

ΟΣΛΟ

Αρτεμισία Τζεντιλέσκι

Το Εθνικό Μουσείο Τέχνης, Αρχιτεκτονικής και Ντιζάιν της Νορβηγίας ανακοίνωσε την απόκτηση ενός ακόμη έργου της Αρτεμισίας Τζεντιλέσκι (1593-1653). Πρόκειται για έργο του 1639 ή 1640 με τίτλο «Η Ιουδήθ και η υπηρέτριά της με την κεφαλή του Ολοφέρνη». Το αγόρασε το ίδρυμα της νορβηγικής DNB Savings Bank και το πρόσφερε στο Εθνικό Μουσείο. Η Τζεντιλέσκι ήταν μία από τις ελάχιστες γυναίκες ζωγράφους του ιταλικού μπαρόκ.

ΚΛΙΒΕΛΑΝΤ

Η Δεύτερη του Μάλερ

Η Ορχήστρα του Κλίβελαντ ανακοίνωσε πως δέχτηκε μια ανέλπιστα δωρεά. Ελαβε τη χειρόγραφη παρτιτούρα της Δεύτερης Συμφωνίας του Μάλερ. Ο δωρητής, Χέρμπερτ Τζ. Κλόιμπερ από την Αυστρία, πλήρωσε 5,6 εκατ. δολάρια για να αποκτήσει το χειρόγραφο. Λάτρης της μουσικής ο ίδιος, και βαφτισμιός του Χέρμπερτ φον Κάραγιαν, ο Κλόιμπερ παρακολουθεί την Ορχήστρα του Κλίβελαντ και επικροτεί τα προγράμματα που έχει για τους νέους.

ΜΑΔΡΙΔΗ

Ισπανοί στη Νάπολη

Η νέα έκθεση στο Μουσείο Πράδο φωτίζει ένα σημαντικό κεφάλαιο της ευρωπαϊκής ιστορίας της τέχνης. Την ώσμωση της ισπανικής και της ιταλικής τέχνης στις αρχές του 16ου αιώνα και την επίδρασή της στο γενικότερο φαινόμενο της Αναγέννησης. Από το 1504 (οπότε άρχισε η βραχύβια κατοχή της Νάπολης από τους Ισπανούς) έως το 1535, συνέβη αυτή η καλλιτεχνική εξέλιξη που έφερε στο φως τα μεγάλα ονόματα της ιβηρικής Αναγέννησης.

Η πόλη Πάουντμπουρι στην Αγγλία είναι το αρχιτεκτονικό πείραμα του βασιλιά Καρόλου Γ΄.

FRANCESCA JONES / THE NEW YORK TIMES

Το όραμα του βασιλιά Καρόλου Γ΄ για την αρχιτεκτονική

Ηδη από τη δεκαετία του 1980 είναι γνωστές οι θέσεις του βασιλιά Καρόλου Γ΄ για την παράδοση, την αρχιτεκτονική, το περιβάλλον, τον μοντερνισμό. Με το πρώτο βιβλίο του «Ένα όραμα για τη Βρετανία», το 1987, είχε πάρει σαφή θέση κατά του αρχιτεκτονικού κατεστημένου που προέκρινε σε κάθε βρετανική πόλη κτίρια μεγάλου όγκου και γυάλινες κατασκευές. Ο Κάρολος, ως πρίγκιπας, είχε δώσει τις μάχες του ήδη από νεαρή ηλικία. Απέναντί του είχε όχι μόνο το κατεστημένο –όπως έλεγε– της αρχιτεκτονικής, αλλά και πολλούς διανοούμενους που θεωρούσαν τη θέση του ρομαντική, συντηρητική και αδιέξοδη. Αλλά ο Κάρολος επέμενε. Ηδη από τη δεκαετία του 1990 χτίζεται η πόλη Πάουντμπουρι στο Ντόρσετ (ως προέκταση της πόλης Ντόρτσεστερ), όπου ζουν πάνω από 4.000 άνθρωποι, απολαμβάνοντας γνήσια βρετανική ατμόσφαιρα. Τα κτίρια είναι χτισμένα σε ρυθμό γεωργιανό και βικτωριανό, όλα είναι μικρής κλίμακας και ο δημόσιος χώρος προσανατολισμένος στις ανάγκες των κατοίκων. Όλα υπαγορεύουν ηρεμία, γαλήνη, αρμονία. Το αισθητικό περιβάλλον μοιάζει σαν να προέρχεται από εποχές πριν από την επικράτηση του μοντερνισμού.

Ο Κάρολος, που στην περίπτωση αυτής της πόλης προωθεί το όραμά του για τη διάσωση του αστικού περιβάλλοντος, έχει πει πως η επιτυχία αυτού του οικιστικού σχεδίου τον έχει δικαιώσει. Η ανάληψη όμως των νέων καθηκόντων του αλλάζει τα δεδομένα σε ό,τι αφορά τουλάχιστον τον δικό του ρόλο στην επικοινωνία των ιδεών του, καθώς οφείλει πλέον να είναι περισσότερο διακριτικός και ενωτικός. Πάντως, οι θέσεις του, παρά τη σφοδρή κριτικών των μοντερνιστών, έχουν διεισδυτικότητα στην κοινωνία. Και οι θέσεις του κέρδισαν νέα δημοσιότητα (πρόσφατο είναι σχετικό άρθρο στους New York Times) μετά τον θάνατο της Ελισάβετ Β΄, καθώς υπάρχει ανανεωμένο ενδιαφέρον για την προσωπικότητα του νέου βασιλιά. Ο Κάρολος, που του αρέσει επίσης να ζωγραφίζει, κυρίως υδατογραφίες, εκφράζει το πνεύμα της βρετανικής παράδοσης με τρόπο πάντως όχι δηκτικό. Ως Πρίγκιπας της Ουαλλίας ήταν σαφής στις θέσεις του αλλά ουδέποτε υπήρξε προσβλητικός. Εχει ενδιαφέρον να δούμε πώς θα ενσωματώσει τις απόψεις του για το περιβάλλον, την αρχιτεκτονική, τη βρετανικότητα, μέσα από τον δημόσιο λόγο του ως βασιλιάς πλέον του Ηνωμένου Βασιλείου.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Δεν υπήρξε ποτέ ελάφι»

Ο κύριος Γκρι διατείνεται ότι τα πιο ωραία μαθήματα γραφής είναι τα άτυπα, τα απρόσμενα και –περίπου– τυχαία. Στο τεύχος της 19ης Σεπτεμβρίου του The New Yorker, διάβασε ένα αφήγημα του Ντάριλ Πίκνεϊ αφιερωμένο στη συγγραφέα και παλιά του δασκάλα δημιουργικής γραφής Ελίζαμπεθ Χάρντγουικ (Darryl Pickney, «Critical Distance. A literary education with Elizabeth Hardwick»). Ο Πίκνεϊ, επίδοξος συγγραφέας τη δεκαετία του '70, γίνεται μαθητής της σημαντικής Αμερικανίδας συγγραφέως. Ο κύριος Γκρι ισχυρίζεται ότι το άρθρο του Πίκνεϊ, ενταγμένο στην ωραία σειρά Personal History του περιώθυμου αμερικανικού περιοδικού, συνιστά μάθημα δημιουργικής γραφής μέσω των λεγομένων της Χάρντγουικ και μέσω της ίδιας της αφήγησής του. Η οποία ξε-

«Δεν ξέρω πώς γίνεται να διαβάζουμε Ντοστογιέφσκι και μετά να γράφουμε σαν νλίθιο».

κινάει με ένα αυτοκινητικό ατύχημα της Χάρντγουικ στο Μέιν. Προσπαθούσε, του είπε, να αποφύγει ένα ελάφι. «Συγκράτησε αυτή τη λεπτομέρεια», μου λέει με νόημα ο κύριος Γκρι. Το αφήγημά του περιστρέφεται, ωστόσο, γύρω από το πώς η Χάρντγουικ τον μύπησε στη γραφή, «με τον σκληρό τρόπο»: «Είσαι ο χειρότερος ποιητής που έχω ποτέ μου διαβάσει. Πρέπει να πάψεις να γράφεις πια ποίηση». Κάτι ανάλογο θα ακούσει και για διηγήματά του. Ο Πίκνεϊ: «Στην τάξη μάς έλεγε ότι αν δεν αντέχουμε

Ελίζαμπεθ Χάρντγουικ: «Όλα τα προβλήματα με το γράψιμο έχουν μόνο μία λύση: οφείλεις να τιμήσεις το συμβόλαιο που έκανες με τον εαυτό σου».

την απόρριψη, αν δεν αντέχουμε την άρνηση, τότε δεν μπορούμε να γίνουμε συγγραφείς». Η Χάρντγουικ: «Δεν ξέρω πώς γίνεται να διαβάζουμε Ντοστογιέφσκι και μετά να γράφουμε σαν νλίθιο». Του μιλάει συνεχώς για την απόλαυση της επεξεργασίας του γραπτού. Και για τον πόνο που αυτή φέρνει. Και ότι αν δεν γράφεις και ξαναγράφεις δεν μπορείς να γίνεις αληθινός συγγραφέας. «Τα πρώτα μου δακτυλόγραφα είναι λες και τα έχει γράψει κοτόπουλο», του λέει. Κι ακόμα: «Δεν γράφεις βάσει κάποιας επιτροπής. Οι συγγραφείς πρέπει να είναι ελεύθεροι να κάνουν τα δικά τους λάθη. (...) Όλα τα προβλήματά με το γράψιμο δεν έχουν παρά μόνο μία λύση: οφείλεις, και ειπες ότι θα το κάνεις, να τιμήσεις το συμβόλαιο που έκανες με

τον εαυτό σου, αυτή είναι η ζωή σου». Όταν ο Πίκνεϊ απορεί πώς η Γεωργία Σάνδην έγραφε με το στανιό είκοσι σελίδες την ημέρα, η Χάρντγουικ του λέει ξερά: «Σου τ' ορκίζομαι, είναι μια σχεδόν σωματική διαδικασία». Στο τέλος, ο Πίκνεϊ παρομοιάζει τη Χάρντγουικ με τη θυρική μουσική δασκάλα Νάντια Μπουλανζέ, η οποία σημάδεψε δύο γενιές συνθετών και μουσικών. Ακούγοντάς τον, η Χάρντγουικ παίρνει μιαν έκφραση απελπισίας. Ο Πίκνεϊ δεν καταλαβαίνει γιατί («εδώ έγκειται το δικό του μάθημα γραφής σε εμάς», σχολιάζει ο κύριος Γκρι). «Δεν είμαι δασκάλα, είμαι συγγραφέας», λέει απελπισμένη εκείνη. Και τον κοιτά κατάματα. Η τελευταία πρόταση της αφήγησής του Πίκνεϊ ανήκει στην ίδια τη Χάρντγουικ: «Δεν υπήρξε ποτέ ελάφι».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ**

Το εγγενές μυστήριο

«**Ε**να ποίημα είναι ένα μυστήριο, του οποίου ο αναγνώστης πρέπει να αναζητήσει το κλειδί». Αυτή η αποστροφή του Στεφάν Μαλαρμέ θα μπορούσε να αποδοθεί στο ρομαντικό πνεύμα και στις ιδιοτροπίες του αν δεν υπογράμμιζε απλώς τη μυστική, με την έννοια της μύησης, πλευρά που ο αναγνώστης χρειάζεται να αποκωδικοποιήσει για να μπορέσει να διαβάσει το ποίημα.

Πηγαίνοντας τον συλλογισμό ως την άλλη του άκρη, ισχύει το ίδιο και με τα μυστήρια της ζωής, που αν δεν μπορέσεις να βρεις γι’ αυτά τη δική σου διαδρομή και ενδεχομένως κάποια απάντηση, δεν γίνεται να ζήσεις. Αλλωστε, μήπως η ζωή δεν είναι μια συνεχής μύηση σε κάτι που ως άγνωστο το ακολουθούμε, μετασχηματίζοντάς το με τα χρόνια σε κάτι οιοσδήποτε;

Ομως, μήπως περί αυτού ακριβώς πρόκειται; Μήπως στη φράση του Μαλαρμέ το ποίημα δεν θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τη ζωή; «Μια ζωή (κάθε ζωή) είναι ένα μυστήριο, του οποίου ο φορέας πρέπει να αναζητήσει το κλειδί».

Ετσι εδώ ο αναγνώστης, ο πρώτος που προσεγγίζει το ποίημα –ακόμη και ο ίδιος ο ποιητής ως αναγνώστης είτε ξένων ποιημάτων είτε του δικού του ποιήματος και, κυρίως, αυτού του τελευταίου–, καλείται ως φορέας του μυστηρίου της ζωής (του) να αναζητήσει το κλειδί, τα κλειδιά συχνά, γι’ αυτό το μυστήριο. Κι έτσι από τα μυστήρια της ποίησης φτάνουμε παρακρήμα σε εκείνα της ζωής, που καθένας καλείται να διερευνήσει, να διαλευκάνει, να αποκωδικοποιήσει. Η ποίηση είναι μόνον ένας δρόμος. Οι διαδρομές είναι τόσο πολλές όσο και οι πολύκλαδοι διαχωρισμοί ενός πανύψηλου πλατάνου· ή μιας βελανιδιάς ή μιας φλαμουριάς.

Από τα μυστήρια της ποίησης φτάνουμε σε εκείνα της ζωής, που καθένας καλείται να διερευνήσει, να διαλευκάνει, να αποκωδικοποιήσει. Η ποίηση είναι μόνον ένας δρόμος. Οι διαδρομές είναι τόσο πολλές όσο και οι πολύκλαδοι διαχωρισμοί ενός πανύψηλου πλατάνου· ή μιας βελανιδιάς ή μιας φλαμουριάς.

Μήπως η ζωή δεν είναι μια συνεχής μύηση σε κάτι που ως άγνωστο το ακολουθούμε, μετασχηματίζοντάς το με τα χρόνια σε κάτι οιοσδήποτε;

το οριζόντιο άνωμά τους για να αγκαλιάσουν τον κορμό τους. Γιατί όσο ψηλώνουν τα δέντρα αυτά κι όσο ανοίγονται προς τα πάνω, το μυστήριο της ζωής τους, κυκλοφορώντας στις πολύκλαδες φλέβες τους, ριζώνει στο κέντρο του κορμού τους, που μπορεί με τα χρόνια να κουφώνεται και να ανοίγει ένα χάσμα εκεί όπου φαντάζεται κανείς το πιο απρόσιτο και συμπαγές του μυστικού τους.

Σε έναν πλάτανο στην Κω, που φημολογείται ότι είναι από την εποχή του Ιπποκράτη, ό,τι έχει μείνει είναι μια περίμετρος

δέντρου που περιβάλλει μια στήλη κενού, σαν να είναι πολλά πλατάνια που έχουν πιαστεί σε έναν κυκλικό χορό. Αποτελεί μυστήριο, αυτό το εσωτερικό κούφωμα, που αδειάζοντας συνεχίζει να αρδεύει το σύνολο ενός δέντρου, έστω κι αν αυτό μοιάζει με πολλά περιφερικά, ενώ πετάει κλαδιά προς τα πάνω και ριζές προς τα κάτω σε μια διασταλτική ανάπτυξη που συνήθως παραμένει αφανής. Εδώ το εσωτερικό κούφωμα δλώνει στην εντέλεια την ανάπτυξη, επισημαίνοντας ακόμη εντελέστερα το μυστήριο του κούφιου που μεταδίδει ζωή άνω και κάτω.

Αυτό το κενό που φτιάχνουμε, μέρα με τη μέρα, στη ζωή μας είναι το πιο προσωπικό μυστήριο, γίνεται το μυστήριο της ζωής του καθενός. Και εγγράφεται όλο και περισσότερο γύρω από μια ζωή που λιγοστεύει. Γύρω από αυτό, όμως, θα στήσει τη ζωή του καθένας, θέλει δεν θέλει, ξέρει δεν ξέρει ότι περιβάλλει ένα μυστή-

ριο, το περιεχόμενο του οποίου αγνοεί και θα αγνοεί αφού αυτό είναι μια στήλη κενού.

Φαίνεται σαν κάτι μυστικιστικό αν δεν ήταν απολύτως φυσικό, φυσικό όπως και στον κορμό του πλατάνου, όπως εμφανίζεται στο ανθρώπινο σώμα με τη νόσο και τη φθορά. Αυτό όμως που εμφανίζεται κάποια στιγμή, παίρνοντας τη δεινή ή την τάδε θανατερή μορφή, φτιάχνεται κάθε μέρα της ζωής μας από την ίδια αυτή ύλη της που όσο πάει μικραίνει, μειώνεται, συρρικνώνεται. Εκείνο που αβγαταίνει είναι το κενό. Αυτό περισεύει από μέρα σε μέρα. Αδειάζουμε μέρες από τη ζωή μας. Αδειάζουμε από τις μέρες μας.

Και μ’ αυτό το μυστήριο καλείται καθένας να ζήσει, χωρίς να το λύσει, κατανοώντας απλώς την ύπαρξή του. Δίκως αυτό, καμιά ζωή δεν μπορεί να είναι πραγματική, κανένα βίωμα δεν είναι αληθινό. Η ευκαιρία της ζωής είναι οριστικά χαμένη δίκως αυτό.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ

Ο Γιάννης Καλογήρου γεννήθηκε το 1994. Σπούδασε Πληροφορική στο Πανεπιστήμιο του Πειραιά, ζει στην Αθήνα και εργάζεται στον χώρο των εκδόσεων. Η πρώτη του ποιητική συλλογή «Ερμαιο δισταγμών» επανακυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ενύπνιο.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Την «Πλήξη» του Αλμπέρτο Μοράβια και τη «Μόμο» του Μίχαελ Εντε.

Ποιος ήρωας/ηρώιδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Με γοητεύει ο Μερσώ από τον «Ευτυχισμένο θάνατο» του Αλμπέρ Καμύ. «Μηροστά στη δυστυχία και τη μοναξιά, η καρδιά του σήμερα έλεγε “Όχι”». Και στη μεγάλη απόγνωση που τον πλημμύριζε, ο Μερσώ ένωθε καθαρά ότι η εξέγερση ήταν το μόνο αληθινό πράγμα μέσα του και όλα τα υπόλοιπα αθλιότητα και ψέμα».

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζωντες και τεθνεώτες;
Νομίζω ο Καμύ καπνίζοντας με το μελαγχολικό, στοχαστικό του ύφος, ο Τένεσι Ουίλιαμς με τον διεισδυτικό αισθησιασμό του, ο Τσαρλς Μπουκόβσκι με τις μπίρες του και

ο Ανδρέας Εμπειρικός με τις παθιασμένες αναγνώσεις του θα συμπληρωναν ιδανικά το σκηνικό. Πόσο μάλλον αν υπήρχε και ο Τομ Γουέιτς σε κάποια γωνιά με το πιάνο του.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα κάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Η συνειδητοποίηση του ότι μία από τις χειρότερες μορφές καταπίεσης είναι αυτή που μεταμφιέζεται και προβάλλεται ως αλληλεγγύη.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Εκατό χρόνια μοναξιά» του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
«Ο Ξένος» του Αλμπέρ Καμύ. Επιστρέφω σε αυτό κάθε καλοκαίρι.

«Για ποια Ιθάκη μου μιλάς, ποιος φόβος σου αγκάλιασε το πιο βαθύ σκοτάδι;». Ενα σχόλιο για τη φράση.

Ονειρευόμαστε «ταξίδια» και «προορισμούς» όντας καθηλωμένοι, βουβόι και φοβισμένοι να κάνουμε έστω και το πρώτο βήμα του δρόμου μας, του προσωπικού μας μονοπατιού.

«Το όνειρο της μέρας». Λίγα λόγια για το ποίημα.

Από τους αγαπημένους μου στίχους των Pink Floyd: «Strangers passing in the street/ By chance, two separate glances meet/ And I am you and what I see is me». Κατά βάθος τίποτα δεν μας χωρίζει, είμαστε ένα και ζούμε μεταξύ μας αρμονικά μέσα σε ένα κλίμα αλληλοσεβασμού και ενσυναίσθησης. Την ουτοπία αυτή διαλέγω να ονομάσω και να αποδεχθώ σαν τον δικό μου θεό.

Μικραίνουν τα όνειρα καθώς μεγαλώνουμε;

Μικραίνει η φλόγα που τα τροφοδοτεί. Επιτρέπουμε στους εαυτούς μας να ξεχνάμε αυτά και την αλήθεια τους. Δηλαδή την αλήθεια μας.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη **Read** LIBRARY

«ΤΟΤΕ ΠΟΥ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΑΓΩΣΑΝ ΚΑΙ Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΚΑΙΓΟΤΑΝ» Έλενα Περικλέους, Ανδρέας Χατζηκαμής, Δήμητρα Χατζηκαμνή, Μαριάννα Καλαϊτζιδάκη, Pedro Reis, Daphne Goldman εκδ. COST - EUROPEAN COOPERATION IN SCIENCE & TECHNOLOGY

Μια στρατιά υπερηρώων, μια ομάδα παιδιών, αναλαμβάνει δράση και σώζει τον πλανήτη μας. Μια υπέροχη ιστορία μιας ομάδας παιδιών που δρουν ως περιβαλλοντικοί πολίτες για να σώσουν τον μικρό γαλάζιο πλανήτη μας από την κλιματική αλλαγή. Μια ομάδα παιδιών που εμπλέκουν παππούδες και γιαγιάδες και σκύλους και γάτες... Και τελικά; Τελικά κάνουν τη διαφορά! Μια ιστορία που θα συναρπάσει, που θα εμπνεύσει, που θα ενεργοποιήσει τα παιδιά. Μια ιστορία που δεν θα ξεχάσετε ποτέ! Το βιβλίο υπάρχει στα ελληνικά και στ’ αγγλικά. Το ηλεκτρονικό βιβλίο (σε μορφή pdf) διανέμεται από την εφαρμογή Read Library δωρεάν.

Επισκεφθείτε τον ιστότοπο www.read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Κατεβάστε δωρεάν την εφαρμογή σε κινητά και tablets, για τεχνολογία iOS και για τεχνολογία Android.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Ενταση σε χαμηλή συχνότητα

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ
Η νοσταλγία της απώλειας
εκδ. Πατάκη, σελ. 288

Στον πρόλογο του βιβλίου, ο Θεόδωρος Γρηγοριάδης γράφει πως τα περισσότερα πεζά υπήρξαν αποκυήματα της καραντίνας. Κανένα, ωστόσο, δεν αναφέρεται στη δίχρονη περιπέτεια, με εξαίρεση το τελευταίο, το οποίο είναι πράγματι εξαίρετο. Ο συγγραφέας μιλάει για την αϋπνία ως σύμπτωμα του εγκλεισμού. Για την καταπολέμηση της κατέφυγε στη μουσική, σε μια ιδιότυπη όσο και δημοφιλή έκφρασή της, τη μη μουσική, το White noise, και σε ένα υποείδος, το Brown noise. Πρόκειται για μια υποτονική ηχητική, που μοιάζει με έναν διαρκή βόμβο, ελάχιστα διακριτό, αλλά έντονο μες στην εμβοή του, έναν ήχο που «μπορεί να παράγει την υψηλότερη ένταση σε πολύ χαμηλότερες συχνότητες». Γράφει ο Γρηγοριάδης: «Την πρώτη φορά που δοκίμασα τον “θόρυβο Brown” κάπως με τρόμαξε, να θρασημανάει υποχθόνια, χωρίς να ξεσπάει, καθηλωτικά».

Εχω την εντύπωση πως η περιγραφή των καταπραυντικών συχνοτήτων απεικεί στην εντέλεια τη γραφή του Γρηγοριάδη. Ενα

άκουσμα κατευναστικό, χαμηλόφωνο, παρατεταμένο, κυκλωμένο από τον απόηχο μιας άλεκτης λύπης, που ζητάει να κοιμηθεί. Στις τριάντα μία διηγήσεις η γραφή επανέρχεται στα ίδια τοπία, αποδύεται στις ίδιες επικλήσεις, αποζητάει τη συντροφιά αδηρίτων μορφών. Περιμένοντας να τον αποκοιμίσει «ο θόρυβος Brown», ο συγγραφέας διέκρινε «μια πνιγμένη φωνή, φιλτραρισμένη από τον χρόνο και τη μακρινή φασματική της εμβέλεια». Η ανήκουστη, αμίλητη φωνή μετέφερε «μηνύματα και αδιανόητα ηχητικά σινιάλα». Μπορεί να μην ξεσπάει, μπορεί να θριαμβεύει στην αυτοσυγκράτηση και στην αυτολογοκρισία, να απεχθάνεται τη δραματοποίηση, αλλά η γραφή του Γρηγοριάδη επιβάλλεται βραδυφλεδώς, το μήνυμά της υφέρπει. Περισσότερο από τις λέξεις είναι τα νύγματα των αποσιωπήσεων που δημιουργούν την ακουστική της. Ο γενέθλιος Βορράς εμφανίζεται καταχνιασμέ-

νος από βαθύρριζες μνήμες, η ατμοσφαιρική του πίεση στην ψυχρή νοτιίζει τις σελίδες, η διάνυσή του, ξανά και ξανά, σκαλίζει τον μέσα εαυτό. Αλλά και οι μορφές που ξεχωρίζουν στις διηγήσεις με την «παραξενιά» τους, ακουμπούν σε μυστικές κόγχες του αυτοειδώλου. Κάθε ετεροχρονισμένη, διυλισμένη μέσα από τη μυθοπλασία, συνάντηση μοιάζει με ανακομιδή εαυτού.

Στα πεζά κυκλοφορούν πρόσωπα αλλόκοσμα, συγκινητικά κάρη στην ευγενική, αβρή σκίαγγραφισή τους. Ο βυζαντινός, ταχυθάνατος Πάτρο-

κλος, η Τζούλια που ζούσε σε ένα καφενείο, η βιβλιόφιλη σταθμάρχης, ο άντρας που πενθούσε τα παλιά σινεμά, που ξεψυχούσαν με τσόντες, ο πατέρας που επινόησε μια γλώσσα για να ξαναγνωρίσει τον αγνώριστο γιο του, ο δολοφόνος που ζούσε στο σύνορο δύο νομών, οι Κούρδοι που έσπερναν τις ζωές τους στα στενά του Νέου Κόσμου, ο άντρας

Η παραγωγή γνώσης για τον φυσικό κόσμο

Ο Γιώργος Γεροντίδης μίλησε στην «Κ» με αφορμή το βραβείου νέου καλλιτέχνη που έλαβε στην Art Athina

Συνέντευξη στη **ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ**

Ο καλλιτέχνης Γιώργος Γεροντίδης μίλησε στην «Κ» με αφορμή το βραβείο νέου καλλιτέχνη που έλαβε στην Art Athina, του καινούριου θεσμού της φουάρ, που αποσκοπεί στην ενίσχυση της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Όπως αναφέρει ο ίδιος για το έργο που συμμετείχε στον διαγωνισμό «είναι μέρος μιας μεγαλύτερης έρευνας, πάνω στους τρόπους με τους οποίους οι κυρίαρχες ιδεολογίες διαμορφώνουν την κατανόηση της ιστορίας και την παραγωγή της γνώσης μας για τον φυσικό κόσμο». Ο καλλιτέχνης καταπάνεται με θέματα που αφορούν τον άνθρωπο σε σχέση με τη φύση – με το ζώο, και το ποσό σημαντική είναι η εκμάθηση των παιδιών για τα είδη των ζώων μέσω των παιχνιδιών τους. «Η γνώση που μεταδίδεται στα παιδιά για τα είδη ζώων, μέσα από τα παιχνίδια, είναι ιδιαίτερα σημαντική και χρειάζεται να είμαστε σε εγρήγορση σε ό,τι αφορά θέματα σύνδεσης του μελλοντικού ανθρώπου με τη φύση, αφού είναι εμφανές ότι δεν μπορούμε πλέον να επιμένουμε σε μια προσέγγιση που μας τοποθετεί παρατηρητές έξω από

τον φυσικό κόσμο» σημειώνει χαρακτηριστικά στην «Κ» Γιώργος Γεροντίδης.

–Μίλησε μου για τη δουλειά σου που βραβεύτηκε στο Art Athina;

–Το έργο με το οποίο συμμετείχα στη Art Athina έχει τίτλο «Statue of entertainment toys (they way we learn about animal species)» και είναι μέρος μιας μεγαλύτερης έρευνας, πάνω στους τρόπους με τους οποίους οι κυρίαρχες ιδεολογίες διαμορφώνουν την κατανόηση της ιστορίας και την παραγωγή της γνώσης μας για τον φυσικό κόσμο. Το έργο αναπαριστά τέσσερις όρκες (γλυπτικές ρεπλικές), τοποθετημένες η μία πάνω στην άλλη και κρεμασμένες από τον τοίχο. Η όρκα, ένα ξένο και τροπικό είδος για εμάς, είναι η προσωποποίηση της εκμετάλλευσης ζώων για τη διασκέδαση του ανθρώπου, φτάνει κοντά μάς σαν απόηχος μέσα από ταινίες, κινούμενα σχέδια και παιχνίδια. Η δημιουργία παιχνιδιών που τροποποιεί τα μορφολογικά χαρακτηριστικά του είδους αυτού, δεν βοηθάει στην εγκυκλοπαιδική εκπαίδευση ενός παιδιού παρά μόνο εντείνει την ανοχή της γενικότερης εκμετάλλευσης

«Η όρκα, ένα ξένο και τροπικό είδος για εμάς, είναι η προσωποποίηση της εκμετάλλευσης ζώων για τη διασκέδαση του ανθρώπου, φτάνει κοντά μάς σαν απόηχος μέσα από ταινίες, κινούμενα σχέδια και παιχνίδια».

«Ζω στην Ελλάδα τα τελευταία 14 χρόνια και έχω διπλή υπηκοότητα, αλλά νιώθω πως στην Κύπρο υπάρχει μεθοδικότητα και προγραμματισμός, τουλάχιστον σε σχέση με τα εικαστικά».

των ζώων στη μετέπειτα ενήλικη ζωή τους. Η γνώση που μεταδίδεται στα παιδιά για τα είδη ζώων, μέσα από τα παιχνίδια, είναι ιδιαίτερα σημαντική και χρειάζε-

ται να είμαστε σε εγρήγορση σε ό,τι αφορά θέματα σύνδεσης του μελλοντικού ανθρώπου με τη φύση, αφού είναι εμφανές ότι δεν μπορούμε πλέον να επιμένουμε σε μια προσέγγιση που μας τοποθετεί παρατηρητές έξω από τον φυσικό κόσμο.

–Ποια είναι η ιστορία που θέλεις να μεταδώσεις στο κοινό μέσα από τα έργα σου;

–Συνήθως ξεκινάω από μια ιδέα ή και μια ιστορία, από αντικείμενα που μας θυμίζουν μια μικρή ανακάλυψη που είχαμε σαν παιδιά, ένα υλικό ή αντικείμενο και σιγά-σιγά συνθέτω ένα πλαίσιο γύρω από αυτό. Αυτών τον καιρό με ενδιαφέρουν ιδιαίτερα οι ιδεολογίες που διαμορφώνουν την κατανόηση της ιστορίας και την παραγωγή της γνώσης μας για τον φυσικό κόσμο. Η παρατήρηση ξεκινάει από την παιδική ηλικία, την πρωτογενή έκφανση της περιέργειας και τους τρόπους εκμάθησης και καταλήγει στην απώλεια του φυσικού και αυθεντικού κόσμου σε σύγκριση με τον τεχνητό.

–Μέσα από την έρευνά σου σε σχέση με το ζώο και τον άνθρωπο τι είναι αυτό που ανακαλύπτεις ή τι είναι αυτό που κρατάς μέχρι τώρα;

–Οι άνθρωποι στην πόλη θα είμαστε πάντα παρατηρητές σε ό,τι αφορά το θέμα ζώο, όπως

παρατηρεί και ο Berger, η σχέση μας ήρθε σε ρήξη μετά τη δημιουργία του πρώτων ζωολογικών κήπων, εκεί που ξεκίνησε το ζώο να είναι θέαμα και διασκεδαστής. Και πιο πριν υπήρχαν αυτά τα στοιχεία, αλλά κάπου εκεί θεσμοθετήθηκε αυτή η σχέση με αυτή τη δυναμική.

–Τελικά τι είναι αυτό που μας διαχωρίζει από τα ζώα και γιατί ο άνθρωπος απομακρύνεται συνεχώς από τη φύση/ από το ζωώδες στοιχείο;

–Υπάρχει ένα πολύ ενδιαφέρον κείμενο της Χριστίνας Βασιλοπούλου, με τίτλο «Γιατί κοιτάμε τα ζώα, μέχρι την απελευθέρωσή τους» όπου παρατηρεί πως το δοκίμιο «Γιατί κοιτάμε τα ζώα», δεν είναι ένα κείμενο για τα ζώα, αλλά για το πώς το ζώο-άνθρωπος αυτοπροσδιορίζεται μέσα από τη σχέση του, που έχει καταστεί παράφορα θεαματική. Τους προηγούμενους αιώνες, τα παιχνίδια με τη μορφή ζώων ήταν πολύ λίγα και είχαν περισσότερο συμβολική διάσταση, παρά ρεαλιστική. Η ανάγκη για αληθοφάνεια στα παιχνίδια με ζώα οδήγησε σε νέες μεθόδους παραγωγής και έτσι «τα ζώα έχουν πια ενσωματωθεί στην οικογένεια και στο θέαμα». Ο Berger χαρακτηρίζει τους ζωολογικούς κήπους ως «επιτάφιο μιας σχέσης τόσο παλιάς όσο ο άνθρωπος... οι ζωολογικοί κήποι γίνονται ένα μνημείο αυτής της απώλειας, η οποία μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα είναι μη αναστρέψιμη».

Το ζώο στη σύγχρονη τέχνη

–Τι είναι αυτό που σε προβληματίζει αυτή την εποχή;

–Όπως είπα και παραπάνω αυτόν τον καιρό με ενδιαφέρουν ιδιαίτερα οι ιδεολογίες που διαμορφώνουν την κατανόηση της ιστορίας και την παραγωγή της γνώσης μας για τον φυσικό κόσμο. Το πώς ξεκινάει η παρατήρηση, οι τρόποι εκμάθησης και πώς καταλήγουμε στην απώλεια του φυσικού και αυθεντικού κόσμου σε σύγκριση με τον τεχνητό. Ερευνώ θέματα που αφορούν το ζώο στη σύγχρονη τέχνη, σε σχέση και με το κείμενο του John Berger «Why look at animals». Στο κείμενο αυτό εξετάζονται κάποιες από τις σημαντικότερες έννοιες της κοινωνικής θεωρίας και της φιλοσοφίας, όπως η δράση του βλέμματος, οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και των ζώων μέσα στην κοινωνία, η αντικειμενοποίηση του ζώου και η απομάκρυνση του ατόμου από το ζωώδες στοιχείο.

«Πιστεύω πως όσο ο άνθρωπος παλεύει για τη επιβίωσή του, δεν θα ασχοληθεί με καμία ισορροπία. Δυστυχώς, νομίζω δεν θα το κάνει καμία από τις επόμενες γενιές».

–Πιστεύεις ότι οι άνθρωποι έχουν χάσει την ανθρωπιά τους;

–Αν έβλεπα τον κόσμο μέσα από τον φακό του ίντερνετ και της τηλεόρασης, θα έλεγα ότι έχει χαθεί προ πολλού, όμως όταν κάνω μια βόλτα στη γειτονιά μου και συναναστρέφομαι τους ανθρώπους της πόλης, δεν βλέπω να έχει χαθεί κάτι.

–Πώς μπορούμε να φέρουμε πίσω την ισορροπία στον πλανήτη;

–Πιστεύω πως όσο ο άνθρω-

πος παλεύει για τη επιβίωσή του, δεν θα ασχοληθεί με καμία ισορροπία. Δυστυχώς, νομίζω δεν θα το κάνει καμία από τις επόμενες γενιές. Είναι πολλά αυτά που χρειάζεται να αλλάξουν και το μόνο εργαλείο που μπορεί να είναι δραστικό είναι η εκπαίδευση.

–Πιστεύεις ότι δίνονται οι ευκαιρίες σε νέους καλλιτέχνες;

–Σε κάποιες χώρες, όπως η Κύπρος πιστεύω ότι ναι, όσες φορές χρειάστηκε στήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες ήταν πάντα θετικοί να βοηθήσουν έμπρακτα. Σε κάποιες άλλες, όπως η Ελλάδα, ενώ υπάρχει ένα καλλιτεχνικό περιβάλλον πιο ανεπτυγμένο, δεν υπάρχει καμιά υποστήριξη από τις αντίστοιχες υπηρεσίες. Ζω στην Ελλάδα τα τελευταία 14 χρόνια και έχω διπλή υπηκοότητα, αλλά νιώθω πως στην Κύπρο υπάρχει μεθοδικότητα και προγραμματισμός, τουλάχιστον σε σχέση με τα εικαστικά.

Στην Κύπρο, όσες φορές χρειάστηκε στήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες ήταν πάντα θετικοί να βοηθήσουν έμπρακτα.

«Ζωγραφίζουμε» για τις επόμενες γενιές

Ένα διδακτικό graphic novel αφυπνίζει τα παιδιά σχετικά με τους κινδύνους που αντιμετωπίζει διαχρονικά η ανθρωπότητα

ΛΕΥΚΟ ΠΟΥΛΙ
κείμενο και εικονογράφηση:
R.J. Palacio σε συνεργασία
με τον Kevin Czap
μτφρ.: Μαρίζα Ντεκάστρο
εκδ. Παπαδόπουλος, σελ. 219

Της **ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ο,τι έγινε δεν μπορεί να αναιρεθεί, μπορείς όμως να το εμποδίσεις να συμβεί ξανά, έγραφε η Άννα Φρανκ στο ημερολόγιό της. Αυτή η φράση βρίσκεται βαθιά χαραγμένη στο μυαλό και την καρδιά της Ρ.Χ. Παλάθιο, της γυναίκας που εμπνεύστηκε πριν από μερικά χρόνια το πολύ επιτυχημένο βιβλίο με τον τίτλο «Θαύμα» και τώρα μας χαρίζει και Εβραία. Το βιβλίο αφηγείται τι μοίρα μιας εβραιοπούλας, που σήμερα είναι γιαγιά και διene στον εγγονό της μαθήματα ζωής. Πώς στην ηλικία του αναγκάστηκε εκείνη να κρυφτεί, να δυστυχήσει χάνοντας τους αγαπημένους της ανθρώπους, να ενηλικιωθεί βίαια μέσα από τη μοίρα του αφανισμού. Και έκτοτε να ζήσει με αυτό.

για εκείνο, όπως και για όλους, ο ρους της Ιστορίας. Γιατί η Σάρα είναι ένα κορίτσι που ονειρεύεται, που ζωγραφίζει πουλιά, που θέλει να πετάξει προς τη ζωή, ελεύθερη και μακριά από το βάρος της στενοχωρίας, μακριά από τα γκρίζα σύννεφα. Όμως η Σάρα, μαζί με όλα αυτά, είναι και Εβραία. Το βιβλίο αφηγείται τη μοίρα μιας εβραιοπούλας, που σήμερα είναι γιαγιά και δίνει στον εγγονό της μαθήματα ζωής. Πώς στην ηλικία του αναγκάστηκε εκείνη να κρυφτεί, να δυστυχήσει χάνοντας τους αγαπημένους της ανθρώπους, να ενηλικιωθεί βίαια μέσα από τη μοίρα του αφανισμού. Και έκτοτε να ζήσει με αυτό.

Το βιβλίο αφηγείται
τη μοίρα μιας εβραιο-
πούλας, που σήμερα
είναι γιαγιά και δίνει
στον εγγονό της
μαθήματα ζωής.

Αυτό που έχει όμως σημασία είναι ότι η συγγραφέας Ρ.Χ. Παλάθιο δεν είναι Εβραία. Είναι παντρεμένη Εβραίο, η οικογένεια του οποίου έζησε από μακριά την οδύνη του να ξεκληριστεί όλη η οικογένεια. Εκείνοι είχαν προλάβει να μεταναστεύσουν στην Αμερική, χωρίς όμως ποτέ να μπορέσουν να ξεπεράσουν το συγκλονιστικό τραύμα

Ընկի՛ր նոր անգրքս ամ Իմին ևս սկզբունքս ար
 անք ար, արժեքս ևս ար արժեքս, արժեքս ևս
 անքս անք անքս արժեքս անք

Դու, արարածս,
 արթո՛ւր յա՛ ար անք
 անքս անք

Միգրի՛ր ար անք
 անքս անք

Ո՛ր անք անք
 արթո՛ւր յա՛ անք
 անք անք անք

Արթո՛ւր յա՛ անք և անք և անք և անք
 արթո՛ւր յա՛ անք և անք և անք և անք

Արթո՛ւր յա՛ անք և անք և անք և անք
 արթո՛ւր յա՛ անք և անք և անք և անք

Ընկի՛ր նոր անգրքս ամ Իմին ևս սկզբունքս ար
 անք ար, արժեքս ևս ար արժեքս, արժեքս ևս
 անքս անք անքս արժեքս անք

Դու, արարածս,
 արթո՛ւր յա՛ ար անք
 անքս անք

Միգրի՛ր ար անք
 անքս անք

Ո՛ր անք անք
 արթո՛ւր յա՛ անք
 անք անք անք

Արթո՛ւր յա՛ անք և անք և անք և անք
 արթո՛ւր յա՛ անք և անք և անք և անք

Արթո՛ւր յա՛ անք և անք և անք և անք
 արթո՛ւր յա՛ անք և անք և անք և անք

To graphic novel είναι ένας εξαιρετικός τρόπος μύησης των παιδιών και των εφήβων. Τα παιδιά βρίσκουν μια οδό να συναντηθούν ακόμη και με κλασικά κείμενα. Το «Λευκό πουλί» υπηρετεί αυτόν τον σκοπό.

του Ολοκαυτώματος. Η συγγραφέας κάνει μια ενεργητική επιλογή να γράψει για κάτι που δεν έχει εκείνη ζήσει. Οχι γιατί θέλει να εκμεταλλευθεί τον πόνο των ανθρώπων, αλλά κυρίως για να αναδείξει ότι το Ολοκαύτωμα ανήκει σε όλους μας. Δεν υπάρχουν δικά μας ή δανεικά θέματα. Είτε χάσαμε ανθρώπους στα στρατόπεδα

συγκέντρωσης είτε όχι, αυτή η κληίδα στην Ιστορία είναι το σημείο πάνω στο οποίο θα πρέπει να επαγρυπνούμε, να τροχίζουμε συνεχώς τα αντανακλαστικά μας και φυσικά τα αντανακλαστικά των παιδιών μας. Πώς όμως θα γίνει αυτό; Πώς θα εμπνεύσουμε τα παιδιά μας; Αν θέλουμε να κάνουμε τα παιδιά να μισήσουν την

ανάγνωση είναι να τα υποχρεώνουμε σήμερα να διαβάζουν βιβλία με μικρή γραμματισερά, χωρίς ανάδες, με πυκνή γραφή χωρίς εικονογράφηση. Διότι ο κόσμος των παιδιών σήμερα και των εφήβων είναι προσανατολισμένος στην εικόνα, είτε μας αρέσει είτε όχι. Την εικόνα αναζητούν στην οθόνη του κινητού τους για να ανταλλάξουν μηνύματα με τους φίλους τους, για να παίξουν παιχνίδια στο τάμπλετ τους, ακόμη και να διδαχθούν τα μαθήματά τους. Μην ξεχνάμε ότι για δύο ολόκληρα χρόνια τα παιδιά εκπαιδεύθηκαν λόγω του κορωνοϊού στην τηλεεκπαίδευση.

Δεν δυσκολεύονται όμως μόνο τα παιδιά με την ανάγνωση, μια ολόκληρη κοινωνία δυσκολεύεται, διότι αν κάτι χαρακτηρίζει την εποχή μας είναι η δι-

άσπασι της προσοχής. Και η ανάγνωση απαιτεί προσήλω-
ση, προσοχή, αφοσίωση. Αυ-
τό δεν σημαίνει όμως ότι τα
παιδιά και οι έφηβοι δεν ενδι-
αφέρονται για τα θέματα των
βιβλίων. Δεν σημαίνει ότι δεν
μπορούμε να τους κεντρίσουμε
το ενδιαφέρον μιλώντας τους
για σημαντικά ιστορικά γεγονό-
τα, όπως είναι το Ολοκαύτωμα
για παράδειγμα, η πιο μελανή
σελίδα της Ιστορίας μας. Πρέ-
πει όμως εμείς να βρούμε τον
τρόπο. Πρέπει εμείς να αφου-
γκραστούμε τον τρόπο τους
να μαθαίνουν. Να καταλάβου-
με ότι έχουν τις ίδιες ανάγκες
αλλά αλλάζουν τα μέσα με τη
δική μας ενδεχομένως παιδι-
κή ηλικία.

Ανοίγει την «όρεξη»

Το graphic novel είναι ένας εξαιρετικός τρόπος μύησης των παιδιών και των εφήβων. Με αυτό τον τρόπο τα παιδιά θα βρουν μια οδό να συναντηθούν ακόμη και με κλασικά κείμενα, που αλλιώς δεν θα συναντούσαν τα περισσότερα. Το «Λευκό πουλί» δεν είναι φυσικά το μόνο που κυκλοφορεί, ανοίγει όμως την όρεξη. Η ανάγνωση, άλλωστε, δεν πρέπει να γίνεται ψυχαναγκαστικά, μόνο ως απόλαυση μπορεί να γίνει συνήθεια. Και για αυτόν τον λόγο το «Λευκό πουλί» με τις ζωγραφιές της Σάρας και της Παλάθιο είναι ίσως ο τρόπος να διαβαστούν τα δύσκολα θέματα. Ο σκοπός άλλωστε είναι ιερός.

Για τον άνθρωπο
και τον γοργιτισμό

30 χρόνια

KANALI 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

30 Romos Katsoulis

169η παράγωγή
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ
2022-2023

ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΠΟΔΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ

ΠΡΕΜΙΕΡΑ

13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2022

ΘΕΑΤΡΟ ΔΕΝΤΡΟ (ΛΕΥΚΩΣΙΑ) - 20:30

Σκηνοθεσία: Γιώργος Μουαίρης | Σκηνοκίνηση: Λακκς Γενεθλής
 Μουσική σύνθεση / Επιμέλεια: Γιώργος Κολιάς | Κίνηση: Δρόσος Ικώτης
 Υπεύθυνος φωτισμών: Σταύρος Τάρταρης | Βοηθός σκηνοθέτη: Θεοδώρα Βήχα

Επί σκηνής: Ντίνος Λάρας, Έρικα Μπεγίτη, Λουκάς Σηκος, Βασίλικη Κυπραίου, Ερμίνια Κυριαζή,
 Θανάσης Δρακόπουλος, Ελένα Παπαδοπούλου, Δημήτρης Αντωνίου και Θεοδώρα Βήχα

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Λευκωσία: Θέατρο Δέντρο - 14 & 15 Οκτωβρίου 2022 - 20:30 | 16 Οκτωβρίου 2022 - 18:30
 Λεμεσός: Θέατρο ΕΘΑΛ - 21, 22, 25, 28 & 29 Οκτωβρίου 2022 - 20:30 | 23 και 30 Οκτωβρίου 2022 | 18:30

Πληροφορίες / κρατήσεις: 25 877827 † www.ethal.com.cy † Τεχνχώρος ΕΘΑΛ / Technohoros ETHAL

Μέγας Θεατρικός Διαγωνισμός	Πόρος Διαγωνισμός	Τεχνικός	Κοινωνία Επαγγελματιών	Εταίροι	Προσώπων Διαγωνισμός
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ	ΠΟΡΟΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ	ΤΕΧΝΩΡΟΣ ΕΘΑΛ	ΤΕΧΝΩΡΟΣ ΕΘΑΛ	ΤΕΧΝΩΡΟΣ ΕΘΑΛ

Πρωτάκια στο «Survivor» της αυλής

Ενα φιλμ στα όρια του θρίλερ για τον σχολικό εκφοβισμό

Στην αυλή του σχολείου ★★★
ΔΡΑΜΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Λορά Βαντέλ
Ερμηνείες: Μάγια Βαντερμπέκ, Γκούντερ Ντουρέ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Σκηνοθετικό ντεμπούτο για τη Βελγίδα Λορά Βαντέλ με ένα φιλμ που μας βυθίζει με ένταση και αρκετή πρωτοτυπία στον ξεχωριστό κόσμο των παιδιών. Πρώτη μέρα στο σχολείο για την επτάχρονη Νορά, η οποία είναι τρομοκρατημένη μπροστά στο άγνωστο. Η δική της ένταξη, ωστόσο, είναι σχετικά ομαλή σε σύγκριση με εκείνη του λίγο μεγαλύτερου αδελφού της, Αμπέλ, ο οποίος πέφτει συστηματικά θύμα σχολικού εκφοβισμού από τους συμ-

εμπειρίας. Υπάρχουν στιγμές που νομίζει κανείς πως παρακολουθεί κανονικό... θρίλερ, καθώς η παραζαλισμένη μικρή έχει να τα βάλει με πιο εξωστρεφείς συμμαθητές ή παλεύει να μη θαλασσοπνιγεί στη σχολική πισίνα. Ταυτόχρονα βλέπει τον αδελφό της να βασανίζεται, όμως το τίμημα για να τον υπερασπιστεί είναι βαρύ: πρέπει να αποξενωθεί και η ίδια από τους υπόλοιπους κι αυτό δημιουργεί μέσα της ένα σκληρό όσο και άδικο δίλημμα.

«Επέλεξα ως πλαίσιο το σχολείο και συγκεκριμένα την αυλή γιατί αποτελεί μια μικροκοινωνία, κι εκεί τίθεται το ερώτημα της ένταξης. Παρατήρησα παιδιά σε παιδικές χαρές για μήνες πριν κάνω την ταινία και εντόπισα μια αίσθηση “εδαφικότητας”. Προσπαθούν όλοι να πάρουν τη θέση τους. Είναι το πρώτο μέρος όπου μαθαίνουμε να συναναστρεφόμαστε τους άλλους, εκτός της οικογένειάς μας. Ο,τι συμβαίνει εκεί, αντανακλά σε πολλά επίπεδα όσα συμβαίνουν στην κοινωνία και στον κόσμο», παρατηρεί η Λορά Βαντέλ.

Πράγματι, υπάρχουν στιγμές στην ταινία της όπου τα παράλληλα της αυλής με την «αληθινή» ενήλικη ζωή είναι ευδιάκριτα: άλλες πάλι, όσα συμβαίνουν εκεί είναι τραβηγμένα στο σημείο της υπερβολής, ώστε να εξυπηρετήσουν τη δραματολογία. Σε κάθε περίπτωση, το θετικό εδώ είναι πως η Βαντέλ δεν πέφτει στην παγίδα να ανοίξει πολλά θέματα, τα οποία θα δυσκολευόταν να διαχειριστεί με τη περιορισμένα μέσα και την εμπειρία της. Αντιθέτως κάνει ένα «μικρό» –και σε διάρκεια– αλλά στιβαρό φιλμ, που έχει κάτι να πει, αφήνοντας αρκετές υποσχέσεις για τη συνέχεια της δημιουργικής πορείας της.

Η επτάχρονη Νορά εισέρχεται σχεδόν τρομοκρατημένη στον άγνωστο κόσμο του σχολείου. Σαν να μην έφτανε αυτό, σύντομα καλείται να υπερασπιστεί τον λίγο μεγαλύτερο αδελφό της, Αμπέλ, ο οποίος πέφτει συστηματικά θύμα εκφοβισμού από τους συμμαθητές του.

HOME CINEMA

Η Νόρμα Τζιν πίσω από τη Μέριλιν Μονρόε

Επάνω, η Άνα ντε Αρμας ως Μέριλιν Μονρόε στην ταινία του Netflix «Η Ξανθιά». Κάτω, ο Δημήτρης Λάλος πρωταγωνιστεί στην «Αγέλη προβάτων», που είναι διαθέσιμη στο Cínoβο.

Blonde (Η Ξανθιά) ★★★

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2022)
Σκηνοθεσία: Αντριου Ντόμινικ
Ερμηνείες: Άνα ντε Αρμας, Μπόμπι Καναβάλε, Αντριεν Μπρόντι

Η πολυαναμενόμενη βιογραφία της Μέριλιν Μονρόε διά χειρός Αντριου Ντόμινικ –και Netflix– είναι επιτέλους εδώ, δικάζοντας κοινό και κριτικούς με τα όσα απεικονίζει στην οθόνη στη σχεδόν τρίωρη διάρκειά της. Εκεί βλέπουμε τη Νόρμα Τζιν, όπως ήταν το πραγματικό όνομα της Αμερικανίδας σtar, ήδη από την παιδική της ηλικία να συγκεντρώνει ψυχικά τραύματα, τα οποία θα καθορίσουν τη μετέπειτα ζωή της. Η απουσία του πατέρα, η ψυχικά ασταθής μητέρα και όλα τα υπόλοιπα οικοδομούν μια ευθραυστή προσωπικότητα, η οποία ωστόσο λαχταρά να πετύχει στον χώρο του θεάματος.

Εκεί, φυσικά, εκτός από τη λάμψη και τη λατρεία των θαυμαστών, η ψυχική ασταθής μητέρα, δημιουργώντας γύρω της έναν εφιάλτη από τον οποίο αναζητάει διαφυγή μέσω των ουσιών,

που θα οδηγήσουν τελικά και στο πρόωρο τέλος της. Οποιαδήποτε κριτική παρουσίαση της ταινίας ξεκινάει φυσικά από την πρωταγωνίστρια Άνα ντε Αρμας. Η Κουβανή ηθοποιός δίνει εδώ όλο τον εαυτό, σε μια τρομερά αφοσιωμένη ερμηνεία, η οποία θα την τοποθετούσε αυτόματα ανάμεσα στα οσκαρικά φαβορί αν η ταινία συνολικά ήταν λιγότερο αμφιλεγόμενη. Ο Ντόμινικ, από την πλευρά του, κάνει επίσης τεχνικά περίπου τα πάντα: ασπρόμαυρη και έγχρωμη φωτογραφία, κλειστά και ανοικτά κάδρα, φίλτρα, φωτισμοί, διαφορετικές προοπτικές και εστιάσεις.

Η σκηνοθετική του παρέμβαση είναι τόσο έντονη που, αν και δεξιοτεχνική, καταλήγει ελαφρώς κουραστική σε ένα φιλμ το οποίο απαιτεί ούτως ή άλλως πολλά από το κοινό.

Πρώτα από όλα, για να αντέξει τη σκληρότητα των εικόνων και τη βανουσότητα με την οποία έρχεται αντιμέτωπη η πρωταγωνίστρια. Το πιθανότερο είναι πως ακόμη και ο καλοπροαίρετος θεατής θα βγει από αυτή την αναμέτρηση εξουθενωμένος.

Αγέλη προβάτων ★★★½

ΔΡΑΜΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Δημήτρης Κανελλόπουλος
Ερμηνείες: Δημήτρης Λάλος, Άρης Σερβετάλης, Κίμων Κουρής

Από την πλατφόρμα του Cínoβο επιλέγουμε ένα νεογότεστερον που μας στέλνει στην ελληνική επαρχία. Ο Θανάσης (Δημήτρης Λάλος) είναι καλλιερνητής, ο οποίος χρωστάει χρήματα σε έναν τοκογλύφο. Παρόμοια προβλήματα έχει και ο Αποστόλης (Άρης Σερβετάλης), ιδιοκτήτης μίνι μάρκετ με αδυναμία στο... τσίπουρο. Οι δυο τους θα συμπληώσουν με μερικούς ακόμη χρεωμένους της περιοχής προκειμένου να διεκδικήσουν καλύτερους όρους. Στο σκηνοθετικό του ντεμπούτο, ο Δημήτρης Κανελλόπουλος δημιουργεί μια σχετικά απλή όσο και στιβαρή ιστορία, με μερικούς πολύ καλά φωτισμένους χαρακτήρες. Στο επίκεντρο εκείνος του Δημήτρη Λάλου, δυναμικός αλλά και ανυπόμονος. Γύρω του συγκεντρώνεται η «αγέλη», η οποία ωστόσο θα πρέπει σύντομα να αποδείξει αν αποτελείται από «λύκους» ή από «πρόβατα».

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.10 Σε προσκυνώ γλώσσα, II Εκπομπή για τη γλώσσα.
11.00 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
11.30 Κύπρος, ένα προσκύνημα
12.00 Play List, II - (Ε)
Μουσική εκπομπή.
13.30 Κοίτα με στα μάτια Εκπομπή για ταζώα.
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή.
15.00 Μουσικό ραντεβού Μουσική εκπομπή.
15.30 Προσωπογραφίες Εκπομπή πολιτισμού.
16.30 Χρονογράφημα Ντοκιμαντέρ.
17.00 Εκείνη & εκείνοι Μια αλληώτικη συζήτηση με την Αθηνά Χάλκου.
Πολιτιστικό ημερολόγιο
17.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.30 Γευστικό ταξίδι στο χωριό Εκπομπή μαγειρικής με την Χρύσω Λέφου.
19.00 Ειρήνη Πάσι Κωμική σειρά εποχής.
19.30 Κυπριώτικο σκετς. Ο νοητιστέφανος
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη.
21.30 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.05 Επανάληψεις

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

21.00 Absolute zero
07.00 Μανώλης και Κατίνα - (Ε) Κωμική σειρά.
07.30 Ιστορίες του χωρκού - (Ε) Κωμική σειρά.
08.00 Παιδική ζώνη α. Μπόμπι και Μπιλ β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον γ. Γκάριφνιτ δ. Αστυνόμος Σαϊνχς ε. Όλι στ. Παιχνίδια στην άμμο ζ. Η Μπιο ταξιδεύει η. Το στρουμφόκια
11.05 Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
11.35 Παιδική ζώνη
15.30 Wild and me Οικογενειακή σειρά.
16.20 Ann with an E Οικογενειακή σειρά.
17.00 A Window On - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
17.30 Euromaxx Design - (Ε)
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.30 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (αγγλική)**
18.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (τουρκική)**
19.00 Σπίτι στη φύση - (Ε)
19.30 Κοίτα με στα μάτια - (Ε).
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Το απόλυτο ψύχος Absolute zero Δράμα επιστημονικής φαντασίας, με τους Τζεφ Φέικι, Τζέσικα Άμλι, κ.ά.
22.45 Little Murder by Agatha Christie - Γαλλική σειρά ταινιών μυστηρίου.
00.20 Επανάληψεις

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

23.00 Sleeping with the Enemy
06.00 60´ Ελλάδα - (Ε) Με τον Νίκο Μάνεση.
07.15 Deal - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
08.00 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά.
09.00 Επίτά θανάτους πεθερές Κωμική σειρά.
10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή.
13.00 Αμφιβολίες Αστυνομικές υποθέσεις που σπειρουν αμφιβολίες.
14.30 The Chase Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Στο παρά πέντε Κωμική σειρά.
16.15 Άσε μας ρε μαμά Κωμική σειρά.
17.15 Λούις Night Show - (Ε)
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.15 Λούις Night Show - (Ε) Σατιρική εκπομπή.
19.15 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Η γη της ελιάς Δραματική σειρά.
23.00 Sleeping with the Enemy Δράμα με τους Julia Roberts, Patrick Bergin, Kevin Anderson.
01.10 Singles ΕΛΛΗΝΙΚΗ σειρά.
02.00 Να με προσέχεις - (Ε)
03.00 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 The Fast And The Furious
07.10 Ο κόσμος να χαλάσει Κωμική σειρά.
08.00 Santa Γιολάντα Κωμική σειρά.
09.00 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά.
09.30 Πρώτη σταγόνα - (Ε) Κωμική σειρά.
11.10 Κος και Κο Πελάς - (Ε) Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
12.50 Λίτσα.Com - (Ε) Κωμική σειρά.
14.30 Casa De Mikel 4 - (Ε) Σατιρική εκπομπή.
16.20 Εκείνες κι εγώ - (Ε) Κωμική σειρά.
17.10 Passenger - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Μάριο Ιωαννίδη.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10´**
18.15 Σαλώμη - (Ε) Δραματική σειρά.
20.15 **Τα νέα του ANT1**
21.20 The Fast And The Furious Περιπέτεια με τους Βιν Ντιζελ, Πολ Γουόκερ, κ.ά.
23.00 Supper mammy - (Ε) Κωμική σειρά.
00.10 Fargo - (Ε) Σειρά μυστηρίου.
01.00 Ταμάρ - (Ε) Κωμική σειρά.
02.00 Χωρίς όρια - (Ε) Δραματική σειρά.
02.50 Κλεμμένη ζωή - (Ε) Ελληνική σειρά.
03.40 Steps - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

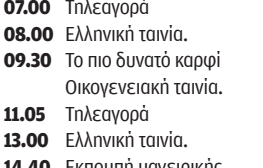
21.00 Κόκκινο ποτάμι
06.00 Τώρα μαζί Ενημερωτική εκπομπή με την Ευλαμπία Ρέβη και τον Γιώργο Σιαδήρα.
09.50 OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Επιπλοκουρμεδίες Εκπομπή μαγειρικής με τον Σταυρή Γεωργίου.
16.15 Τρία μίλια - (Ε) Κόκκινο ποτάμι.
17.15 Asia Express - (Ε) Ταξιδιωτικό παιχνίδι περιπέτειας.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Asia Express - (Ε) (Συνέντευξη)
20.10 **OMEGA NEWS**
21.00 Κόκκινο ποτάμι Σέρια εποχής, με τους Ιωάννη Παπαζήση, Αναστασία Παντοπού, κ.ά.
22.00 Asia Express Ταξιδιωτικό παιχνίδι περιπέτειας.
00.00 Οι 100 - (Ε) Τηλεπαιχνίδι με τον Λάμφο Φισφί.
01.00 OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη.
04.00 Μπάτσο αγάπη μου - (Ε) Κωμική σειρά.
05.00 Η μαμά λείπει ταξίδι για δουλειές - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.00 The Voice of Greece
06.30 Όταν μεγαλώσω - (Ε) Κωμική σειρά.
07.00 Στο χωρκό μας - (Ε) Κωμική σειρά.
07.30 Θεία Λειτουργία
09.50 Ώρα για φραγτό - (Ε) Μαγειρική με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
10.20 Βουράτε γεπόντοι - (Ε) Κωμική σειρά.
11.00 Άλλα λόγια θκειε παπά Κωμική σειρά.
12.00 Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά.
12.50 Καλό μεσημεράκι (Best Of) Ψυχαγωγική εκπομπή.
14.00 Γλυκάνισος - (Ε) Δραματική σειρά.
15.30 Γεια σου Ψυχαγωγική εκπομπή.
17.30 The Voice of Greece - (Ε) Μουσικός διαγωνισμός.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 The Voice of Greece - (Ε) Μουσικός διαγωνισμός.
19.00 Ανεράδες Κυπριακή κωμική σειρά, με τους Σκεύη Παπαμιλιτιάδου, Ελευθερία Ανδρέου κ.ά.
20.00 **Τομές στα γεγονότα**
21.00 The Voice of Greece Blind Auditions 2 Μουσικός διαγωνισμός.
00.30 **Γεγονότα σε τίλους**
00.40 Love Island - (Ε)
02.40 Ήρθε κι έδεσε - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

07.00 Τηλεαγορά
08.00 Ελληνική ταινία.
09.30 Το πιο δυνατό καρφί Οικογενειακή ταινία.
11.05 Τηλεαγορά
13.00 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ταινία.
14.40 Εκπομπή μαγειρικής.
15.00 Τηλεαγορά
19.10 Το σκαλόκι του έρωτα
21.00 Ξένη ταινία
23.05 Η ζωή του Ντέιβιντ Γκέιλ
01.15 Μοιραία εξαφάνιση
02.50 Παγωμένο πέραςμα
PLUS ΤΗΛ.: 22259000
06.30 Παιδικές σειρές
09.00 Έξιηπνες γεύσεις - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.30 Τα λέμε! Με την Τζωρτζία Παναγιώ.
15.00 Πας μαγειρεύοντας - (Ε)
16.00 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, VI - (Ε)
20.00 Τα καλύτερα της αγοράς
20.35 Fatsa Book
21.35 Το ταξίδι της ζωής, V
22.30 Ξένη ταινία
EXTRA ΤΗΛ.: 25715111
06.00 Παιδικό πρόγραμμα
09.50 Έξιηπνες αγορές
12.40 Έξιηπνες αγορές
14.00 Η κόρη μου
15.20 Έξιηπνες αγορές
15.50 Κινημ/φικές επιτυχίες
15.55 Έξιηπνες αγορές
18.00 **Δελτίο Ειδήσεων**
18.05 Ελληνικός κινηματογράφος
19.45 EXTRA News
20.20 Κινημ/φικές επιτυχίες
21.00 Έρωτας και τιμωρία
22.30 Thunderball
00.00 MAD TV

MOVIES BEST

21.00 Blacklight
07.05 Sarlatan (Charlatan)
09.15 Faith, Hope And Love
11.15 Under Siege 2: Dark Territory
13.15 Death Of A Cheerleader
15.00 Beautiful Darkness
16.45 Fete De Famille
18.45 The Claim
21.00 Blacklight
23.00 Trigger Point
00.30 A Fish Called Wanda
02.30 Jiu Jitsu
04.30 Waiting For Anya
GREEK CINEMA
21.30 Η νύφη το 'σκασε
07.25 Η νύφη το 'σκασε
08.45 Η άγνωστος
10.35 Ζητείται ψεύτης
12.00 Μερικοί το προτιμούν κρύο
13.35 Οι εραστές του ονείρου
15.10 Ο τρομοκράτης
16.45 Όλα αγάπη μου
18.15 Ο μάγκας με το τρίκυκλο
20.00 Η ωραία του κουρέα
21.30 Η νύφη το 'σκασε
22.50 Όταν η πόλις πεθαίνει
00.20 Το κλωτσοσκούφι
01.50 Άδικη κατάρα

Τα πορτρέτα του Νίκου Μάρκου από τη συλλογή «Πέραμα, 1980-1982» (αριστερά, κέντρο) παραπέμπουν σε μια Ελλάδα των αρχών του '80 που πια έχει φύγει. Δεξιά, ψαράδες κοντά στην είσοδο του παλιού λιμανιού της Μασσαλίας, το 1959.

Οι αφανείς ήρωες των επτά θαλασσών

Η αέναη σύνδεση ανθρώπου - πελάγους

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Η Αμερικανίδα θαλάσσια βιολόγος Ρέιτσελ Κάρσον έβαλε, στις αρχές του 1950, έναν μεγάλο, παθιασμένο στόχο: να γράψει μια «βιογραφία» των ωκεανών που μας περιβάλλουν. Εκδόθηκε σε ένα βιβλίο με τον τίτλο «Η θάλασσα γύρω μας», που με το συναρπαστικό του πάντρεμα επιστημονικής πληροφορίας, ποιητικής γραφής και πρωτοποριακής οικολογικής σκοπιάς είχε τεράστια απήχηση και κέρδισε το δύσκολο του στοιχείου.

Εβδομήντα ένα χρόνια μετά, στην Αθήνα, κάπου στη γειτονιά του Ταύρου, τρία χιλιόμετρα από την ακτή του Σαρωνικού, εγκαινιάζεται στον χώρο τέχνης Ταντος ένα εικαστικό, επιστημονικό και εκπαιδευτικό τρίμνο πρόγραμμα με τον ίδιο τίτλο («The sea around us»), κατά κάποιον τρόπο αποδίδοντας έτσι μνεία σε εκείνο το μνημειώδες έργο της Κάρσον. Το πλούσιο αυτό θαλασσινό πανόραμα ξανοίγεται σε βαθιά νερά, θέτοντας κι αυτό ένα μακρινό στόχο, πλατύ και οικουμενικό όσο η ίδια η θάλασσα και η πανάρχαια σύνδεσή μας με αυτήν.

Μέσα σε τέσσερις μεγάλες πτυχές —μια ερευνητική, μια εικαστική, μια εκπαιδευτική και μια σειρά από προβολές— το τρίμνο πρόγραμμα (14 Οκτωβρίου 2022 - 28 Ιανουαρίου 2023) φιλοδοξεί να μας ανοίξει ένα παράθυρο προς θαλασσινές ιστορίες που απλώνονται από το Αιγαίο, τη Μαύρη Θάλασσα και τη Μεσόγειο και φτάνουν έως την Ασία και τις επτά θάλασσες του πλανήτη.

Στο ερευνητικό του κεφάλαιο, το πρόγραμμα μας δείχνει αρχειακό υλικό που προέκυψε έπειτα από μια διετή αρχιτεκτονική και ιστορική έρευνα του Εργαστηρίου Ιστορίας και Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής του ΕΚΠΑ πάνω στο χνάρι που άφησαν οι Έλληνες ναυπηγοί και ναυτικοί σε δύο κατεξοχήν «ελληνικές» πόλεις στα ευρύτερα όρια της Μεσογείου, δύο παράκτιες μητροπόλεις του διαχρονικά ισχυρού θαλασσινού πολιτισμού της χώρας μας, την Οδησσό και τη Μασσαλία.

Από τα αστραφτερά σύμβολα της ευημερίας των επιφανών, τα λιμάνια-σύμβολα της ελληνικής ναυτοσύνης, πάμε στο εικαστικό κεφάλαιο του προγράμματος (σε επιμέλεια της Μαρία-Θάλειας Καρρά, ιδρύτρια του Ταντος) που

μοιάζει με παγκόσμιο καλειδοσκόπιο των αφανών ηρώων των θαλασσών. Αυτοί οι αφανείς ήρωες εμφανίζονται σε μια σειρά προβολών σε επιμέλεια της Delphine Leccas, όπου η θάλασσα απεικονίζεται ως ένας τόπος μόχθου, μαγείας αλλά και τρόμου, αλλά και σε μια ομαδική έκθεση.

Εκεί, ο Νίκος Μάρκου εκθέτει υλικό του από τις επισκέψεις που είχε κάνει 40 χρόνια πριν στις ταπεινές κατοικίες των ναυτικών στο Πέραμα. Εκεί όπου η «αρχιτεκτονική της ανάγκης» των αυτοσχέδιων παραγκών τους κέντρισε το ενδιαφέρον του, και θέλησε να γνωρίσει τους κατοίκους τους. Όπως σημειώνει ο

Το τρίμνο πρόγραμμα «The sea around us» στον Ταύρο φιλοδοξεί να μας ανοίξει ένα παράθυρο από το Αιγαίο μέχρι την Ασία.

ίδιος, «ο χρόνος που ξόδεψα δίπλα σ' αυτές τις οικογένειες ήταν πολύ περισσότερος από αυτόν που ξόδεψα για να τις φωτογραφίσω». «Εύχομαι», λέει συγκινητικά, «κοιτώντας τις, ο θεατής να μπορέσει να νιώσει αυτά που δεν θα μπορούσα ποτέ να βάλω σε λέξεις». Πράγματι, αυτά τα ασπρμαυρά πορτρέτα μοιάζουν να σε κοιτούν κατάματα, στοιχειωμένα όπως είναι μέσα σε μια Ελλάδα των αρχών του '80 που πια έχει φύγει. Στέγες από ελενίτ στερεωμένες με πέτρες και στο βάθος ο μελαγχολικός κόλπος της Σαλαμίνας διάστικτος με καράβια στο αγκυροβόλιο, παιδιά που παίζουν ανάμεσα στις παράγκες και ζευγάρια που δεν ξέρεις τι φουρτούνες και τι πίκρες μπορεί να κρύβουν τα μάτια τους και τι απλές καθημερινές χαρές νά 'χουν οι μέρες τους.

Κοινός ορίζοντας

Από τη θαλασσινή ζωή των ανώνυμων αντλεί το υλικό του και ο εικαστικός Ευτύχης Πατσουράκης, συλλέγοντας θαλασσογραφίες αγνώστων και κάνοντας μια παράλληλη συρραφή τους, δημιουργώντας έναν κοινό ορίζοντα. Απειλητικές συννεφίες, κύματα και καράβια που παλεύουν μέσα τους, όλα τους ζωγραφισμένα από

Αλεξάνδρεια, Αίγυπτος, 2013. Από τη σειρά «White Middle Sea» του Γιώργου Σαλαμέ.

Το λιμάνι της Οδησσού στις αρχές του 20ού αιώνα.

χέρια «ναϊφ» ζωγράφων που ποτέ δεν είχαν όνομα και υπόσταση στον χώρο της τέχνης. Ξαν σε μια μικρή αυτοσχέδια ομαδική έκθεση κάποιων αιώνια άσημων που κάποτε ονειρεύτηκαν την ίδια θάλασσα χωρίς να το γνωρίζουν, τώρα την ατενίζουμε εμείς μέσα από τα μάτια τους.

Καθημερινές ανώνυμες μορφές μέσα στο παράκτιο τοπίο, σε λιμάνια, προβλήτες ή μαρίνες, κάτοικοι των τριγύρω περιοχών που βγήκαν το καθημερινό τους σερίαν ή επισκέπτες από άλλα ση-

μεία της πόλης που θέλησαν να μυρίσουν τον αέρα της θάλασσας, είναι οι σωηπλοί πρωταγωνιστές στις φωτογραφίες που τραβάει ο φωτογράφος Γιώργος Σαλαμέ από τη Μασσαλία και τη Σικελία έως την Αίγυπτο, τον Λίβανο και το Παλαιό Φάληρο, σε μια ενότητα με τίτλο «White Middle Sea» (το όνομα της Μεσογείου στα αραβικά). Παράλληλα, ένας πολυπράγμων νέος Αμερικανός (που έχει γίνει πλέον σχεδόν Έλληνας, ζώντας μεταξύ Νέας Υόρκης, Αθήνας και Σύρου), ο Τζέικομπ Μόε, διορ-

γανωτής του Syros International Film Festival, φέρνει στην έκθεση ήχους και μελωδίες της παλιάς Σύρου και του αρχιπελάγους. Κι από τη Σύρο, μία από τις πατρίδες της ποντοπόρου εμπορικής ναυτιλίας, πάμε στο πολύμνο θαλασσινό μπάρκο των χιλιάδων αφανών ναυτών από τις Φιλιππίνες. Εκεί μας μεταφέρει με ένα βίντεο της η Ελβετίδα εικαστικός Λένα-Μαρία Τέρινγκ, και το κάνει με ένα έξυπνο εύρημα: σε μια παράλληλη δράση, παρακολουθούμε στα αριστερά της προβολής τα τεκτανόμια μέσα στον χώρο του εστιατορίου του εμπορικού караβιού, και στα δεξιά τα τοπία που ανοίγονται τριγύρω: συννεφιασμένοι ορίζοντες, πλεύσεις μέσα στην ωκεάνια απεραντοσύνη και νυχτερινά λιμάνια. Κι ενώ η θάλασσα, αμέτοχη στα ανθρώπινα, συνεχίζει στην αιώνια κίνησή της, εμείς βλέπουμε τους ναύτες να περνούν την ώρα τους κολλημένοι σε ένα караόκε, τραγουδώντας κακότεχνια ροκ τραγούδια, γελώντας και διασκεδάζοντας κάπου στα όρια της μοναξιάς, της κούρασης και της ανίας.

Κάποιοι άλλοι «αναλώσιμοι» που ζουν από τη θάλασσα είναι κι όσοι εργάζονται στα επεκτινόμενα πόστα των διαλυτηρίων του Πακιστάν. Χιλιάδες άνθρωποι συρρέουν από κάθε γωνιά της χώρας για να κερδίσουν εκεί ένα μεροκάματο πάνω στα γιγάντια, σκουριασμένα —συνά φονικά— σκαριά των κάποτε περήφανων εμπορικών караβιών. Στο ντοκιμαντέρ αυτό της Χίρα Νάμπι, το καράβι, μέσα στις τελευταίες του στιγμές, αποκτά ανθρώπινη φωνή. «Γιατί δεν μ' αγαπάς πια», «γιατί δεν με χρειάζεσαι», λέει στους εργάτες

που το διαμελίζουν, κι έτσι κλείνει ένας κύκλος: από τις περήφανες, φιλόδοξες και αστραφτερές γενέτειρες των караβιών, πατρίδες των ναυπηγών και ιδιοκτητών τους, όπως η Οδησσός, έως τους τόπους της τελευταίας τους πνοής, στα «σκραπάδικα» της Ασίας. Από τα ναυπηγεία στα παλιοσιδέρα: ένας κύκλος γέννησης και θανάτου που θυμίζει την ίδια τη θάλασσα, εκεί που αρχίζουν και τελειώνουν όλα.

«Αεικίνητο ρυάκι»

Όπως το είχε πει και η Ρέιτσελ Κάρσον, σε εκείνο το συγκλονιστικό της βιβλίο του 1951, που είχε τον ίδιο τίτλο με την έκθεση που εγκαινιάζεται στον «Ταύρο» στις 14 Οκτωβρίου: «...η θάλασσα βρίσκεται παντού γύρω μας. Το εμπόριο απ' όλους τους τόπους της γης, πρέπει να τη διασχίσει. Οι άνεμοι που φυσούν πάνω από την φαρδιά της απεραντοσύνη, και αέναα ψάχνουν να γυρίσουν σε αυτήν. Ακόμα και οι ήπιοι, αποσυντίθενται και πέφτουν μέσα της, και οι βροχές που αναδύονται από αυτήν, γίνονται ποτάμια και ξαναγυρίζουν μέσα της. Μέσα στο μυστηριώδες παρελθόν της συμπεριλαμβάνει όλα τα αμυδρά ξεκινήματα της ζωής και, δέχεται, ύστερα από τόσες μεταμορφώσεις, το νεκρό κέλυφος της ίδιας ζωής. Γιατί όλα, στο τέλος, επιστρέφουν στη θάλασσα - στον Ωκεανό ποταμό, το αεικίνητο ρυάκι του χρόνου, την αρχή και το τέλος».

«The sea around us», 14 Οκτωβρίου 2022 - 28 Ιανουαρίου 2023, Αναξάγορα 33 @ locusathens.

#COCKTAILFESTCY

3RD CYPRUS COCKTAIL FESTIVAL

BY
Difford's
Guide

FOR DISCERNING DRINKERS

MAIN SPONSOR

αλφάμεγα

17 OCTOBER 2022

TIME: 18:00

NICOSIA MUNICIPALITY GARDENS

CYPRUS LOST + FOUND DRINKERY/ NOTES AND SPIRITS/ UKIYO LISTENING BAR/
BARONYMOUS/ SEVEN MONKEYS THE BAR/ HIGH & WET/ SOUSOURADA BAR/
ΛΑΜΠΑΤΕΡ BISTRO BAR/ LIBRARY BAR / GIN GARDEN/ MASON BAR/ KATHIKAS
SQUARE GIN BAR **ITALY** ATRIUM BAR/ 1930 **FRANCE** LE SYNDICAT
GREECE THE CLUMSIES/ BABA AU RUM/ TO ΛΟΚΑΛΙ/ LINE ATHENS/ BARRO NEGRO/
UPURA EPOPS - THE BAR/ THE BAR IN FRONT OF THE BAR/ 42 BARSTRONOMY

SPONSORS

BELVEDERE
VODKA

Naked
Malt

EL DORADO
DEMERARA RUM

Tangieray

O/PURIST
tripouro

BEEFEATER
LONDON

VOLCAN
DE MEXIQUE

